

วารสารวิชาการ

วิทยาลัยบริหารศาสตร์

School of Administrative Studies Academic Journal

ปีที่ 3 ฉบับที่ 2 ประจำเดือน เมษายน - มิถุนายน 2563

Vol.3 No.2 April - June 2020

S A S A J

School of Administrative Studies

Academic Journal

ISSN : 2673-0785 (Online)

วิทยาลัยบริหารศาสตร์ มหาวิทยาลัยแม่โจ้
อาคารเทพ พงษ์พานิช 63 ม.4 ต.หนองหาร อ.สันทราย จ.เชียงใหม่ โทร.053-875543

วารสารวิชาการวิทยาลัยบริหารศาสตร์

School of Administrative Studies Academic Journal

ปีที่ 3 ฉบับที่ 2 (เมษายน – มิถุนายน 2563)

กำหนดการเผยแพร่ ปีละ 4 ฉบับ

ฉบับที่ 1 มกราคม-มีนาคม

ฉบับที่ 2 เมษายน-มิถุนายน

ฉบับที่ 3 กรกฎาคม-กันยายน

ฉบับที่ 4 ตุลาคม-ธันวาคม

วัตถุประสงค์

1. เพื่อส่งเสริมและเผยแพร่ผลงานวิชาการและผลงานวิจัยทางรัฐศาสตร์ รัฐประศาสนศาสตร์ นิติศาสตร์ และสหวิทยาการด้านมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์
2. เพื่อให้บริหารวิชาการเกี่ยวกับการเสนอทางออกในการแก้ปัญหาสังคม

การพิจารณาคัดเลือกบทความ

บทความแต่ละบทความที่ตีพิมพ์จะได้รับพิจารณาจากคณะกรรมการกลั่นกรองบทความวารสาร (Peer Review) 2 ท่าน ที่มีความเชี่ยวชาญในสาขาวิชาที่เกี่ยวข้องและได้รับความเห็นชอบจากกองบรรณาธิการ ก่อนตีพิมพ์ โดยพิจารณาบทความจะมีรูปแบบที่ผู้พิจารณาบทความไม่ทราบชื่อหรือข้อมูลของผู้เขียนบทความและผู้เขียนบทความไม่ทราบชื่อผู้พิจารณาบทความ (Double-blind Peer Review)

คณะกรรมการที่ปรึกษา

1. ศาสตราจารย์ ดร.ประยงค์ แสนบุราณ	มหาวิทยาลัยขอนแก่น
2. ศาสตราจารย์ ดร.สิทธิ บุตรอินทร์	มหาวิทยาลัยเชียงใหม่
3. รองศาสตราจารย์ ดร.วีระพล ทองมา	มหาวิทยาลัยแม่โจ้

บรรณาธิการบริหาร (Executive Editor)

รองศาสตราจารย์ ดร.เฉลิมชัย ปัญญาดี	มหาวิทยาลัยแม่โจ้

ผู้ช่วยบรรณาธิการ (Editorial assistant)

1. อาจารย์ ดร.วินิจ ฝาเจริญ	มหาวิทยาลัยแม่โจ้
2. นางนิตยา ไพยารมณ	มหาวิทยาลัยแม่โจ้

กองบรรณาธิการ (Editorial Board)

1. รองศาสตราจารย์ ดร.พระมหาวิเศษ เสาะพบดี มหาวิทยาลัยมหามกุฏราชวิทยาลัย
2. รองศาสตราจารย์ ดร.สัญญา สะสอง มหาวิทยาลัยราชภัฏเชียงใหม่
3. ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.สถาพร แสงสุโพธิ์ มหาวิทยาลัยแม่โจ้
4. ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.ปรารภนา ยศสุข มหาวิทยาลัยแม่โจ้
5. ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.เอกพิชญ์ ชินะข่าย มหาวิทยาลัยแม่โจ้
6. ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.ศราภา ศุทธิรินทร์ มหาวิทยาลัยแม่โจ้
7. ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.สุริยจรัส เตชะตันมีนสกุล มหาวิทยาลัยแม่โจ้
8. ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.นพตณ ปัญญาวิรัต มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย
9. ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.สุรพล พรหมกุล มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย
10. ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.ทรงศักดิ์ พรหมดี มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย
11. ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.วิเชียร แสนมี มหาวิทยาลัยขอนแก่น
12. ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.ระวี จันทร์ส่อง มหาวิทยาลัยเชียงใหม่
13. ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.วันเพ็ญ เจริญตระกูลปิติ มหาวิทยาลัยเชียงใหม่
14. ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.วีระ เลิศสมพร มหาวิทยาลัยพะเยา
15. ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.นิติ มณีกาญจน์ มหาวิทยาลัยสงขลานครินทร์

ออกแบบปก

นายไพฑูรย์ สุวรรณขจร

เจ้าของ

วิทยาลัยบริหารศาสตร์ มหาวิทยาลัยแม่โจ้

อาคารเทพ พงษ์พานิช

ตำบลหนองหาร อำเภอสันทราย จังหวัดเชียงใหม่ 50290

โทรศัพท์ 0-5387-5540-5

โทรสาร 0-5387-5540

<https://so05.tci-thaijo.org/index.php/SASAJ/index>

E-mail: sasjournal.mju@gmail.com

พิมพ์ที่

ร้าน Top Speed Copy & Com

เลขที่ 151/10 หมู่ 9

ตำบลหนองหาร อำเภอสันทราย จังหวัดเชียงใหม่ 50290

คณะกรรมการการกลั่นกรองบทความวารสารวิชาการวิทยาลัยบริหารศาสตร์ (Peer Review)
ปีที่ 3 ฉบับที่ 2 (เมษายน-มิถุนายน 2563)

ผู้ทรงคุณวุฒิจากภายใน

1. ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.บงกชมาศ เอกเอี่ยม	มหาวิทยาลัยแม่โจ้
2. ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.ชุมพล แก้วสม	มหาวิทยาลัยแม่โจ้
3. อาจารย์ ดร.สมคิด แก้วทิพย์	มหาวิทยาลัยแม่โจ้
4. อาจารย์ ดร.รุจาดล นันทชาธิ์	มหาวิทยาลัยแม่โจ้

ผู้ทรงคุณวุฒิจากภายนอก

1. รองศาสตราจารย์ ดร.สัญญา สะสอง	มหาวิทยาลัยราชภัฏเชียงใหม่
2. รองศาสตราจารย์ ดร.พระมหาวิเศษ เสาะพบดี	มหาวิทยาลัยมหามกุฏราชวิทยาลัย
3. รองศาสตราจารย์ ดร.อภิรมย์ สีตาคำ	มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย
4. ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.วินัย ผลเจริญ	มหาวิทยาลัยมหาสารคาม
5. ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.วันเพ็ญ เจริญตระกูลปิติ	มหาวิทยาลัยเชียงใหม่
6. ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.ชุตินันต์ สะสอง	มหาวิทยาลัยราชภัฏเชียงใหม่
7. ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.นพดณ ปัญญาวิรัตน์	มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย
8. ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.สุรพล พรหมกุล	มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย
9. ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.วีระ เลิศสมพร	มหาวิทยาลัยพะเยา
10. อาจารย์ ดร.ชาญชัย ฤทธิร่วม	มหาวิทยาลัยราชภัฏเชียงราย

บรรณาธิการแถลง

วารสารวิชาการวิทยาลัยบริหารศาสตร์ มหาวิทยาลัยแม่โจ้ ฉบับนี้เป็น ปีที่ 3 ฉบับที่ 2 ประจำเดือน เมษายน – มิถุนายน 2563 ซึ่งฉบับนี้มีความพิเศษเนื่องจาก วารสารวิชาการวิทยาลัยบริหารศาสตร์ ได้รับการคัดเลือกเข้าสู่ฐานข้อมูล TCI และได้ถูกจัดคุณภาพให้เป็นวารสารกลุ่มที่ 2 ได้รับการรับรองคุณภาพของ TCI ตั้งแต่ 1 มกราคม 2563 – 31 ธันวาคม 2567 และฉบับนี้เป็นฉบับแรกที่เผยแพร่ผ่าน ระบบวารสารออนไลน์ของระบบ ThaiJo2.0 ทั้งนี้ผู้ที่สนใจส่งบทความเพื่อตีพิมพ์ สามารถลงทะเบียนผ่านระบบได้ที่ <https://so05.tci-thaijo.org/index.php/SASAJ/about/submissions>

กองบรรณาธิการต้องขอขอบคุณเจ้าของบทความทุกท่าน ตลอดจนผู้ทรงคุณวุฒิทั้งภายในและภายนอกมหาวิทยาลัย ที่ได้พิจารณาบทความและปรับปรุงบทความให้มีคุณภาพ โดยในฉบับนี้มีบทความวิจัยที่ได้รับการคัดเลือกให้ตีพิมพ์ทั้งสิ้น 8 บทความ และบทความวิชาการ จำนวน 2 บทความ บรรณาธิการและคณะทีมงานจะรักษามาตรฐานการเผยแพร่เพื่อมาตรฐานทางวิชาการเพื่อประโยชน์ในการเพิ่มประสิทธิภาพของการศึกษาและการเผยแพร่ผลงานวิชาการและผลงานวิจัยทางรัฐศาสตร์ รัฐประศาสนศาสตร์ นิติศาสตร์และสหวิทยาการด้านมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์และเพื่อให้บริการวิชาการเกี่ยวกับการเสนอทางออกในการแก้ปัญหาสังคมให้ปรากฏสู่สาธารณชนต่อไป

หวังเป็นอย่างยิ่งว่าบทความที่ได้เลือกสรรมาตีพิมพ์มีประโยชน์ต่อผู้อ่าน กองบรรณาธิการขอขอบคุณผู้เกี่ยวข้องทุกฝ่ายที่สนับสนุนการจัดทำวารสารฉบับนี้ให้เสร็จสมบูรณ์ด้วยดี

รองศาสตราจารย์ ดร.เฉลิมชัย ปัญญาดี

ทัศนะและข้อคิดเห็นของบทความในวารสารฉบับนี้

เป็นของผู้เขียนแต่ละท่าน ไม่ถือเป็นทัศนะและความรับผิดชอบของกองบรรณาธิการ

สารบัญ

บรรณาธิการแถลง

บทความวิจัย:

■ การพัฒนารูปแบบการเป็นองค์กรแห่งนวัตกรรมของมหาวิทยาลัย ราชภัฏในประเทศไทย : ธนัสถา โรจนตระกูล	1
■ การประเมินผลการดำเนินงานศูนย์คุ้มครองผู้โดยสารรถสาธารณะ (โทร.1584) กรมการขนส่งทางบก : วัฒนา นนทชิต	18
■ กลยุทธ์ในการสร้างความเข้มแข็งให้แก่ชุมชนภาคเหนือตอนบน โดยใช้เศรษฐกิจชุมชน เป็นฐาน : สุรสิงห์ แสงโสด และมนัส สุวรรณ	40
■ การสร้างความไว้วางใจเพื่อสร้างโอกาสในการสมานฉันท์ในสังคมไทย : สุริยจรัส เตชะตันมีนสกุล	57
■ พฤติกรรมนักท่องเที่ยวชาวต่างชาติในการป้องกันตนเองให้มีความปลอดภัยในชีวิต และทรัพย์สินในเมืองพัทยา : ทิมพร ศรีรุ่งเรือง และวารัชต์ มัธยมบุรุษ	69
■ วิเคราะห์ความรู้ความเข้าใจอำนาจหน้าที่ตามพระราชบัญญัติคณะสงฆ์ พ.ศ. 2505 ของเจ้าอาวาสในเขตปกครองคณะสงฆ์ อำเภอบางใหญ่ จังหวัดนนทบุรี : พระครูวินัยธร ภาณุมาศ ภาณุปาโณ, พระณัด วฑฒโน และพระปลัดสมชาย ปโยโค	90
■ แนวทางการพัฒนาสมรรถนะโฮมสเตย์ของการท่องเที่ยวสร้างสรรค์เชิงวัฒนธรรม ผ่านการมีส่วนร่วมของชุมชนจังหวัดลำปาง : อัจฉรา เมฆสุวรรณ, ขจรศักดิ์ วงศ์วิราช และเนตรดาว โทธรัตน์	106
■ Data Governance and Digital Government Development : Churairat Chullachakkawat	123

บทความวิชาการ:

■ แนวทางการพัฒนาองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นในยุคไทยแลนด์ 4.0 : จักรพันธ์ ลิ้มมังกร และเสกชัย ชมภูษ	136
■ จากโฉมที่ดินฉบับแรกของสยามสู่การได้กรรมสิทธิ์ในโฉนดที่ดินตามพระราชบัญญัติ การออกโฉนดที่ดิน ร.ศ. 128 : ฐิติมา เงินอาจ ธัญวรรณ อาษาสำเร็จ, วรดา สังอุดม, อรยา สอนโก้ย และชาวลิต สมพงษ์เจริญ	150

ภาคผนวก:

■ กระบวนการพิจารณาบทความ	166
■ แนะนำสำหรับผู้นิพนธ์บทความ	167

การพัฒนาารูปแบบการเป็นองค์การแห่งนวัตกรรมของ
มหาวิทยาลัยราชภัฏในประเทศไทย *

The Development of an Innovative Organization Model of
Rajabhat University in Thailand

ธันสธา โรจนตระกูล

Tanastha Rojanatrakul

วิทยาลัยการจัดการและพัฒนาท้องถิ่น มหาวิทยาลัยราชภัฏพิบูลสงคราม

College of Local Management and Development,

Rajabhat Pibulsongkram University

Email : tangkwa_tk@hotmail.com

บทคัดย่อ

งานวิจัยนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาองค์ประกอบการเป็นองค์การแห่งนวัตกรรมของมหาวิทยาลัยราชภัฏในประเทศไทย และเพื่อพัฒนารูปแบบการเป็นองค์การแห่งนวัตกรรมของมหาวิทยาลัยราชภัฏในประเทศไทย รวมถึงเพื่อทดสอบความสอดคล้องของรูปแบบการเป็นองค์การแห่งนวัตกรรมของมหาวิทยาลัยราชภัฏในประเทศไทยกับข้อมูลเชิงประจักษ์ ผู้วิจัยใช้ระเบียบวิธีวิจัยเชิงผสานวิธีในการดำเนินการเพื่อให้ได้คำตอบสำหรับวัตถุประสงค์ของการวิจัย ซึ่งประกอบด้วยระเบียบวิธีวิจัยเชิงคุณภาพ และระเบียบวิธีวิจัยเชิงปริมาณ โดยผู้ให้ข้อมูลของการวิจัยเชิงคุณภาพประกอบด้วย ผู้บริหารของมหาวิทยาลัยราชภัฏจำนวน 7 คนและผู้ทรงคุณวุฒิที่เกี่ยวข้องจำนวน 3 คน ผู้วิจัยทำการเก็บข้อมูลด้วยการสัมภาษณ์เชิงลึกและวิเคราะห์ผลด้วยเทคนิคการวิเคราะห์เนื้อหา สำหรับประชากรของการวิจัยเชิงปริมาณประกอบด้วย ผู้บริหารและคณาจารย์ของมหาวิทยาลัยราชภัฏทั่วประเทศจำนวน 40 แห่ง

* ได้รับความเห็นชอบ: 24 มีนาคม 2563; แก้ไขบทความ: 18 พฤษภาคม 2563; ตอปรับตีพิมพ์: 19 พฤษภาคม 2563

ผู้วิจัยใช้แบบสอบถามเป็นเครื่องมือในการเก็บรวบรวมข้อมูลจากกลุ่มตัวอย่าง จำนวน 160 คน ใช้เทคนิคการสุ่มตามสะดวก การวิเคราะห์ข้อมูลที่รวบรวมได้โดยใช้โปรแกรมคอมพิวเตอร์เพื่อการวิเคราะห์ทางสถิติ SPSS และ LISREL สถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์ผลประกอบด้วยสถิติเชิงพรรณนา ได้แก่ ค่าเฉลี่ย และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน และสถิติอ้างอิง ได้แก่ สถิติการวิเคราะห์องค์ประกอบเชิงยืนยัน

ผลการวิเคราะห์พบว่า รูปแบบองค์ประกอบการเป็นองค์การแห่งนวัตกรรมของมหาวิทยาลัยราชภัฏในประเทศไทยมีความสอดคล้องกับข้อมูลเชิงประจักษ์โดยมีค่าดัชนีความสอดคล้องผ่านเกณฑ์ที่กำหนดได้แก่ χ^2 ไม่มีนัยสำคัญทางสถิติ $\chi^2 / df = 0.58$ GFI=1.00 AGFI=1.00 RMESA=0.000 น้ำหนักองค์ประกอบขององค์ประกอบแต่ละองค์ประกอบเรียงตามลำดับคือ การสร้างสรรค์นวัตกรรม (0.93) การสร้างเครือข่าย (0.91) การจัดการองค์ความรู้ (0.87) การสื่อสาร (0.86) การมุ่งเน้นการเรียนรู้ (0.85) ผู้นำเชิงนวัตกรรม (0.82) และวัฒนธรรมองค์การ (0.82) ตามลำดับ

คำสำคัญ : องค์การแห่งนวัตกรรม; องค์ประกอบการเป็นองค์การแห่งนวัตกรรม; การพัฒนารูปแบบมหาวิทยาลัยราชภัฏ

Abstract

This research aims to study the elements of the Innovative Organization Model of Rajabhat Universities in Thailand and to develop a model of the Innovative Organization Model of Rajabhat Universities in Thailand. As well as to test the congruence between the Innovative Organization Model of Rajabhat Universities in Thailand and the empirical data. The researcher used the mixed approach research which comprised the qualitative approach and the quantitative approach. By the informants of the qualitative approach contended 7 Rajabhat's executives and 3 experts concerned with the innovative organization. The in-depth interview technique was employed in data collection. The analysis of data was executed via content analysis technique. The population of the quantitative approach were the executives and instructors

of 40 Rajabhat Universities over the country. The sample size was 160 participants by convenient sampling. Data analysis was preceded through the computer programs: SPSS and LISREL. The Statistics used in data analysis were the descriptive statistics, (mean and standard deviation) and the inferential statistics (Confirmatory factor analysis : CFA).

The analysis result reveals that the model of the innovative organization of Rajabhat Universities in Thailand was congruence with the empirical data. Since the goodness of fit index had passed the criteria, whereas χ^2 was not statistically significant, $\chi^2 / df = 0.58$ GFI=1.00 AGFI=1.00 RMESA=0.000. The factor loading of each factor was as follows; knowledge creation (0.93) network creation (0.91) knowledge management (0.87) communication (0.86) learning orientation (0.85) Innovative leadership (0.82) and organization culture (0.82), respectively.

Keywords : innovative organization; elements of the innovative organization; model development Rajabhat university

1. บทนำ

ความก้าวหน้าของเทคโนโลยีอินเทอร์เน็ต และการสื่อสาร ส่งผลต่อสภาพแวดล้อม ทั้งด้านเศรษฐกิจ สังคม การเมือง และการดำรงชีวิต ของประชากรโลก มีการเปลี่ยนแปลงอย่างรวดเร็ว และเป็นพลวัต ส่งผลให้องค์กรต่าง ๆ ต้องมีการปรับตัวเพื่อให้สอดคล้อง และดำรงอยู่ได้ภายใต้บริบทที่เปลี่ยนแปลงไป (Victor J. Garcia-Morales, 2011)

หนึ่งในกระแสแห่งความเปลี่ยนแปลง คือการเข้าสู่การปฏิวัติอุตสาหกรรมครั้งใหม่ ที่เรียกว่า “อุตสาหกรรม 4.0” ซึ่งมาจากชื่อนโยบายอุตสาหกรรมแห่งชาติของประเทศเยอรมัน เมื่อปี ค.ศ. 2013 โดยมีแนวคิดที่ว่าโลกของเราจะเข้าสู่การปฏิวัติอุตสาหกรรมครั้งที่ 4 ในอีก 20 ปีข้างหน้าทำให้หลายประเทศต่างตื่นตัวกับผลกระทบที่จะตามมาซึ่งอาจส่งผลให้การแข่งขันระหว่างธุรกิจระหว่างประเทศมีความเข้มข้นขึ้น (ประเทศไทย 4.0) (สำนักเลขาธิการนายกรัฐมนตรี, 2560)

เพื่อให้ประเทศสามารถปรับตัวให้แข่งขันกับนานาประเทศ นายกรัฐมนตรี พลเอก ประยุทธ์ จันทร์โอชา ได้ประกาศ นโยบาย “ประเทศไทย 4.0” ขึ้น นโยบายดังกล่าวมีเป้าหมาย ในการปฏิรูปโครงสร้างทางเศรษฐกิจ ที่เน้นการใช้นวัตกรรมและเทคโนโลยีเข้ามาช่วยพัฒนา โดยที่ภาคการเกษตรยังคงเป็นแกนหลัก และเน้นเศรษฐกิจที่ขับเคลื่อนด้วยนวัตกรรม คือเปลี่ยนจากการผลิตปริมาณมากแต่ได้ผลน้อย เป็นการผลิตปริมาณน้อยแต่ได้ผลมาก ซึ่งอาศัยกระบวนการที่ 3 ในการพัฒนา 3 เรื่องคือ 1) เปลี่ยนจากการผลิตสินค้าโภคภัณฑ์ ไปสู่สินค้าเชิงนวัตกรรม 2) เปลี่ยนจากการขับเคลื่อนด้วยอุตสาหกรรม ไปสู่การขับเคลื่อนด้วยเทคโนโลยี และ 3) เปลี่ยนจากภาคการผลิตสินค้าไปสู่ภาคบริการมากขึ้น (กระทรวงอุตสาหกรรม, 2560)

นอกเหนือจากการที่ประเทศไทยได้มีการปรับนโยบายเพื่อให้ทันต่อการเปลี่ยนแปลงแบบก้าวกระโดดของเทคโนโลยีแล้ว การสร้างเครือข่ายความร่วมมือระหว่างประเทศต่างๆ ในภูมิภาคก็เป็นอีกแนวทางหนึ่ง ที่จะช่วยสร้างความเข้มแข็งทางด้านเศรษฐกิจ และสร้างอำนาจต่อรองกับภูมิภาคอื่นๆ ได้ ด้วยเหตุผลดังกล่าวจึงทำให้เกิดความร่วมมือกันระหว่างประเทศในภูมิภาคเอเชียอาคเนย์ จัดตั้งเป็นสมาคมประชาชาติแห่งเอเชียตะวันออกเฉียงใต้ (Association of South East Asian Nations : ASEAN) หรือ ประชาคมอาเซียน ซึ่งมีประเทศสมาชิกจำนวน 10 ประเทศ (ASEAN, 2014) เปิดโอกาสให้มีการไหลอย่างเสรีของแรงงานระหว่างกลุ่มประเทศในประชาคมอาเซียน ซึ่งได้นำไปสู่การเคลื่อนย้ายของผู้ประกอบวิชาชีพต่างๆ ข้ามประเทศ และส่งผลให้เกิดการแข่งขันในสาขาวิชาชีพต่างๆ ระหว่างประเทศสมาชิก สถาบันอุดมศึกษา ซึ่งมีหน้าที่โดยตรงในการผลิตบุคลากรที่มีความรู้ความสามารถให้แก่ประเทศจึงมีความจำเป็นต้องปรับตัว เพื่อให้สามารถสร้างผู้เรียนให้มีสมรรถนะทั้งด้านความรู้และทักษะที่ได้มาตรฐาน เป็นที่ต้องการของตลาดแรงงาน และผู้มีส่วนได้ส่วนเสียทั้งใน และนอกประเทศ

องค์การแห่งนวัตกรรม เป็นแนวคิดในการบริหารองค์กรแนวใหม่ โดยการนำความรู้ใหม่ๆ มาสร้างสิ่งประดิษฐ์ วรรณกรรม งานวิจัย รวมถึงการพัฒนาการเรียนการสอนรูปแบบใหม่ๆ โดยการพัฒนาหรือ ปรับเปลี่ยนคุณลักษณะและพฤติกรรมองค์กรให้มีการยืดหยุ่นสูง เน้นการสร้างสรรค์บรรยากาศภายใน และภายนอกอยู่ตลอดเวลา ทำให้องค์กรสามารถปรับตัวให้ทันต่อเหตุการณ์ปัจจุบันที่มีการเปลี่ยนแปลงอย่างต่อเนื่อง การนำแนวคิดการเป็น “องค์กรแห่งนวัตกรรม” มาใช้ในการพัฒนาสถาบันอุดมศึกษาจะส่งผลให้การดำเนินงานของสถาบันอุดมศึกษามีประสิทธิภาพมากขึ้น สามารถผลิตทรัพยากรบุคคลที่มีคุณลักษณะสอดคล้องกับความต้องการ

เปลี่ยนแปลง ความก้าวหน้าทางเทคโนโลยี และสามารถแข่งขันได้ในตลาดแรงงาน (สำนักงานนวัตกรรมแห่งชาติ, 2549)

มหาวิทยาลัยราชภัฏ เป็นหนึ่งในสถาบันอุดมศึกษาซึ่งมีจำนวน 40 แห่งทั่วประเทศ ทำให้มหาวิทยาลัยราชภัฏเป็นสถาบันการศึกษาที่สามารถสร้างบัณฑิตให้แก่ตลาดแรงงานเป็นจำนวนมากโดยในปี พ.ศ. 2558 มหาวิทยาลัยราชภัฏทั่วประเทศสามารถผลิตบัณฑิตออกสู่ตลาดแรงงานได้ถึง 99,397 คน (กระทรวงแรงงานและสวัสดิการสังคม, 2560) จะเห็นได้ว่ามหาวิทยาลัยราชภัฏเป็นสถาบันการศึกษาที่มีบทบาทที่สำคัญในการพัฒนาคุณภาพทรัพยากรบุคคลของประเทศไทย ดังนั้นจึงมีความจำเป็นที่จะต้องมีการปรับตัวเพื่อให้สามารถดำเนินการพัฒนาคุณภาพบัณฑิตได้อย่างมีประสิทธิภาพ ภายใต้บริบทที่เปลี่ยนแปลงอย่างรวดเร็ว การนำแนวคิดการเป็นองค์กรนวัตกรรมมาใช้จึงเป็นแนวทางหนึ่งในการพัฒนามหาวิทยาลัยให้สามารถบรรลุเป้าหมายในการสร้างบัณฑิตที่มีคุณภาพ ภายใต้บริบททางเศรษฐกิจ การเมือง สังคม และเทคโนโลยีที่เปลี่ยนแปลงได้ จากปัญหาและความสำคัญของแนวคิด “การเป็นองค์กรนวัตกรรม” ดังกล่าวข้างต้น ผู้วิจัยในฐานะบุคลากรของมหาวิทยาลัยราชภัฏแห่งหนึ่งจึงมีความประสงค์จะทำการศึกษาเรื่อง “การพัฒนารูปแบบการเป็นองค์กรแห่งนวัตกรรมของมหาวิทยาลัยราชภัฏในประเทศไทย” เพื่อเป็นแนวทางในการพัฒนามหาวิทยาลัยราชภัฏให้ก้าวไปสู่การเป็น “องค์กรแห่งนวัตกรรม” ในอนาคต

2. วัตถุประสงค์ของการวิจัย

1. เพื่อศึกษาองค์ประกอบการเป็นองค์กรแห่งนวัตกรรมของมหาวิทยาลัยราชภัฏในประเทศไทย
2. เพื่อพัฒนารูปแบบการเป็นองค์กรแห่งนวัตกรรมของมหาวิทยาลัยราชภัฏในประเทศไทย
3. เพื่อทดสอบความสอดคล้องของรูปแบบการเป็นองค์กรแห่งนวัตกรรมของมหาวิทยาลัยราชภัฏในประเทศไทยกับข้อมูลเชิงประจักษ์

3. วิธีดำเนินการวิจัย

การวิจัยครั้งนี้เป็นการวิจัยแบบผสมวิธี (Mixed approach research) ซึ่งเป็นการบูรณาการการวิจัยเชิงปริมาณ (quantitative approach) และการวิจัยคุณภาพ (qualitative

approach) เพื่อให้ได้มาซึ่งข้อมูลที่สอดคล้องกับวัตถุประสงค์ของการวิจัยโดยมีขั้นตอนของการวิจัยดังนี้

1. ศึกษาข้อมูล ทบทวนวรรณกรรม ทฤษฎี แนวคิดที่เกี่ยวข้องกับเรื่ององค์กรรมวัตกรรม จากวารสารทางวิชาการ เอกสาร ตำรา บทความ และข้อมูลจากอินเทอร์เน็ต เพื่อนำข้อมูลมาใช้ในการสังเคราะห์กรอบแนวคิดของการวิจัย และใช้ในการพัฒนาเครื่องมือการวิจัย ได้แก่ แบบสัมภาษณ์ และแบบสอบถาม

2. ทำการพัฒนากรอบแนวคิดของการวิจัย จากข้อมูลที่ได้จากการทบทวนวรรณกรรม

3. ทำการพัฒนาแบบสัมภาษณ์เชิงลึก และทำการสัมภาษณ์เชิงลึกเพื่อเก็บรวบรวมข้อมูลเชิงคุณภาพ

4. ทำการเปรียบเทียบกรอบแนวคิดในการวิจัยที่สังเคราะห์ได้จากการทบทวนวรรณกรรม กับผลการวิเคราะห์ข้อมูลเชิงคุณภาพที่ได้จากการสัมภาษณ์เชิงลึก

5. ทำการพัฒนาแบบสอบถาม และทำการเก็บข้อมูลเชิงปริมาณจากกลุ่มตัวอย่างของการวิจัย

6. วิเคราะห์ข้อมูลที่ได้จากการรวบรวมข้อมูล

7. สรุปผลการวิจัยและนำเสนอรายงานการวิจัย

โดยรายละเอียดการดำเนินการวิจัยมีดังนี้

1. ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง

ผู้วิจัยทำการเก็บข้อมูลโดยใช้เทคนิคการสุ่มตามสะดวก (Convenient sampling) ในการสุ่มเก็บข้อมูลจากผู้บริหารและคณาจารย์ของมหาวิทยาลัยราชภัฏทั้ง 40 แห่ง โดยเก็บข้อมูลจากผู้บริหารหรืออาจารย์ของมหาวิทยาลัยราชภัฏแห่งละ 4 คน จำนวนกลุ่มตัวอย่างของการวิจัยเท่ากับ 160 คน โดยใช้หลักเกณฑ์ของ Jackson (2003)

2. เครื่องมือที่ใช้ในการรวบรวมข้อมูล (Data collection tool)

ผู้วิจัยใช้แบบสอบถาม (Questionnaire) ในการเก็บรวบรวมข้อมูลเชิงปริมาณที่เก็บรวบรวมได้จากกลุ่มตัวอย่าง โดยได้ทำการสร้างข้อคำถามขึ้นจากการทบทวนวรรณกรรม

โดยแบ่งข้อคำถามออกเป็น 3 ส่วน ดังนี้

ส่วนที่ 1 ข้อมูลทั่วไปของผู้ตอบแบบสอบถาม ได้แก่ เพศ อายุ การศึกษาสูงสุด ตำแหน่งงาน ประสบการณ์ในการทำงาน

ส่วนที่ 2 ความคิดเห็นของผู้ตอบแบบสอบถามต่อ องค์ประกอบของความเป็
องค์การนวัตกรรม 7 ส่วน คือ ด้านภาวะผู้นำเชิงนวัตกรรม ด้านวัฒนธรรมองค์การ ด้านการ
สร้างสรรค์นวัตกรรม ด้านการสื่อสาร ด้านการจัดการองค์ความรู้ ด้านการมุ่งเน้นการเรียนรู้และ
ด้านการสร้างเครือข่าย

ส่วนที่ 3 แบบสอบถามปลายเปิด ให้แสดงความคิดเห็นเกี่ยวกับแนวทางการ
พัฒนาธุรกิจเครื่องสำอางผ่านสื่อออนไลน์

4. สรุปผลการวิจัย

1. กลุ่มตัวอย่างมีความคิดเห็นต่อองค์ประกอบขององค์การนวัตกรรมของมหาวิทยาลัย
ราชภัฏ (INNOORG) อยู่ในระดับเห็นด้วยอย่างยิ่ง ($\bar{X}=4.24$, $SD=0.442$) เมื่อจำแนกตาม
องค์ประกอบพบว่า การสร้างสรรค์นวัตกรรม(Innovation creation :IC) กลุ่มตัวอย่างมีความ
คิดเห็นในระดับเห็นด้วยอย่างยิ่ง มีค่าเฉลี่ยสูงที่สุด ($\bar{X}=4.34$, $SD=0.513$) รองลงมา การสร้าง
เครือข่าย (Network creation :NC) กลุ่มตัวอย่างมีความคิดเห็นในระดับเห็นด้วยอย่างยิ่ง
($\bar{X}=4.31$, $SD=0.523$) และด้านการสื่อสาร (CC) กลุ่มตัวอย่างมีความคิดเห็นในระดับเห็นด้วย
อย่างยิ่ง มีค่าเฉลี่ย ($\bar{X}=4.21$, $SD=0.529$) รายละเอียดดังแสดงในตารางที่ 1

ตารางที่ 1 แสดงค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานของความคิดเห็นต่อองค์การนวัตกรรมของ
มหาวิทยาลัยราชภัฏ

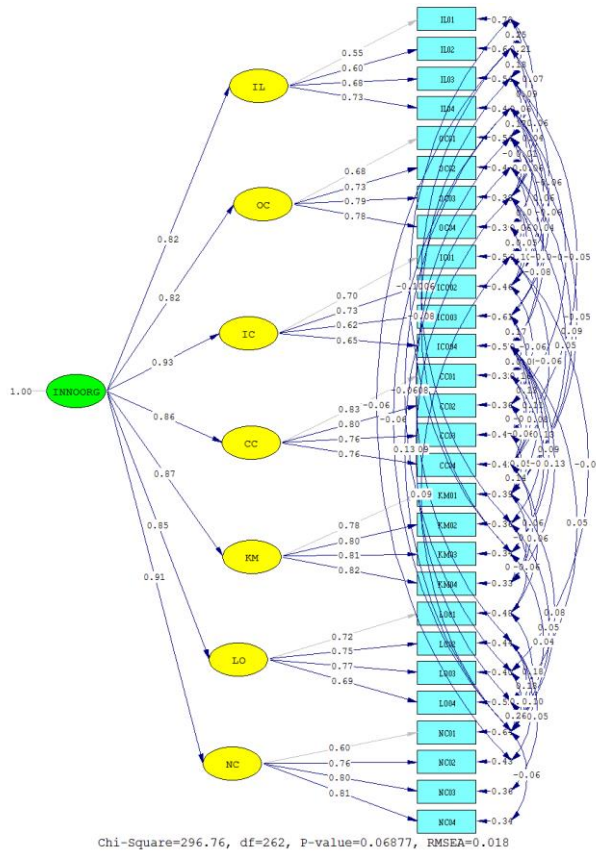
องค์การนวัตกรรมของมหาวิทยาลัยราชภัฏ	\bar{X}	SD	ระดับ
ภาวะผู้นำเชิงนวัตกรรม (innovative leadership :IL)	4.14	0.473	เห็นด้วย
วัฒนธรรมองค์การ(Organization culture :OC)	4.16	0.498	เห็นด้วย
การสร้างสรรค์นวัตกรรม(Innovation creation :IC)	4.34	0.513	เห็นด้วยอย่างยิ่ง
การสื่อสาร (Communication : CC)	4.21	0.592	เห็นด้วยอย่างยิ่ง
การจัดการองค์ความรู้ (Knowledge management :KM)	4.28	0.581	เห็นด้วยอย่างยิ่ง
การมุ่งเน้นการเรียนรู้ (Learning Orientation: LO)	4.20	0.529	เห็นด้วย
การสร้างเครือข่าย (Network creation :NC)	4.31	0.523	เห็นด้วยอย่างยิ่ง
โดยรวม	4.24	0.442	เห็นด้วยอย่างยิ่ง

2. ผลการทดสอบการแจกแจงของตัวแปรพบว่า มีค่าความเบ้ ความโด่ง อยู่ในช่วง ± 2 จึงมีแนวโน้มการแจกแจงแบบเป็นปกติ (George & Mallery, 2010; Field, 2009; Gravetter & Wallnau, 2014) และเมื่อตรวจสอบค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์ที่มีนัยสำคัญทางสถิติอยู่ระหว่าง 0.322 – 0.689 โดยไม่มีคู่ใดที่มีค่ามากกว่า 0.8 ทำให้ไม่มีปัญหาตัวแปรมีความสัมพันธ์กันเองสูง (Multicollinearity) เมื่อพิจารณาค่า Chi-Square จาก Bartlett's Test of Sphericity มีค่าเท่ากับ 2715.544 df = 378 P-value = .000 ซึ่งแตกต่างจากศูนย์อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 แสดงว่า เมทริกซ์สัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์ของตัวแปรสังเกตได้ที่ทำการศึกษาในครั้งนี้ ไม่ใช่เมทริกซ์เอกลักษณ์ (Identity Matrix) สอดคล้องกับผลการวิเคราะห์ค่าดัชนีรวม Kaiser-Meyer-Olkin (KMO) มีค่าเท่ากับ .889 แสดงให้เห็นว่า ตัวแปรมีความเหมาะสมในการนำไปใช้วิเคราะห์องค์ประกอบเชิงยืนยันได้

3. ผลการวิเคราะห์องค์ประกอบเชิงยืนยันโมเดลองค์ประกอบความเป็นองค์การ นวัตกรรมของมหาวิทยาลัยราชภัฏ

จากผลการวิเคราะห์องค์ประกอบเชิงยืนยันโมเดลองค์ประกอบความเป็นองค์การ นวัตกรรมของมหาวิทยาลัยราชภัฏ พบว่า ค่าไคสแควร์ (Chi-square: χ^2) เท่ากับ 296.76 ค่าระดับนัยสำคัญทางสถิติ (p-value) = 0.688 การพิจารณาความสอดคล้องกลมกลืนจากค่าไคสแควร์ พบว่า โมเดลและข้อมูลเชิงประจักษ์มีความสอดคล้องกลมกลืนกัน (Hooper, Coughlan & Mullen, 2008) และเมื่อพิจารณาจากค่าอื่นๆ ร่วมด้วย คือ ค่าสถิติ ไคสแควร์สัมพัทธ์ (Relative Chi-square: χ^2/df) ควรมีค่าน้อยกว่า 2 ส่วนค่าดัชนีความเหมาะสมพอดี (GFI) ค่าดัชนีความเหมาะสมพอดีที่ปรับแก้แล้ว (AGFI) ทั้งสองดัชนีควรมีค่ามากกว่า 0.95 ค่าดัชนีรากของกำลังสองเฉลี่ยของเศษในรูปของคะแนนมาตรฐาน (SRMR) ค่าดัชนีที่สองของความคลาดเคลื่อนในการประมาณค่า (RMSEA) ทั้งสองดัชนีควรมีค่าน้อยกว่า 0.05 (Diamantopoulos and Siguaw, 2006; Joreskog & Sorbom, 1993; Kelloway, 1998) จากค่าดัชนีวัดระดับความสอดคล้องกลมกลืนของโมเดลโดยรวมดังกล่าวแสดงว่า โมเดลองค์ประกอบความเป็นองค์การ นวัตกรรมของมหาวิทยาลัยราชภัฏสอดคล้องกลมกลืนกับข้อมูลเชิงประจักษ์ดังแสดงในภาพที่ 1 และผลการวิเคราะห์ในตารางที่ 2

ภาพที่ 1 ผลการวิเคราะห์องค์ประกอบเชิงยืนยันอันดับที่สององค์การวัตกรรมของมหาวิทยาลัยราชภัฏในประเทศไทย

ตารางที่ 2 ค่าดัชนีทดสอบโมเดลการวิเคราะห์องค์ประกอบเชิงยืนยันโครงสร้างองค์ประกอบการเป็นองค์การวัตกรรมของมหาวิทยาลัยราชภัฏ

ค่าดัชนี	เกณฑ์ที่ใช้พิจารณา	ค่าสถิติที่ได้	
χ^2	ไม่มีนัยสำคัญทางสถิติ	0.58 (0.445)	ผ่านเกณฑ์
χ^2 / df	≤ 2.00	0.58	ผ่านเกณฑ์
GFI	≥ 0.95	1.00	ผ่านเกณฑ์
AGFI	≥ 0.95	1.00	ผ่านเกณฑ์
RMESA	≤ 0.05	0.000	ผ่านเกณฑ์
SRMR	≤ 0.05	0.012	ผ่านเกณฑ์

ที่มา : Diamantopoulos and Siguaw (2000); Joreskog & Sorbom (1993); Kelloway (1998)

ตารางที่ 3 ค่าน้ำหนักปัจจัย ค่าสัมประสิทธิ์ถดถอยยกกำลังสอง ค่าความตรง และ ค่าความแปรปรวนที่สกัดได้ความเชื่อมั่นขององค์ประกอบการเป็นองค์การนวัตกรรมของมหาวิทยาลัยราชภัฏในประเทศไทย

ตัวแปรแฝง	องค์ประกอบ	B	SE	t-value	R ²	CR	AVE
การวิเคราะห์ห้องค์ประกอบอันดับที่ 1							
IL						0.86	0.58
	IL01	0.55	--	--	0.30		
	IL02	0.60	0.08	11.55**	0.36		
	IL03	0.68	0.10	12.04**	0.46		
	IL04	0.73	0.18	10.12**	0.54		
OC						0.88	0.58
	OC01	0.68	--	--	0.46		
	OC02	0.73	0.10	11.96**	0.54		
	OC03	0.79	0.10	13.59**	0.62		
	OC04	0.78	0.10	13.20**	0.61		
IC						0.89	0.69
	IC01	0.70	--	--	0.49		
	IC02	0.73	0.06	13.92**	0.54		
	IC03	0.62	0.07	11.98**	0.39		
	IC04	0.65	0.06	12.46**	0.43		
CC						0.73	0.63
	CC01	0.83	--	--	0.68		
	CC02	0.80	0.06	17.49**	0.64		

ตัวแปรแฝง	องค์ประกอบ	B	SE	t-value	R ²	CR	AVE
	CC03	0.76	0.06	16.72**	0.58		
	CC04	0.76	0.08	14.69**	0.58		
KM						0.80	0.57
	KM01	0.78	--	--	0.61		
	KM02	0.80	0.06	17.34**	0.64		
	KM03	0.81	0.06	17.48**	0.66		
	KM04	0.82	0.98	16.15**	0.67		
CO						0.76	0.52
	CO01	0.72	--	--	0.52		
	CO02	0.75	0.07	14.11**	0.56		
	CO03	0.77	0.06	14.48**	0.60		
	CO04	0.69	0.07	13.11**	0.48		
NC						0.82	0.61
	NC01	0.60	--	--	0.36		
	NC02	0.76	0.11	11.85**	0.57		
	NC03	0.80	0.11	12.19**	0.64		
	NC04	0.81	0.12	11.89**	0.66		
การวิเคราะห์องค์ประกอบอันดับที่ 2							
INNOORG						0.81	0.66
	IL	0.82	0.03	10.11**	0.68		
	OC	0.82	0.03	12.67**	0.67		
	IC	0.93	0.04	14.86**	0.87		
	CC	0.86	0.03	16.11**	0.73		
	KM	0.87	0.03	15.90**	0.77		
	LO	0.85	0.04	13.92**	0.72		
	NC	0.91	0.04	11.92**	0.84		

** P-value < 0.01 (t-value \geq 2.58)

---- ไม่รายงานค่า SE และ t-value เนื่องจากเป็นพารามิเตอร์บังคับ (Fixed Parameter)

จากตารางที่ 3 พิจารณาจากค่าน้ำหนักองค์ประกอบมาตรฐาน (B) พบว่า มีค่าเกินกว่า .50 ทุกองค์ประกอบ มีค่าตั้งแต่ 0.82-0.93 ตัวแปรสังเกตได้ที่มีค่าน้ำหนักองค์ประกอบมาตรฐานมากที่สุด คือ IC ซึ่งมีค่าเท่ากับ 0.93 รองลงมาคือ NC ซึ่งมีค่าเท่ากับ 0.91 และน้อยที่สุดคือ IL เท่ากับ OC มีค่าเท่ากับ 0.82 โดย เมื่อพิจารณาค่าความคลาดเคลื่อนมาตรฐาน (SE) และค่าสถิติ t-value พบว่า แตกต่างจาก 0 อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.01 (P-value < 0.01 นอกจากนี้ มีค่าความเที่ยง (CR) สูงเท่ากับ 0.81 (ค่ามากกว่า 0.60) และความแปรปรวนของตัวแปรที่สังเกตได้ (AVE) มีค่าสูงเท่ากับ 0.66 (ค่ามากกว่า 0.50) แสดงให้เห็นว่า องค์ประกอบของความเป็นองค์กรนวัตกรรมของมหาวิทยาลัยราชภัฏมีความเที่ยง (CR) ที่ผ่านเกณฑ์ และสามารถอธิบายความแปรปรวนขององค์ประกอบได้สูง (AVE) จึงสามารถตอบสมมติฐานการวิจัยได้ว่า โมเดลองค์ประกอบความเป็นองค์กรนวัตกรรมของมหาวิทยาลัยราชภัฏในประเทศไทย มีความสอดคล้องกับข้อมูลเชิงประจักษ์ที่ได้จากกลุ่มตัวอย่าง มีความเที่ยงตรงเชิงโครงสร้าง และความน่าเชื่อถือในระดับที่ยอมรับได้

5. อภิปรายผลการวิจัย

จากผลการวิจัยที่ได้นำเสนอข้างต้น ผู้วิจัยสามารถอภิปรายผลการวิจัยตามวัตถุประสงค์ของการวิจัยดังนี้

1. เพื่อศึกษาองค์ประกอบของรูปแบบการเป็นองค์กรแห่งนวัตกรรมของมหาวิทยาลัยราชภัฏในประเทศไทย

ผลการวิจัยพบว่า กลุ่มตัวอย่างมีความคิดเห็นต่อองค์ประกอบของรูปแบบการเป็นองค์กรนวัตกรรมของมหาวิทยาลัยราชภัฏในประเทศไทยในระดับเห็นด้วยอย่างยิ่ง ซึ่งแสดงให้เห็นว่าองค์ประกอบของรูปแบบการเป็นองค์กรนวัตกรรมของมหาวิทยาลัยราชภัฏในประเทศไทยที่ได้จากการทบทวนวรรณกรรม และการสัมภาษณ์เชิงลึกซึ่งประกอบด้วยภาวะผู้นำเชิงนวัตกรรม วัฒนธรรมองค์กร การสร้างสรรค์นวัตกรรม การสื่อสาร การจัดการองค์ความรู้ การมุ่งการเรียนรู้ และการสร้างเครือข่าย มีความสอดคล้องกับความคิดเห็นของผู้ตอบแบบสอบถาม ทั้งนี้เนื่องจากผู้วิจัยมีการคัดสรรองค์ประกอบจากงานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับ

องค์ประกอบ และคุณลักษณะขององค์การนวัตกรรมทั้งภาคเอกชน และสถานศึกษา อีกทั้งยังมีการสัมภาษณ์ความคิดเห็นของผู้ทรงคุณวุฒิที่เกี่ยวข้องกับการบริหารมหาวิทยาลัยราชภัฏอีกหลายท่าน ทำให้สามารถคัดสรรองค์ประกอบของรูปแบบการเป็นองค์การนวัตกรรมของมหาวิทยาลัยราชภัฏในประเทศไทยที่มีความสอดคล้องกับกลุ่มตัวอย่างที่เป็นผู้บริหารและคณาจารย์ของมหาวิทยาลัยราชภัฏในประเทศไทย

2. เพื่อพัฒนารูปแบบการเป็นองค์การแห่งนวัตกรรมของมหาวิทยาลัยราชภัฏในประเทศไทย

ผลการวิจัยพบว่าการเป็นองค์การแห่งนวัตกรรมของมหาวิทยาลัยราชภัฏในประเทศไทยประกอบด้วย 7 องค์ประกอบคือ ภาวะผู้นำเชิงนวัตกรรม วัฒนธรรมองค์การ การสร้างสรรค์นวัตกรรม การสื่อสาร การจัดการองค์ความรู้ การมุ่งการเรียนรู้ และการสร้างเครือข่าย โดยผลจากการวิเคราะห์ด้วยสถิติองค์ประกอบเชิงยืนยัน ได้แสดงให้เห็นว่า องค์ประกอบทุกองค์ประกอบมีค่าน้ำหนักองค์ประกอบมาตรฐาน (B) เกินกว่า .50 ทุกองค์ประกอบ โดยมีค่าน้ำหนักองค์ประกอบตั้งแต่ 0.82-0.93 ซึ่งแสดงให้เห็นว่าองค์ประกอบทุกองค์ประกอบสามารถอธิบายความแปรปรวนของ ตัวแปรแฝงการเป็นองค์การแห่งนวัตกรรมของมหาวิทยาลัยราชภัฏในประเทศไทยได้เกินมาตรฐาน

องค์ประกอบที่มีค่าน้ำหนักองค์ประกอบมาตรฐานมากที่สุด คือ การสร้างสรรค์นวัตกรรม (IC) ซึ่งมีค่าเท่ากับ 0.93 ทั้งนี้เนื่องจากนวัตกรรมเป็นหัวใจ ขององค์การนวัตกรรม ไม่ว่าจะเป็นนวัตกรรมผลิตภัณฑ์ ซึ่งอาจหมายถึงการผลิตหลักสูตร วิธีการสอน รวมถึงเทคโนโลยีในการเรียนการสอนใหม่ๆ เพื่อให้มหาวิทยาลัยราชภัฏสามารถผลิตบัณฑิตที่มีคุณสมบัติสอดคล้องกับต้องการของตลาดในปัจจุบัน นวัตกรรมการบริหารจัดการที่จะช่วยให้การบริหารจัดการของมหาวิทยาลัยมีความทันสมัย และมีประสิทธิภาพ รองลงมาคือ องค์ประกอบการสร้างเครือข่าย ซึ่งหมายถึงรวมถึงการสร้างเครือข่ายในระหว่างมหาวิทยาลัยราชภัฏด้วยกัน และ เครือข่ายกับมหาวิทยาลัยอื่น ๆ ทั้งภาครัฐและเอกชน เพื่อให้เกิดความร่วมมือ และการแลกเปลี่ยนองค์ความรู้ที่จะนำมาใช้ในการสร้างสรรค์นวัตกรรม การจัดการองค์ความรู้ (KM) ถือเป็นองค์ประกอบที่มีความสำคัญ เพราะองค์ความรู้คือทรัพยากรอันมีค่าขององค์การนวัตกรรม และเป็นทรัพยากรอันมีค่าอย่างยิ่งของสถาบันการศึกษาดังนั้นการจัดการองค์ความรู้อย่างเป็นระบบ นอกจากนั้น องค์ประกอบด้านการสื่อสาร ถือว่าเป็นกลไกสำคัญในการถ่ายทอดนโยบาย กลยุทธ์ และแผนงานในการดำเนินการเพื่อมุ่งไปสู่การเป็นองค์การนวัตกรรม

สูงกว่าเกณฑ์ที่กำหนดไว้ ซึ่งช่วยยืนยันว่าองค์ประกอบที่ได้พัฒนาขึ้นสามารถอธิบายการเป็นองค์การนวัตกรรมของมหาวิทยาลัยราชภัฏได้ และสมมติฐานการวิจัยในครั้งนี้ได้รับการยอมรับ

6. ข้อเสนอแนะ

จากผลการศึกษาข้างต้น ผู้วิจัยมีข้อเสนอแนะสำหรับมหาวิทยาลัยราชภัฏ ดังนี้

1. ผู้บริหารมหาวิทยาลัยราชภัฏควรตระหนักถึงความจำเป็นในการพัฒนาวิทยาลัยให้สามารถรองรับความต้องการของสังคมในระดับประเทศ และ ระดับนานาชาติที่เปลี่ยนแปลงไป
2. ผู้บริหารมหาวิทยาลัยราชภัฏควรมีการพัฒนาตนเองเพื่อให้มีคุณลักษณะของผู้นำนวัตกรรมในการที่จะนำพามหาวิทยาลัยราชภัฏไปสู่การเป็นองค์กรนวัตกรรม
3. ผู้บริหารมหาวิทยาลัยราชภัฏควรมีการกำหนดวิสัยทัศน์ พันธกิจ และนโยบายในการมุ่งสู่การเป็นองค์กรนวัตกรรมของมหาวิทยาลัยราชภัฏ
4. ผู้บริหารมหาวิทยาลัยราชภัฏควรมีการสร้างเครือข่ายความร่วมมือ ระหว่างมหาวิทยาลัยราชภัฏในการกำหนดวิสัยทัศน์ พันธกิจ และนโยบายในการมุ่งสู่การเป็นองค์กรนวัตกรรมของมหาวิทยาลัยราชภัฏร่วมกัน
5. ผู้บริหารมหาวิทยาลัยราชภัฏควรเป็นต้นแบบ และส่งเสริมให้เกิดวัฒนธรรมองค์การที่สอดคล้องและสนับสนุนเป้าหมายในการมุ่งสู่การเป็นองค์กรนวัตกรรมของมหาวิทยาลัย
6. ผู้บริหารมหาวิทยาลัยราชภัฏควรมีการพัฒนาช่องทางการสื่อสารทั้งในระดับแนวราบ และแนวตั้งให้สามารถเข้าถึงได้ง่าย มีความยืดหยุ่น และมีประสิทธิภาพ และสนับสนุนให้เกิดการสื่อสารทั้งสองทาง
7. ผู้บริหารมหาวิทยาลัยราชภัฏควรมีการประสานงานกับชุมชน เพื่อให้ทราบความต้องการของชุมชน และสามารถสร้างนวัตกรรมที่ตอบสนองความต้องการของชุมชนได้อย่างถูกต้อง

เอกสารอ้างอิง

- กระทรวงแรงงานและสวัสดิการสังคม. (2560). ข้อมูลผู้สำเร็จการศึกษาและประมาณการเข้าสู่ตลาดแรงงาน ปี พ.ศ. 2560. สืบค้นเมื่อวันที่ 16 มีนาคม 2563, จาก https://www.doe.go.th/prd/assets/upload/files/lmia_th/e8f4bcc3fa1c6a7c416425d91033eee6.pdf
- กระทรวงอุตสาหกรรม. (2560). ไทยแลนด์ 4.0 คืออะไร. สืบค้นเมื่อวันที่ 16 มีนาคม 2563, จาก http://www.industry.go.th/center_mng/index.php/2016-04-24-18-07-42/2016-04-24-18-09-38/2016-04-24-18-10-07/item/10236-4-0
- สำนักงานนวัตกรรมแห่งชาติ. (2549). การจัดการนวัตกรรมสำหรับผู้บริหาร. พิมพ์ครั้งที่ 2. กรุงเทพมหานคร: สำนักงานนวัตกรรมแห่งชาติ.
- สำนักเลขาธิการนายกรัฐมนตรี. (2560). นโยบาย Thailand 4.0 คืออะไร. สืบค้นเมื่อวันที่ 16 มีนาคม 2563, จาก <https://spm.thaigov.go.th/CRTPRS/spm-sp-layout6.asp?i=41111%2E1451270211211312111311>
- ASEAN.(2014). *Thinking Globally, Prospering Regionally* — ASEAN Economic Community 2015. Jakarta: ASEAN Secretariat.
- Diamantopoulos, A. & Siguaw, J. A. (2000). *Introduction to LISREL: A guide for the uninitiated*. London: Sage Publications Inc.,.
- Fields, A. (2009). *Discovering statistics using SPSS*. 3rd edition. Los Angeles: Sage.
- George, D. and Mallery, P. (2010). *SPSS for Windows Step by Step: A Simple Guide and Reference 17.0 Update. 10th Edition*. Boston: Pearson.
- Gravetter, F. and Wallnau, L. (2014). *Essentials of statistics for the behavioral sciences*. 8th Edition. Belmont: Wadsworth.
- Hooper, D., Coughlan, J., & Mullen, M. R. (2008). *Structural Equation Modelling: Guidelines for Determining Model Fit*. The Electronic Journal of Business Research Methods, 6, 54-55.

- Jackson, D. L. (2003). Revisiting sample size and number of parameter estimates: Some support for the N: q hypothesis. *Structural Equation Modeling*, 10 (1): 128-141.
- Jöreskog, K. G. & Sörbom, D. (1993). *LISREL 8: User's Reference Guide*. Chicago: Scientific Software International, Inc.,.
- Kelloway, E. K. (1998). *Using LISREL for Structural Equation Modeling; A Researcher's Guide*. CA: Sage Publications Inc.,.
- Victor, J. García-Morales, Fernando Matías-Reche, & Antonio J. Verdú-Jover. (2011) Influence of Internal Communication on Technological Proactivity, Organizational Learning, and Organizational Innovation in the Pharmaceutical Sector. *Journal of Communication* 61,150–177.

การประเมินผลการดำเนินงานศูนย์คุ้มครองผู้โดยสาร
รถสาธารณะ (โทร. 1584) กรมการขนส่งทางบก *
Evaluating the Administrations
of the Passenger Protection Center (Tel. 1584),
Department of Land Transport, Thailand

วัฒนา นนทชิต

Wattana Nontachit

หน่วยวิจัยนวัตกรรมการบริหารองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น

คณะศิลปศาสตร์และวิทยาการจัดการ

มหาวิทยาลัยสงขลานครินทร์ วิทยาเขตสุราษฎร์ธานี

The Research Unit of Administrative Innovation

in Local Administrative Organization

Faculty of Liberal Arts and Management Science

Prince of Songkla University, Surat Thani Campus, Thailand

E-mail: Nontachit@gmail.com

บทคัดย่อ

งานวิจัยนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อประเมินแผนงานโครงการด้านความปลอดภัยในการใช้รถใช้ถนน ซึ่งจัดทำขึ้นโดยสถาบันที่ปรึกษาเพื่อพัฒนาประสิทธิภาพในราชการ (สปร.) ตามเงื่อนไขในสัญญาฉบับกรมการขนส่งทางบก โดยประเมินผลการดำเนินงานของศูนย์คุ้มครองผู้โดยสารรถสาธารณะ (โทร. 1584) เพื่อวิเคราะห์ปัญหา อุปสรรคในการดำเนินโครงการ รวมถึงปัจจัยเสี่ยงต่างๆ อันจะนำไปสู่การปรับปรุงและพัฒนาการดำเนินโครงการ ประกอบด้วย 1) ปัจจัยนำเข้า

* ได้รับบทความ: 22 มีนาคม 2563; แก้ไขบทความ: 17 พฤษภาคม 2563; ตอรับตีพิมพ์: 19 พฤษภาคม 2563

2) กระบวนการดำเนินโครงการ 3) ผลผลิตโครงการ และ 4) บริบทของโครงการ ซึ่งโครงการนี้เป็นโครงการในประเภทการบังคับใช้กฎหมายและการเฝ้าระวังป้องกันการใช้รถใช้ถนนและให้เป็นไปโดยถูกต้องตามกฎหมาย เพื่อยกระดับความปลอดภัยโดยสารสาธารณะ

จากการประเมินผลโครงการพบว่า ปัจจัยนำเข้าของโครงการประกอบด้วยการบริหารจัดการอย่างเหมาะสม มีเจ้าหน้าที่เพียงพอ และโครงการมีโอกาสประสบความสำเร็จตามเป้าหมาย ในส่วนของกระบวนการดำเนินโครงการ พบว่า โครงการมีระบบการดำเนินงานที่เกิดประสิทธิภาพ ประสิทธิผล สามารถใช้ทรัพยากรได้เกิดประโยชน์ มีความสามารถบริหารงานในการรับเรื่องร้องเรียนเกี่ยวกับความปลอดภัยของรถโดยสารสาธารณะที่เกิดความคั่งค้างในระดับสูงสุด การประเมินผลผลิตโครงการ พบว่า โครงการสามารถจัดการเรื่องร้องเรียนตามกรอบระยะเวลาที่กำหนดสำเร็จตามเป้าหมายและวัตถุประสงค์ของโครงการ และสุดท้ายคือการประเมินผลบริบทโครงการ พบว่า พื้นที่และสภาพแวดล้อมการดำเนินกิจกรรมโครงการมีความเหมาะสมสามารถดำเนินโครงการเพื่อความปลอดภัยในการใช้รถใช้ถนนโดยเฉพาะรถโดยสารสาธารณะได้อย่างต่อเนื่อง

คำสำคัญ: ความปลอดภัยในการใช้รถใช้ถนน; รถโดยสารสาธารณะ; ศูนย์คุ้มครองผู้โดยสารรถสาธารณะ

Abstract

This research study aimed to evaluate the road safety project plan which was executed by the Thailand Innovative Administration Consultancy Institute (TIA), under the terms in the contract with the Department of Land Transport. It evaluates the administrations of the Passenger Protection Center (Tel. 1584) in four areas; 1) input factors, 2) implementation process, 3) project Product and 4) project context. This project is in the category of law enforcement and surveillance to prevent the illegal use of cars on the road to improve the safety of public transportations.

From the project evaluation, it was found that the input factors include proper management, sufficient manpower and the project tended to be achieved according to the goals. As for the project implementation process, it was found that the project had an efficient and effective operating system in terms of consuming the resources and the staff was competent in handling complaints from the public transportations resulting in the highest value. For the project Product, the staff was found to handle the issues in a timely manner following the objectives of the project. Finally, for the evaluation of the project context, it was found that the area and environment of the project activities are appropriate with ability to continue the project for the safety of road use, especially for public transportations.

Keyword: road safety; public transportation; public passenger protection center

1. บทนำ

กองทุนเพื่อความปลอดภัยในการใช้รถใช้ถนน มีพันธกิจข้อที่ 1 สนับสนุนและส่งเสริมโครงการหรือแผนงานทางด้านความปลอดภัยในการใช้รถใช้ถนนของกรมการขนส่งทางบก กองทุนเพื่อความปลอดภัยในการใช้รถใช้ถนนจึงได้จัดสรรทุนสนับสนุนและส่งเสริมด้านการป้องกันและลดอุบัติเหตุจากการใช้รถใช้ถนน ทั้งหน่วยงานภายในและภายนอกกรมการขนส่งทางบก โดยได้จัดสรรเงินงบประมาณให้หน่วยงานต่างๆ ดำเนินกิจกรรมด้านความปลอดภัยในการใช้รถใช้ถนน ซึ่งโครงการ การดำเนินงานศูนย์คุ้มครองผู้โดยสารรถสาธารณะ (โทร. 1584) เป็นโครงการหนึ่งที่ได้รับการจัดสรรงบประมาณมาตลอดทุกปี (กรมการขนส่งทางบก, สำนักจัดระเบียบการขนส่งทางบก, 2549)

ศูนย์คุ้มครองผู้โดยสารรถสาธารณะ (โทร. 1584) ได้ดำเนินการมาตั้งแต่ปี พ.ศ. 2545 ซึ่งอยู่ภายใต้การกำกับดูแลของศูนย์คุ้มครองผู้โดยสารและรับเรื่องร้องเรียน กองตรวจการขนส่งทางบกและฝ่ายวิชาการขนส่ง สำนักงานขนส่งจังหวัด ดำเนินการรับแจ้งปัญหาข้อร้องเรียนจากประชาชนที่ได้รับความเดือดร้อนจากการใช้บริการรถโดยสารสาธารณะทุกชนิด หรือผู้ใช้รถใช้ถนนที่พบเห็นการกระทำความผิดอาจเกิดอุบัติเหตุได้ มีวัตถุประสงค์ในการดำเนินงาน เพื่อแก้ไข

ปัญหาตามข้อร้องเรียนและแจ้งให้ผู้ประกอบการขนส่ง ผู้ประจำรถ เจ้าของรถ มีจิตสำนึกในความปลอดภัย และให้ความสำคัญกับผู้ใช้บริการรถโดยสารสาธารณะทุกประเภทมากยิ่งขึ้น (กรมการขนส่งทางบก, 2546)

ดังนั้น เพื่อให้การดำเนินการของศูนย์คุ้มครองผู้โดยสารสาธารณะ (โทร. 1584) ทั้งส่วนกลางและส่วนภูมิภาค อันมีส่วนช่วยสนับสนุนการขนส่งทางถนนให้มีความปลอดภัยมากขึ้น (กองตรวจการขนส่งทางบก, 2559) และการดำเนินงานเป็นไปด้วยความมีประสิทธิภาพ เกิดผลสัมฤทธิ์สูงสุด จึงจำเป็นอย่างยิ่งต้องมีการประเมินผลการดำเนินงานกิจกรรมต่าง ๆ ดังกล่าว เพื่อติดตามสถานะ ความเป็นไปได้ ปัญหาอุปสรรค รวมถึงแนวทางในการปรับปรุงและพัฒนาการดำเนินโครงการให้สำเร็จ สามารถนำไปสู่การป้องกันและลดอุบัติเหตุจากการใช้รถใช้ถนนได้อย่างยั่งยืน

2. วัตถุประสงค์ของการวิจัย

1. เพื่อศึกษาวิเคราะห์และประเมินผลการดำเนินโครงการการดำเนินงานศูนย์คุ้มครองผู้โดยสารสาธารณะ (โทร. 1584) ประจำปีงบประมาณ 2559 ที่ได้รับจัดสรรเงินจากกองทุนเพื่อความปลอดภัยในการใช้รถใช้ถนน
2. เพื่อศึกษาวิเคราะห์ปัญหา อุปสรรค ข้อบกพร่องในการดำเนินโครงการการดำเนินงานศูนย์คุ้มครองผู้โดยสารสาธารณะ (โทร. 1584) ประจำปีงบประมาณ 2559 รวมถึงปัจจัยเสี่ยงต่างๆ อันจะนำไปสู่การปรับปรุงและพัฒนาการดำเนินโครงการต่อไป
3. เพื่อให้ได้ข้อมูลที่จำเป็นแก่ผู้บริหาร และผู้ปฏิบัติ ในการตัดสินใจเพื่อปรับปรุงเปลี่ยนแปลงโครงการหรือวิธีการดำเนินงานให้สามารถบรรลุวัตถุประสงค์ที่กำหนดได้มากยิ่งขึ้น และเพื่อใช้ประกอบการตัดสินใจดำเนินโครงการในอนาคต

3. วิธีดำเนินการวิจัย

ตามวัตถุประสงค์และขอบเขตการดำเนินการของการศึกษาวิเคราะห์และประเมินผลโครงการการดำเนินงานศูนย์คุ้มครองผู้โดยสารสาธารณะ (โทร. 1584) ประจำปีงบประมาณ 2559 ได้กำหนดระเบียบวิธีการศึกษาวิเคราะห์การประเมินผล ดังนี้

1. การออกแบบวิจัยวิเคราะห์และประเมินผล

การวิเคราะห์และทำการประเมินผลแผนงานโครงการทางด้านความปลอดภัยในการใช้รถใช้ถนน มีขอบเขตการดำเนินงาน มีดังนี้

1.1 การศึกษาวิเคราะห์ประเมินผลโครงการที่ได้รับการจัดสรรงบประมาณจากกองทุนเพื่อความปลอดภัยจากการใช้รถใช้ถนน ให้ดำเนินกิจกรรมป้องกันและลดอุบัติเหตุจากการใช้รถใช้ถนน ใน 6 กลยุทธ์ของยุทธศาสตร์ที่ 1 ซึ่งโครงการการดำเนินงานศูนย์คุ้มครองผู้โดยสารรถสาธารณะ (โทร. 1584) อยู่ในกลยุทธ์ที่ 4 การบังคับใช้กฎหมายและเฝ้าระวังป้องกันการใช้รถใช้ถนน

1.2 หลักเกณฑ์การคัดเลือกโครงการการดำเนินงานศูนย์คุ้มครองผู้โดยสารรถสาธารณะ (โทร. 1584) ตามความเห็นชอบจากคณะกรรมการติดตามประเมินผลโครงการที่ได้รับจัดสรรเงินกองทุนเพื่อความปลอดภัยในการใช้รถใช้ถนน มีลักษณะคือ

- 1) โครงการขนาดใหญ่ใช้งบประมาณตั้งแต่ 1 ล้านบาทขึ้นไป
- 2) โครงการที่มีการทำต่อเนื่องหลายปี
- 3) เป็นโครงการที่มีผลกระทบต่อผู้มีส่วนได้ส่วนเสียจำนวนมากทั้งในปัจจุบัน

หรือที่จะเกิดขึ้นในอนาคต

- 4) เป็นโครงการที่มีกิจกรรมดำเนินงานครอบคลุมทั่วประเทศ

1.3 พื้นที่ในการวิเคราะห์และทำการประเมินผลใช้เกณฑ์ในการพิจารณาคัดเลือกตัวอย่างจังหวัดโดยแบ่งเขตภูมิภาคเป็นไปตามหลักของอักษรานุกรมภูมิศาสตร์ไทยของราชบัณฑิตยสถาน และคัดเลือกจังหวัดหลักในการวิเคราะห์และทำการประเมินผล ได้ใช้เกณฑ์ศูนย์ปฏิบัติการกลุ่มจังหวัดทั้ง 20 ศูนย์จังหวัด คณะผู้วิเคราะห์ประเมินผลได้สุ่มจังหวัดตัวอย่างโครงการการดำเนินงานศูนย์คุ้มครองผู้โดยสารรถสาธารณะ (โทร. 1584) ได้แก่ ภาคกลาง/ตะวันตก คือ จังหวัดกรุงเทพมหานคร และจังหวัดอยุธยา ภาคตะวันออก จังหวัดสระแก้ว ภาคเหนือ จังหวัดแม่ฮ่องสอนและจังหวัดเลย ภาคตะวันออกเฉียงเหนือ จังหวัดมุกดาหาร และภาคใต้จังหวัดภูเก็ต โดยทำการศึกษาวิเคราะห์ข้อมูลเชิงลึกจากกระบวนการดำเนินโครงการ เอกสารราชการ การสังเกตการณ์ การสัมภาษณ์เจ้าหน้าที่ผู้รับผิดชอบโครงการ และการทดสอบสอบถามการประเมินความคุ้มค่า ที่ครอบคลุมประเด็นการประเมินผล รวมทั้งให้ข้อเสนอแนะแก่ผู้บริหาร และผู้ปฏิบัติในการตัดสินใจเพื่อปรับปรุงเปลี่ยนแปลงโครงการให้สามารถบรรลุวัตถุประสงค์ที่กำหนดได้มากยิ่งขึ้น ตลอดจนนำมากำหนดหลักเกณฑ์การขอรับ

จัดสรรเงินจากกองทุนเพื่อความปลอดภัยในการใช้รถใช้ถนน เพื่อประกอบการพิจารณาจัดสรรเงินได้อย่างมีประสิทธิภาพ เพื่อนำสู่การดำเนินโครงการได้อย่างสัมฤทธิ์ผลต่อไป

2. กรอบแนวคิดของการวิเคราะห์และประเมินผลแผนงานโครงการ

ตามการจัดอันดับมาตรฐานของการประเมินผล พบว่า รูปแบบการประเมินผลของ Daniel L. Stufflebeam ที่เรียกว่า CIPP Model (Stufflebeam, D. L., 2003) เป็นกรอบแนวคิดของการวิเคราะห์และประเมินผลแผนงานโครงการที่มีเกณฑ์วัดที่ได้มาตรฐาน ทั้งการใช้ประโยชน์ (Utility) การทดสอบทางเลือกที่กระทำได้ (Feasibility) ความเหมาะสม (Propriety) และความถูกต้อง (Accuracy) นอกจากนี้ CIPP Model ยังให้ความสำคัญต่อการประเมินผลแผนงานโครงการ กล่าวคือ มีการประเมินผลครบถ้วน ตั้งแต่ปัจจัยนำเข้า (Input Evaluation) กระบวนการ (Process Evaluation) ผลผลิต (Product Evaluation) และบริบท (Context Evaluation) โดยมีกรอบแนวคิดตามตัวแบบที่ 1 (สถาบันที่ปรึกษาเพื่อพัฒนาประสิทธิภาพในราชการ, 2559) ดังนี้

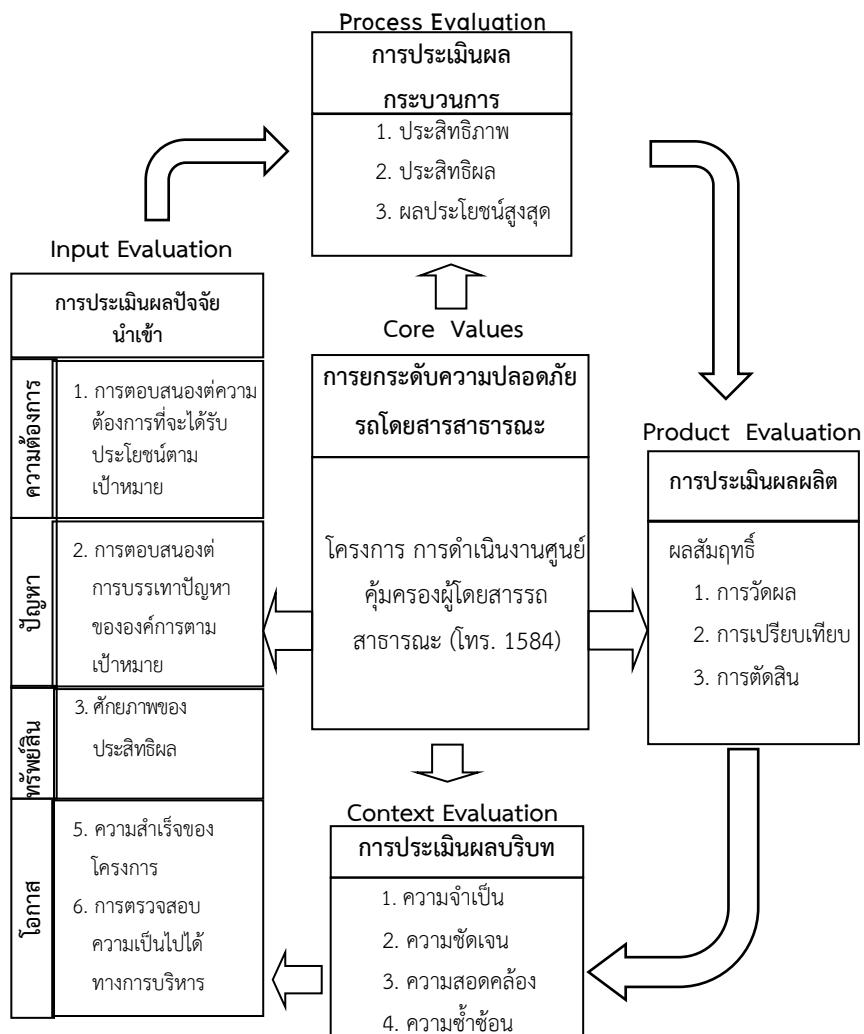
2.1 การประเมินผลปัจจัยนำเข้า (Input Evaluation) เป็นการประเมินผลแผน (Plans) ของโครงการ ว่ามีปัจจัยนำเข้าอะไรบ้าง เพื่ออธิบายว่า โครงการมีความต้องการอะไร หรือต้องการที่จะได้รับประโยชน์ตามวัตถุประสงค์ของโครงการ รวมทั้งเหตุผลความจำเป็นของโครงการ ว่าเป็นการตอบสนองต่อการบรรเทาปัญหาอะไรบ้าง ทำให้รู้ล่วงหน้าได้ว่า โครงการมีโอกาสที่จะประสบความสำเร็จได้มากน้อยเพียงใด

2.2 การประเมินผลกระบวนการ (Process Evaluation) การประเมินผลกระบวนการเป็นการเปรียบเทียบระหว่างกิจกรรมกับค่าใช้จ่ายตามแผนและงบประมาณ อธิบายถึงปัญหาของการปฏิบัติงานและประเมินความชำนาญการของการดำเนินงาน ตลอดจนรายงานถึงคุณภาพของกระบวนการ เป็นการประเมินผลความคุ้มค่า 4 เรื่อง คือ ประสิทธิภาพ ประสิทธิผล ผลประโยชน์สูงสุด และความสามารถในการดำเนินงานของโครงการ โดยการสัมภาษณ์ ผู้รับผิดชอบโครงการตามเครื่องมือวัดความคุ้มค่าของสำนักงานคณะกรรมการพัฒนาระบบราชการ

2.3 การประเมินผลผลิต (Product Evaluation) มีจุดประสงค์เพื่อการวัด การตีความ และการตัดสินผลสัมฤทธิ์ของโครงการ วัตถุประสงค์หลักอยู่ที่การค้นคว้าหาความจริงในขอบเขตของการประเมินเกี่ยวกับความต้องการของประโยชน์ที่เกิดขึ้นอย่างถูกต้องทั้งหมด การประเมินผลผลิตเป็นการประเมินทั้งผลลัพธ์ที่ดีและไม่ดี ทั้งระยะสั้นในปัจจุบัน และระยะยาวในอนาคต

2.4 การประเมินผลบริบท (Context Evaluation) เป็นการประเมินผลเกี่ยวกับเป้าหมาย (Goals) ของโครงการว่า โดยสภาพแวดล้อมแล้ว การเลือกพื้นที่ดำเนินโครงการ มีความจำเป็นต่อเป้าหมายมากน้อยเพียงใด มีความชัดเจนหรือไม่เมื่อพิจารณาตามกรอบระยะเวลากับเป้าหมาย หรือเป้าหมายที่กำหนดไว้ มีความสอดคล้องกับพันธกิจขององค์กรหรือไม่ อย่างไร

ภาพ 1 กรอบแนวคิดการศึกษาวิเคราะห์และการประเมินผลโครงการ

ที่มา: ปรับปรุงจาก สถาบันที่ปรึกษาเพื่อพัฒนาประสิทธิภาพในราชการ. (2559). *การศึกษาวិเคราะห์ และทำการประเมินผลแผนงานโครงการทางด้านความปลอดภัยในการใช้รถใช้ถนน ประจำปีงบประมาณ 2559.*

4. สรุปผลการวิจัย

ตามวัตถุประสงค์ของการศึกษาข้อที่ 1 เพื่อศึกษาวิเคราะห์และประเมินผลการดำเนินโครงการการดำเนินงานศูนย์คุ้มครองผู้โดยสารรถสาธารณะ (โทร. 1584) ประจำปีงบประมาณ 2559 ที่ได้รับจัดสรรเงินจากกองทุนเพื่อความปลอดภัยในการใช้รถใช้ถนนว่าสามารถดำเนินการให้สำเร็จได้ตามวัตถุประสงค์ของโครงการที่ตั้งไว้ ตลอดจนเกิดประโยชน์และคุ้มค่าหรือไม่ ผู้เขียนขอเสนอผลการศึกษารายละเอียดดังต่อไปนี้

1. การวิเคราะห์และประเมินผลปัจจัยนำเข้า

การประเมินผลปัจจัยนำเข้า (Input Evaluation) คือ การประเมินผลเกี่ยวกับทรัพยากรปัจจัยนำเข้าของโครงการจึงต้องอาศัยข้อมูลที่เกี่ยวข้องกับการดำเนินการตรวจสอบเพื่อการศึกษาทางเลือกระหว่างปัจจัยนำเข้าของโครงการว่าต้องใช้ทรัพยากรอย่างไร ปริมาณเท่าไร เพื่อให้โครงการบรรลุวัตถุประสงค์ภายในระยะเวลาที่กำหนด ทั้งนี้ด้วยข้อจำกัดด้านงบประมาณ เวลา และความต้องการด้านการจัดการ อาจไม่เปิดโอกาสให้ใช้ทางเลือกบางอย่างที่ต้องการได้ ดังนั้น การประเมินผลปัจจัยนำเข้าจึงมุ่งเน้นที่ความต้องการ ปัญหาทรัพยากร และโอกาสของโครงการปรากฏผลการวิเคราะห์และประเมินผลโครงการดังนี้

1.1 ความต้องการ เพื่อกำกับดูแลผู้ประกอบการขนส่งด้วยรถโดยสารสาธารณะ/ผู้ประจำรถ และเจ้าของรถ ให้มีจิตสำนึกด้านความปลอดภัย เพื่อลดความสูญเสียชีวิต และทรัพย์สินจากการเกิดอุบัติเหตุจากรถโดยสารสาธารณะ และเพื่อปรับปรุงคุณภาพการให้บริการและมาตรฐานการให้บริการรถโดยสารสาธารณะ

1.2 ปัญหา การแก้ไขข้อร้องเรียนจากประชาชนที่ได้รับความเดือดร้อน จากการใช้บริการรถโดยสารสาธารณะ ให้แล้วเสร็จตามเวลาที่กำหนด และการบริการข้อมูลข่าวสารต่างๆ ของกรมการขนส่งทางบก แนวโน้มของการเกิดอุบัติเหตุจากรถโดยสารสาธารณะที่ลดลงอย่างต่อเนื่อง เมื่อเทียบกับช่วงเวลาเดียวกัน เมื่อพิจารณา ในปี 2558 การเกิดอุบัติเหตุจากรถโดยสารสาธารณะมีปริมาณลดลงจากปี 2557 คิดเป็นร้อยละ 9.42 ของจำนวนการเกิดอุบัติเหตุจากรถโดยสาร

สาธารณะปี 2557 และเมื่อพิจารณาในปี 2559 พบว่า แนวโน้มการเกิดอุบัติเหตุของรถโดยสาร สาธารณะมีเพิ่มขึ้นจากปี 2558 คิดเป็นร้อยละ 16.06 (สำนักงานตำรวจแห่งชาติ, 2559) เมื่อพิจารณาในภาพรวม จะเห็นได้ว่า สถิติการเกิดอุบัติเหตุของรถโดยสารสาธารณะยังอยู่ในระดับคงที่ ดังนั้น อุบัติเหตุจากรถโดยสารสาธารณะนับว่ายังเป็นปัญหาสำคัญที่ควรป้องกันอย่างต่อเนื่อง โดยเฉพาะในช่วงเทศกาลสำคัญของประเทศแต่ยังคงต้องดำเนินการอยู่ตลอดเวลา

1.3 ทรัพย์สิน

1) ศักยภาพภายใน ศูนย์คุ้มครองผู้โดยสารรถสาธารณะ โทร. 1584 ภายใต้การกำกับดูแลของกองตรวจการขนส่งทางบก มีบุคลากร / เจ้าหน้าที่ 196 คน พร้อมปฏิบัติงานในการบังคับใช้กฎหมายอย่างเป็นรูปธรรม ทั้งส่วนกลางและส่วนภูมิภาค ตลอดจนการฝึกอบรมเพื่อเพิ่มประสิทธิภาพและพัฒนาศักยภาพอย่างต่อเนื่อง

2) งบประมาณ การดำเนินงานศูนย์คุ้มครองผู้โดยสารรถสาธารณะ โทร. 1584 ประจำปีงบประมาณ 2559 งบประมาณที่ขอรับการสนับสนุนจากกองทุนเพื่อความปลอดภัยในการใช้รถใช้ถนน (กปถ.) จำนวนเงิน 52,256,292 บาท มีการวางแผนการใช้จ่ายงบประมาณ ดำเนินโครงการไว้อย่างชัดเจน ทั้งค่าใช้จ่ายสำหรับการดำเนินโครงการในส่วนกลาง และการดำเนินโครงการรับเรื่องร้องเรียนในส่วนภูมิภาคทั้ง 76 จังหวัด มีการระบุนายละเอียดการใช้จ่ายงบประมาณ โดยเฉพาะค่าตอบแทนของพนักงานปฏิบัติหน้าที่รับเรื่องร้องเรียนทั้งวันทำการปกติ และวันหยุดราชการทั้งส่วนกลางและส่วนภูมิภาค โดยแยกจังหวัดที่มีกิจกรรมพิเศษ นอกเหนือจากการปฏิบัติงานปกติทั่วไปอย่างชัดเจน

1.4 โอกาสของโครงการ

1) ความสำเร็จ พิจารณาเปรียบเทียบกับระยะเวลาทั้งปีงบประมาณภาพรวม ผลการดำเนินงานคิดเป็นร้อยละ 83.3 ของเนื้องานทั้งหมดสอดคล้องกับระยะเวลาดำเนินโครงการ แบ่งเป็น (1) ปัจจัยนำเข้าและองค์ประกอบต่าง ๆ ของการดำเนินโครงการการดำเนินงานศูนย์คุ้มครองผู้โดยสารรถสาธารณะ (โทร. 1584) ประจำปีงบประมาณ 2559 มีส่วนสนับสนุนในความสำเร็จของโครงการ และตามระยะเวลาที่กำหนด ดังนั้น จากการวิเคราะห์และประเมินผลปัจจัยนำเข้านี้โอกาสแห่งความสำเร็จของโครงการ สามารถชี้ให้เห็นได้ว่าโครงการนี้มีโอกาสแห่งความสำเร็จในระดับมากที่สุด (2) พิจารณาในมุมมองเรื่องการมีส่วนร่วมจากประชาชนในการแจ้งเบาะแสหรือร้องเรียนผ่านศูนย์คุ้มครองฯ จึงพบว่ามีปริมาณมากขึ้นอย่างต่อเนื่อง แสดงให้เห็นว่า ศูนย์คุ้มครองผู้โดยสารรถสาธารณะ ประสบความสำเร็จในเรื่อง

ของการเข้าถึงกลุ่มเป้าหมาย คือ ผู้โดยสารรถสาธารณะที่สามารถรับรู้ข้อมูลข่าวสาร การประชาสัมพันธ์ถึงหน้าที่ ภารกิจของศูนย์คุ้มครองผู้โดยสารรถสาธารณะให้ได้รับรู้ช่องทางการร้องเรียนเป็นวงกว้างมากขึ้น จนได้รับความร่วมมือในการแจ้งเรื่องร้องเรียนเมื่อพบเห็นการกระทำความผิดจากผู้ให้บริการรถโดยสารสาธารณะมากขึ้น

2) ความเป็นไปได้ทางการบริหาร เจ้าหน้าที่ปฏิบัติงานมีการพัฒนาศักยภาพอย่างต่อเนื่อง และบทลงโทษศูนย์คุ้มครองฯ ได้บังคับใช้ตาม พ.ร.บ. การขนส่งทางบก พ.ศ. 2522 และ พ.ร.บ. รถยนต์ พ.ศ. 2522 ในการกำกับดูแล และตรวจสอบข้อเท็จจริง รวมทั้งการขอความร่วมมือจากผู้ประกอบการขนส่งด้วยรถโดยสารสาธารณะ ผู้ประจํารถ และเจ้าของรถ

3) การบูรณาการระหว่างหน่วยงาน ได้รับความร่วมมือเป็นอย่างดี จากหน่วยงานที่เกี่ยวข้องทั้งภาครัฐ ภาคเอกชนโดยเฉพาะภาคประชาชน ในการแจ้งเบาะแสการกระทำความผิดต่าง ๆ ที่มีแนวโน้มมากขึ้น และขอความร่วมมือจากผู้ประกอบการฯ ผู้ประจํารถ และเจ้าของรถ ให้ยอมรับบทลงโทษ กรณีถูกร้องเรียน

2. การประเมินผลกระบวนการดำเนินงานของโครงการ การประเมินผลกระบวนการดำเนินงานของโครงการ เป็นการประเมินผลความคุ้มค่า (สำนักงานคณะกรรมการพัฒนาระบบราชการ, 2554) ประกอบด้วย 4 ด้าน คือ 1) ประสิทธิภาพของโครงการ 2) ประสิทธิผลของโครงการ 3) การใช้ทรัพยากรให้เกิดประโยชน์สูงสุดภายในโครงการ และ 4) ความสามารถของโครงการในการดำเนินงาน โดยการวิเคราะห์และประเมินผลจากการคำนวณองค์ประกอบหลักและองค์ประกอบย่อยจะมีองค์ประกอบย่อยต่างๆ ซึ่งเรียกว่าหัวข้อ และในแต่ละหัวข้อจะมีคำถามต่างๆ เพื่อเป็นตัวชี้วัด การรวบรวมข้อมูลจากแบบสอบถาม การสัมภาษณ์เจ้าหน้าที่ผู้รับผิดชอบโครงการหลัก และเจ้าหน้าที่ ที่เกี่ยวข้องในการดำเนินงานตามแผนโครงการ ประกอบกับเอกสารหลักฐานที่ได้ดำเนินการเสร็จสิ้นแล้ว สามารถแสดงระดับการให้คะแนน คือ 0.00-0.20 เท่ากับ ต่ำสุด 0.21 -0.40 เท่ากับ ต่ำ 0.41 - 0.60 เท่ากับ ปานกลาง 0.61 - 0.80 เท่ากับ สูง และ 0.81 - 1.00 เท่ากับ สูงที่สุด

จากการวิเคราะห์และประเมินผลความคุ้มค่าของโครงการการดำเนินการศูนย์คุ้มครองผู้โดยสารรถสาธารณะ โทร. 1584 ประจำปีงบประมาณ 2559 โดยรวมมีค่าเท่ากับ 0.94 หมายความว่า โครงการมีความคุ้มค่าอยู่ในช่วงระดับสูงที่สุด สามารถสรุปผลการประเมินความคุ้มค่าของโครงการ ตามองค์ประกอบในด้านต่าง ๆ ตามรายละเอียดของข้อมูลเอกสาร และการสัมภาษณ์เจ้าหน้าที่ ดังนี้

ตารางที่ 1 ผลการวิเคราะห์การประเมินผลกระบวนการโครงการ การดำเนินงานศูนย์คุ้มครอง
ผู้โดยสารรถสาธารณะ โทร. 1584 ประจำปีงบประมาณ 2559

การประเมินความคุ้มค่า	คะแนน	แปลความ
1. ประสิทธิภาพของโครงการ	0.97	สูงที่สุด
1.1 การทำงานและผลตอบสนองเป็นไปอย่างเหมาะสม	0.93	สูงที่สุด
1.2 ไม่มีความขัดแย้งในเรื่องผลประโยชน์ในโครงการ	1.00	สูงที่สุด
1.3 โครงการ มีผลผลิตหรือบริการที่ได้มาตรฐาน	1.00	สูงที่สุด
1.4 มีการตรวจสอบภายในและการจัดทำรายงานการเงิน	0.93	สูงที่สุด
1.5 มีการใช้เงินอย่างมีประสิทธิภาพ	0.97	สูงที่สุด
1.6 โครงการ มีการใช้วัสดุเครื่องมืออย่างมีประสิทธิภาพ	1.00	สูงที่สุด
2. ประสิทธิภาพ	0.94	สูงที่สุด
2.1 มีผลผลิต บริการเป็นไปตามเป้าหมาย	0.96	สูงที่สุด
2.2 การวางแผน และการปฏิบัติงาน สอดคล้องกับเป้าหมาย	0.93	สูงที่สุด
2.3 มีการวัดผลการปฏิบัติงาน โดยเปรียบเทียบกับเป้าหมาย	0.93	สูงที่สุด
3. การใช้ทรัพยากรให้เกิดประโยชน์สูงสุด	0.96	สูงที่สุด
3.1 มีการใช้ทรัพยากรอย่างมีประสิทธิภาพ	0.87	สูงที่สุด
3.2 มีการพัฒนาทรัพยากรบุคคลและปัจจัยนำเข้าต่างๆ	1.00	สูงที่สุด
3.3 มีการให้ผลตอบแทนตามผลงาน	1.00	สูงที่สุด
4. ความสามารถในการดำเนินงาน	0.91	สูงที่สุด
4.1 โครงการ มีแผนงาน และเป้าหมาย	0.91	สูงที่สุด
4.2 มีการเน้นผลงานด้านการบริการ	0.96	สูงที่สุด
4.3 มีการประเมินผลการทำงาน	0.78	สูง
4.4 ผู้บริหารระดับสูงมีภาวะผู้นำ	1.00	สูงที่สุด
4.5 โครงการมีวัฒนธรรม ความเชื่อ ค่านิยมที่เอื้อต่อการพัฒนา	0.96	สูงที่สุด
4.6 มีการปฏิบัติงานในลักษณะ ไซ้คุณค่า	0.90	สูงที่สุด
ความคุ้มค่า	0.94	สูงที่สุด

2.1 ประสิทธิภาพของโครงการ การประเมินผลกระบวนการ ด้านประสิทธิภาพ การดำเนินงานของโครงการเพิ่มประสิทธิภาพศูนย์คุ้มครองผู้โดยสารและรับเรื่องร้องเรียน พบว่า ประสิทธิภาพการปฏิบัติงานของบุคลากรและผลตอบแทนมีความเหมาะสมในระดับสูงที่สุด ไม่มีความขัดแย้งเรื่องผลประโยชน์ โครงการมีผลผลิตหรือบริการที่ได้มาตรฐานทั้งในด้านปริมาณ มูลค่า คุณภาพ เวลา ประกอบกับโครงการมีการตรวจสอบภายในและการจัดทำรายงานสรุปผลการดำเนินงาน รายการค่าใช้จ่ายประจำเดือนอย่างต่อเนื่อง การเบิกจ่าย-จัดซื้อจัดจ้างอุปกรณ์เครื่องมือในการปฏิบัติงานและการปรับปรุงศักยภาพกิจกรรม เป็นไปตามขั้นตอนตามแผนโครงการอย่างมีประสิทธิภาพในระดับสูงที่สุด

2.2 ประสิทธิภาพผลของโครงการ การประเมินผลกระบวนการ ด้านประสิทธิภาพผลของโครงการ พบว่า การดำเนินกิจกรรมภายใต้โครงการ ได้ปรากฏผลการดำเนินโครงการ ทั้งในด้านผลผลิต บริการ กิจกรรม ที่เป็นไปตามเป้าหมายของโครงการในช่วงระดับสูงที่สุด สามารถสำเร็จตามตัวชี้วัดการแก้ไขเรื่องร้องเรียนได้ร้อยละ 84.30 (ศูนย์คุ้มครองผู้โดยสารรถสาธารณะ, 2559) ด้านการวางแผนและการปฏิบัติงานของเจ้าหน้าที่ ได้มีการแต่งตั้งเจ้าหน้าที่ ผู้ปฏิบัติงานตามแผนดำเนินการที่สอดคล้องกับเป้าหมายโครงการ และได้ดำเนินการให้บรรลุเป้าหมายของโครงการ ตลอดจนมีการวัดผลการปฏิบัติงานเปรียบเทียบกับเป้าหมายอย่างชัดเจน

2.3 การใช้ทรัพยากรให้เกิดประโยชน์สูงสุด การประเมินผลกระบวนการ ด้านการใช้ทรัพยากรให้เกิดประโยชน์สูงสุด ในการดำเนินโครงการ พบว่า โครงการมีการใช้ทรัพยากร และการพัฒนาทรัพยากรทั้งทรัพยากรบุคคลและทรัพยากรปัจจัยนำเข้าอื่น ๆ อย่างต่อเนื่องเพื่อประสิทธิภาพการรับเรื่องร้องเรียน ตลอดจนการให้ผลตอบแทนอย่างเหมาะสม ก่อให้เกิดการใช้ทรัพยากรให้เกิดประโยชน์ในช่วงระดับสูงที่สุด แต่ยังคงขาดการพัฒนาศักยภาพและความสามารถเฉพาะด้าน

2.4 ความสามารถในการดำเนินงาน การประเมินผลกระบวนการ ด้านความสามารถในการดำเนินงานของโครงการ พบว่า โครงการมีกระบวนการปฏิบัติงานที่เน้นด้านการให้บริการอย่างมีคุณภาพ โดยเน้นประชาชนที่เดือดร้อนจากการใช้บริการรถโดยสารสาธารณะเป็นกลุ่มเป้าหมาย ผู้บริหารและผู้ปฏิบัติงาน มีลักษณะการทำงานเป็นทีม มีภาวะผู้นำเห็นความสำคัญของความสูญเสียจากอุบัติเหตุ และมีการทำงานที่มุ่งผลสัมฤทธิ์ในระดับสูง ตลอดจนมีระบบการประเมินการทำงานและนำมาปรับปรุงการปฏิบัติงาน ตาม

วัฒนธรรม ความเชื่อ และค่านิยม นำมาสู่การเปลี่ยนแปลงและปรับปรุงการบริการในทิศทางที่ดีขึ้น ในภาพรวม จึงส่งผลให้เกิดความสามารถในการดำเนินโครงการที่สามารถดำเนินงานให้สำเร็จตามวัตถุประสงค์ของโครงการได้อย่างมีความสามารถและศักยภาพในช่วงระดับสูงที่สุด

3. การประเมินผลผลิตของโครงการ

การประเมินผลผลิตของโครงการเป็นการประเมินผลสัมฤทธิ์ที่เกิดขึ้นจากการดำเนินงาน เพื่อเปรียบเทียบถึงผลลัพธ์กับผลกระทบในความต้องการของเป้าหมาย แผนการปฏิบัติงาน ปัจจัยนำเข้าและกระบวนการในโครงการนี้ทั้งหมด จากการวัดผล การตีความ และการตัดสินใจตามเกณฑ์การประเมินผลผลิตที่ตั้งไว้

3.1 ความสำเร็จของโครงการ เป็นการวัดผลสำเร็จตามดัชนีชี้วัดที่ได้ตั้งไว้ และตามวัตถุประสงค์ที่ได้กำหนดไว้ในแผนงานโครงการ ซึ่งโครงการดำเนินการรับแจ้งเรื่องร้องเรียนเกี่ยวกับการให้บริการรถโดยสารสาธารณะ ทั้งส่วนกลาง และส่วนภูมิภาค 76 จังหวัด ตลอด 24 ชั่วโมง ตลอดจนการแก้ไขปัญหาตามข้อร้องเรียน

1) ความสำเร็จด้านปริมาณ เรื่องร้องเรียนเกี่ยวกับการให้บริการรถโดยสารที่รับแจ้งได้รับการพิจารณา และแจ้งหน่วยงานที่เกี่ยวข้องเพื่อดำเนินการได้ไม่น้อยกว่าร้อยละ 100 ผลการดำเนินโครงการตั้งแต่ ปี 2559 พบว่า ศูนย์คุ้มครองฯ รับเรื่องร้องเรียนที่รับแจ้งได้รับการพิจารณาและส่งประสานงานยังหน่วยงานที่เกี่ยวข้องทั้งหมด จำนวน 60,665 เรื่อง คิดเป็นร้อยละ 100 ของจำนวนเรื่องที่ได้รับแจ้ง (ศูนย์คุ้มครองผู้โดยสารรถสาธารณะ, 2559) ถือว่าการปฏิบัติงานได้ตามเป้าหมายบรรลุผลตามตัวชี้วัดเชิงปริมาณที่กำหนด

2) ความสำเร็จด้านคุณภาพ การแก้ไขปัญหาเรื่องร้องเรียนเกี่ยวกับการให้บริการรถโดยสารสาธารณะ ได้ร้อยละ 80 และมีความพึงพอใจในการใช้บริการ ร้อยละ 80 ผลการดำเนินโครงการตั้งแต่ ปี 2554 ถึง 2559 พบว่า ศูนย์คุ้มครองผู้โดยสารรถสาธารณะ แก้ไขปัญหาเรื่องร้องเรียนเกี่ยวกับการให้บริการรถโดยสารสาธารณะในปี 2559 สามารถแก้ไขปัญหาเรื่องร้องเรียนได้ 54,525 เรื่อง บรรลุเป้าหมายเชิงคุณภาพได้ ร้อยละ 89.87 ของเรื่องที่ได้รับร้องเรียนทั้งหมด และสามารถสร้างความพึงพอใจแก่ผู้ใช้บริการได้ในระดับสูงสุด คิดเป็นร้อยละ 94.2 ซึ่งผลการดำเนินโครงการตามตัวชี้วัดยังอยู่ในระดับดีมาก (ศูนย์คุ้มครองผู้โดยสารรถสาธารณะ, 2559)

3.2 การเปรียบเทียบผลสำเร็จกับปัจจัยนำเข้า เป็นการเปรียบเทียบระหว่างผลผลิตที่ได้รับกับศักยภาพภายในและค่าใช้จ่ายของโครงการผลการวิเคราะห์และประเมินผลพบว่า

1) ด้านศักยภาพภายใน พบว่า มีศักยภาพทั้งเจ้าหน้าที่ผู้ปฏิบัติงาน สถานที่ในการปฏิบัติงาน การบูรณาการระหว่างหน่วยงาน มาตรฐานการปฏิบัติงานและการประเมินผลการทำงาน รวมถึงมีการรายงานความก้าวหน้าของการรับ-จ่ายเงินตามขั้นตอนที่รัดกุม โปร่งใส มีการตรวจสอบภายในและการจัดทำรายงานการเงินที่ตรวจสอบได้

2) งบประมาณ การดำเนินงานศูนย์คุ้มครองผู้โดยสารรถสาธารณะ (โทร. 1584) มียอดรายจ่ายจริง 48,545,237.39 บาท คิดเป็นร้อยละ 92.89 ยอดเงินคงเหลือ 2,730,123.62 บาท คิดเป็นร้อยละ 7.11 ของยอดเงินรับโอนหรือได้รับอนุมัติจากกองทุนเพื่อความปลอดภัยในการใช้รถใช้ถนน จำนวน 52,256,292 บาท (ศูนย์คุ้มครองผู้โดยสารรถสาธารณะ, 2559) สรุปได้ว่า โครงการสามารถดำเนินงานได้ตามเป้าหมายมีความคุ้มค่าตามตัวชี้วัด

3.3 การให้คุณค่าแก่โครงการ เป็นการให้คุณค่าแก่โครงการว่าสมควรดำเนินต่อไปหรือปรับปรุงเปลี่ยนแปลงอะไรบ้าง หรือสมควรยกเลิกโครงการ ผลการวิเคราะห์และประเมินผลพบว่า

1) ประสิทธิภาพของโครงการ โครงการมีการพัฒนาศักยภาพเจ้าหน้าที่อย่างต่อเนื่อง มีการวางแผนการปฏิบัติงานอย่างชัดเจน ผลสำรวจจากผู้เข้ารับบริการ มีความพึงพอใจต่อการให้บริการในระดับสูงสุด ร้อยละ 94.60 (ศูนย์คุ้มครองผู้โดยสารรถสาธารณะ, 2559) จึงสามารถประเมินผลผลิตได้ว่า ศูนย์คุ้มครองผู้โดยสารรถสาธารณะ มีการพัฒนาคุณภาพ มาตรฐานการให้บริการเพิ่มขึ้น เป็นการสร้างคุณค่าให้กับโครงการได้เป็นอย่างดีมีประสิทธิภาพ

2) ประสิทธิภาพของโครงการ การปฏิบัติงานของเจ้าหน้าที่ มีการวางแผนการปฏิบัติงานสอดคล้องกับเป้าหมาย มีการวัดผลการปฏิบัติงานตามเป้าหมาย ผลผลิตที่ได้จากการปฏิบัติงานของศูนย์คุ้มครองฯ สามารถสร้างคุณประโยชน์ และคุณค่าต่อการลดการสูญเสียทั้งชีวิตและทรัพย์สินให้กับสังคมประเทศชาติเป็นจำนวนมาก จึงสามารถสรุปผลการประเมินผลผลิตของโครงการได้ว่า กรมการขนส่งทางบก ควรให้ศูนย์คุ้มครองผู้โดยสารรถสาธารณะ มีการดำเนินการอย่างต่อเนื่อง เพื่อเป็นหน่วยงานที่ให้ความช่วยเหลือและป้องกันการเกิดอุบัติเหตุทางถนนได้ในระยะยาว

4. การประเมินผลบริบทของโครงการ

การประเมินผลบริบทของโครงการเป็นการประเมินผลโครงการ การดำเนินงาน ศูนย์คุ้มครองผู้โดยสารรถสาธารณะ โทร. 1584 ประจำปีงบประมาณ พ.ศ. 2559 ว่ามีความจำเป็นในการดำเนินโครงการอย่างไร มีความชัดเจน ความสอดคล้อง และความซ้ำซ้อนหรือไม่อย่างไร โดยมีรายละเอียดดังนี้

4.1 ความจำเป็นของโครงการ โดยพิจารณาจากพื้นที่ตั้งของโครงการ ว่ามีความจำเป็นมากน้อยเพียงใด การวิเคราะห์และประเมินผลพบว่า พื้นที่ตั้งโครงการ มีความเหมาะสมทั้งด้านสถานที่การปฏิบัติงาน เจ้าหน้าที่ประจำศูนย์ฯ และแนวทางการบูรณาการของหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง มีความเหมาะสมตามสภาพและอำนาจหน้าที่ เมื่อพิจารณาความเหมาะสมตามสภาพแวดล้อมภายนอกองค์กร พบว่า ขนาดของพื้นที่ตั้งในการปฏิบัติงาน หรือการดำเนินกิจกรรม และหน่วยงานภาคส่วนต่าง ๆ ที่เกี่ยวข้องกับการจัดการความปลอดภัยรถโดยสารสาธารณะ เป็นปัจจัยสำคัญที่ทำให้เจ้าหน้าที่ประจำศูนย์ฯ และผู้ที่เกี่ยวข้องสามารถปฏิบัติงานหรือดำเนินกิจกรรมได้สำเร็จบรรลุผลตามวัตถุประสงค์โครงการ

4.2 ความชัดเจนของส่วนประกอบของโครงการ โดยพิจารณาว่าในแต่ละส่วนประกอบย่อยของโครงการ ส่งเสริมกันอย่างไร ทั้งเนื้อหาและรายละเอียด การวิเคราะห์และประเมินผลพบว่า แต่ละส่วนประกอบของโครงการมีการส่งเสริมซึ่งกันและกัน ทำให้มีมาตรฐานการดำเนินงานที่ชัดเจน ตั้งแต่มาตรฐานการบริการ เทคโนโลยีที่นำมาใช้ในการปฏิบัติงาน และระยะเวลาในการปฏิบัติงาน มีแนวทางการปฏิบัติงานเป็นทิศทางเดียวกันทั่วประเทศ สร้างผลสำเร็จตามเป้าหมายมีระบบการทำงานเชิงบูรณาการร่วมกันระหว่างองค์กรต่าง ๆ ถือว่าเป็นปัจจัยสำคัญที่ทำให้ดำเนินการได้อย่างมีประสิทธิภาพ

4.3 ความสอดคล้องกับพันธกิจ การวิเคราะห์และประเมินผลพบว่า โครงการมีความสอดคล้องกับพันธกิจของกรมการขนส่งทางบกทุกข้อ และสอดคล้องกับพันธกิจกองทุนเพื่อความปลอดภัยในการใช้รถใช้ถนน ข้อที่ 1 คือการสนับสนุนและส่งเสริมโครงการหรือแผนงานทางด้านความปลอดภัยในการใช้รถใช้ถนนของกรมการขนส่งทางบก ด้านการมุ่งเน้นส่งเสริมและสร้างความปลอดภัยในชีวิตและทรัพย์สินของประชาชน โดยการรับเรื่องและการแก้ปัญหาข้อร้องเรียนที่เกิดขึ้น เป็นการควบคุมให้มีการปฏิบัติตามกฎหมายและบริการประชาชนด้วยความรวดเร็ว เป็นธรรม ตรวจสอบได้

4.4 ความซ้ำซ้อนกับโครงการอื่น ในกองทุนเพื่อความปลอดภัยในการใช้รถใช้ถนน ประจำปีงบประมาณ 2559 และโครงการ การดำเนินงานศูนย์คุ้มครองผู้โดยสารรถสาธารณะ โทร. 1584 ประจำปีงบประมาณ 2559 ว่าสามารถส่งเสริมโครงการในกองทุนเพื่อความปลอดภัยในการใช้รถใช้ถนนได้อย่างไร การวิเคราะห์และประเมินผลพบว่า โครงการ ไม่มีความซ้ำซ้อนกับโครงการอื่น แต่สามารถช่วยสนับสนุนส่งเสริมและร่วมบูรณาการกับโครงการอื่น คือ 1) โครงการรณรงค์ป้องกันและลดอุบัติเหตุทางถนนของกรมการขนส่งทางบกในการร่วมบูรณาการกิจกรรมเฉพาะกิจ ช่วงเทศกาล 2) โครงการด้านการประชาสัมพันธ์ในการร่วมประชาสัมพันธ์ข้อมูลข่าวสารซึ่งกันและกัน 3) โครงการด้านการบังคับใช้กฎหมาย โดยการดำเนินการตามมาตรการทางกฎหมายกับรถโดยสารที่ถูกรื้อเรียนผ่านศูนย์คุ้มครองผู้โดยสารและรับเรื่องร้องเรียน

5. ปัญหา อุปสรรคของโครงการ

ตามวัตถุประสงค์ข้อที่ 2 เพื่อศึกษาวิเคราะห์ปัญหา อุปสรรค ข้อบกพร่องในการดำเนินโครงการการดำเนินงานศูนย์คุ้มครองผู้โดยสารรถสาธารณะ (โทร. 1584) รวมถึงปัจจัยเสี่ยงต่างๆ อันจะนำไปสู่การปรับปรุงและพัฒนาการดำเนินโครงการต่อไป ผู้เขียนนำเสนอข้อปัญหาและอุปสรรคของโครงการจากการวิจัย ได้ดังนี้

5.1 ประชาชนในส่วนใหญ่ยังไม่ให้ความสำคัญ ไม่มีความตระหนักรู้และไม่กล้าที่จะดำเนินการแจ้งเรื่อง ฯ เมื่อได้รับความเดือดร้อนจากการให้บริการรถโดยสารสาธารณะ

5.2 เจ้าหน้าที่ปฏิบัติงานตามโครงการในการรับเรื่องร้องเรียนซึ่งเป็นพนักงานจ้างตามสัญญาจ้างงาน ไม่มีความมั่นคงทางการงานจึงไม่มีแรงจูงใจที่จะปฏิบัติงานอย่างต่อเนื่อง

5.3 ในปัจจุบันช่องทางการรับเรื่องร้องเรียนเกี่ยวกับรถโดยสารสาธารณะมีความหลากหลายและมีช่องทางการแจ้งเรื่องเพิ่มขึ้นซึ่งอาศัยเทคโนโลยี เจ้าหน้าที่รับเรื่องร้องเรียนในพื้นที่ส่วนกลาง (กรุงเทพมหานคร) จึงไม่เพียงพอที่จะปฏิบัติงานมีประสิทธิภาพและเกิดประสิทธิผลตามเป้าหมายโครงการ

5.4 มาตรฐานระบบโทรศัพท์ 1584 ระหว่างส่วนกลาง และส่วนภูมิภาคยังไม่เท่าเทียมกัน ไม่สามารถเชื่อมโยงติดต่อระหว่างหน่วยงานที่เกี่ยวข้องได้ ไม่มีระบบควบคุม และระบบอื่น ๆ ที่รองรับการทำงาน ต่างคนต่างทำไม่รวมศูนย์ มีผลทำให้ขาดความต่อเนื่องและทั่วถึง

5. อภิปรายผลการวิจัย

ผลการวิจัยประเมินผลครั้งนี้ แสดงให้เห็นถึงความจำเป็นของโครงการการดำเนินงานศูนย์คุ้มครองผู้โดยสารรถสาธารณะ (โทร. 1584) จากปัญหาที่เกิดขึ้นโดยเฉพะสภาพปัญหาที่เกิดขึ้นจากปัญหาของประชาชนที่ได้รับความเดือดร้อนจากการใช้บริการรถโดยสารสาธารณะทุกชนิด ศูนย์คุ้มครองผู้โดยสารรถสาธารณะ โทร. 1584 จึงถูกจัดขึ้นเพื่อเป็นศูนย์กลางในการดำเนินการรับแจ้งปัญหา พิจารณาจากหนังสือคำสั่งของกระทรวงคมนาคม ที่ 410/ 2545 ลงวันที่ 7 ตุลาคม 2545 เรื่อง แต่งตั้งคณะกรรมการคุ้มครองผู้โดยสารรถสาธารณะ (กระทรวงคมนาคม, 2545) คำสั่งกรมการขนส่งทางบก ที่ 633/ 2545 ลงวันที่ 19 พฤศจิกายน 2545 เรื่อง จัดตั้งศูนย์คุ้มครองผู้โดยสารรถสาธารณะ (กรมการขนส่งทางบก, 2545) คำสั่งกรมการขนส่งทางบก ที่ 570/ 2546 ลงวันที่ 12 พฤศจิกายน 2546 เรื่อง แต่งตั้งคณะกรรมการศูนย์คุ้มครองผู้โดยสารรถสาธารณะ คำสั่งคณะกรรมการคุ้มครองผู้โดยสารรถสาธารณะ ที่ 1/2546 ลงวันที่ 27 มกราคม 2546 เรื่อง แต่งตั้งคณะกรรมการศูนย์คุ้มครองผู้โดยสารรถสาธารณะประจำจังหวัด (กรมการขนส่งทางบก, 2546) ภาพรวมของสาระสำคัญจากหนังสือดังกล่าว คือ การมอบหมายให้เจ้าหน้าที่ประจำศูนย์ ฯ ปฏิบัติหน้าที่ตามที่มอบหมายในทิศทางเดียวกันทั่วประเทศ เห็นได้จาก หนังสือคำสั่งกองตรวจการขนส่งทางบก ที่ 021/ 2552 ลงวันที่ 1 ธันวาคม 2552 เรื่อง มอบหมายหน้าที่ความรับผิดชอบภายในศูนย์คุ้มครองผู้โดยสารและรับเรื่องร้องเรียน (กรมการขนส่งทางบก, 2552) เพื่อให้ศูนย์คุ้มครองฯ แก้ไขข้อร้องเรียน รวมถึงการรับแจ้งเบาะแสหากประชาชนพบเห็นการกระทำอันอาจก่อให้เกิดอุบัติเหตุทางถนน ที่สามารถแจ้งเรื่องราวร้องทุกข์และเหตุการณ์ต่างๆ ได้ทั้งในศูนย์ฯ ส่วนกลางและส่วนภูมิภาค 76 จังหวัด ตลอด 24 ชั่วโมง ศูนย์คุ้มครองฯ จะได้นำปัญหานั้นเข้าสู่กระบวนการแก้ไขปัญหาจนเกิดข้อยุติระหว่างผู้รับบริการและผู้ให้บริการ รวมถึงการประชาสัมพันธ์ข้อมูลข่าวสารต่างๆ อันเป็นประโยชน์ต่อประชาชน

1. การเฝ้าระวังเพื่อป้องกัน ควบคุมและลดอุบัติเหตุจากรถโดยสารสาธารณะ ปัจจุบันปัญหาการเกิดอุบัติเหตุจากรถโดยสารสาธารณะ ถือว่าเป็นปัญหาใหญ่ระดับชาติ ส่งผลให้หน่วยงานหลายหน่วยงานที่เกี่ยวข้องกับการจัดการได้ให้ความสำคัญและให้ความสนใจมากยิ่งขึ้น และเป็นการขานรับนโยบาย “ทศวรรษแห่งความปลอดภัยทางถนน” ประการสำคัญ ภายใต้การกำกับดูแลโดยตรงของศูนย์คุ้มครองฯ คืออัตราการเกิดอุบัติเหตุจากรถโดยสารสาธารณะ พิจารณาได้จากแนวโน้มของอุบัติเหตุจากรถโดยสารสาธารณะ เป็นข้อมูลสถิติที่นำมาเชื่อมโยงให้เห็นถึงการเกิดอุบัติเหตุจากรถโดยสารสาธารณะและประเภทรถโดยสารสาธารณะที่เกิดอุบัติเหตุสูงสุด และ

การเปรียบเทียบจำนวนประชากรของประเทศกัมพูชาโดยสาธารณธณะ ภาพรวมเห็นได้ว่าตั้งแต่ปี 2553-2559 มีแนวโน้มของการเกิดเหตุที่ลดลง มีรายละเอียดดังนี้

1.1 แนวโน้มอุบัติเหตุจากรถโดยสารสาธารณธณะ เมื่อเปรียบเทียบการเกิดอุบัติเหตุจากรถโดยสารสาธารณธณะภาพรวมเห็นได้ว่า ตั้งแต่ปี 2551-2557 มีแนวโน้มของการเกิดอุบัติเหตุจากรถโดยสารสาธารณธณะที่ลดลงอย่างต่อเนื่อง เมื่อเทียบกับช่วงเวลาเดียวกัน เมื่อพิจารณา ในปี 2558 การเกิดอุบัติเหตุจากรถโดยสารสาธารณธณะมีปริมาณลดลงจากปี 2557 คิดเป็นร้อยละ 9.42 ของจำนวนการเกิดอุบัติเหตุจากรถโดยสารสาธารณธณะปี 2557 และเมื่อพิจารณาในปี 2559 พบว่าแนวโน้มการเกิดอุบัติเหตุของรถโดยสารสาธารณธณะมีเพิ่มขึ้นจากปี 2558 คิดเป็นร้อยละ 16.06 เมื่อพิจารณาในภาพรวม จะเห็นได้ว่า สถิติการเกิดอุบัติเหตุของรถโดยสารสาธารณธณะยังอยู่ในระดับคงที่ (สำนักงานตำรวจแห่งชาติ, 2559) ดังนั้น อุบัติเหตุจากรถโดยสารสาธารณธณะนับว่ายังเป็นปัญหาสำคัญที่ควรป้องกัน ไม่เฉพาะแต่ช่วงเทศกาลเท่านั้น แต่ควรเข้มข้นตลอดทั้งปี โดยเฉพาะช่วงที่มีการใช้รถใช้ถนนหนาแน่น การบังคับใช้กฎหมายจึงเป็นภารกิจสำคัญของเจ้าหน้าที่ในการนำไปบังคับใช้อย่างเข้มงวด

1.2 แนวโน้มของอุบัติเหตุจากประเภทของรถโดยสารสาธารณธณะ จากข้อมูลของสำนักงานตำรวจแห่งชาติ ภาพรวมเห็นได้ว่าตั้งแต่ปี 2552-2558 แนวโน้มของการเกิดเหตุจากรถโดยสารสาธารณธณะที่ลดลงอย่างต่อเนื่อง และเพิ่มมากขึ้นในปี 2559 เมื่อพิจารณาอุบัติเหตุจากประเภทของรถโดยสารสาธารณธณะ พบว่า รถแท็กซี่มีสถิติการเกิดอุบัติเหตุสูงที่สุดที่ รองลงมาเป็นรถตู้โดยสารสาธารณธณะ และรถโดยสารขนาดใหญ่ตามลำดับ โดยเฉพาะรถแท็กซี่มีสถิติการเกิดอุบัติเหตุสูงที่สุดที่มีปริมาณเกือบ 3 เท่าของรถโดยสารประเภทอื่น ๆ (สำนักงานตำรวจแห่งชาติ, 2559)

จากการวิจัย เห็นได้ถึงระดับปัญหาการเกิดอุบัติเหตุจากรถโดยสารสาธารณธณะ ที่ส่วนใหญ่ยังคงอยู่ในระดับคงที่ ดังนั้น จึงต้องเป็นความพยายามของศูนย์คุ้มครองฯ ในการเข้าช่วยเหลือ เพื่อช่วยบรรเทาและป้องกันปัญหาอันจะเกิดจากรถโดยสารสาธารณธณะโดยการบังคับใช้กฎหมายขั้นสูงสุดทุกกรณี โดยปัญหาหลักที่กรมการขนส่งทางบกและกองตรวจการขนส่งทางบก ในฐานะที่เป็นผู้บังคับบัญชาศูนย์คุ้มครองผู้โดยสารรถสาธารณธณะ ที่เล็งเห็นและให้ความสำคัญ คือ ความตระหนักรถึงภัยที่กำลังคุกคามอันเกิดจากรถโดยสารสาธารณธณะที่มีแนวโน้มสูงขึ้น รวมถึงความรุนแรงที่เกิดจากอุบัติเหตุในแต่ละครั้งมีมากขึ้น จึงเป็นปัญหาที่ต้องเร่งหามาตรการป้องกันและลดอุบัติเหตุจากรถโดยสารสาธารณธณะให้ลดจำนวนลงให้ได้ โดยเฉพาะในช่วงเทศกาลสำคัญต่างๆ ที่ประชาชนมี

ความต้องการใช้บริการรถโดยสารสาธารณะในปริมาณที่มากขึ้น ซึ่งการดำเนินโครงการอยู่ในลักษณะการบังคับใช้กฎหมายแก่ผู้ประกอบการรถโดยสารสาธารณะ

2. การเป็นศูนย์กลางการรับแจ้งเรื่องร้องเรียนเกี่ยวกับการให้บริการรถโดยสารสาธารณะ ทั้งส่วนกลางและส่วนภูมิภาค ตลอด 24 ชั่วโมง ตลอดจนประชาสัมพันธ์ข้อมูลข่าวสารต่าง ๆ ของกรมการขนส่งทางบก คัดกรองผู้โดยสารรถสาธารณะ (โทร. 1584) มีหน้าที่ดำเนินการรับแจ้งปัญหาข้อร้องเรียนจากประชาชนที่ได้รับความเดือดร้อนจากการใช้บริการรถโดยสารสาธารณะทุกชนิด ตลอดจนแก้ไขปัญหาตามข้อร้องเรียน เพื่อให้ผู้ประกอบการขนส่ง ผู้ประจำรถ เจ้าของรถ มีจิตสำนึกในความปลอดภัยของผู้ใช้บริการ นำไปสู่การลดความสูญเสียของชีวิตและทรัพย์สินอันเนื่องมาจากอุบัติเหตุทางถนน กิจกรรมส่วนใหญ่อยู่ในรูปแบบการให้บริการข้อมูลและรับเรื่องร้องเรียน

ดังนั้น ความจำเป็นของโครงการในประเด็นดังกล่าวข้างต้น ส่งผลให้ศูนย์คุ้มครองฯ ต้องเน้นเรื่องการบริการประชาชนและบังคับใช้กฎหมายกับผู้ประกอบการขนส่งด้วยรถโดยสารสาธารณะ ผู้ประจำรถและเจ้าของรถอย่างจริงจัง ลดความสูญเสียชีวิตและทรัพย์สินจากการเกิดอุบัติเหตุจากรถโดยสารประจำทาง และเป็นการยกระดับคุณภาพการให้บริการและมาตรฐานการให้บริการรถโดยสารสาธารณะ จึงจำเป็นต้องดำเนินโครงการนี้เพื่อแก้ไขปัญหาดังกล่าวอย่างต่อเนื่อง

6. ข้อเสนอแนะ

ตามวัตถุประสงค์ข้อที่ 3 เพื่อให้ได้ข้อมูลที่จำเป็นแก่ผู้บริหาร และผู้ปฏิบัติ ในการตัดสินใจเพื่อปรับปรุงเปลี่ยนแปลงโครงการหรือวิธีการดำเนินงานให้สามารถบรรลุวัตถุประสงค์ที่กำหนดได้มากยิ่งขึ้นและเพื่อใช้ประกอบการตัดสินใจดำเนินโครงการในอนาคต ผู้เขียนนำเสนอข้อเสนอแนะเพื่อการปรับปรุง และเพื่อพัฒนาระดับคุณภาพโครงการ ได้ดังนี้

1. ข้อเสนอแนะเพื่อการปรับปรุงโครงการ

1.1 ด้วยเครื่องมือสื่อสารทางเทคโนโลยีมีความสำคัญกับภารกิจของศูนย์คุ้มครองฯ เป็นอย่างมาก เพื่อเพิ่มศักยภาพของหน่วยงาน เห็นว่าควรพัฒนาปรับปรุงด้านอุปกรณ์ เครื่องมือต่าง ๆ ที่สามารถอำนวยความสะดวกให้การปฏิบัติงานเกิดผลสัมฤทธิ์มากยิ่งขึ้น โดยเฉพาะระบบเครือข่ายการติดต่อศูนย์คุ้มครองฯ ระบบตอบรับอัตโนมัติในการติดต่อเจ้าหน้าที่เพื่อร้องเรียน

หรือแจ้งข้อมูลข่าวสารที่สำคัญต่อชีวิตและทรัพย์สินของประชาชน ให้มีความง่ายและสะดวกในการติดต่อ

1.2 เพื่อการพัฒนาการบริการและการบริหารงานให้ได้มาตรฐานมากยิ่งขึ้น ทั้งส่วน กลางและส่วนภูมิภาค ควรมีการให้ประชาชนที่ใช้บริการศูนย์คุ้มครองฯ ไม่ว่าจะป็นกรณีร้องเรียน ร้องทุกข์หรือสอบถามข้อมูลต่างๆ ได้ประเมินผลความพึงพอใจ หรือแสดงความคิดเห็นต่อการให้บริการศูนย์คุ้มครองผู้โดยสารและรับเรื่องร้องเรียนโดยเฉพาะ เพื่อจะได้ทราบถึงทิศทางการพัฒนา ปรับปรุงศูนย์คุ้มครอง ฯ ต่อไปได้

1.3 เพื่อยกระดับคุณภาพการให้บริการที่หลากหลายช่องทาง ควรมีการเพิ่มช่องทางการร้องเรียนผ่านทางสื่อสังคมออนไลน์ อาทิ ทาง Facebook, Twitter โดยกำหนดให้มีเจ้าหน้าที่ ในการดูแลช่องทางดังกล่าวแบบเฉพาะกิจและเป็นทางการอย่างต่อเนื่อง

1.4 ด้วยสถิติการเกิดอุบัติเหตุจากรถโดยสารสาธารณะที่แนวโน้มสูงขึ้น ศูนย์คุ้มครองผู้โดยสารและรับเรื่องร้องเรียนควรมีการเพิ่มมาตรการทั้งเชิงรับ อาทิ การให้ประชาชนเข้ามามีส่วนร่วมโดยมีของรางวัลมอบให้ สำหรับการแจ้งเบาะแสการกระทำความผิดของรถโดยสารสาธารณะ และเชิงรุก อาทิ การเพิ่มความเข้มงวดการบังคับใช้กฎหมายอย่างจริงจัง

1.5 ศูนย์คุ้มครองผู้โดยสารและรับเรื่องร้องเรียนควรมีการรวบรวมสถิติการเกิดอุบัติเหตุ การบาดเจ็บ และการเสียชีวิตเกี่ยวกับรถโดยสารสาธารณะเป็นการเฉพาะเพื่อเปรียบเทียบผลการดำเนินโครงการและเป็นการตอบสนองเพื่อการบรรเทาปัญหาสำคัญของโครงการ คือความปลอดภัยจากการใช้บริการรถโดยสารสาธารณะ

1.6 ศูนย์คุ้มครองผู้โดยสารและรับเรื่องร้องเรียนควรมีมาตรการหรือแผนงานรองรับเกี่ยวกับการจัดการเรื่องร้องเรียนในระยะสั้นหรือระยะยาวให้สามารถตอบสนองความต้องการของประชาชนมากที่สุด

1.7 เพื่อให้เกิดความชัดเจนเป็นรูปธรรม วัดผลได้ง่าย การกำหนดตัวชี้วัดจากผลผลิตที่โครงการทั้งเชิงปริมาณและคุณภาพควรกำหนดเป็นจำนวนตัวเลข เพื่อเป็นข้อมูลสารสนเทศที่ง่ายต่อการปรับปรุงกระบวนการดำเนินโครงการต่อไป

2. ข้อเสนอแนะเพื่อพัฒนาระดับคุณภาพโครงการ

1) มุ่งเน้นการประชาสัมพันธ์เชิงรุก โดยเฉพาะ ประชาชนในภูมิภาคให้เห็นถึงความสำคัญของโครงการ ที่จัดทำขึ้นมาเพื่อความปลอดภัยในการใช้รถใช้ถนน และเป็นการช่วยลดอุบัติเหตุจากรถโดยสารสาธารณะอย่างแท้จริง

2) อุบัติเหตุจากรถโดยสารสาธารณะ ส่วนใหญ่เกิดจากการขับรถเร็ว ควรสนับสนุนงบประมาณติดตั้งอุปกรณ์วัดความเร็วของรถโดยสารสาธารณะไว้ภายในตัวรถทุกคัน เมื่อถึงสถานีขนส่งเจ้าหน้าที่สามารถสอบถามและตรวจสอบความเร็วของรถโดยสารสาธารณะคันนั้นได้ ซึ่งหลายประเทศมีการบังคับใช้ซึ่งได้ผลดีมาก

เอกสารอ้างอิง

- กรมการขนส่งทางบก. (2549). *บันทึกข้อความเรื่อง ชักซ้อมความเข้าใจในการปฏิบัติหน้าที่ประจำศูนย์คุ้มครองผู้โดยสารรถสาธารณะ โทร. 1584* [เอกสารอัดสำเนา].
- กรมการขนส่งทางบก. (2545). *คำสั่งกรมการขนส่งทางบก เรื่อง จัดตั้งศูนย์คุ้มครองผู้โดยสารรถสาธารณะ ที่ 633/ 2545* [เอกสารอัดสำเนา].
- กรมการขนส่งทางบก. (2546). *คำสั่งกรมการขนส่งทางบก เรื่อง แต่งตั้งคณะกรรมการศูนย์คุ้มครองผู้โดยสารรถสาธารณะ ที่ 570/ 2546* [เอกสารอัดสำเนา].
- กรมการขนส่งทางบก. (2546). *คำสั่งคณะกรรมการคุ้มครองผู้โดยสารรถสาธารณะ เรื่อง แต่งตั้งคณะอนุกรรมการศูนย์คุ้มครองผู้โดยสารรถสาธารณะประจำจังหวัดที่ 1/2546*. [เอกสารอัดสำเนา].
- กรมการขนส่งทางบก. (2546). *คำสั่งคณะกรรมการคุ้มครองผู้โดยสารรถสาธารณะ เรื่อง แต่งตั้งคณะอนุกรรมการศูนย์คุ้มครองผู้โดยสารรถสาธารณะประจำจังหวัด ที่ 1/2546* [เอกสารอัดสำเนา].
- กรมการขนส่งทางบก. (2552). *คำสั่งกองตรวจการขนส่งทางบก เรื่อง มอบหมายหน้าที่ความรับผิดชอบภายในศูนย์คุ้มครองผู้โดยสารและรับเรื่องร้องเรียน ที่ 021/ 2552* [เอกสารอัดสำเนา].
- กระทรวงคมนาคม. (2545). *คำสั่งกระทรวงคมนาคม เรื่อง แต่งตั้งคณะกรรมการคุ้มครองผู้โดยสารรถสาธารณะ ที่ 410/ 2545* [เอกสารอัดสำเนา].
- กองตรวจการขนส่งทางบก. (2559). *แบบคำขออนุมัติจัดทำโครงการเพื่อขอรับจัดสรรเงินกองทุนเพื่อความปลอดภัยในการใช้รถใช้ถนน โครงการ การดำเนินงานศูนย์คุ้มครองผู้โดยสารรถสาธารณะ (โทร.1584) ประจำปีงบประมาณ 2559* [เอกสารอัดสำเนา].

- ศูนย์คุ้มครองผู้โดยสารรถสาธารณะ. (2559). จำนวนเรื่องร้องเรียนเกี่ยวกับรถโดยสารสาธารณะผ่านศูนย์คุ้มครองผู้โดยสารและรับเรื่องร้องเรียน โทร. 1584 ประจำปีงบประมาณ 2554-มิถุนายน 2559 [เอกสารอัดสำเนา].
- ศูนย์คุ้มครองผู้โดยสารรถสาธารณะ. (2559). จำนวนเรื่องร้องเรียนเกี่ยวกับรถโดยสารสาธารณะผ่านศูนย์คุ้มครองผู้โดยสารรถสาธารณะ โทร. 1584 ประจำปีงบประมาณ พ.ศ. 2559 (แยกตามประเภทข้อกล่าวหาตาม พ.ร.บ. ขนส่ง) [เอกสารอัดสำเนา].
- สถาบันที่ปรึกษาเพื่อพัฒนาประสิทธิภาพในราชการ. (2559). การศึกษาวิเคราะห์และทำการประเมินผลแผนงานโครงการทางด้านความปลอดภัยในการใช้รถใช้ถนน ประจำปีงบประมาณ 2559. นนทบุรี: สถาบันที่ปรึกษาเพื่อพัฒนาประสิทธิภาพในราชการ.
- สำนักงานคณะกรรมการพัฒนาระบบราชการ. (2554). คู่มือการประเมินผลการปฏิบัติราชการตามคำรับรองการปฏิบัติราชการของส่วนราชการ ประจำปีงบประมาณ พ.ศ. 2554. กรุงเทพมหานคร : สำนักงานคณะกรรมการพัฒนาระบบราชการ.
- สำนักงานตำรวจแห่งชาติ. (2559). สถิติคดีอุบัติเหตุคดีจราจร ประจำปี 2553-2559 [เอกสารอัดสำเนา].
- Stufflebeam, D. L. (2003). The CIPP model for evaluation. In T. Kelleghan & D. L. Stufflebeam. (Eds.). *International handbook of education evaluation*. MA: Kluwer.

กลยุทธ์ในการสร้างความเข้มแข็งให้แก่ชุมชนภาคเหนือตอนบน
โดยใช้เศรษฐกิจชุมชนเป็นฐาน *

Strategy for Strengthening Northern Communities,
Using Community Economy Based

สุรสิงห์ แสงโสด และมนัส สุวรรณ

Surasingh Sangsod and Manus Suwan

สาขาวิชาภูมิภาคลุ่มน้ำโขงและสาละวินศึกษา

บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยราชภัฏเชียงใหม่

Mekong and Salween River Basin Regional Studies Program,

Graduate School, Chiang Mai Rajabhat University

Corresponding Author, E-mail: ssangsod@gmail.com

บทคัดย่อ

งานวิจัยเรื่อง “กลยุทธ์ในการสร้างความเข้มแข็งให้แก่ชุมชนภาคเหนือตอนบน โดยใช้เศรษฐกิจชุมชนเป็นฐาน” มีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาปัจจัยที่เกี่ยวข้องกับการสร้างความเข้มแข็งของชุมชนภาคเหนือตอนบน และสร้างกลยุทธ์ในการสร้างความเข้มแข็งให้แก่ชุมชนภาคเหนือตอนบนโดยใช้เศรษฐกิจชุมชนเป็นฐานเป็นการวิจัยเชิงคุณภาพโดยใช้เทคนิคการวิจัยผสมวิธีกลุ่มเป้าหมายในการวิจัยประกอบด้วย กลุ่มผู้นำและสมาชิกของกลุ่มเศรษฐกิจชุมชน กลุ่มผู้นำท้องถิ่น ที่เป็นทางการ และผู้นำที่ไม่เป็นทางการ รวม 40 คน และประชาชนทั่วไปที่อาศัยอยู่ในชุมชนเข้มแข็งที่เป็นเป้าหมาย จำนวน 317 คน เครื่องมือที่ใช้ในการเก็บรวบรวมข้อมูลประกอบด้วย สัมภาษณ์กึ่งโครงสร้างชุมชน แบบสัมภาษณ์ผู้นำท้องถิ่นและสมาชิกกลุ่มเศรษฐกิจชุมชน การวิเคราะห์ข้อมูลใช้การวิเคราะห์ข้อมูล 2 รูปแบบคือข้อมูลเชิงปริมาณ ทำการวิเคราะห์ข้อมูล

*ได้รับบทความ: 23 มีนาคม 2563; แก้ไขบทความ: 30 เมษายน 2563; ตอปรับตีพิมพ์: 2 พฤษภาคม 2563

โดยใช้โปรแกรมคอมพิวเตอร์สำเร็จรูป SPSS และข้อมูลเชิงคุณภาพ ใช้เทคนิควิธีการวิเคราะห์เนื้อหา และวิเคราะห์ความเป็นเหตุเป็นผล

ผลการวิจัยพบว่า 1) ปัจจัยที่เกี่ยวข้องกับการสร้างความเข้มแข็งของชุมชนภาคเหนือตอนบน ประกอบด้วย ปัจจัยด้านผู้นำ การมีส่วนร่วมของคนในชุมชน ภายภาพ สังคมและวัฒนธรรม และการสนับสนุนจากเครือข่ายในการพัฒนา 2) กลยุทธ์ในการสร้างความเข้มแข็งให้แก่ชุมชนภาคเหนือตอนบนโดยใช้เศรษฐกิจชุมชนเป็นฐาน สรุปเป็นกลยุทธ์ “การเรียนรู้ของชุมชนสู่ความเข้มแข็ง” หรือ “LEARN” ประกอบด้วย กลยุทธ์การค้นหาและพัฒนาผู้นำ (L : Leader) กลยุทธ์การให้การศึกษาแก่ชุมชนเพื่อการพัฒนา (E : Educated) กลยุทธ์การสร้างทัศนคติการเป็นเจ้าของชุมชนร่วมกัน (A : Attitude) กลยุทธ์การพัฒนาทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมของชุมชน (R : Resource) และกลยุทธ์การสร้างเครือข่ายเพื่อการพัฒนา (N : Network)

คำสำคัญ: ชุมชนเข้มแข็ง; การสร้างความเข้มแข็งให้แก่ชุมชน; เศรษฐกิจชุมชน

Abstract

This research study entitled "Strategies in Strengthening the Upper Northern Communities by Using Community – Based Economy" aims to study factors related to strengthening the upper northern communities and to create strategies in strengthening the upper northern communities by using community – based economy. This research was a quantitative study that employed mixed-method design. The research target group consisted of the group of the leaders and the members of community's economy, the group of 40 local leaders including both formal and informal, and people from 317 families belonging to the target strong communities. This research instruments were Community Potential Survey, a questionnaire and an Interview. To analyze the data, SPSS was used for the quantitative data, while the content analysis causal analysis was used for the qualitative data.

The results are as follows: 1) The factors relating to the strengthening the upper northern communities consisted of the Community leader factors, concerning community participation, physical factors, social and cultural and supportive from the development network. 2) Strategies that strengthened the upper northern community by using community-based economy was "Community Learning to Strengthen" or "LEARN" in includes strategies for finding and developing leaders (L: Leader), strategies for education for development communities (E: Educated), strategies to create a shared ownership attitude (A: Attitude), strategies for natural resource and environmental development of communities (R: Resource) and network development strategies (N: Network)

Keywords: strong communities; strengthening communities; community economy

1. บทนำ

ในปี พ.ศ. 2500 ธนาคารโลกซึ่งถูกจัดตั้งขึ้นโดยมีวัตถุประสงค์หลักที่จะช่วยทำการฟื้นฟูและพัฒนาเศรษฐกิจของประเทศต่าง ๆ ได้จัดส่งคณะสำรวจเศรษฐกิจ เข้ามาช่วยศึกษาข้อมูลและศึกษาวิจัยเศรษฐกิจ และของประเทศไทย โดยคำเชิญของรัฐบาลไทยในขณะนั้น คณะผู้เชี่ยวชาญร่วมกับทางคณะเจ้าหน้าที่ฝ่ายไทยได้จัดทำรายงาน A Public Development Program for Thailand ต่อมามีการแปลเป็นฉบับภาษาไทย ชื่อว่า โครงการพัฒนาของรัฐบาลสำหรับประเทศไทย โดยได้มีการเสนอข้อมูลวิเคราะห์ถึงสภาพปัญหา และแนวทางในการวางแผนพัฒนาเศรษฐกิจของประเทศไทย โดยเห็นว่าควรเน้นการแข่งขันเสรี การพัฒนาดังกล่าวได้นำสู่การขยายตัวของการผลิตเพื่อทดแทนการนำเข้า ในขณะที่สินค้าส่วนใหญ่คือ สินค้าประเภทเครื่องจักรกลและสินค้าขั้นกลาง

การนำเข้าสินค้าสำเร็จรูปมีสัดส่วนลดลงเรื่อย ๆ ในด้านการส่งออกส่วนใหญ่ยังเป็นสินค้าขั้นปฐม ในปี พ.ศ. 2501 เป็นต้นมา ระบบเศรษฐกิจไทยได้มีการเปลี่ยนแปลงในแง่ของโครงสร้างการผลิตมากขึ้น ประเทศไทยได้ถูกผลักดันเข้าสู่การแบ่งงานกันทำระหว่างประเทศ เนื่องจากนโยบายเศรษฐกิจเสรีที่มีการเปิดโอกาสให้ต่างชาติ โดยเฉพาะสหรัฐอเมริกา ญี่ปุ่น และ

ยุโรปตะวันตก เข้ามาลงทุนโดยตรง (Direct Investment) ในขณะเดียวกัน องค์การระหว่างประเทศ เช่น ธนาคารโลก กองทุนการเงินระหว่างประเทศ (IMF) ก็เข้ามามีบทบาทในการเสนอให้รัฐบาลไทยปรับปรุงโครงสร้างเศรษฐกิจและนโยบายเศรษฐกิจ เพื่อตอบสนองการขยายตัวของระบบทุนนิยม ต่อมาในปี พ.ศ. 2502 รัฐบาลได้ดำเนินการออกพระราชบัญญัติพัฒนาเศรษฐกิจแห่งชาติ และตั้งสำนักงานสภาเศรษฐกิจแห่งชาติขึ้น เพื่อทำหน้าที่วางแผนพัฒนาเศรษฐกิจแห่งชาติ ฉบับที่ 1 ในปี พ.ศ. 2504 (โครงการสารานุกรมไทยฉบับเยาวชน โดยพระราชประสงค์ในพระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัว เล่ม 24, 2553)

นับตั้งแต่ที่ประเทศไทยได้ประกาศใช้แผนพัฒนาเศรษฐกิจแห่งชาติฉบับที่ 1 ในปี พ.ศ. 2504 จนกระทั่งถึงปัจจุบัน ประเทศไทยได้มีการพัฒนาประเทศภายใต้แผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติมาแล้วทั้งสิ้น 12 ฉบับ โดยแผนฯ ฉบับที่ 12 มีช่วงระยะเวลาของแผนตั้งแต่ปี 2560-2564

ยุทธศาสตร์การพัฒนาในระยะแรก ได้แก่ การพัฒนาอุตสาหกรรมผลิตสินค้าเพื่อทดแทนการนำเข้าจากต่างประเทศ ทั้งนี้ อยู่บนพื้นฐานความเชื่อที่ว่า การจะยกระดับความเจริญทางเศรษฐกิจของประเทศและความเป็นอยู่ของประชาชนให้ทัดเทียมประเทศที่เจริญแล้ว จะต้องลอกเลียนแบบการผลิตสินค้าอุปโภคบริโภคด้านอุตสาหกรรม ทั้งทดแทนการนำเข้าและส่งเป็นสินค้าออก (ประหยัด ปานดี, 2543) และจากแนวความคิดดังกล่าว ทำให้ตั้งแต่ประเทศไทยมีแผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ (พ.ศ. 2504) เป็นต้นมา การพัฒนาประเทศได้มุ่งเน้นการพัฒนาทั้งด้านเศรษฐกิจและสังคมโดยใช้ตัวแบบการพัฒนาจากต่างประเทศ ซึ่งมุ่งหวังให้ประเทศมีความเจริญก้าวหน้า โดยในระยะแรก การพัฒนามุ่งเน้นการพัฒนาโครงสร้างพื้นฐานเป็นหลัก และการทำงานเป็นการสั่งการจากบนลงล่าง (top-down) แต่จากการประเมินผลการปฏิบัติงานพบว่าการพัฒนาที่เน้นรวมศูนย์อำนาจไม่ใช่คำตอบที่แท้จริง จึงได้เปลี่ยนรูปแบบการพัฒนาจากบนลงล่างเป็นการประสานการทำงานร่วมกัน (bottom-up) ระหว่างรัฐกับประชาชนมากขึ้น (แผนฯ 5) และภายหลังจากเกิดปัญหาวิกฤตทางเศรษฐกิจครั้งใหญ่ช่วงปลายปี พ.ศ. 2539 ต่อเนื่องถึง พ.ศ. 2540 ซึ่งเป็นปีแรกของแผนฯ 8 กระแสของการพัฒนาเพื่อเสริมสร้างความเข้มแข็งให้แก่ชุมชน ได้ถูกกล่าวถึงอย่างมากในสังคม ในฐานะที่เป็นทางเลือกใหม่ของการพัฒนา ต่อเนื่องมาจนถึงปัจจุบัน ทุกภาคส่วนให้การยอมรับแนวคิดการสร้างชุมชนเข้มแข็งว่าเป็นเป้าหมายสำคัญแท้จริงของการพัฒนา แต่ในทางปฏิบัติยังมีความสับสนในเรื่องของวิธีการที่จะนำไปสู่เป้าหมายให้ได้ตามที่มุ่งหวัง การสร้างความเข้มแข็งของชุมชนจากการพัฒนาเศรษฐกิจ

ชุมชนฐานราก เป็นวิธีการหนึ่งที่รัฐบาลในระยะหลังตั้งแต่แผนฯ 9 เป็นต้นมา ได้มุ่งเน้นให้ความสำคัญและส่งเสริมผ่านโครงการต่าง ๆ ของรัฐบาล (OTOP SME กองทุนหมู่บ้าน ฯลฯ)

การดำเนินการตามนโยบายดังกล่าวในหลายชุมชนประสบความสำเร็จ ชุมชนมีความเข้มแข็ง คนในชุมชนมีความรักความสามัคคี มีคุณภาพชีวิตที่ดีภายใต้สิ่งแวดล้อมที่ดี แต่ในขณะเดียวกัน ในหลายชุมชนการดำเนินการยังคงมีปัญหาในการปฏิบัติและยังไม่ประสบความสำเร็จในการสร้างชุมชนให้มีความเข้มแข็งได้อย่างแท้จริงด้วยเหตุปัจจัยต่าง ๆ ที่หลากหลายแตกต่างกันไป

จากที่มาและความสำคัญดังกล่าวข้างต้น จึงเชื่อว่าการศึกษาวิจัยครั้งนี้จะช่วยให้เกิดองค์ความรู้ที่ชัดเจนเกี่ยวกับกลยุทธ์และกระบวนการของการสร้างชุมชนเข้มแข็ง ซึ่งจะได้จากการศึกษาพัฒนาการการดำเนินงานของชุมชนต้นแบบที่มีการดำเนินการจนประสบความสำเร็จตามความมุ่งหมายของการสร้างชุมชนเข้มแข็งและสามารถนำไปประยุกต์ขยายผลใช้ให้เกิดประโยชน์ในชุมชนอื่น ๆ ที่ยังไม่บรรลุเป้าหมายให้มีความเข้มแข็งมากยิ่งขึ้นในอนาคตต่อไป

2. วัตถุประสงค์ของการวิจัย

1. เพื่อศึกษาปัจจัยที่เกี่ยวข้องกับการสร้างความเข้มแข็งของชุมชนภาคเหนือตอนบน
2. เพื่อสร้างกลยุทธ์ในการสร้างความเข้มแข็งให้แก่ชุมชนภาคเหนือตอนบนโดยใช้เศรษฐกิจชุมชนเป็นฐาน

3. วิธีดำเนินการวิจัย

การวิจัยครั้งนี้เป็นการวิจัยเชิงคุณภาพ โดยใช้เทคนิคการวิจัยผสมวิธี (Mixed – method design) เป็นการวิจัยเชิงผสมโดยใช้ข้อมูลเชิงคุณภาพ (Qualitative data) กับข้อมูลเชิงปริมาณ (Quantitative data) ศึกษาข้อมูลจากแหล่งปฐมภูมิ (Primary Data) และแหล่งทุติยภูมิ (Secondary Data) ใช้วิธีการศึกษาหลากหลาย ได้แก่ การศึกษาข้อมูลเชิงเอกสาร (Documentary Study) การสัมภาษณ์เชิงลึก (In-depth Interview) จากผู้ให้ข้อมูลหลัก รวมทั้ง การสนทนากลุ่มย่อย (Focus Group)

1. กลุ่มเป้าหมายในการวิจัยประกอบด้วย
 - 1.1 ผู้นำและสมาชิกของกลุ่มเศรษฐกิจชุมชน ที่ตั้งอยู่ในชุมชนเข้มแข็งที่ประสบความสำเร็จ (ได้รับการคัดเลือกจากสำนักงานพัฒนาชุมชนอำเภอและองค์กรที่เกี่ยวข้อง) ใน 8 จังหวัดภาคเหนือตอนบน จังหวัดละ 1 แห่ง
 - 1.2 ผู้นำท้องถิ่น ที่เป็นทางการ ได้แก่ กำนัน ผู้ใหญ่บ้าน สมาชิกสภาเทศบาล หรือสมาชิกองค์การบริหารส่วนตำบล และผู้นำที่ไม่เป็นทางการ เช่น พระสงฆ์ ครู โดยกำหนดจำนวนเป้าหมายเก็บข้อมูลพื้นที่ละ 5 คน ใช้การเลือกกลุ่มเป้าหมายแบบเจาะจง (Purposive sampling)
 - 1.3 ประชาชนทั่วไปที่อาศัยอยู่ในชุมชนเข้มแข็งที่เป็นเป้าหมาย จำนวน 317ครัวเรือน ขนาดของกลุ่มตัวอย่างกำหนดโดยใช้ตารางกำหนดขนาดกลุ่มตัวอย่างของเครจซี่และมอร์แกนที่ระดับความเชื่อมั่น 95% สุ่มตัวอย่าง ใช้วิธีการสุ่มอย่างง่าย (Simple random sampling) โดยการจับฉลากเลขที่บ้านของครัวเรือนที่อยู่ในพื้นที่
2. เครื่องมือที่ใช้ในการเก็บรวบรวมข้อมูล ประกอบด้วย แบบสำรวจศักยภาพชุมชน แบบสอบถามประชาชนทั่วไป แบบสัมภาษณ์ผู้นำท้องถิ่น และ แบบสัมภาษณ์ผู้นำและสมาชิกกลุ่มเศรษฐกิจชุมชน เครื่องมือ ที่สร้างขึ้นถูกนำเสนอต่อผู้ทรงคุณวุฒิ เพื่อพิจารณาตรวจสอบว่าเครื่องมือที่สร้างขึ้นนี้มีความชัดเจนถูกต้องหรือไม่รวมทั้งการพิจารณาสำนวนภาษาที่ใช้ในข้อความว่าสอดคล้องกับลักษณะที่ต้องการจะวัดหรือไม่ เพื่อให้เครื่องมือ มีความตรงในเนื้อหา (Content validity)
3. การเก็บรวบรวมข้อมูล
 - 3.1 การเก็บข้อมูลบริบทของชุมชนผู้วิจัยทำการเก็บข้อมูลโดยใช้แบบสำรวจข้อมูลดำเนินการโดยประสานกับผู้นำท้องถิ่นให้ความอนุเคราะห์ข้อมูลบางส่วนที่มีการจัดเก็บไว้แล้ว ร่วมกับการสำรวจภาคสนาม
 - 3.2 การเก็บข้อมูลแบบสอบถามประชาชนทั่วไปในพื้นที่ ทำการเก็บจากประชาชนทั่วไปที่อาศัยอยู่ในชุมชนครัวเรือนละ 1 ชุด โดยกำหนดจำนวนกลุ่มตัวอย่างและทำการสุ่มโดยการจับฉลากเลขที่บ้านตามจำนวน ที่กำหนดเพื่อให้โอกาสทุกครัวเรือนมีโอกาสถูกเลือกเป็นกลุ่มตัวอย่าง
 - 3.3 การเก็บข้อมูลจากผู้นำชุมชน (กำนัน ผู้ใหญ่บ้าน สมาชิกองค์การปกครองส่วนท้องถิ่น) ใช้แบบสัมภาษณ์ผู้นำชุมชน โดยขั้นแรก ติดต่อประสานงานผู้นำชุมชนพร้อมทั้งชี้แจง

วัตถุประสงค์ในการปฏิบัติงานของผู้วิจัยเพื่อให้เกิดความเข้าใจที่ตรงกันและนัดหมายวัน เวลา ในการสัมภาษณ์ แล้วจึงทำการสัมภาษณ์ตามแผนที่กำหนด โดยมีการบันทึกภาพและการบันทึกเสียงในการสัมภาษณ์ของแต่ละบุคคล จำนวนหมู่บ้านละ 5 คน

3.4 การเก็บข้อมูลจากผู้นำและสมาชิกกลุ่มเศรษฐกิจชุมชน ใช้แบบสัมภาษณ์ผู้นำ และสมาชิกกลุ่มเศรษฐกิจชุมชน โดยขั้นแรก ทำการประสานงานกับสำนักงานพัฒนาชุมชนที่รับผิดชอบพื้นที่ ขอความอนุเคราะห์ประสานนำผู้วิจัยเข้าพบกับผู้นำกลุ่มเศรษฐกิจชุมชน เป้าหมาย เพื่อชี้แจงวัตถุประสงค์ในการปฏิบัติงานของผู้วิจัย รวมทั้งประสานนัดหมายวัน เวลา ในการสัมภาษณ์แบบสนทนากลุ่ม (Focus group) เมื่อถึงกำหนดนัดหมายจึงทำการสัมภาษณ์ กลุ่มเป้าหมาย และในระหว่างการสัมภาษณ์ผู้วิจัยจะทำการบันทึกภาพและการบันทึกเสียงในการสัมภาษณ์ของแต่ละบุคคลตามแผนการเก็บข้อมูล นอกจากนี้ ผู้วิจัยได้ทำการสัมภาษณ์เชิงลึก (In-depth interview) เพิ่มเติมจากผู้นำกลุ่มเศรษฐกิจชุมชนในประเด็นต่าง ๆ ให้เกิดความชัดเจนเพิ่มมากขึ้น

4. การวิเคราะห์ข้อมูล การวิจัยครั้งนี้ใช้การวิเคราะห์ข้อมูล 2 รูปแบบ คือ

4.1 การวิเคราะห์ข้อมูลเชิงปริมาณ (Quantitative analysis) ทำการวิเคราะห์ข้อมูลโดยใช้โปรแกรมคอมพิวเตอร์สำเร็จรูป SPSS โดยนำไปจัดระเบียบและสร้างคู่มือลงรหัส แล้วจึงนำข้อมูลไปวิเคราะห์ด้วยเครื่องคอมพิวเตอร์และใช้โปรแกรมสำเร็จรูปทางสถิติเพื่อการวิจัยทางสังคมศาสตร์ โดยใช้สถิติเชิงพรรณนา เพื่ออธิบายถึงลักษณะทั่วไปของข้อมูลที่เก็บรวบรวมได้โดยการนำเสนอข้อมูลในรูปของการแจกแจงความถี่ หาค่าร้อยละ (Percentage) และแปลผลข้อมูลโดยใช้แผนภูมิ ประกอบการพรรณนาข้อมูลพร้อมภาพประกอบ

4.2 การวิเคราะห์ข้อมูลเชิงคุณภาพ (Qualitative analysis) ใช้เทคนิควิธีการวิเคราะห์เนื้อหา (Content analysis) และวิเคราะห์ความเป็นเหตุเป็นผล (Causal analysis)

4. สรุปผลการวิจัย

การวิจัยเรื่อง “การสร้างความเข้มแข็งให้แก่ชุมชน 8 จังหวัดภาคเหนือตอนบนโดยใช้เศรษฐกิจชุมชนเป็นฐาน” สามารถสรุปผลการวิจัยตามกรอบของวัตถุประสงค์ที่กำหนดไว้ ดังนี้

1. ปัจจัยที่เกี่ยวข้องกับการสร้างความเข้มแข็งของชุมชนภาคเหนือตอนบน

ในการศึกษาปัจจัยที่เกี่ยวข้องกับการสร้างความเข้มแข็งของชุมชนภาคเหนือตอนบน จากการสัมภาษณ์พูดคุยกับผู้นำชุมชนทั้งที่เป็นทางการและไม่เป็นทางการทำให้สามารถสรุปได้ถึงปัจจัยที่เกี่ยวข้องต่าง ๆ ในการเสริมสร้างความเข้มแข็งของชุมชนภาคเหนือตอนบนได้ ดังนี้

1.1 ปัจจัยด้านผู้นำ

ผู้นำชุมชนถือว่าเป็นปัจจัยที่สำคัญที่สุดประการหนึ่งในการขับเคลื่อนการพัฒนาชุมชนให้มีความเข้มแข็งโดยจะเห็นได้ว่าในชุมชนที่เป็นเป้าหมายการศึกษาทั้ง 8 แห่งล้วนแต่พบว่าผู้นำมีศักยภาพในการทำงานในด้านต่าง ๆ ผู้นำชุมชนนั้นอาจจำแนกได้เป็น 2 ลักษณะด้วยกัน ได้แก่ ผู้นำที่เป็นทางการ และผู้นำที่ไม่เป็นทางการ

ผู้นำที่เป็นทางการ คือ ผู้นำที่มีอำนาจตามตำแหน่งหน้าที่ที่ได้รับมอบหมายจากส่วนราชการต่าง ๆ ประกอบด้วยกำนัน ผู้ใหญ่บ้าน ผู้ช่วยผู้ใหญ่บ้าน สมาชิกองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น ประธานกลุ่มกองทุนหมู่บ้าน กลุ่มออมทรัพย์ กลุ่มผู้สูงอายุ และกลุ่มเยาวชน เป็นต้น กลุ่มเหล่านี้มีหน้าที่โดยตรงทั้งในด้านการปกครองการบริหารและพัฒนาท้องถิ่นให้มีความเจริญก้าวหน้าโดยอาศัยรูปแบบของการพัฒนาที่สอดคล้องไปกับการดำเนินงานของระบบราชการที่มีการทำงานอย่างเป็นแบบแผนที่เห็นชัด ตั้งแต่การวางแผน การดำเนินงาน การติดตามผลการดำเนินงาน สรุปผลการดำเนินงานต่าง ๆ ไปยังหน่วยงานที่บังคับบัญชา ส่วนผู้นำที่ไม่เป็นทางการ คือ ผู้นำที่มีบทบาทในการขับเคลื่อนการพัฒนาของชุมชนภายใต้สถานภาพบทบาทและหน้าที่ของตนเอง ผู้นำกลุ่มนี้เป็นกลุ่มคนที่ได้รับการยอมรับนับถือจากประชาชนส่วนใหญ่ของชุมชนมีลักษณะเป็นผู้นำทางความคิด เป็นที่ยอมรับกันโดยทั่วไปว่าชุมชนเข้มแข็งต่าง ๆ ที่มีอยู่ในขณะนี้ล้วนมีผู้นำที่เข้มแข็งเป็นปัจจัยหลักที่สำคัญ ถือเป็นแกนกลางในการเชื่อมประสานการทำงานในภาคส่วนต่าง ๆ ให้สามารถดำเนินไปได้และทำให้ชุมชนได้รับการพัฒนาก้าวหน้าขึ้น

1.2 ปัจจัยด้านการมีส่วนร่วมของคนในชุมชน

การมีส่วนร่วมของคนในชุมชนถือว่ามีสำคัญในการที่จะทำให้การพัฒนาต่าง ๆ ประสบความสำเร็จโดยถึงแม้ว่าชุมชนจะมีผู้นำที่มีทักษะความสามารถและประสบการณ์ในระดับสูง แต่หากไม่ได้รับความร่วมมือจากคนในชุมชนแล้วก็ยากที่จะทำให้การพัฒนาในด้านต่าง ๆ บรรลุได้ตามวัตถุประสงค์ สังเกตได้จากชุมชนที่ประสบความสำเร็จ เป็น

ชุมชนเข้มแข็ง ประชาชนในชุมชนล้วนแต่มีความตื่นตัวที่จะร่วมในการพัฒนาและพร้อมที่จะร่วมปฏิบัติตามแนวทางที่ผู้นำชุมชนได้กำหนดไว้ทั้งทางด้านความคิดและการปฏิบัติ

สิ่งสำคัญประการหนึ่งคือ การเปิดโอกาสให้ประชาชนในชุมชนในทุกภาคส่วนได้มีโอกาสเข้ามามีส่วนร่วมในการดำเนินงานด้านต่าง ๆ ของชุมชนโดยไม่แบ่งแยกกลุ่มหรือฝ่ายในการทำงานปัจจัยด้านนี้มาจากวิถีคิดของคนในชุมชนที่มองเห็นภาพการทำงานของชุมชน เป็นภาระหน้าที่ของส่วนรวม เป็นภาระหน้าที่ของคนในชุมชนทุกคนที่ต้องร่วมรับผิดชอบในการทำงาน การแบ่งฝักฝ่ายในชุมชนล้วนแต่ไม่ก่อให้เกิดผลดีใด ๆ ตรงกันข้ามที่จะส่งผลเสียทำให้การดำเนินงานพัฒนาต่าง ๆ ไม่สามารถขับเคลื่อนไปได้

ในชุมชนที่ประสบความสำเร็จรูปแบบในการมีส่วนร่วมของคนในชุมชนก็จะแตกต่างกันไปตามศักยภาพและความสามารถของบุคคล ซึ่งจากการศึกษาพบว่า การมีส่วนร่วมสามารถทำได้ทั้งร่วมแสดงความคิดเห็น ร่วมวางแผนการทำงาน ร่วมในการลงมือปฏิบัติงาน ร่วมในการติดตามประเมินผล และที่สำคัญที่สุดคือ การร่วมรับผลของการพัฒนาที่เกิดขึ้น สำหรับการเข้ามามีส่วนร่วมของประชาชนในกิจกรรมต่าง ๆ ของชุมชนนั้น จากการศึกษาพบว่ามีความสัมพันธ์โดยตรงกับประโยชน์ที่ประชาชนคิดว่าจะได้รับ โดยในระยะแรกสังเกตว่าหากประชาชนเห็นว่ากิจกรรมที่เข้าร่วมนั้นเป็นกิจกรรมที่จะสร้างประโยชน์ให้แก่ตนก็มีแนวโน้มว่าจะมีประชาชนที่เข้าร่วมในกิจกรรมนั้นมากกว่ากิจกรรมที่ประชาชนยังอาจมองไม่เห็นถึงผลที่จะได้รับจากการเข้าร่วมในกิจกรรม ในชุมชนที่ประสบความสำเร็จแนวความคิดเกี่ยวกับเรื่องของประโยชน์ที่จะได้รับจากการเข้าร่วมในกิจกรรมมีรูปแบบที่เปลี่ยนแปลงไปจากประโยชน์ส่วนบุคคลเปลี่ยนเป็นคำนึงถึงประโยชน์สาธารณะมากขึ้น ชุมชนเข้มแข็งส่วนใหญ่ประชาชนจะมีวิถีคิดในการทำงานเพื่อท้องถิ่นของตนเองและคำนึงถึงผลประโยชน์ส่วนรวมมากกว่าผลประโยชน์ของตนเองอย่างเห็นได้ชัด หลายคนยินดีที่จะอยู่ร่วมในการให้ข้อมูลแก่บุคคลภายนอกด้วยความเต็มใจทั้ง ๆ ที่อาจต้องสูญเสียรายได้จากการทำงาน ซึ่งคำตอบที่ได้รับจากคำบอกเล่าของคนเหล่านั้น สรุปได้ตรงกันว่าการทำงานเพื่อชุมชนถือเป็นหน้าที่สำคัญที่ประชาชนทุกคนต้องร่วมกันและไม่สามารถปล่อยให้เป็นที่ของใครคนใดคนหนึ่งหรือกลุ่มใดกลุ่มหนึ่งเพียงอย่างเดียว การทำงานร่วมกันของทุกคนทุกฝ่ายในชุมชน ประโยชน์ที่แท้จริงที่ได้กลับคืนมาก็จะตกอยู่กับชุมชนในภาพรวมด้วยเช่นเดียวกัน และสุดท้ายปลายทางของประโยชน์ที่จะได้รับก็จะส่งถึงครัวเรือนของประชาชนที่อยู่โนนหมูก้านนั้น

1.3 ปัจจัยด้านกายภาพ

ปัจจัยทางด้านกายภาพสะท้อนถึงความพร้อมของชุมชนแต่ละแห่งถือได้ว่ามีความสำคัญอย่างยิ่งที่จะทำให้การพัฒนาดำเนินไปได้อย่างมีประสิทธิภาพ ชุมชนหลายแห่งเป็นชุมชนดั้งเดิมที่มีปัจจัยสนับสนุนทางด้านกายภาพเป็นอย่างสูง โดยเฉพาะอย่างยิ่งทรัพยากรธรรมชาติที่มีอยู่ในท้องถิ่นที่ถูกนำมาต่อยอดและพัฒนาสร้างเป็นผลิตภัณฑ์ของชุมชนและให้ผลตอบแทนทางด้านเศรษฐกิจ กลายเป็นอาชีพที่สร้างรายได้ที่สำคัญให้แก่คนในชุมชนและถือเป็นรากฐานที่สำคัญในการพัฒนาความเข้มแข็งของชุมชน

1.4 ปัจจัยด้านสังคมและวัฒนธรรม

จากการศึกษาจะเห็นว่าชุมชนที่ประสบความสำเร็จในการพัฒนาต่าง ๆ จะมีรากฐานทางด้านสังคมและวัฒนธรรมของชุมชนที่ถูกจัดวางไว้และสืบทอดต่อกันมาจากอดีตสู่ปัจจุบัน ชุมชนหลายแห่งผ่านวิวัฒนาการจากในอดีตที่เป็นชุมชนที่มีลักษณะเหมือนชุมชนทั่วไป กล่าวคือ ไม่ใช่ไม่มีลักษณะเป็นชุมชนที่มีความโดดเด่นหากแต่มีรากฐานจากคนในรุ่นก่อนที่ได้สร้างเอาไว้ เช่น วัฒนธรรมความรักความสามัคคีความเอื้ออาทรต่อกันของคนในชุมชนทำให้คนรุ่นหลังได้นำมาใช้เป็นแบบอย่างในการทำงานของชุมชนลักษณะดังกล่าวถือเป็นปัจจัยที่สำคัญที่ทำให้การพัฒนานั้นสามารถต่อยอดและดำเนินการต่อไปถึงแม้ว่าชุมชนบางแห่งจะมีความขัดแย้งหรือความเห็นที่ไม่ตรงกันเกิดขึ้นบ้าง ซึ่งเป็นเรื่องปกติของการทำงานทั่วไป แต่ชุมชนจะมีวิธีการในการแก้ไขปัญหาความขัดแย้งเหล่านั้นโดยใช้หลักของเหตุผลซึ่งเป็นสิ่งที่ถูกปลูกฝังมาจากคนรุ่นก่อนๆ

1.5 ปัจจัยด้านการสนับสนุนจากเครือข่ายในการพัฒนา

ในการพัฒนาเพื่อสร้างความเข้มแข็งให้แก่ชุมชนนั้นในความเป็นจริงของการพัฒนาในยุคปัจจุบันต้องยอมรับว่าชุมชนหลายแห่งยังคงมีข้อจำกัดในการพัฒนาชุมชนของตน ดังนั้น การพัฒนาที่เกิดขึ้นอาจอาศัยเพียงชุมชนแต่เพียงอย่างเดียว ในการดำเนินงานบางอย่างอาจไม่สามารถดำเนินการได้เนื่องจากศักยภาพของชุมชนยังไม่มีขีดความสามารถมากพอที่จะดำเนินการดังกล่าวให้สำเร็จลงได้ ดังนั้น จึงมีความจำเป็นที่ต้องอาศัยศักยภาพจากเครือข่ายองค์กรภายนอกชุมชนเข้ามาร่วมในการผลักดันการพัฒนาให้ประสบความสำเร็จทั้งในด้านการส่งเสริมพัฒนาความรู้ทักษะความชำนาญในเรื่องต่าง ๆ ทางด้านวิชาการและด้านการปฏิบัติงาน รวมทั้งการสนับสนุนเงินทุน ในการปฏิบัติงานด้านต่าง ๆ ซึ่งปัจจัยเหล่านี้จะช่วยส่งผลให้การดำเนินงานในการพัฒนาชุมชนสามารถประสบความสำเร็จได้อย่างแท้จริง

2. กลยุทธ์ในการสร้างความเข้มแข็งให้แก่ชุมชนภาคเหนือตอนบนโดยใช้เศรษฐกิจชุมชนเป็นฐาน

จากการศึกษาข้อมูลชุมชนเข้มแข็งในชุมชนภาคเหนือตอนบนทั้ง 8 แห่งสามารถสรุปสังเคราะห์เป็นกลยุทธ์ในการสร้างความเข้มแข็งให้กับชุมชนได้ โดยสรุปเป็นกลยุทธ์ “การเรียนรู้ของชุมชนสู่ความเข้มแข็ง” หรือ “LEARN”

กลยุทธ์ “LEARN” หมายถึง กลยุทธ์ที่มุ่งเน้นการสร้างการเรียนรู้ให้แก่ทุกภาคส่วนในชุมชนที่ประสบความสำเร็จและสามารถพัฒนาจนกลายเป็นชุมชนเข้มแข็งขึ้นมาได้นั้นมีความจำเป็นที่ต้องอาศัยการเรียนรู้จากภาคส่วนต่าง ๆ อย่างมากในอันที่จะสามารถขับเคลื่อนการพัฒนาชุมชนของตนให้มีความเจริญก้าวหน้าขึ้นไปได้ซึ่งในกระบวนการของการสร้างความเข้มแข็งของชุมชนนั้นที่ผ่านมาจะเห็นว่าพัฒนาการของชุมชนแต่ละแห่งมีความแตกต่างกันอย่างสิ้นเชิง ทั้งนี้ ขึ้นอยู่กับปัจจัยหลายประการที่จะสนับสนุนการสร้างความเข้มแข็งให้แก่ชุมชนและนำพาให้ชุมชนประสบความสำเร็จ อย่างไรก็ตาม การเรียนรู้สามารถเกิดขึ้นได้โดยอาศัยพื้นฐานจากความเข้าใจและความเห็นพ้องต้องกันของทุกภาคส่วนทั้งภายในและภายนอกชุมชนที่จะต้องจับมือเรียนรู้ร่วมกันจึงจะสามารถนำไปสู่ความสำเร็จได้ และเมื่อพิจารณาองค์ประกอบของกลยุทธ์ LEARN นั้น สามารถแยกองค์ประกอบรายละเอียดปลีกย่อยออกเป็น 5 กลยุทธ์ ดังนี้

2.1 กลยุทธ์การค้นหาและพัฒนาผู้นำ (L : Leader)

โดยปกติผู้นำของชุมชนก็คือประชาชนที่อาศัยอยู่ในชุมชนและได้รับการยอมรับนับถือ การยกย่องให้เกียรติ มีภูมิหลังที่ดี มีผลการปฏิบัติงานที่ดี และมีองค์ประกอบอื่น ๆ ที่ดีในชุมชน แต่การที่จะกำหนดว่าบุคคลใดจะมาเป็นผู้นำที่แท้จริงของชุมชนนั้นเป็นเรื่องค่อนข้างยากจากการศึกษาชุมชนเข้มแข็งทั้ง 8 แห่ง พบว่า มีวิธีการในการค้นหาผู้นำชุมชนที่แท้จริงซึ่งสามารถแบ่งได้เป็น 2 กลุ่ม ได้แก่ ผู้นำชุมชนที่มีการสืบทอดจากสายโลหิตหรือวงศ์ตระกูลและผู้นำชุมชนที่ได้มาจากการคัดเลือกของประชาคมในชุมชนโดยไม่ได้เกี่ยวข้องกับความเป็นผู้นำชุมชนมาก่อน แต่อย่างไรก็ตาม ไม่ว่าจะผู้นำของชุมชนจะได้อมาด้วยวิธีการใด การที่ชุมชนจะประสบความสำเร็จกลายเป็นชุมชนเข้มแข็งขึ้นมาได้ อาจไม่ได้ขึ้นอยู่กับที่มาของผู้นำเพียงอย่างเดียว แต่ทั้งนี้ ขึ้นอยู่กับความรู้ความสามารถและประสบการณ์ที่สั่งสมมาเป็นสำคัญ จากการวิจัยพบว่าไม่ว่าผู้นำชุมชนจะได้อมาโดยสายเลือด จากการสืบทอดวงศ์ตระกูล หรือผู้นำชุมชนที่ได้รับการคัดเลือกมาจากประชาคมของชุมชนซึ่งไม่ได้เคยมีความเกี่ยวข้องกับผู้นำชุมชนคนเก่ามาก่อนก็ตาม ทั้งนี้ คุณลักษณะสำคัญของผู้นำชุมชนที่ประสบความสำเร็จขึ้นอยู่กับทัศนคติ และความ

มุ่งมั่นตั้งใจที่จะพัฒนาชุมชนของตนเองให้มีความเจริญก้าวหน้า มีความคิดเริ่มสร้างสรรค์สิ่งใหม่ ๆ และมีความเสียสละเป็นสำคัญ นอกจากนี้ ผู้นำชุมชนที่จะสามารถนำพาชุมชนให้มีความก้าวหน้าเจริญรุ่งเรืองและมีความเข้มแข็งสามารถยืนอยู่ได้ด้วยตัวเองจำเป็นอย่างยิ่งที่จะต้องได้รับการพัฒนาเพื่อให้ความรู้ความสามารถและมีศักยภาพที่จะทำงานที่หลากหลายภายใต้ภารกิจที่ได้รับมอบหมายจากชุมชนทั้งในเรื่องของความสามารถในการวางแผนการบริหารงาน ความสามารถในการคิดวิเคราะห์ ความสามารถในการเข้าถึงสารสนเทศที่สำคัญและรวมทั้งทักษะที่จำเป็นต่าง ๆ เช่น ทักษะด้านภาษาและทักษะด้านเทคโนโลยีการสื่อสารที่ทันสมัยต่าง ๆ เหล่านี้ล้วนเป็นความจำเป็นที่ผู้นำชุมชนในอนาคตที่จะสามารถพัฒนาชุมชนไปสู่ความเข้มแข็งได้อย่างแท้จริง

2.2 กลยุทธ์การให้การศึกษาแก่ชุมชนเพื่อการพัฒนา (E : Educated)

นอกจากผู้นำชุมชนที่ถือว่ามีความสำคัญอย่างยิ่งที่จะกำหนดทิศทางการพัฒนาของชุมชนให้มีความเจริญ ก้าวหน้าไปได้ตามที่ตั้งใจ แต่ก็ไม่สามารถปฏิเสธได้ว่า แม้ว่าผู้นำชุมชนมีความรู้ความสามารถมากเพียงใดก็ตาม หากไม่ได้รับความร่วมมือจากประชาชนที่อาศัยอยู่ในชุมชนแล้วก็จะไม่สามารถที่จะทำให้การพัฒนาสามารถก้าวสู่ความสำเร็จตามที่มุ่งหวังได้ ดังนั้นสิ่งที่ควรต้องคำนึงถึงเพื่อทำให้การพัฒนาชุมชนให้ก้าวหน้าไปสู่ความเป็นชุมชนที่เข้มแข็งได้นั้น จำเป็นต้องให้การศึกษาแก่สมาชิกของชุมชนเพื่อให้มีความรู้เท่าทันกับการเปลี่ยนแปลงและมีความสามารถและศักยภาพในการที่จะขับเคลื่อนการพัฒนาร่วมกันกับผู้นำที่มีประสิทธิภาพอีกทางหนึ่งในลักษณะของการก้าวเดินไปด้วยกัน สำหรับการให้การศึกษาแก่ชุมชนเพื่อการพัฒนาสามารถทำได้หลายรูปแบบด้วยกัน ทั้งนี้ขึ้นอยู่กับลักษณะทางสังคมของแต่ละพื้นที่เป็นสำคัญวิธีการที่ได้จากการดำเนินการวิจัยสามารถสรุปได้ ดังนี้

- 1) การเปิดโอกาสให้ประชาชนในชุมชนได้รับการพัฒนาในรูปแบบต่าง ๆ ทั้งการฝึกอบรมความรู้ เพื่อเพิ่มพูนประสบการณ์ ความสามารถ และศักยภาพในการทำงาน โดยอาศัยความร่วมมือและการสนับสนุนจากบุคคลหรือหน่วยงานที่มีความรู้ความเชี่ยวชาญในแต่ละด้านทั้งจากภายในและภายนอกชุมชนให้เข้ามาทำหน้าที่เป็นวิทยากรต่าง ๆ

- 2) การประชาสัมพันธ์ข้อมูลข่าวสารที่จำเป็นให้แก่ประชาชนอย่างทั่วถึง โดยเฉพาะอย่างยิ่ง ในยุคปัจจุบันการใช้เทคโนโลยีสมัยใหม่เข้ามาช่วยในการประชาสัมพันธ์ข้อมูล

ข่าวสารซึ่งจะมีช่องทางที่หลากหลายในการเข้าถึงจะทำให้ประชาชนได้รับรู้และสามารถติดตามการทำงานต่าง ๆ ของชุมชนได้อย่างใกล้ชิด และสามารถสื่อสารได้อย่างทันที่

3) จัดระบบโครงสร้างการทำงานภายในชุมชนให้ชัดเจนในรูปของคณะกรรมการกลุ่มต่าง ๆ โอกาสให้ประชาชนได้เข้ามามีส่วนร่วมในการดำเนินงานของชุมชนอย่างใกล้ชิดในทุกขั้นตอน ชุมชนเข้มแข็งที่ประสบความสำเร็จหลายแห่งมีลักษณะของการกระจายอำนาจในการบริหารจัดการชุมชนไปยังกลุ่มต่าง ๆ ทั้งนี้ อาจอยู่ในรูปของหย่อมบ้าน คุ่มบ้าน ที่จะมีคณะกรรมการทำหน้าที่ในการดูแล แก้ไขปัญหา และประสานการทำงานภายในกลุ่มย่อย และหลังจากนั้นจึงมอบหมายให้ตัวแทนของแต่ละกลุ่มเข้ามามีการบริหารจัดการในโครงสร้างของชุมชนในภาพรวมอีกครั้งหนึ่ง ซึ่งจะทำให้การบริหารจัดการงานภายในของชุมชนนั้นมีความคล่องตัวและสามารถเข้าถึงการทำงานในส่วนต่าง ๆ ในทุกพื้นที่ของชุมชนอย่างทั่วถึง

2.3 กลยุทธ์การสร้างทัศนคติการเป็นเจ้าของชุมชนร่วมกัน (A : Attitude)

การพัฒนาไม่ว่าเรื่องใดก็ตาม ทัศนคติของคนที่จะต้องเกี่ยวข้องในวงจรของการพัฒนาทุกส่วนนั้นมีความสำคัญอย่างยิ่ง ผู้ที่เกี่ยวข้องกับการทำงานด้านการพัฒนาต้องยอมรับว่าทัศนคติของคนในชุมชนมีความสำคัญอย่างยิ่งที่จะเป็นตัวบ่งชี้ถึงความสำเร็จหรือล้มเหลวของการพัฒนาในชุมชนได้ สังเกตได้จากชุมชนที่เข้มแข็งส่วนใหญ่องค์ประกอบที่สำคัญคือคนในชุมชนต่างล้วนมีทัศนคติที่ดีต่อการพัฒนา ทุกคนล้วนมีความตระหนักถึงความสำคัญและผลที่จะได้รับเมื่อชุมชนของตนเองมีความเข้มแข็งและพร้อมที่จะร่วมมือ ร่วมแรง ร่วมใจ และเสียสละความสุขส่วนตนบางประการเพื่อให้การทำงานในส่วนรวมของชุมชนสามารถดำเนินการได้ ในชุมชนที่ผู้วิจัยได้มีโอกาสเข้าไปศึกษาและพูดคุยทั้ง 8 แห่งล้วนแต่ปรากฏภาพดังที่ได้กล่าวไปอย่างชัดเจน จากคำบอกเล่าของชาวบ้านที่อาศัยอยู่ในชุมชน เมื่อมีโอกาสได้พูดคุยสนทนากันในระหว่างการทำงาน ทุกคนล้วนพูดเป็นเสียงเดียวกันว่าเมื่อใดก็ตามที่เป็นงานที่เกี่ยวข้องกับส่วนรวมในชุมชนนั้น ชาวบ้านทุกคนพร้อมที่จะพักงานส่วนตัวและมุ่งให้ความสำคัญกับความร่วมมือกับงานชุมชนส่วนรวมมาก่อน ทั้งนี้ ชาวบ้านส่วนใหญ่เชื่อว่าเมื่อชุมชนมีความเจริญก้าวหน้า ผลของความสำเร็จต่าง ๆ นั้นก็จะตกกลับมาเป็นผลประโยชน์กลับคืนสู่คนในชุมชนนั่นเอง ทัศนคติในลักษณะนี้สะท้อนให้เห็นได้อย่างชัดเจนว่าชุมชนที่จะประสบกับความสำเร็จและก้าวไปสู่ความเป็นชุมชนเข้มแข็งได้นั้นต้องอยู่บนพื้นฐานของการมีทัศนคติที่ถูกต้องกับการพัฒนาของสมาชิกในชุมชนนั่นเอง ทั้งนี้ การที่จะสร้างทัศนคติให้เกิดขึ้นกับคนในชุมชนก็ถือว่าเป็นเรื่องที่ไม่ง่ายนักในการดำเนินการจึงมีความจำเป็นต้องอาศัยระยะเวลาและ

ความอดทนของผู้ที่มีความเกี่ยวข้องอย่างยิ่ง จากการวิจัยได้พบว่าวิธีการที่แต่ละชุมชนใช้ในการสร้างทัศนคติให้แก่คนในชุมชนประกอบด้วย การสร้างแรงบันดาลใจจากตัวอย่างของผู้ที่ประสบความสำเร็จในชุมชนก่อน ซึ่งในระยะแรกอาจมีประชาชนเพียงบางส่วนที่เป็นแกนนำและถือเป็นตัวอย่างของความสำเร็จจนทำให้คนอื่น ๆ เกิดแรงบันดาลใจและพยายามที่จะทำตามเพื่อให้ประสบความสำเร็จเช่นเดียวกัน ในระหว่างนั้นกลุ่มของผู้นำชุมชนก็ต้องแสดงให้เห็นอย่างแท้จริงว่า มีความทุ่มเทเสียสละ และปรารถนาที่จะทำงานเพื่อชุมชนให้ประสบความสำเร็จอย่างจริงจัง สิ่งต่าง ๆ เหล่านี้ล้วนแล้วแต่จะทำให้ประชาชนเกิดความเลื่อมใสศรัทธาและเกิดทัศนคติที่ดีต่อการทำงานและพร้อมที่จะเข้ามามีส่วนร่วมในกระบวนการการพัฒนาต่าง ๆ ของชุมชนในอนาคตต่อไป

2.4 กลยุทธ์การพัฒนาทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมของชุมชน (Resource)

ปัจจุบันทรัพยากรของชุมชนอาจครอบคลุมความหมายในหลายรูปแบบอย่างไรก็ตาม ต้องยอมรับข้อเท็จจริงประการหนึ่งว่าชุมชนที่ประสบความสำเร็จส่วนใหญ่มักเป็นชุมชนที่มีความพร้อมทางด้านทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมของชุมชนที่สนับสนุนการดำเนินการต่าง ๆ ของชุมชนได้เป็นอย่างดี ทั้งนี้ ทรัพยากรต่าง ๆ ที่กล่าวถึงอาจหมายถึงทรัพยากรทางธรรมชาติ เช่น คุณภาพของดิน คุณภาพของแหล่งน้ำ ความอุดมสมบูรณ์ของพื้นที่ป่าไม้ หรืออาจหมายถึงทรัพยากรทางสังคม เช่น วิถีชีวิตประเพณีวัฒนธรรมที่ดั้งเดิมของชุมชน ผู้นำอาสาสมัครประชาชนชุมชน ดังนั้น การที่จะสร้างความเข้มแข็งให้แก่ชุมชนจึงมีความจำเป็นที่จะต้องมีการตรวจสอบความพร้อมและความสมบูรณ์ของทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมต่าง ๆ ของชุมชนให้มีความพร้อมที่จะรองรับการขับเคลื่อนการพัฒนาต่าง ๆ ให้เป็นไปได้อย่างมีประสิทธิภาพ ขั้นตอนที่สำคัญในการดำเนินการดังกล่าว เริ่มต้นในขั้นตอนของการสำรวจทรัพยากรชุมชนที่มีอยู่ในปัจจุบันว่ามีอะไรบ้าง และมีสภาพเป็นเช่นไร และจะสามารถพัฒนาให้ดียิ่งขึ้นได้ด้วยวิธีใด ทั้งนี้ การดำเนินการในขั้นตอนต่าง ๆ มีความจำเป็นที่ต้องอาศัยความร่วมมือร่วมใจของคณะกรรมการและประชาชนในชุมชนที่เป็นผู้ที่อยู่ใกล้ชิดกับข้อมูลมากที่สุด ซึ่งจะสามารถตัดสินใจและกำหนดแนวทางของการพัฒนาทรัพยากรต่าง ๆ ของชุมชนได้อย่างถูกต้องและเหมาะสม แต่ข้อเท็จจริงอีกประการหนึ่งที่มีกพบในการดำเนินงานของแต่ละชุมชนคือ เมื่อชุมชนมีการสำรวจตรวจสอบถึงศักยภาพและความพร้อมของแหล่งทรัพยากรชุมชนต่าง ๆ ที่มีอยู่

และได้ข้อสรุปที่จะดำเนินการพัฒนาในรูปแบบต่าง ๆ แล้วนั้น ปัญหาที่สำคัญที่มักพบก็คือ การที่ชุมชนไม่มีขีดความสามารถมากเพียงพอ ในการที่จะดำเนินการพัฒนาทรัพยากรต่าง ๆ เหล่านั้นได้ด้วยตนเอง เนื่องจากประเด็นที่ต้องดำเนินการพัฒนานั้นมีความซับซ้อนและยุ่งยากเกินขีดความสามารถที่ชุมชนจะสามารถดำเนินการได้เอง ในส่วนนี้มีความจำเป็นที่จะต้องอาศัยการประสานความร่วมมือกับภาคส่วนต่าง ๆ ที่เกี่ยวข้องทั้งภาครัฐและเอกชนเพื่อให้เข้ามามีส่วนร่วมในการดำเนินการที่จะปรับปรุงและพัฒนาแหล่งทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมต่าง ๆ เหล่านั้นให้สามารถรองรับการขับเคลื่อนการพัฒนาชุมชนให้ไปสู่ความสำเร็จได้

2.5 กลยุทธ์การสร้างเครือข่ายเพื่อการพัฒนา (N : Network)

“ไปคนเดียวไปได้ไว ถ้าจะไปให้ไกลต้องไปเป็นทีม” สอดคล้องกับลักษณะของการดำเนินงานพัฒนาในยุคปัจจุบันอย่างยิ่ง และเป็นที่ยอมรับกันโดยทั่วไปว่าไม่มีชุมชนที่ประสบความสำเร็จแห่งใดที่สามารถดำเนินการขับเคลื่อนการพัฒนาไปได้โดยลำพังด้วยตนเองแต่ความสำเร็จในการดำเนินงานด้านต่าง ๆ มีความจำเป็นอย่างยิ่งที่จะต้องอาศัยการดำเนินงานในลักษณะของเครือข่ายความร่วมมือเพื่อเสริมสร้างพลังอำนาจ ทั้งในด้านของการต่อรองผลประโยชน์ การถ่ายทอดความรู้ประสบการณ์และนวัตกรรมต่าง ๆ ที่มีประสิทธิภาพ ที่อาจได้จากการแลกเปลี่ยนเรียนรู้ร่วมกันระหว่างชุมชนและเครือข่ายต่าง ๆ ทั้งภายในและภายนอกชุมชน และองค์กรภาครัฐและเอกชน รวมทั้งองค์กรอื่น ๆ ที่มีศักยภาพสูงในการที่จะสนับสนุนและส่งเสริมการพัฒนาให้มีประสิทธิภาพยิ่งขึ้นได้ ซึ่งจากการวิจัยในครั้งนี้นับว่าชุมชนที่ประสบความสำเร็จต่างมีเครือข่ายความร่วมมือจากทั้งภายในและภายนอกที่มีความเข้มแข็งอย่างยิ่ง ซึ่งในการทำงานที่ผ่านมาของชุมชนในแต่ละแห่งต่างประสบกับปัญหาความท้าทายในรูปแบบต่าง ๆ ซึ่งสร้างปัญหาและผลกระทบให้แก่ชุมชนอย่างมาก แต่การสนับสนุนและช่วยเหลือจากเครือข่ายที่มีอยู่ทำให้ปัญหาอุปสรรคต่าง ๆ เหล่านี้ก็สามารถผ่านพ้นไปได้ โดยข้อเท็จจริงต้องยอมรับว่าการเป็นชุมชนในยุคปัจจุบันนี้ยังคงมีข้อจำกัดหลายประการที่ทำให้ชุมชนไม่สามารถดำเนินการขับเคลื่อนการพัฒนาให้มีประสิทธิภาพสมบูรณ์ได้ด้วยตนเอง เนื่องจากการดำเนินงานนั้นเกินขีดความสามารถที่ชุมชนจะสามารถดำเนินการด้วยตนเองได้ จึงอาจสรุปได้ว่าการที่ชุมชนจะประสบความสำเร็จนั้นมีความจำเป็นที่จะต้องสร้างเครือข่ายความร่วมมือให้กว้างขวาง ทั้งนี้ ชุมชนจำเป็นต้องเปิดตัวเข้าสู่การทำงานในเชิงเครือข่ายมากยิ่งขึ้น หากชุมชนใดที่สามารถเข้าสู่ระบบเครือข่ายและความเชื่อมโยงร่วมมือกันกับชุมชนอื่น ๆ ที่ประสบความสำเร็จแล้วนั้นก็จะเป็นตัว

ขับเคลื่อนที่สำคัญที่จะสามารถสนับสนุนการแก้ปัญหาและตอบสนองความต้องการของชุมชนใน ส่วนที่เกินขีดความสามารถของตนเอง ซึ่งจะทำให้ชุมชนมีโอกาสประสบความสำเร็จในการก้าวสู่ การเป็นชุมชนเข้มแข็งได้มากขึ้น

5. อภิปรายผลการวิจัย

จากผลการวิจัยทำให้ทราบว่าปัจจัยที่เกี่ยวข้องกับการสร้างความเข้มแข็งของชุมชน ภาคเหนือตอนบน ที่มีความเกี่ยวข้องสัมพันธ์กันประกอบด้วย ปัจจัยด้านผู้นำชุมชน ปัจจัยด้าน การมีส่วนร่วมของคนในชุมชน ปัจจัยด้านกายภาพ ปัจจัยด้านสังคมและวัฒนธรรม และปัจจัยด้าน การสนับสนุนจากเครือข่ายในการพัฒนา ซึ่งสามารถนำมากำหนดเป็นกลยุทธ์ในการสร้างความ เข้มแข็งให้แก่ชุมชนประกอบด้วยกลยุทธ์การค้นหาและพัฒนาผู้นำกลยุทธ์การศึกษาแก่ ชุมชนเพื่อการพัฒนากลยุทธ์การสร้างทัศนคติการเป็นเจ้าของชุมชนร่วมกัน กลยุทธ์การพัฒนา ทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมชุมชน และกลยุทธ์การสร้างเครือข่ายเพื่อการพัฒนา ผลการวิจัยดังกล่าวมีความสอดคล้องกับแนวคิดของ เกรียงศักดิ์ เจริญวงศ์ศักดิ์ (2544) ที่กล่าวว่า การเสริมสร้างให้ชุมชนเข้มแข็ง จำเป็นต้องอาศัยจากทุกภาคส่วน โดยชุมชนเป็นแกนหลัก ส่วน ภาครัฐและภาคเอกชนเป็นเพียงผู้สนับสนุนหรือหนุนเสริมศักยภาพชุมชน ให้สามารถแก้ปัญหาของ ตนเองได้ ดังนั้นชุมชนจึงต้องได้รับการส่งเสริม ในเรื่องต่าง ๆ คือ การมีส่วนร่วมของประชาชน สมาชิกทุกคนมีส่วนร่วมในการจัดการชุมชนของตนเองในขณะเดียวกัน เมื่อมีความจำเป็นยังสามารถ ติดต่อบุคลากรจากหน่วยงานของรัฐ และองค์กรเอกชนจากภายนอกชุมชนให้เข้ามาสนับสนุน เช่น การให้คำแนะนำและอบรม ทั้งนี้ เพื่อให้เกิดความพร้อมในการแก้ไขปัญหาด้วยตนเองให้มากที่สุด โดยมีผู้นำชุมชนเป็นแกนหลักแก้ไขปัญหาชุมชน

คนในชุมชนมีการตั้งองค์กรทำงานกันเอง โดยผู้นำชุมชนมีความเข้มแข็ง เสียสละ พุ่มเท เอาจริงเอาจัง และมีความตั้งใจในการแก้ไขปัญหาให้ลุกล่วง ผู้นำต้องได้รับการฝึกอบรมเป็นอย่างดี ในเรื่องการนำชุมชน และควรมีการรวมตัวกันของกลุ่มผู้นำในด้านต่าง ๆ ทุกระดับ เพื่อแลกเปลี่ยน ความคิดเห็นเกี่ยวกับการพัฒนาชุมชนและสร้างจิตสำนึกในการมีส่วนร่วมกันพัฒนาสังคมใน ภาพรวม นอกจากนี้ พิทยา ว่องกุล (2542) ก็ยังได้ให้ข้อมูลว่า ในภาวะสถานการณ์การ เปลี่ยนแปลงในกระแสปัจจุบัน ทำให้ส่งผลกระทบต่อชุมชนและสังคม ซึ่งยากที่จะหลีกเลี่ยงได้ บ้าง ก็ทำให้ชุมชนอ่อนแอ สังคมเกิดวิกฤติในด้านต่าง ๆ ดังนั้น ในการพัฒนาหรือการเสริมสร้างให้ชุมชน เข้มแข็งนั้น จึงจำเป็นต้องมองถึงวิสัยทัศน์ใหม่การสร้างกระบวนการทัศน์ใหม่ของชุมชนเป็นสำคัญ

6. ข้อเสนอแนะ

1. ข้อเสนอแนะเชิงนโยบาย

1.1 หน่วยงานภาครัฐที่เกี่ยวข้องควรประสานแต่งตั้งคณะกรรมการขับเคลื่อนเพื่อสร้างความเข้มแข็งให้แก่ชุมชน โดยกำหนดโครงสร้างให้ครอบคลุมทั้งระดับนโยบาย และระดับปฏิบัติการ ทั้งนี้ ควรเปิดโอกาสให้ชุมชนที่มีความเข้มแข็ง เป็นตัวแบบของการพัฒนาและให้มีตัวแทนผู้ที่ประสบความสำเร็จเข้าร่วมเป็นกรรมการถ่ายทอดความรู้และประสบการณ์ และจัดทำเป็นขั้นตอนกระบวนการพัฒนาอย่างเป็นรูปธรรม

1.2 กำหนดแผนการดำเนินงานในการขับเคลื่อนการพัฒนาชุมชนสู่ความเข้มแข็งอย่างยั่งยืนที่ชัดเจน และกำหนดกรอบระยะเวลาในการทำงาน การติดตามการดำเนินงานในทุกๆ ระยะเวลาอย่างชัดเจนเพื่อที่จะสามารถกำกับ ติดตาม และช่วยแก้ไขปัญหาให้แก่ชุมชนในกรณีที่มีปัญหาและข้อขัดข้องในการดำเนินงาน

2. ข้อเสนอแนะในการวิจัยครั้งต่อไป

2.1 ขยายขอบเขตของการวิจัยให้ครอบคลุมชุมชนอื่น ๆ ให้กว้างขวางมากยิ่งขึ้น โดยอาจขยายไปยังภูมิภาคอื่น ๆ และทำการเปรียบเทียบตัวแบบของการพัฒนาในบริบทต่าง ๆ เพื่อสร้างองค์ความรู้ใหม่ ๆ

เอกสารอ้างอิง

เกรียงศักดิ์ เจริญวงศ์ศักดิ์. (2544). *ชุมชนนิยม : ฝ่าวิกฤตชุมชนล่มสลาย*. กรุงเทพฯ : ซัคเซสมิเดีย.

โครงการสารานุกรมไทยสำหรับเยาวชน โดยพระราชประสงค์ในพระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัว.

(2547). *สารานุกรมไทยสำหรับเยาวชน เล่ม 24 โดยพระราชประสงค์ในพระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัว*. กรุงเทพฯ : อมรินทร์พริ้นติ้งแอนด์พับลิชชิ่ง.

ประหยัด ปานดี. (2543). *ภูมิศาสตร์เศรษฐกิจ: การวิเคราะห์เชิงระบบ*. ม.ป.ป. เชียงใหม่: คณะสังคมศาสตร์ มหาวิทยาลัยเชียงใหม่.

พิทยา ว่องกุล. (2542). *เศรษฐกิจชุมชนพึ่งตนเองบนพื้นฐานชุมชนอาชีพไทย*. สืบค้นเมื่อ 5 มกราคม 2557, จาก http://library1.nida.ac.th/jourfull1/tesapiban1/tpiv94n10_20-25.pdf.

การสร้างควมไว้เนื้อเชื่อใจเพื่อสร้างโอกาสสมานฉันท์ ในสังคมไทย *

The Guidelines to create social capital and social reconciliation in Thailand

สุริยจรัส เตชะตันมินสกุล

Suriyajaras Techatanminasakul

วิทยาลัยบริหารศาสตร์ มหาวิทยาลัยแม่โจ้

School of Administrative Studies, Maejo University

Email: jarasm45@gmail.com

บทคัดย่อ

บทความวิจัยนี้มีวัตถุประสงค์ดังนี้ 1) เพื่อศึกษาปัจจัยที่มีอิทธิพลต่อการสร้างควมไว้เนื้อเชื่อใจและการสมานฉันท์ในสังคมไทย 2) เพื่อศึกษาแนวทางการสร้างทุนทางสังคมและการสมานฉันท์ในสังคมไทย เป็นการวิจัยเชิงคุณภาพและเชิงปริมาณ ประชากรที่ศึกษา 4 ภูมิภาค กลุ่มตัวอย่าง โดยการสุ่มตัวอย่างแบบแบ่งชั้นภูมิและแบบบังเอิญ จำนวน 2,400 คน ส่วนคุณภาพเป็นการสัมภาษณ์แบบเจาะลึกจากผู้ให้ข้อมูล จำนวน 15 คน

ผลการวิจัยพบว่า ปัจจัยที่มีอิทธิพลทางบวกต่อการสมานฉันท์ในสังคมไทย คือ ทุนทางสังคม ส่วนปัจจัยที่มีอิทธิพลทางลบต่อการสมานฉันท์ในสังคมไทย คือ ความขัดแย้งทางการเมือง ปัญหาเชิงโครงสร้างที่เกิดจากระบบเศรษฐกิจทุนนิยมที่มีโครงสร้างตลาดแบบผูกขาด ความเหลื่อมล้ำทางเศรษฐกิจประชาธิปไตยในสังคมไทย และทุนมนุษย์ถูกทำลาย ตามลำดับ ส่วนปัจจัยที่มีอิทธิพลทางลบต่อทุนทางสังคมหรือควมไว้เนื้อเชื่อใจกันในสังคมไทย คือ การคอร์รัปชันในสังคมไทย ปัญหาเชิงโครงสร้างที่เกิดจากระบบเศรษฐกิจทุนนิยมที่มีโครงสร้าง

* ได้รับบทความ: 31 มีนาคม 2563; แก้ไขบทความ: 20 มิถุนายน 2563; ตอปรับตีพิมพ์: 20 มิถุนายน 2563

ตลาดแบบผูกขาด การทำลายทุนสถาบัน ความเหลื่อมล้ำทางเศรษฐกิจ ความขัดแย้งทางการเมือง การทำลายทุนวัฒนธรรม และประชาธิปไตยแบบไทย ตามลำดับ

ผลการวิจัยมีข้อเสนอแนะต่อการสร้างทุนทางสังคมเพื่อความไว้วางใจและการโอกาสการสมานฉันท์ในสังคมไทย มี 3 ประเด็น 1) ฝ่ายการเมืองประชาธิปไตยเสรีนิยมแบบเลือกตั้งสากลต้องยอมรับระบบการปกครองแบบประชาธิปไตยแบบไทย 2) ฝ่ายการเมืองประชาธิปไตยอนุรักษนิยมแบบไทย ต้องเร่งออกแบบประเทศผ่านการร่างรัฐธรรมนูญและการออกแบบระบบการเลือกตั้งให้โปร่งใสเหมาะสมเป็นที่ยอมรับ ลดการแทรกแซงกระบวนการได้มาซึ่งอำนาจปกครองประเทศ 3) ฝ่ายการเมืองทั้งสองฝ่ายควรร่วมมือกันสร้างสรรค์ เริ่มปฏิรูปประเทศไทย คือ 1. เริ่มจากกระบวนการการปรองดอง 2. การนิรโทษกรรมคดีทางการเมือง 3. การเยียวยาผู้สูญเสียด้วยเหตุทางการเมือง 4. ลดความเหลื่อมล้ำทางเศรษฐกิจ 5. ปฏิรูปรัฐวิสาหกิจเพื่อคนจน 6. แก้ไขปัญหาคอร์รัปชันในสังคมไทย 7. การปฏิรูประบบกฎหมายให้เกิดความยุติธรรม

คำสำคัญ: ความไว้วางใจ; ประชาธิปไตยแบบไทย; การสมานฉันท์ในสังคมไทย

Abstract

This research paper has the objectives as follows, 1) To study the factors that influence the building of trust and reconciliation in Thai society, 2) To study the ways of creating social capital and reconciliation in Thai society, It is a qualitative and quantitative research. Population studied 4 regions Sample group Stratified random sampling by random sampling by using 2,400 people, the quality of the depth interview data from 15 providers.

The results of this research were as: the factors that influence positive social reconciliation in Thailand is the social capital. The influences causal factors with negative influence on the social reconciliation in Thailand. Sort by descending By the causal influence are corruption in Thailand, Structural problems caused by capitalist economy with a monopolistic market structure. Economic inequality Thailand democratic and human capital destruction,

respectively. And The factors with negative influence on social capital. Sort by Descending by the causal influence is corruption in Thailand. Structural problems caused by capitalist economy with a monopolistic market structure. Destruction of capital Institute economic inequality political conflict breaking cultural capital Thailand democracy, respectively.

The suggestions of this research to social capital and social reconciliation creation in Thailand were as: First for alleviating structural problems or political power are 3 reasons: 1) Political parties of a liberal democratic of the universal popular election system must be recognizes Thailand democratic old system and listen to the adults or aristocracy in the Thailand society with creatively. 2) Political parties' Conservative Democratic old Siam system Interventions to reduce the democratic process and Turned to find a solution together, 3) Both political parties should work together to create a new reform in Thailand, namely 1. Beginning with reconciliation process 2. Political amnesty cases 3. Healing of victims for political reasons 4. Reduce economic inequality 5. Reform the state-owned enterprises for people from the poverty 6. Reducing corruption in Thai society and 7. Reforming the legal system for justice.

Keywords: Social capital; Thailand democracy; Reconciliation

1. บทนำ

ประเทศไทยเกิดปรากฏการณ์ความขัดแย้งทางการเมืองที่รุนแรงหลายครั้งในประวัติศาสตร์ กล่าวได้ว่าการเรียกร้องประชาธิปไตยในระยะที่ผ่านมา ทำให้เกิดเหตุการณ์ความรุนแรงในประเทศหลายครั้ง เช่น 14 ตุลาคม พ.ศ. 2516, 6 ตุลาคม พ.ศ. 2519 และ 17-24 พฤษภาคม พ.ศ. 2535 เป็นต้น แต่ความขัดแย้งที่ผ่านมายังไม่มีความรุนแรงเท่าความขัดแย้งทางการเมืองที่เริ่มต้นเมื่อปลายปี พ.ศ. 2548 จนกลายมาเป็นความขัดแย้งระหว่างสีเสื้อที่ปรากฏขึ้นจนถึงทุกวันนี้ ซึ่ง บวรศักดิ์ อุวรรณโณ (2553) ระบุว่า เป็นความขัดแย้งครั้งใหญ่หลวงยาวนาน

ยังไม่มีใครรู้ว่าจะจบลงอย่างไร แม้ว่าปัจจุบันดูเหมือนว่าจะยุติลงหลังการทำรัฐประหาร ปี พ.ศ. 2553 ผลพวงของการทำรัฐประหาร พ.ศ. 2557 ดูเหมือนจะทำให้สภาพความขัดแย้งในสังคมไทยยุติลง แต่ก็ยังสรุปไม่ได้ว่าความขัดแย้งทางการเมืองในสังคมไทยจะยุติเมื่อใด

ปรากฏการณ์ของความขัดแย้งแตกแยกในสังคมไทยได้สั่นคลอนทำลายระบบคุณค่าและบรรทัดฐานในสังคมไทย โดยเฉพาะส่งผลกระทบต่อภาวะทุนทางสังคมหรือความไว้วางใจในสังคมและโอกาสในการสมานฉันท์ของคนในสังคมไทย ซึ่งสภาพความขัดแย้งดังกล่าวมีสาเหตุใหญ่อย่างน้อย 2 ประการ คือ 1) ปัญหาเชิงโครงสร้างอำนาจ กล่าวคือ บรรทัดฐานของการได้มาซึ่งอำนาจในการปกครองประเทศ แตกต่างกันระหว่างคน 2 กลุ่ม คือ กลุ่มอนุรักษ์นิยมสยาม และกลุ่มประชาธิปไตยแบบเลือกตั้งตะวันตก 2) ปัญหาเชิงโครงสร้างทางเศรษฐกิจที่มีโครงสร้างตลาดแบบผูกขาดหรือทุนนิยมผูกขาด ทำให้เกิดการทุจริตทางเศรษฐกิจจนนำไปสู่ปัญหาความเหลื่อมล้ำทางเศรษฐกิจ ส่งผลให้คนชั้นกลางถึงล่างมีรายได้ไม่เพียงพอกับค่าใช้จ่าย ต้องก่อหนี้ยืมสิน จนทำให้หนี้ครัวเรือนสูงเกินร้อยละ 70 ของมูลค่าผลิตภัณฑ์เบื้องต้นภายในประเทศ (Gross National Domestic Product :GDP) ซึ่งสำนักงานคณะกรรมการพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ (2554) ระบุว่า ความเหลื่อมล้ำทางรายได้ของประชากร และโอกาสการเข้าถึงทรัพยากรเป็นปัญหาต่อการพัฒนาประเทศ นอกจากนั้น ความเหลื่อมล้ำทางรายได้และโอกาสการเข้าถึงบริการของรัฐเป็นสาเหตุที่นำไปสู่ความขัดแย้งในสังคมและเป็นอุปสรรคต่อการพัฒนาประเทศ ซึ่งเป็นตัวเร่งในการให้เกิดปัญหาความขัดแย้ง อาทิ ปัญหาการทุจริตคอร์รัปชัน คนยากจนขาดโอกาสทางการศึกษา การรับรู้ข่าวสาร และอำนาจต่อรอง การประท้วง การใช้ความรุนแรง ปัญหาอาชญากรรม และยาเสพติด เป็นปัจจัยลดทอนความเข้มแข็งทางเศรษฐกิจ ความมั่นคงทางสังคม และทำให้ประชาธิปไตยอ่อนแอ

ปัญหาความขัดแย้งแตกแยกในสังคมไทย หากปล่อยไว้จะกระทบต่อความมั่นคงของประเทศ เป็นการทำลายระบบคุณค่าและบรรทัดฐานที่ดีในสังคมไทย ซึ่งจะส่งผลกระทบต่อโอกาสในการสมานฉันท์ในสังคมไทยลดลงด้วย ดังนั้น งานวิจัย ชี้นี้จึงมุ่งศึกษาถึงปัจจัยที่มีอิทธิพลต่อการความไว้วางใจและโอกาสการสมานฉันท์ในสังคมไทย ผู้วิจัยคาดหวังให้ผลการวิจัยเป็นสาระสนเทศต่อการกำหนดนโยบายและการวางยุทธศาสตร์การพัฒนาเพื่อรักษาระบบคุณค่าในสังคม โดยเฉพาะการสร้างทุนทางสังคมต่อการสมานฉันท์และความปรองดองให้เกิดขึ้นในสังคมไทย

2. วัตถุประสงค์ของการวิจัย

1. เพื่อศึกษาปัจจัยที่มีอิทธิพลต่อการสร้างความไว้วางใจและการสมานฉันท์ในสังคมไทย
2. เพื่อศึกษาแนวทางการสร้างความไว้วางใจและโอกาสการสมานฉันท์ในสังคมไทย

3. วิธีดำเนินการวิจัย

การวิจัยนี้เป็นการวิจัยแบบผสมตามแนวความคิดของ Tashakkori and Teddie (1998) เป็นการศึกษาวิจัยเชิงคุณภาพและการวิจัยเชิงปริมาณ มีขั้นตอน 2 ดังนี้

1. การค้นหารูปแบบความสัมพันธ์เชิงสาเหตุและผล ที่ได้จากการทบทวนวรรณกรรมโดยวิธีการเชิงคุณภาพ กล่าวคือ การสัมภาษณ์กลุ่มเมือง 4 ภูมิภาค การสังเคราะห์วิทัศน์ประเด็นปัญหาเชิงโครงสร้างทางอำนาจ การจัดเวทีเสวนาทางวิชาการ และการสังเกตปรากฏการณ์ทางการเมืองจากนั้นจึงนำข้อค้นพบไปสังเคราะห์ร่วมกับวรรณกรรมเพื่อสร้างกรอบแนวคิดการวิจัย

2. การประมาณค่าอิทธิพลเชิงสาเหตุของปัจจัยที่ส่งผลต่อการสร้างความไว้วางใจหรือทุนทางสังคม และการสมานฉันท์ในสังคมไทย กับข้อมูลเชิงประจักษ์ด้วยระเบียบวิธีวิจัยเชิงปริมาณ มีรายละเอียด ดังนี้

- 2.1 การพัฒนาคุณภาพเครื่องมือวิจัย มีกระบวนการ คือ 1. การตรวจสอบความเที่ยงตรงเชิงเนื้อหา เลือกวิธีการที่ไม่ใช้สถิติโดยให้ผู้เชี่ยวชาญช่วยตรวจสอบ จำนวน 2 ท่าน จากนั้นนำข้อเสนอแนะของผู้เชี่ยวชาญไปปรับปรุงเนื้อหา 2. นำแบบสอบถามไปทดลองจัดเก็บจำนวน 40 ชุด เพื่อวัดความตรงเชิงโครงสร้าง และวัดความเชื่อมั่น ผลการตรวจสอบ พบว่า ค่าความสัมพันธ์ระหว่างข้อคำถามแต่ละข้อกับคะแนนรวม มีค่ามากกว่า 0.295 (Brown, J. D., 2001) โดยมีค่าอยู่ระหว่าง 0.415 ถึง 0.84 ถือว่ามีความตรงเชิงโครงสร้างของทฤษฎี ส่วนค่าความเชื่อมั่นของแบบสอบถาม พบว่า ค่าแอลฟาครอนบาค มีค่ามากกว่า 0.7 UCLA แปลว่าเครื่องมือมีความเชื่อมั่นสูง คือ มีค่าอยู่ระหว่าง 0.75-0.87 (UCLA, 2006)

- 2.2 จากนั้นจึงนำแบบสอบถามกลุ่มตัวอย่าง จำนวน 2,400 คน มีขั้นตอนสุ่มตัวอย่างดังนี้ 1) การสุ่มตัวอย่างแบบเจาะจงแต่ละจังหวัด 2) การสุ่มตัวอย่างแบบเจาะจงเขตเทศบาลเมืองและเทศบาลนครอย่างละเท่ากัน 3) การสุ่มตัวอย่างประชาชนแบบบังเอิญ

3. การวิเคราะห์ข้อมูล

การวิเคราะห์ข้อมูลเชิงคุณภาพใช้เทคนิคการวิเคราะห์เนื้อหา (Content analysis) ส่วนการวิเคราะห์ข้อมูลเชิงปริมาณ คือ การประมาณหาค่าอิทธิพลเชิงสาเหตุของปัจจัยที่คาดว่า จะมีอิทธิพลต่อภาวะความเนื้อเชื่อใจ และการสมานฉันท์ในสังคมไทย ใช้เทคนิคกำลังสองน้อย ที่สุดบางส่วน (Partial Least Square : PLS)

4. สรุปผลการวิจัย

1. ผลการวิเคราะห์เชิงปริมาณด้านปัจจัยที่ส่งผลต่อความขัดแย้งทางการเมืองในสังคมไทย ทูทางสังคม และการสมานฉันท์ในสังคมไทย ตามตารางที่ 1 พบว่า

1.1 ปัจจัยที่มีอิทธิพลทางบวกต่อการสมานฉันท์ในสังคมไทย คือ ทูทางสังคมโดยมีค่าอิทธิพลเชิงสาเหตุ เท่ากับ 0.260 ส่วนปัจจัยที่มีอิทธิพลทางลบต่อการสมานฉันท์ในสังคมไทย เรียงลำดับจากมากไปน้อย ตามค่าอิทธิพลเชิงสาเหตุ คือ ความขัดแย้งทางการเมือง ปัญหาเชิงโครงสร้างที่เกิดจากระบบเศรษฐกิจทุนนิยมที่มีโครงสร้างตลาดแบบผูกขาด ความเหลื่อมล้ำทางเศรษฐกิจ ประชาธิปไตยในสังคมไทย และทุนมนุษย์ถูกทำลาย โดยมีค่าอิทธิพลเชิงสาเหตุ คือ -0.378 , -0.137, -0.122 , - 0.096 และ -0.091 ตามลำดับ

1.2 ปัจจัยที่มีอิทธิพลทางลบต่อทูทางสังคมหรือภาวะความเนื้อเชื่อใจกันในสังคมไทย เรียงลำดับจากมากไปน้อย ตามค่าอิทธิพลเชิงสาเหตุ คือ การคอร์รัปชันในสังคมไทย ปัญหาเชิงโครงสร้างที่เกิดจากระบบเศรษฐกิจทุนนิยมที่มีโครงสร้างตลาดแบบผูกขาดการทำลายทุนสถาบัน ความเหลื่อมล้ำทางเศรษฐกิจ ความขัดแย้งทางการเมือง การทำลายทุนมนุษย์ การทำลายทุนวัฒนธรรม และประชาธิปไตยแบบไทย โดยมีค่าอิทธิพลเชิงสาเหตุ คือ -0.490 , -0.338 , -0.333, -0.300 , - 0.235, -0.224, - 0.091, และ-0.060 ตามลำดับ

ตารางที่ 1 ค่าสัมประสิทธิ์การตัดสินใจและค่าอิทธิพลเชิงสาเหตุของปัจจัยที่ส่งผลต่อความขัดแย้งทางการเมืองในสังคมไทย ทูทางสังคม และการสมานฉันท์ในสังคมไทย

ลำดับ	ตัวแปรตาม	ค่าสัมประสิทธิ์การตัดสินใจ (R ²)	ค่าอิทธิพลเชิงสาเหตุ	ตัวแปรอิสระ									
				Corup	Culdes	Democ	Ecm	Eineq	Hdes	Indes	Pconf	Scap	Tineq
1	Recon	0.246	DE	N/A	N/A	N/A	N/A	N/A	N/A	N/A	0.317***	0.260***	N/A
			IE	-0.199	-0.037	-0.096	-0.137	-0.122	-0.091	-0.087	-0.061	N/A	-0.027
			TE	0.199***	-0.037	0.096**	0.137***	0.122***	-0.091**	-0.087	0.378***	0.260**	-0.027
2	Scap	0.454	DE	0.312***	N/A	N/A	N/A	N/A	N/A	0.333***	0.235***	-	N/A
			IE	-0.178	-0.091	-0.060	-0.338	-0.300	-0.224	N/A	N/A	-	-0.067
			TE	0.490***	0.091**	0.060**	0.338***	0.300***	0.224***	0.333***	0.235***	-	-0.067

หมายเหตุ : TE = Total Effect, DE = Direct Effect, IE = Indirect Effect, N/A = Not Applicable

2. ผลการศึกษาเชิงคุณภาพ พบว่า จากการวิเคราะห์บทสัมภาษณ์ กลุ่มคนเสื้อสีส้ม (5, 12, 9, 26 สิงหาคม 2555) คนไทยมีแนวคิดทางการเมืองแบ่งเป็นสองกลุ่ม คือ กลุ่มแรก ฝ่ายการเมืองประชาธิปไตยอนุรักษนิยม เชื่อว่าแผ่นดินไทยถูกสร้างจากเลือดเนื้อของผู้นำบรรพบุรุษและชนชั้นสูงสุด มีความเชื่อทำให้เสรีภาพแก่ประชาชน การได้มาซึ่งอำนาจในการปกครองประเทศผ่านการเลือกตั้ง แต่การปกครองประเทศนั้นต้องเชื่อฟังผู้ใหญ่ในบ้านเมือง กลุ่มที่สอง ฝ่ายการเมืองประชาธิปไตยเสรีนิยมแบบเลือกตั้งสากลตะวันตก เชื่อว่าการปกครองของไทยต้องยึดโยงประชาชน แปลว่า อำนาจในการปกครองประเทศต้องมาจากฉันทามติของประชาชนผ่านการเลือกตั้งแบบสากลตะวันตกเท่านั้น ไม่ควรมีอำนาจใดๆ มาแทรกแซงการใช้ อำนาจ เพื่อปกครองและการบริหารประเทศ นอกจากนั้นระบบนิติรัฐ นิติธรรมของไทยล้มเหลว 4 ประการ คือ 1) การไม่ยอมรับกฎหมายรัฐธรรมนูญที่ร่างโดยประชาชน จะเห็นได้จากสังคมไทยมีการปฏิวัติและรัฐประหารบ่อยครั้ง 2) การร่างกฎหมายที่เอื้อต่อผู้มีอำนาจและการผูกขาดทางการเมืองแก่กลุ่มนายทุน 3) การเลือกปฏิบัติในการบังคับใช้กฎหมาย 4) ไม่มีปรับปรุงกฎหมายที่ล้าสมัยและมีความไม่เหมาะสมในสังคมปัจจุบัน

จากวิเคราะห์การสนทนากลุ่มคนหลากสี (8 มิถุนายน, 20 กรกฎาคม 2562) ได้แสดงถึงอำนาจป็น แม้จะสามารถบังคับร่างกายของประชาชนได้ แต่ไม่สามารถบังคับจิตใจได้ ประเด็นนี้

ยิ่งอันตรายต่อเสถียรภาพการปกครองอันจะส่งผลต่อความมั่นคงของชาติในระยะยาว แม้ปัจจุบันรัฐบาลได้อำนาจมาจากการทำรัฐประหารและสานต่อร่างรัฐธรรมนูญ ปี พ.ศ.2560 และได้ชนะการเลือกตั้ง แต่เบื่องลึกลับพื้นฐานของการได้มาซึ่งอำนาจทางการเมืองเป็นเพียงแคเป็น การสยบยอม เพราะอำนาจทางการเมืองแบบทหาร ส่วนอำนาจทางการเมืองที่แท้จริงคือต้องมีความมั่นคงยั่งยืนที่มาจากฐานความไว้นื้อเชื่อใจ คือ ไม่ใช่อำนาจและกำลังข่มขู่ หรือให้ผลประโยชน์ทางเศรษฐกิจแก่กลุ่มนักธุรกิจการเมือง หากต้องการให้สังคมไทยสงบต้องยึด บรรทัดฐานที่ดีและสังคมยอมรับ หากต้องสมานฉันท์ผู้มีอำนาจต้องยึดหลักการที่จะให้ทุกฝ่าย ต้องถ้อยคนละก้าว เริ่มด้วยการกำหนดกติกาในการปกครองประเทศร่วมกัน ต้องนิรโทษกรรม และเยียวยาทางนักการเมืองไม่ใช่ไล่ล่าเพื่อกำจัด

5. อภิปรายผลการวิจัย

ปัจจัยที่มีอิทธิพลทางบวกต่อการสมานฉันท์ในสังคมไทย คือ ทูทางสังคม โดยมีค่าอิทธิพลเชิงสาเหตุ เท่ากับ 0.260 ส่วนปัจจัยที่มีอิทธิพลทางลบต่อการสมานฉันท์ในสังคมไทย คือ ความขัดแย้งทางการเมือง โดยมีค่าอิทธิพลเชิงสาเหตุ คือ -0.378 ดังนั้น โอกาสที่จะทำให้สังคมไทยเกิดการสมานฉันท์ คือ การสร้างทุนทางสังคมและความไว้นื้อเชื่อใจในสังคมไทย ผลการศึกษาของ Putnam (1993) นักวิชาการทางรัฐศาสตร์ซึ่งเป็นศาสตราจารย์ในมหาวิทยาลัยฮาร์วาร์ด พบว่า ประเทศอิตาลีตอนเหนือมีความเข้มแข็งมากกว่าตอนใต้ เนื่องจากอิตาลีตอนใต้ เต็มไปด้วยผู้มีอิทธิพล หรือ พวกมาเฟีย แต่ทางตอนเหนือเต็มไปด้วยประชาธิปไตยจึงทำให้ชุมชนเข้มแข็งจะเห็นได้จากการมีกลุ่มองค์กรต่าง ๆ ที่ให้ความร่วมมือกันและช่วยเหลือกันในการพัฒนาสังคม นอกจากนั้นอิตาลีตอนเหนือเป็นสังคมที่มีแต่ความไว้วางใจ (Trust) ดังนั้น จึงถือว่าความไว้วางใจเป็นทุนทางสังคม (Social Capital) ขณะที่ Fukuyama (1999) กล่าวในการสัมมนาทางวิชาการที่กองทุนการเงินระหว่างประเทศ (International Monetary Fund) กล่าวถึงความหมายของทุนทางสังคม หมายถึง บรรทัดฐานร่วม (Share Norm) และกฎเกณฑ์ที่ไม่เป็นทางการ ที่ทำให้บุคคลตั้งแต่สองคนขึ้นไป เกิดความไว้วางใจไว้นื้อเชื่อใจกันในการทำกิจกรรมร่วมกันอย่างมีประสิทธิภาพ ซึ่งในประเด็นนี้ สุริยจรัส เตชะตันมีสกุล (2558) การเมือง คือ การได้มาซึ่งอำนาจในการปกครอง ซึ่งสังคมปฏิบัติตามบรรทัดฐานของประชาชน ซึ่งอำนาจในการปกครองประเทศ ก็จะทำให้ภาวะความไว้วางใจในสังคมระบบประชาธิปไตยแบบเลือกตั้ง สากลตะวันตก จึงให้ความสำคัญกับรัฐธรรมนูญในการปกครองประเทศมีอยู่ 3 ประการ คือ

1) ต้องเป็นที่ยอมรับของประชาชน 2) การได้มาซึ่งอำนาจการปกครองต้องมาจากการเอาชนะ การเลือกตั้ง และ 3) การจัดการเลือกตั้งที่โปร่งใส สภาพเช่นนี้ก็จะทำให้สังคมเกิดภาวะความไว้วางใจหรือความเชื่อมั่นหรือมีทุนทางสังคมสูง เมื่อมีทุนทางสังคมก็จะทำให้เกิดการร่วมกลุ่มหรือให้ความร่วมมือกันและช่วยเหลือกันในการพัฒนาสังคม

ส่วนปัจจัยที่มีอิทธิพลทางบวกต่อความขัดแย้งทางการเมือง สูงสุด 2 ลำดับ คือ ประชาธิปไตยแบบไทย โดยมีค่าอิทธิพลเชิงสาเหตุ เท่ากับ 0.254 ภายหลังจากประเทศไทยมีการเปลี่ยนแปลงการปกครอง พ.ศ. 2475 พบว่า สังคมไทยมีความขัดแย้งทางการเมืองเกิดความแตกแยกในสังคมมาตลอดโดยมีการยึดอำนาจการปกครอง ด้วยเหตุส่วนมากคือ การแย่งชิงอำนาจทางการเมือง พบว่า ประเทศไทยมีการยึดอำนาจทางการเมืองหรือการรัฐประหาร จำนวน 13 ครั้ง สภาวะดังกล่าว สะท้อนถึงประชาธิปไตยแบบไทยที่ถูกระบุว่า เป็นประชาธิปไตยครึ่งใบ เป็นให้เกิดความขัดแย้งทางการเมืองส่งผลให้สภาวะทุนทางสังคมต่ำ

ในประเด็นนี้ นิธิ เอียวศรีวงศ์ (2554) ระบุว่า ความขัดแย้งมีสาเหตุจากผูกขาดอำนาจ และกระจุกอำนาจในการปกครองไว้กับผู้ที่มีอำนาจมากและนานเกินไป ทำให้คนไทยเสียสิทธิ์ส่วนหนึ่งรู้เท่าทันเกิดความไม่ไว้วางใจและต่อต้าน ทางออกของเรื่องนี้ผู้มีอำนาจต้องไม่แทรกแซงการทำงานของระบบประชาธิปไตย และยิ่งระบุอีกว่า ในอดีตเมื่อผู้มีอำนาจไม่พึงพอใจกับผู้บริหารประเทศก็มักจะใช้วิธีการยึดอำนาจโดยการทำการรัฐประหาร หลังจากยึดอำนาจได้แล้วไม่เปิดโอกาสให้มีการเลือกตั้งนานถึง 16 ปี ก็สามารถทำได้ เพราะประชาชนที่รู้เท่าทันมีจำนวนน้อย แต่เดี๋ยวนี้ปัจจุบันนี้มันทำไม่ได้อีกแล้วเนื่องจากสังคมเปลี่ยนแปลงไปมาก สอดคล้องกับการสนทนากลุ่มกับประชาชนที่มีส่วนร่วมในการชุมนุมทางการเมือง ระบุว่าปัจจุบันประชาชนมีขีดความสามารถในการดึงข้อมูลสารสนเทศผ่านสื่อได้หลายช่องทางยากที่จะปิดกั้นและปิดหูปิดตา ขณะเดียวกันการใช้อำนาจหรือใช้ความรุนแรงจัดการกับประชาชนถึงชีวิตถูกพิสูจน์แล้วว่าไม่ได้ผล กอปรกับการใช้ความรุนแรงจะถูกกดดันจากประชาคมโลก

นอกจากนั้นเอกชัย ศรีวิราช (2552) ระบุว่าปัญหาเชิงโครงสร้างการเมืองในสังคมไทย เป็นการนำระบอบประชาธิปไตยแบบฝรั่งมาใช้โดยไม่เหมาะกับสังคมไทย คนไทยต้องการเสรีภาพเหมือนคนอเมริกาและต้องการความเสมอภาคเหมือนฝรั่งเศส ดังนั้น การกำหนดสิทธิของคนในสังคมเท่าเทียมกัน แต่วัฒนธรรมไทยมองคนในสังคมไม่เท่ากัน เช่น วัฒนธรรมผู้น้อยเชื่อฟังผู้ใหญ่ที่มีความอาวุโสกว่า เป็นลูกต้องเชื่อฟังพ่อแม่ ลูกศิษย์ต้องเชื่อฟังอาจารย์ เป็นต้น ด้วยเหตุผลดังกล่าวทำให้ ระบอบประชาธิปไตยแบบเลือกตั้งสากลที่มองคน

เท่าเทียมกัน หรือ หนึ่งคนหนึ่งเสียง จึงขัดแย้งกับวัฒนธรรมไทยหรือแนวคิดประชาธิปไตย อนุรักษ์นิยมสยามแบบเก่า คือ ให้เสรีภาพ เปิดให้มีการเลือกตั้งแต่ผู้แทนมาปกครองประเทศ แต่ต้องรับฟังผู้ใหญ่ในบ้านเมือง (เอกชัย ศรีวิราช, 2552) ซึ่งแนวคิดดังกล่าวถูกว่าเป็นมุมมอง สิทธิของคนในสังคมแบบไม่เท่ากัน และสหประชาชาติเตือนให้ระมัดระวัง 2 เรื่อง คือ 1) รัฐธรรมนูญต้องมาจากเสียงส่วนใหญ่ของประชาชนและรัฐธรรมนูญต้องยึดโยงกับประชาชน เนื้อหาในรัฐธรรมนูญต้องมีส่วนผสมของความคิดที่เป็นตัวแทนของคนทุกกลุ่ม หากไม่เป็น ตัวแทนของคนทุกกลุ่มอีกกลุ่มหนึ่งก็จะไม่ยอมรับ ดังเช่นกลุ่มคนเสื้อแดงไม่ยอมรับรัฐธรรมนูญ ไทย ปี พ.ศ. 2550 ที่มาจากการรัฐประหาร ซึ่งถือว่ามีที่มาแบบไม่ถูกต้อง 2) การเลือกตั้ง คณะกรรมการการเลือกตั้งต้องจัดการเลือกตั้งอย่างเป็นธรรมหรือยุติธรรม ไม่เลือกปฏิบัติในการ ใช้กฎหมายและไม่มีมาตรฐานในการใช้กฎหมายหรือการตีความใดหลายมาตรฐาน นอกจากนั้น ระบอบประชาธิปไตยจะสัมฤทธิ์ผลประชาชนต้องมีความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับระบอบ ประชาธิปไตยแบบเลือกตั้งอย่างแท้จริง

6. ข้อเสนอแนะ

แนวทางการบรรเทาปัญหาเชิงโครงสร้างทางการเมืองหรือโครงสร้างอำนาจในประเทศไทย ทั้งนี้เพื่อจะสร้างทุนทางสังคมหรือการสร้างควมไว้วางใจในสังคมไทย ตลอดจนการสร้างโอกาสการสมานฉันท์ที่เกิดขึ้นในสังคมไทย คือ การถอยคนละก้าว ควรลงมืออย่างน้อย 3 ประการ ดังนี้

1. ฝ่ายการเมืองประชาธิปไตยเสรีนิยมแบบเลือกตั้งสากลตะวันตก ต้องยอมรับระบอบ ประชาธิปไตยอันมีพระมหากษัตริย์ทรงเป็นประมุข ที่ให้เสรีภาพแก่ประชาชนในการดำรงชีวิต มีการจัดการเลือกตั้งที่โปร่งใส รับฟังความคิดเห็นจากผู้ใหญ่ในบ้านเมือง ซึ่งเป็นระบบ ประชาธิปไตยที่มีขอบเขตเหมาะสมแบบไทย

2. ฝ่ายการเมืองประชาธิปไตยอนุรักษ์นิยมแบบไทย ต้องเร่งออกแบบประเทศผ่านการร่าง รัฐธรรมนูญและการออกแบบระบบการเลือกตั้งให้โปร่งใสเหมาะสมเป็นที่ยอมรับ พยายามลด การแทรกแซงกระบวนการได้มาซึ่งอำนาจปกครองประเทศ หรือประชาธิปไตยอันมี พระมหากษัตริย์ทรงเป็นประมุข ไม่ควรดึงหรืออ้างสถาบันเบื้องสูงมาเกี่ยวกับการเมือง ทั้งสอง ฝ่ายควรหันหน้ามาต่อรองกันทั้งเปิดเผยและไม่เปิดเผยทั้งต่อหน้าและลับหลังเท่านั้น จึงจะเป็น ทางออก หากไม่เช่นนั้นประเทศจะไม่มีความสุขเหลืออยู่เลย

3. ฝ่ายการเมืองทั้งสองฝ่ายควรร่วมมือกันสร้างสรรค์เริ่มปฏิรูปประเทศไทยเสียใหม่ โดยมีประเด็นดังต่อไปนี้ 1) เริ่มจากให้สังคมไทยหันกลับมาให้ความสำคัญกับระบบคุณค่าและบรรทัดฐานในสังคมไทย อาทิเช่นความสำคัญกับกฎหมาย กฎศีลธรรม และประเพณีวัฒนธรรม 2) การให้อภัยเริ่มกระบวนการการปรองดอง 3) การนิรโทษกรรมคดีทางการเมือง 4) การเยียวยาผู้สูญเสียด้วยเหตุทางการเมือง 5) ขจัดปัญหาคอร์รัปชันในสังคมไทย 6) ลดความเหลื่อมล้ำทางเศรษฐกิจ 7) ปฏิรูปรัฐวิสาหกิจเพื่อคนจากจน 8) การปฏิรูประบบกฎหมายหรือการบังคับใช้กฎหมายให้เกิดความยุติธรรม แต่หากไม่ดำเนินการในข้างต้นสังคมไทยจะเกิดการแตกแยกโอกาสการสมานฉันท์ลดลง

เอกสารอ้างอิง

- กลุ่มคนเสื้อสีส้ม (นามสมมติ). (2555). *สัมภาษณ์*. 5, 12, 9, 26 สิงหาคม 2555.
- กลุ่มคนเสื้อหลากสี (นามสมมติ). (2562). *สนทนากลุ่ม*. 8 มิถุนายน, 20 กรกฎาคม 2562.
- นิธิเอียว ศรีวงศ์ . (2554). *เหตุแห่งความขัดแย้งในเมืองไทย*. สืบค้นเมื่อ 2 ธันวาคม 2555, จาก <http://www.youtube.com/watch?v=-96njmvhyFc&feature=related>.
- บรรศักดิ์ อวรรณโณ. (27 มีนาคม 2553). *ผ่าทางตันวิกฤติประเทศไทย*. สืบค้นเมื่อ 2 ธันวาคม 2555, จาก <https://www.thairath.co.th/content/73086>
- สำนักงานคณะกรรมการพัฒนาการเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ. (2554). *แผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ ฉบับที่สิบเอ็ด* (พ.ศ. 2555-2559). กรุงเทพฯ: ม.ป.พ.
- สุริยจรัส เตชะตันมินสกุล . (2558). ผลกระทบจากการบริหารการพัฒนาตามแนวทางทุนนิยมผูกขาดต่อการทำลายระบบคุณค่าในสังคมไทย. *วารสารวิชาการวิทยาการจัดการ มหาวิทยาลัยราชภัฏเชียงราย*, 10(2), 84-105.
- เอกชัย ศรีวิราช. (2552). *ความขัดแย้งในสังคมไทย*. สืบค้นเมื่อ 30 ธันวาคม 2552, จาก <http://www.youtube.com/watch?v=0csNlePcgEs>.
- Fukuyama F. (1999). *Social Capital*. Retrieved 23 November 2003, from www.imf.org/external/pubs/ft/seminar/1999/reforms/fukuyama.html#

Putnam, D.R. (1993). *Making Democracy Work Civic: Traditions in Modern Italy*.
NJ: Princeton University Press.

Tashakkori, A. and C. Teddlie (Eds.). (1998). *Mixed Methodology. Combining
Qualitative and Quantitative Approaches*. Applied Social Research Methods
Series. Thousand Oaks: SAGE Publications.

UCLA.(2006). *SPSS FAQ :What does Cronbach's alpha mean* . Retrieved 6
December 2006, from <http://www.ats.ucla.edu/STAT/SPSS/faq/alpha.html>.

พฤติกรรมนักท่องเที่ยวชาวต่างชาติในการป้องกันตนเองให้มีความปลอดภัยในชีวิตและทรัพย์สินในเมืองพัทยา *

Foreign Tourist's Behavior in Self-Defense to Achieve the Safety of Life and property in Pattaya

พิมพ์พร ศรีรุ่งเรือง และวารัชต์ มัชฌิมบุรุษ

Pimporn Srirungraung and Warach Madhyamapurush

วิทยาลัยการจัดการ มหาวิทยาลัยพะเยา

College of Management, University of Phayao

Corresponding Author, Email: Tukta_red@hotmail.com

บทคัดย่อ

การศึกษาเรื่อง พฤติกรรมนักท่องเที่ยวชาวต่างชาติในการป้องกันตนเองให้มีความปลอดภัยในชีวิตและทรัพย์สิน ในเมืองพัทยา จังหวัดชลบุรี มีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาวิธีการเตรียมตัวป้องกันตนเองให้มีความปลอดภัยในชีวิตและทรัพย์สินของนักท่องเที่ยวต่างชาติ และเพื่อศึกษาพฤติกรรมนักท่องเที่ยวชาวต่างชาติ ในการป้องกันตนเองให้มีความปลอดภัยในชีวิตและทรัพย์สิน ในเมืองพัทยา เป็นการวิจัยเชิงเชิงปริมาณ ทำการเก็บรวบรวมข้อมูลจากการศึกษาจากเอกสาร และการสอบถามโดยใช้แบบสอบถามจากกลุ่มตัวอย่างนักท่องเที่ยวต่างชาติ จำนวนทั้งสิ้น 400 คน และทำการวิเคราะห์ข้อมูล

ผลการวิจัยพบว่า นักท่องเที่ยวต่างชาติในเมืองพัทยา มีการเตรียมตัวในการป้องกันตนเองให้มีความปลอดภัยในชีวิตและทรัพย์สินในภาพรวม และด้านการไม่เข้าไปอยู่ในสถานการณ์ที่ล่อแหลมต่อการตกเป็นเหยื่ออาชญากรรม ด้านการมีความตื่นตัวต่อสภาพแวดล้อม ไม่ประมาทสนใจศึกษาหาความรู้เกี่ยวกับการป้องกันตนเอง และด้านการไม่ทำตนเองให้เป็น

* ได้รับบทความ: 30 มีนาคม 2563; แก้ไขบทความ: 28 เมษายน 2563; ตอปรับตีพิมพ์: 2 พฤษภาคม 2563

ต้นเหตุ ยั่วยุ หรือกระตุ้นให้เกิดอาชญากรรม อยู่ในระดับมาก การเปรียบเทียบค่าเฉลี่ยของการเตรียมตัว ในการป้องกันตนเองให้มีความปลอดภัยในชีวิตและทรัพย์สิน พบว่า นักท่องเที่ยวในเมืองพัทยาเพศหญิงและชายมีการเตรียมตัวในการป้องกันตนเองให้มีความปลอดภัยในชีวิตและทรัพย์สิน ไม่แตกต่างกัน ในขณะที่นักท่องเที่ยวในเมืองพัทยาที่มีสัญชาติ ช่วงอายุ และอาชีพ ต่างกันมีการเตรียมตัวในการป้องกันตนเองให้มีความปลอดภัยในชีวิตและทรัพย์สิน แตกต่างกัน นักท่องเที่ยวในเมืองพัทยาที่มีรูปแบบการเดินทาง รูปแบบที่พัก และระยะเวลาในการเดินทางท่องเที่ยว ต่างกันมีการเตรียมตัวในการป้องกันตนเองให้มีความปลอดภัยในชีวิตและทรัพย์สิน แตกต่างกัน

คำสำคัญ: พฤติกรรมนักท่องเที่ยว; ความปลอดภัยในชีวิตและทรัพย์สิน; การท่องเที่ยว

Abstract

The study on the foreign tourist's behavior in self-defense to achieve the safety of life and property in Pattaya, Chonburi aimed to investigate the preparation and the behavior of foreign tourists in self-defense to achieve the safety of life and property in Pattaya. The study was a quantitative research, using the data collected from the documents and the questionnaires. The information was obtained from 400 foreign tourists and then analyzed.

The findings are summarized as follows: The preparation of foreign tourists in self-defense to achieve their safety of life and property in Pattaya was at high level. Such preparation included general acts, avoidance of the risk situations that can lead the tourists to be a crime victim, being alert to the surrounding environment, being interesting in learning about self-defense and avoidance of being a cause, or a motivator, or a trigger of a crime. According to the comparison of average preparation in self-defense to achieve the safety of life and property by gender, there was no difference between female and male tourists in Pattaya. In contrast, the tourists in Pattaya with different nationality,

age range and occupation demonstrated the different preparation in self-defense to achieve the safety of life and property. Furthermore, the tourists in Pattaya with different transportation, accommodation and trip duration showed the different preparation in self-defense to achieve the safety of life and property.

Keywords: tourist's behavior; the safety of life and property; c

1. บทนำ

อุตสาหกรรมท่องเที่ยวเป็นอุตสาหกรรมหนึ่งที่สำคัญและสร้างรายได้ในหลายประเทศทั่วโลก บทบาทของอุตสาหกรรมท่องเที่ยวสำคัญต่อระบบเศรษฐกิจและสังคมของประเทศไทย มีการขยายตัวสูง เป็นแหล่งรายได้ที่สำคัญ มีการสร้างงานและกระจายรายได้สู่ภูมิภาคของประเทศไทย สรุปสถานการณ์ท่องเที่ยวไทยปี พ.ศ.2560 พบว่า มีนักท่องเที่ยวต่างชาติเดินทางมาเที่ยวไทยมากถึง 2,874,420 คน ขยายตัวร้อยละ 11.00 จากช่วงเวลาเดียวกันของปีที่ผ่านมา จากการขยายตัวของนักท่องเที่ยว ภูมิภาคเอเชียตะวันออก ยุโรป อเมริกา เอเชียใต้ โอเชียเนีย ตะวันออกกลาง และแอฟริกา ก่อให้เกิดรายได้จากการท่องเที่ยวจำนวน 139,088.12 ล้านบาท ขยายตัวร้อยละ 9.37 จากช่วงเวลาเดียวกันของปีที่ผ่านมา

นโยบายส่งเสริมการท่องเที่ยวของรัฐบาลได้มีการประชาสัมพันธ์การโฆษณาสื่อสารการท่องเที่ยวต่างๆ การคิดแคมเปญใหม่ๆ ของการท่องเที่ยวแห่งประเทศไทยทำให้แหล่งท่องเที่ยวในประเทศไทยมีชื่อเสียงมากขึ้น นับว่าเป็นตัวกระตุ้นให้เกิดการท่องเที่ยว เกิดความร่วมมือร่วมกัน ทั้งภาครัฐและเอกชน ร่วมกันส่งเสริมด้านการท่องเที่ยว ส่งผลให้สถานที่ท่องเที่ยวเป็นปัจจัยที่นักท่องเที่ยวใช้ประกอบการตัดสินใจเลือกเพื่อการท่องเที่ยว จากโครงการสำรวจทัศนคติและความพึงพอใจของนักท่องเที่ยวชาวต่างประเทศที่เดินทางท่องเที่ยวประเทศไทย ปี 2560 ปัจจัยที่นักท่องเที่ยว ชาวต่างชาติใช้ประกอบการตัดสินใจเลือกประเทศไทยเป็นจุดหมายปลายทางการท่องเที่ยวมี หลากหลาย โดยปัจจัยสำคัญที่สุด 3 อันดับแรก ได้แก่ สถานที่ท่องเที่ยว อาหาร และการซื้อสินค้าและ ของที่ระลึก (Shopping) ไม่แตกต่างจากปี 2559 ร้อยละ 80.4 64.5 และ 49.6 ตามลำดับ (กองเศรษฐกิจการท่องเที่ยวและกีฬา, 2560) ถึงแม้ว่าสถานที่ท่องเที่ยวจะมีความงามหรือน่าสนใจเพียงใดถ้าขาดความปลอดภัยในแหล่งท่องเที่ยวซึ่งเป็นองค์ประกอบที่สนับสนุนการท่องเที่ยว หากแหล่งท่องเที่ยวเกิดภาวะสงคราม การประท้วง การก่อการร้าย

ข้ามชาติ การลอบวางระเบิด หรือมีสถิติการก่ออาชญากรรมในระดับสูง แหล่งท่องเที่ยวนั้นก็มักจะไม่ได้รับความสนใจจากนักท่องเที่ยว (สุวัฒน์ จูชากรณ์, 2557) จากเหตุการณ์ดังกล่าวนี้แสดงให้เห็นว่าความปลอดภัยด้านการท่องเที่ยวเป็นปัจจัยที่สำคัญของการท่องเที่ยว ที่ส่งผลต่อการตัดสินใจก่อนเดินทางท่องเที่ยวและการกลับมาท่องเที่ยวซ้ำของนักท่องเที่ยว ถ้าหากแหล่งท่องเที่ยวใดไม่สามารถจัดการหรือป้องกันด้านความปลอดภัยให้กับนักท่องเที่ยวได้ นักท่องเที่ยวย่อมไม่ตัดสินใจที่จะเดินทางท่องเที่ยวในแหล่งเที่ยวนั้นหรือกลับมาท่องเที่ยวซ้ำอีก เนื่องจากนักท่องเที่ยวขาดความเชื่อมั่น ด้านความปลอดภัยในชีวิตและทรัพย์สินแม้ว่าสถานที่เที่ยวนั้นจะมีความสวยงามมีชื่อเสียงเพียงใดก็ตาม (ไชยวัฒน์ อัคร์ไชยตระกูล, 2556)

พัทยาเป็นเมืองท่องเที่ยวเชิงธุรกิจ สุขภาพและนันทนาการ ศูนย์ประชุมและศูนย์แสดงสินค้านานาชาติชั้นนำของอาเซียน และศูนย์การให้บริการด้านการแพทย์ระดับนานาชาติ (Medical Tourism) (สำนักงานคณะกรรมการพัฒนาการเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ, 2559) การเจริญเติบโตของเมืองพัทยาอาจจะทำให้เกิดความไม่ปลอดภัยในชีวิตและทรัพย์สิน โดยเฉพาะปัญหาอาชญากรรมที่เกิดกับนักท่องเที่ยว ส่งผลกระทบต่อการท่องเที่ยวของเมืองพัทยา จากการศึกษาวิจัยโดย นายณัฐพล อนันต์ธนสาร และนางสาววรัญญา บุตรบุรี พบว่าจังหวัดท่องเที่ยวของไทยนั้นยังเป็นจังหวัดท่องเที่ยวชั้นนำก็ยังคงมีความปลอดภัยต่ำ ยังมีนักท่องเที่ยวมากก็มีเงินไหลหมุนเวียนมากก็ยังมีมิจฉาชีพมากขึ้นไปด้วย (มิ่งสรรพ ขาวสะอาด และคณะ, 2561) จำนวนคดีอาญาที่เพิ่มมากขึ้นแสดงให้เห็นถึงความเสื่อมโทรมของสังคม ความสลับซับซ้อนของรูปแบบอาชญากรรมที่เกิดกับนักท่องเที่ยวและทวีความรุนแรงมากขึ้น นำความสูญเสียภาพลักษณ์ของประเทศตลอดจนงบประมาณในการป้องกันแก้ไขปัญหาอาชญากรรมที่เกิดขึ้นกับนักท่องเที่ยว การเกิดคดีอาชญากรรมกับนักท่องเที่ยวต่างชาติถือเป็นเรื่องน่ากังวล ในฐานะที่ประเทศไทยเป็นแหล่งท่องเที่ยวสำคัญในภูมิภาคเอเชียตะวันออกเฉียงใต้ ปัญหาอาชญากรรมที่เกิดกับนักท่องเที่ยวจึงถือเป็นปัจจัยด้านลบที่รัฐบาลและหน่วยงานเกี่ยวข้องจำเป็นต้องหาแนวทางการจัดการวิธีการป้องกัน เพื่อสวัสดิภาพความปลอดภัยในชีวิตและทรัพย์สินของนักท่องเที่ยว

ดังนั้น ผู้วิจัยจึงสนใจศึกษางานวิจัยเกี่ยวกับพฤติกรรมการป้องกันตนเองด้านความปลอดภัยในชีวิตและทรัพย์สิน ของนักท่องเที่ยว ในเมืองพัทยา โดยผลการศึกษาวิจัยสามารถเป็นข้อมูลประกอบ และนำไปใช้สร้างรูปแบบมาตรการส่งเสริมการท่องเที่ยวด้านการรักษาความ

ปลอดภัยแก่นักท่องเที่ยว เขตพื้นที่เมืองพัทยา เพื่อส่งเสริมนโยบายการท่องเที่ยว สร้างความมั่นใจแก่นักท่องเที่ยว ที่เดินทางท่องเที่ยวในเขตพื้นที่เมืองพัทยา

2. วัตถุประสงค์ของการวิจัย

1. เพื่อศึกษาวิธีการเตรียมตัวป้องกันตนเองให้มีความปลอดภัยในชีวิตและทรัพย์สินของนักท่องเที่ยวชาวต่างชาติ ในเมืองพัทยา
2. เพื่อศึกษาเปรียบเทียบความแตกต่างระหว่างพฤติกรรมนักท่องเที่ยวชาวต่างชาติ ในการป้องกันตนเองให้มีความปลอดภัยในชีวิตและทรัพย์สิน ในเมืองพัทยา

3. วิธีดำเนินการวิจัย

1. รูปแบบการวิจัย การดำเนินการวิจัยครั้งนี้ ใช้วิธีการวิจัยเชิงปริมาณ (Quantitative Research)
2. ประชากรที่ใช้ในการวิจัยเชิงปริมาณ ได้แก่ นักท่องเที่ยว 5 ประเทศ 5 อันดับแรก ที่เดินทางเข้ามาท่องเที่ยว ในเมืองพัทยา ในปี 2561 จำนวนทั้งหมด 1,522,057 คน (กระทรวงท่องเที่ยวและกีฬา, 2561) ดังแสดงไว้ในตารางที่ 1

ตารางที่ 1 จำนวนนักท่องเที่ยวที่มีเปอร์เซ็นต์สะสมมากกว่าร้อยละ 80 จำนวน 5 ประเทศ

ลำดับ	ประเทศ	จำนวน (คน)
1	กลุ่มประเทศตะวันออกกลาง	389,195
2	ประเทศไต้หวัน	380,126
3	ประเทศอังกฤษ	289,845
4	ประเทศเวียดนาม	252,740
5	ประเทศญี่ปุ่น	210,151
	รวม	1,522,057

3. กลุ่มตัวอย่าง โดยผู้วิจัยได้กำหนดขนาดของกลุ่มตัวอย่าง ด้วยการคำนวณจากสูตรในกรณีที่ทราบจำนวนประชากร ซึ่งยอมรับค่าความคลาดเคลื่อนจากการสุ่มตัวอย่างได้ร้อยละ 5 หรือ 0.05 ตามสูตรของทาโร ยามาเน่ (Taro Yamane, 1973) คือ

$$n = \frac{N}{1+N(e)^2}$$

เมื่อ n = ขนาดของกลุ่มตัวอย่าง

N = ขนาดประชากรที่ใช้ในงานวิจัย

e = ค่าเปอร์เซ็นต์ความคลาดเคลื่อนจากการสุ่มตัวอย่าง

สถิตินักท่องเที่ยวชาวตะวันตก 5 อันดับ ที่เดินทางเข้ามาท่องเที่ยวในเมืองพัทยา ที่เดินทางมาท่องเที่ยวในเมืองพัทยา ในปี 2561 จำนวนทั้งหมด 1,522,057 คน (กระทรวงท่องเที่ยวและกีฬา, 2561)

$$\begin{aligned} n &= \frac{1,522,057}{1+1,522,057(0.05)^2} \\ &= 400 \text{ คน} \end{aligned}$$

โดยแบ่งการเก็บแบบสอบถามออกเป็นนักท่องเที่ยวเอเชียและชาวตะวันตกจำนวน 400 คน แบ่งสัดส่วนตามลำดับ 5 ประเทศ ที่เดินทางมาท่องเที่ยวเมืองพัทยาดังแสดงไว้ในตารางที่ 2

ตารางที่ 2 การกำหนดสัดส่วนของนักท่องเที่ยวในการเก็บข้อมูลวิจัย

ลำดับ	ประเทศ	จำนวน	ร้อยละ (%)	คน
1	กลุ่มประเทศตะวันออกกลาง	389,195	25.6	102.2
2	ประเทศไต้หวัน	380,126	24.9	99.8
3	ประเทศอังกฤษ	289,845	19	76.1
4	ประเทศเวียดนาม	252,740	16.6	66.4
5	ประเทศญี่ปุ่น	210,151	13.8	55.2
	รวม	1,522,057	99.9	399.7

4. เครื่องมือที่ใช้ในงานวิจัย ใช้แบบสอบถามความคิดเห็นเกี่ยวกับพฤติกรรมของนักท่องเที่ยวที่ส่งผลกระทบต่อความปลอดภัยในชีวิตและทรัพย์สินของนักท่องเที่ยวในเขตพื้นที่เมืองพัทยา จำนวน 2 ชุด คือ ชุดที่ 1 เป็นแบบสอบถามทั่วไปของนักท่องเที่ยว และชุดที่ 2 เป็นแบบสอบถามเกี่ยวกับการศึกษาพฤติกรรมเตรียมตัวป้องกันตนเองด้านความปลอดภัยในชีวิตและทรัพย์สินของนักท่องเที่ยว และมีการนำแบบสอบถามไปทดลองใช้กับนักท่องเที่ยวที่เดินทางมาท่องเที่ยวในเขตพื้นที่เมืองพัทยา จำนวน 30 คน และนำคำตอบที่ได้มาหาค่าความเชื่อมั่น (Reliability) ด้วยวิธีหาค่าสัมประสิทธิ์แอลฟาของครอนบัค (Cronbach's alpha coefficient) ได้ค่าสัมประสิทธิ์แอลฟาของครอนบัคเท่ากับ 0.91

5. การวิเคราะห์ข้อมูลแบบสอบถาม สถิติในการวิเคราะห์ข้อมูลคือ ค่าร้อยละ ค่าเฉลี่ย และค่าส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน แล้วนำผลสรุปการวิเคราะห์แบบประเมินร่างรูปแบบการจัดการความปลอดภัยในชีวิตและทรัพย์สินของนักท่องเที่ยวในเมืองพทยานั้นมาเป็นฐานข้อมูลในการปรับปรุงแก้ไขและพัฒนาเป็นการจัดการความปลอดภัยในชีวิตและทรัพย์สินของนักท่องเที่ยวในเมืองพัทยา

4. สรุปผลการวิจัย

1. ข้อมูลทั่วไปและพฤติกรรมของนักท่องเที่ยว จากการสอบถามข้อมูลทั่วไป พฤติกรรม และการได้ประสบปัญหาอาชญากรรมของนักท่องเที่ยว จากตารางที่ 3 พบว่า กลุ่มตัวอย่างนักท่องเที่ยวในเมืองพัทยาเป็น เพศชาย ร้อยละ 39.3 เพศหญิง ร้อยละ 60.5 ส่วนใหญ่อายุ 21-30 ปี (ร้อยละ 48.8) รองลงมาคืออายุ 31 – 40 ปี (ร้อยละ 20.0)

จากตารางที่ 4 พบว่า กลุ่มตัวอย่างนักท่องเที่ยวในเมืองพัทยา ส่วนใหญ่ใช้ระยะเวลาในการท่องเที่ยวในเมืองพัทยา 1 – 2 วัน (ร้อยละ 55.3) รองลงมาคือ 3 – 4 วัน (ร้อยละ 29.3) โดยนักท่องเที่ยวจากไต้หวัน ตะวันออกกลาง ญี่ปุ่น อังกฤษ และ เวียดนาม ส่วนใหญ่ใช้ระยะเวลาในการท่องเที่ยวในเมืองพัทยา 1 – 2 วัน เหมือนกัน คิดเป็นร้อยละ 15.4, 13.7, 12.4, 7.8 และ 6.6 ตามลำดับ และรูปแบบการเดินทางส่วนใหญ่คือ เดินทางด้วยตนเองอิสระ (ร้อยละ 53.0) รองลงมาคือ ใช้บริการบริษัทนำเที่ยว (ร้อยละ 45.0) โดยนักท่องเที่ยวจากประเทศ ตะวันออกกลาง เวียดนาม ญี่ปุ่นและอังกฤษ ส่วนใหญ่เดินทางด้วยตนเองอิสระ คิดเป็นร้อยละ

16.1, 11.5, 10.7 และ 9.2 ตามลำดับ ส่วนนักท่องเที่ยวจากประเทศจีนส่วนใหญ่เดินทางโดยใช้บริการบริษัทนำเที่ยว (ร้อยละ 18.9)

ตารางที่ 3 แสดงจำนวนและร้อยละของข้อมูลทั่วไปของนักท่องเที่ยว (n=400)

ข้อมูล	จำนวน	ร้อยละ
ประเทศ		
ตะวันออกกลาง	103	25.8
ไต้หวัน	100	25.0
อังกฤษ	76	19.0
เวียดนาม	66	16.5
ญี่ปุ่น	55	13.8
เพศ		
ชาย	157	39.3
หญิง	242	60.5
ไม่ระบุ	1	0.2
อายุ		
ต่ำกว่าหรือเท่ากับ 20 ปี	42	10.5
21 - 30 ปี	195	48.8
31 - 40 ปี	80	20.0
41 - 50 ปี	49	12.3
51 - 60 ปี	20	5.0
61 ปีขึ้นไป	4	1.0
ไม่ระบุ	10	2.5

ตารางที่ 4 แสดงจำนวนและร้อยละของรูปแบบการเดินทางท่องเที่ยวเมืองพัทยา จำแนกตามประเทศ

ประเด็น	ประเทศ					รวม
	ไต้หวัน	อังกฤษ	ญี่ปุ่น	ตะวันออกกลาง	เวียดนาม	
ระยะเวลาในการเดินทาง						
1 – 2 วัน	61	31	49	54	26	221
	(15.4)	(7.8)	(12.4)	(13.7)	(6.6)	(55.3)
3 – 4 วัน	33	28	2	33	21	117
	(8.4)	(7.1)	(0.5)	(8.4)	(5.3)	(29.3)
5 – 7 วัน	4	14	4	11	8	41
	(1.0)	(3.5)	(1.0)	(2.8)	(2.0)	(10.3)
มากกว่า 7 วัน	0	0	0	5	11	16
	(0.0)	(0.0)	(0.0)	(1.3)	(2.8)	(4.0)
ไม่ระบุ	2	3	0	0	0	5
	(0.5)	(1.3)	(0.0)	(0.0)	(0.0)	(1.3)
รูปแบบการเดินทาง						
ใช้บริการบริษัทนำเที่ยว	74	32	13	40	21	180
	(18.9)	(8.2)	(3.3)	(10.2)	(5.4)	(45.0)
เดินทางด้วยตนเองอิสระ	26	36	42	63	45	212
	(6.6)	(9.2)	(10.7)	(16.1)	(11.5)	(53.0)
ไม่ระบุ	0	8	0	0	0	8
	(0.0)	(2.0)	(0.0)	(0.0)	(0.0)	2.0
รวม	100	76	55	103	66	400

ตารางที่ 5 แสดงความถี่และอันดับของประสบการณ์และวิธีปฏิบัติเมื่อประสบปัญหาอาชญากรรมจากการท่องเที่ยวเมืองพัทยา

ประเด็น	ความถี่	ลำดับ
ประสบการณ์ในการประสบปัญหาอาชญากรรม*		
การถูกปล้นทรัพย์สิน	13	1
การถูกจี้เอาทรัพย์สิน	11	2
การเกือบถูกข่มขืนกระทำชำเรา	10	3
อื่นๆ ทรัพย์สินสูญหาย หลอกหลวง	10	3
ลักทรัพย์	9	5
การถูกทำร้ายร่างกาย	7	6
การกอด จูบ ถูกลูบ คลำ	5	7
การถูกฉกชิงวิ่งราวทรัพย์สิน	4	8
อุบัติเหตุรถเฉี่ยวชน	4	8
การทะเลาะวิวาท	3	10
วิธีปฏิบัติเมื่อประสบปัญหาอาชญากรรม*		
แจ้งความตำรวจ	52	1
แจ้งญาติหรือคนรู้จัก	14	2
แจ้งมีคช.เทศก์นำเที่ยว	13	3
แจ้งเจ้าของที่พัก	12	4

* ตอบได้มากกว่า 1 ข้อ

จากตารางที่ 5 พบว่า กลุ่มตัวอย่างนักท่องเที่ยวที่เคยประสบปัญหาอาชญากรรมจากการท่องเที่ยวในเมืองพัทยา พบว่า ประสบปัญหาการถูกปล้นทรัพย์สิน มากที่สุด รองลงมา 2 อันดับแรก คือ การถูกจี้เอาทรัพย์สินและการเกือบถูกข่มขืนกระทำชำเรา และวิธีปฏิบัติเมื่อประสบปัญหาอาชญากรรมของกลุ่มตัวอย่างที่เคยประสบปัญหาอาชญากรรมมากที่สุด คือ แจ้งความตำรวจ รองลงมาคือ แจ้งญาติหรือคนรู้จัก แจ้งมีคช.เทศก์นำเที่ยว และแจ้งเจ้าของที่พัก

2. ระดับการเตรียมตัวในการป้องกันตนเองให้มีความปลอดภัยในชีวิตและทรัพย์สิน
จากการสอบถามข้อมูลเกี่ยวกับแนวทางการเตรียมตัวในการป้องกันตนเอง ให้มีความ
ปลอดภัยในชีวิตและทรัพย์สิน จากการท่องเที่ยวในเมืองพัทยา ผลการวิเคราะห์ดังตารางที่ 6

ตารางที่ 6 แสดงค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน และระดับการเตรียมตัวในการป้องกันตนเอง
ให้มีความปลอดภัยในชีวิตและทรัพย์สิน

แนวทางการเตรียมตัวในการป้องกันตนเอง ไม่ให้ตกเป็นเหยื่อ อาชญากรรม	\bar{x}	s	ระดับ	อันดับ
1. ด้านการไม่เข้าไปอยู่ในสถานการณ์ที่ ล่อแหลมต่อการตกเป็น เหยื่อ อาชญากรรม	4.01	0.62	มาก	
1.1 การป้องกันตนเอง โดยไม่อยู่ตามลำพังกับคนแปลกหน้า	4.16	0.80	มาก	1
1.2 การป้องกันตนเอง โดยที่ตัวเราคนเดียวไม่อยู่กับเพื่อนต่างเพศ หลายคน	3.89	0.88	มาก	5
1.3 การป้องกันตนเอง โดยไม่ไปตามสถานที่เปลี่ยว เช่น ป่ารก ตึกร้าง ซอยตัน สวนสาธารณะที่ไม่ค่อยมีคน สถานที่ลับตาคน ฯลฯ ทั้งในช่วง เวลากลางวันและกลางคืน	4.07	0.96	มาก	2
1.4 การป้องกันตนเอง โดยไม่ไปไหนมาไหนตามลำพัง ในสถานที่ที่ทั่วไป หรือสถานที่ท่องเที่ยวในช่วงเวลากลางคืน	3.82	0.92	มาก	6
1.5 การป้องกันตนเอง โดยไม่นัดพบปะสังสรรค์กับคนแปลกหน้า ตาม สถานที่ต่าง ๆ ในช่วงเวลาเย็นหรือกลางคืน	4.07	0.94	มาก	2
1.6 การป้องกันตนเอง โดยตรวจสอบความมิดชิดและปลอดภัยของ บริเวณห้องน้ำสาธารณะ เช่น ล็อกเกอร์	4.05	0.83	มาก	4
2. ด้านการมีความตื่นตัวต่อสภาพแวดล้อมไม่ประมาทสนใจศึกษา หาความรู้เกี่ยวกับการป้องกันตนเอง	3.81	0.73	มาก	
2.1 การป้องกันตนเอง โดยการสนใจศึกษาหาความรู้เกี่ยวกับการ ป้องกันตนเองจากข่าวอาชญากรรม (จี้ ปล้น ชิงทรัพย์ ลักขโมย	3.97	0.96	มาก	1

แนวทางการเตรียมตัวในการป้องกันตนเอง ไม่ให้ตกเป็นเหยื่อ อาชญากรรม	\bar{x}	s	ระดับ	อันดับ
ทรัพย์สิน ข่มขืน ทำร้าย ฯลฯจากหนังสือ หรือสื่อต่างๆ) ในพื้นที่เมือง พัทยา				
2.2 การป้องกันตนเอง โดยสนใจศึกษาข่าวเกี่ยวกับเมืองพัทยา สถานการณ์ ความเป็นไปของสังคมเพื่อทำให้เป็นคนรู้ทันเล่ห์กลต่าง ๆ ของมิจฉาชีพ	3.83	0.92	มาก	5
2.3 การป้องกันตนเองโดยศึกษาความรู้ทางด้านกฎหมาย ข้อกำหนด และกฎข้อบังคับหรือข้อปฏิบัติสำหรับนักท่องเที่ยวในพื้นที่เมืองพัทยา	3.53	0.91	มาก	7
2.4 การป้องกันตนเองโดยศึกษาข้อมูลศูนย์บริการช่วยเหลือให้แก่ นักท่องเที่ยว หรือหน่วยรับแจ้งเหตุ ในพื้นที่เมืองพัทยา	3.63	0.87	มาก	6
2.5การป้องกันตนเองโดยศึกษาข้อมูลด้านความปลอดภัยของโรงแรมที่ พักในพื้นที่เมืองพัทยา	3.95	0.94	มาก	2
2.6 การป้องกันตนเองโดยศึกษาข้อมูลด้านความปลอดภัยของแหล่ง ท่องเที่ยวเช่น ชายหาดต่าง ๆ ในพื้นที่เมืองพัทยา	3.88	0.86	มาก	3
2.7 การป้องกันตนเองโดยศึกษาข้อมูลด้านความปลอดภัยของการ เดินทางเช่น การบริการของรถโดยสารสาธารณะ ในพื้นที่เมืองพัทยา	3.88	0.81	มาก	3
3.ด้านไม่ทำตนเองให้เป็นตนเหตุ ยั่วยุ หรือกระตุ้นให้เกิด อาชญากรรม	3.90	0.64	มาก	
3.1 การป้องกันตนเอง โดยไม่ทะเลาะวิวาทกับเพื่อนหรือบุคคลอื่น	4.13	0.77	มาก	1
3.2 การป้องกันตนเอง โดยไม่ดื่มสุราของมึนเมาต่าง ๆ	3.66	0.94	มาก	7
3.3 การป้องกันตนเอง โดยการไม่ใช้ของใช้เช่น มือถือ โน้ตบุ๊ก ฯลฯ	3.90	0.86	มาก	4
3.4 การป้องกันตนเอง โดยไม่พกพาทรัพย์สินที่มีค่าติดตัว หรือประดับ ประดาร่างกายด้วยเครื่องประดับที่มีราคาแพง	4.05	0.89	มาก	2
3.5 การป้องกันตนเอง โดยไม่วางทรัพย์สินมีค่าไว้ในที่บุคคลอื่น มองเห็นได้ง่าย ที่ง่ายต่อการหยิบฉวย	3.97	0.93	มาก	3

แนวทางการเตรียมตัวในการป้องกันตนเอง ไม่ให้ตกเป็นเหยื่อ อาชญากรรม	\bar{x}	s	ระดับ	อันดับ
3.6 การป้องกันตนเอง โดยไม่วางกระเป๋าหรือของที่มีค่าไว้ที่ตะกร้า หน้ารถจักรยาน รถจักรยานยนต์	4.05	0.87	มาก	4
3.7 การป้องกันตนเอง โดยไม่คุยโทรศัพท์หรือไม้อีเมล (ฟังเพลง, คุย กับเพื่อน) ขณะขี่จักรยานหรือรถจักรยานยนต์	3.73	0.85	มาก	6
3.8 การป้องกันตนเองโดยการแต่งกายที่มิดชิด ไม่ยั่วผู้ เกิดการข่มขืนหรือทำร้าย	3.72	0.71	มาก	5
รวม	3.90	0.58	มาก	

จากตาราง 5 พบว่า กลุ่มตัวอย่างนักท่องเที่ยวในเมืองพัทยา มีการเตรียมตัวในการป้องกันตนเองให้มีความปลอดภัยในชีวิตและทรัพย์สินโดยภาพรวมอยู่ในระดับมาก ($\bar{X} = 3.90$) และเมื่อพิจารณาแต่ละด้าน สามารถสรุปได้ดังนี้

ด้านการไม่เข้าไปอยู่ในสถานการณ์ที่ล่อแหลมต่อการตกเป็นเหยื่อ อาชญากรรม พบว่า กลุ่มตัวอย่างนักท่องเที่ยวในเมืองพัทยามีการเตรียมตัวด้านการไม่เข้าไปอยู่ในสถานการณ์ที่ล่อแหลมต่อการตกเป็นเหยื่อ อาชญากรรม โดยภาพรวมอยู่ในระดับมาก ($\bar{X} = 4.01$, $s = 0.62$) เมื่อพิจารณาแต่ละประเด็นพบว่า กลุ่มตัวอย่างนักท่องเที่ยวมีการเตรียมตัวอยู่ในระดับมาก ประเด็น โดยการป้องกันตนเอง โดยไม่อยู่ตามลำพังกับคนแปลกหน้ามีค่าเฉลี่ยมากที่สุด ($\bar{X} = 4.16$, $s = 0.80$) และประเด็นการป้องกันตนเอง โดยไม่ไปไหนมาไหนตามลำพัง ในสถานที่ทั่วไปหรือสถานที่ท่องเที่ยวในช่วงเวลากลางคืน มีค่าเฉลี่ยน้อยที่สุด ($\bar{X} = 3.82$, $s = 0.92$)

ด้านการมีความตื่นตัวต่อสภาพแวดล้อมไม่ประมาทสนใจศึกษาหาความรู้เกี่ยวกับการป้องกันตนเองพบว่า กลุ่มตัวอย่างนักท่องเที่ยวในเมืองพัทยามีการเตรียมตัวด้านการมีความตื่นตัวต่อสภาพแวดล้อมไม่ประมาทสนใจศึกษาหาความรู้เกี่ยวกับการป้องกันตนเองโดยภาพรวมอยู่ในระดับมาก ($\bar{X} = 3.81$, $s = 0.73$) เมื่อพิจารณาแต่ละประเด็นพบว่า กลุ่มตัวอย่างนักท่องเที่ยวมีการเตรียมตัวอยู่ในระดับมากทุกประเด็น โดยการป้องกันตนเอง โดยการสนใจศึกษาหาความรู้เกี่ยวกับการป้องกันตนเองจากข่าวอาชญากรรม (จี้ ปล้น ชิงทรัพย์ ลักขโมย ทรัพย์สิน ข่มขืน ทำร้าย ฯลฯ จากหนังสือ หรือสื่อต่าง ๆ) ในพื้นที่เมืองพัทยามีค่าเฉลี่ยมากที่สุด

($\bar{X} = 3.97, s = 0.96$) และประเด็นการป้องกันตนเองโดยศึกษาความรู้ทางด้านกฎหมาย ข้อกำหนด และกฎข้อบังคับหรือข้อปฏิบัติสำหรับนักท่องเที่ยวในพื้นที่เมืองพัทยา มีค่าเฉลี่ยน้อยที่สุด ($\bar{X} = 3.53, s = 0.91$)

ด้านการไม่ทำตนเองให้เป็นต้นเหตุ ยั่วๆ หรือกระตุ้นให้เกิดอาชญากรรม พบว่า กลุ่มตัวอย่างนักท่องเที่ยวในเมืองพัทยามีการเตรียมตัวด้านการไม่ทำตนเองให้เป็นต้นเหตุ ยั่วๆ หรือกระตุ้นให้เกิดอาชญากรรม โดยภาพรวมอยู่ในระดับมาก ($\bar{X} = 3.90, s = 0.64$) เมื่อพิจารณาแต่ละประเด็นพบว่า กลุ่มตัวอย่างนักท่องเที่ยวมีการเตรียมตัวอยู่ในระดับมากทุกประเด็น โดยการป้องกันตนเอง โดยไม่ทะเลาะวิวาทกับเพื่อนหรือบุคคลอื่นเมื่อเกิดความไม่พอใจ มีค่าเฉลี่ยมากที่สุด ($\bar{X} = 4.13, s = 0.77$) และประเด็นการป้องกันตนเอง โดยไม่ดื่มสุราของมีนเมาต่าง ๆ มีค่าเฉลี่ยน้อยที่สุด ($\bar{X} = 3.66, s = 0.94$)

ตารางที่ 7 แสดงผลเปรียบเทียบค่าเฉลี่ยของการเตรียมตัวในการป้องกันตนเองให้มีความปลอดภัยในชีวิตและทรัพย์สิน จำแนกตามรูปแบบการเดินทางท่องเที่ยว

การเตรียมตัวในการป้องกันตนเอง	\bar{X}	t	Sig.
รูปแบบการเดินทางท่องเที่ยว			
ใช้บริการบริษัทนำเที่ยว	3.74	-4.356*	0.000
เดินทางด้วยตนเองอิสระ	4.03		

* มีนัยสำคัญที่ระดับ 0.05

จากตารางที่ 7 พบว่า กลุ่มตัวอย่างนักท่องเที่ยวในเมืองพัทยาที่ใช้บริการบริษัทนำเที่ยว มีการเตรียมตัวในการป้องกันตนเองให้มีความปลอดภัยในชีวิตและทรัพย์สินแตกต่างกับกลุ่มที่เดินทางด้วยตนเองอิสระ อย่างมีนัยสำคัญที่ระดับ 0.05

ตารางที่ 8 แสดงผลเปรียบเทียบค่าเฉลี่ยของการเตรียมตัว จำแนกตามรูปแบบของที่พักและระยะเวลาในการพักของนักท่องเที่ยว โดยการวิเคราะห์ความแปรปรวนแบบจำแนกทางเดียว (One Way ANOVA)

การเตรียมตัว ในการป้องกันตนเอง	Sum of Squares	df	Mean Square	F	Sig.
รูปแบบของที่พัก					
ระหว่างกลุ่ม	7.325	3	2.442	6.040*	.000
ภายในกลุ่ม	158.478	392	.404		
รวม	165.804	395			
ระยะเวลาในการพัก					
ระหว่างกลุ่ม	2.752	2	1.376	3.286*	.038
ภายในกลุ่ม	164.141	392	.419		
รวม	166.892	394			

* มีนัยสำคัญที่ระดับ 0.05

จากตารางที่ 8 พบว่า กลุ่มตัวอย่างนักท่องเที่ยวในเมืองพัทยาที่เลือกรูปแบบที่พักต่างกัน มีการเตรียมตัวในการป้องกันตนเองให้มีความปลอดภัยในชีวิตและทรัพย์สิน แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญที่ระดับ 0.05 และกลุ่มตัวอย่างนักท่องเที่ยวในเมืองพัทยาที่มีระยะเวลาในการพักต่างกัน มีการเตรียมตัวในการป้องกันตนเองให้มีความปลอดภัยในชีวิตและทรัพย์สิน แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญที่ระดับ 0.05

ตารางที่ 9 แสดงผลการเปรียบเทียบค่าเฉลี่ยรายคู่ของการเตรียมตัวในการป้องกันตนเองจำแนกตามประเภทของที่พัก โดยใช้วิธี Fisher's Least – Significant Different – LSD

อาชีพ	\bar{x}	โรงแรม	ห้องพักราคาประหยัด	บ้านญาติ/เพื่อน/ เซอร์วิสอพาร์ทเมนท์	โฮมสเตย์
โรงแรม	3.84	-	0.01	-0.46*	-0.12
ห้องพักราคาประหยัด	3.83	-	-	-0.47*	-0.12
บ้านญาติ/เพื่อน/ เซอร์วิสอพาร์ทเมนท์	4.30	-	-	-	0.34*
โฮมสเตย์	3.96	-	-	-	-

* มีนัยสำคัญที่ระดับ 0.05

จากตารางที่ 9 พบว่า ค่าเฉลี่ยของการเตรียมตัวในการป้องกันตนเองของนักท่องเที่ยวที่พักบ้านญาติ/เพื่อน/เซอร์วิสอพาร์ทเมนท์ แตกต่างจากนักท่องเที่ยวที่พักโรงแรม ห้องพักราคาประหยัด และ โฮมสเตย์ อย่างมีนัยสำคัญที่ระดับ 0.05

ตารางที่ 10 แสดงผลการเปรียบเทียบค่าเฉลี่ยรายคู่ของการเตรียมตัวของการเตรียมตัวในการป้องกันตนเองจำแนกตามระยะเวลาในการเดินทาง โดยใช้วิธี Fisher's Least – Significant Different – LSD

ระยะเวลาในการเดินทาง	\bar{x}	1 – 2 วัน	3 – 4 วัน	มากกว่า 4 วัน
1 – 2 วัน	3.83	-	-0.15*	-0.20*
3 – 4 วัน	3.98	-	-	-0.04
มากกว่า 4 วัน	4.02	-	-	-

* มีนัยสำคัญที่ระดับ 0.05

จากตารางที่ 10 พบว่า ค่าเฉลี่ยของการเตรียมตัวในการป้องกันตนเองของนักท่องเที่ยวที่มีระยะเวลาในการเดินทางท่องเที่ยวในเมืองพัทยา 1 – 2 วัน แตกต่างจาก

นักท่องเที่ยวที่มีระยะเวลาในการเดินทางท่องเที่ยวในเมืองพัทยา มากกว่า 4 วัน อย่างมีนัยสำคัญที่ระดับ 0.05

5. อภิปรายผลการวิจัย

นักท่องเที่ยวในเมืองพัทยาส่วนใหญ่เป็นเพศหญิง อายุ 21 – 30 ปี และเป็นนักศึกษา นักท่องเที่ยวในเมืองพัทยาส่วนใหญ่เป็นเพศหญิง อายุ 21 – 30 ปี และเป็นนักศึกษา พฤติกรรมด้านที่พักและการเดินทาง ส่วนใหญ่เลือกพักโรงแรม ระยะเวลาในการเดินทาง 1 – 2 วัน เดินทางด้วยตนเองอิสระ และเดินทางโดยใช้รถโดยสารประจำทาง (สองแถว) ได้รับข้อมูลเกี่ยวกับการท่องเที่ยวเมืองพัทยา และเกี่ยวกับความปลอดภัยในการเดินทางท่องเที่ยวเมืองพัทยาจากอินเทอร์เน็ตมากที่สุด ซึ่งสอดคล้องกับ ผลการสำรวนักท่องเที่ยวชาวต่างชาติ ที่เดินทางท่องเที่ยวในประเทศไทย พบว่า นักท่องเที่ยวจากทุกภูมิภาคทราบข้อมูล ข่าวสารด้านความปลอดภัยในการท่องเที่ยวในประเทศไทยจากสื่อเว็บไซต์ และสื่อสังคมออนไลน์มากที่สุด ยกเว้นนักท่องเที่ยวจากภูมิภาคยุโรปที่ใช้ช่องทางการเข้าถึงข้อมูลด้านความปลอดภัยในประเทศไทยผ่านทาง เว็บไซต์ด้านการท่องเที่ยวเป็นหลักมากกว่าสื่อสังคมออนไลน์ (กองเศรษฐกิจการท่องเที่ยวและกีฬา, 2560) และเหตุผลที่เลือกเดินทางท่องเที่ยวเมืองพัทยาส่วนใหญ่ คือ มีแหล่งท่องเที่ยวที่หลากหลาย รองลงมา 2 อันดับแรก คือ มีกิจกรรมทางการท่องเที่ยวหลากหลาย และราคาประหยัด

นักท่องเที่ยวเคยประสบปัญหา การถูกปล้นทรัพย์สินมากที่สุด รองลงมาคือ การถูกฉ้อโกงทรัพย์และการเกือบถูกข่มขืนกระทำชำเรา ซึ่งถือเป็นภัยคุกคามจากการกระทำที่เป็นความผิดตามกฎหมายอาชญากรรม การประทุษร้ายต่อชีวิตร่างกายทรัพย์สิน (สำนักงานตำรวจแห่งชาติ, 2559) โดยมีสาเหตุมาจากความเสี่ยงจากภาคการท่องเที่ยวและภาคส่วนที่เกี่ยวข้อง ได้แก่ การขาดการป้องกันการกระทำผิดในแหล่งท่องเที่ยว โดยเฉพาะในสถานบันเทิงในพื้นที่ และวิธีปฏิบัติเมื่อประสบปัญหาอาชญากรรมของกลุ่มตัวอย่างที่เคยประสบปัญหาอาชญากรรมส่วนใหญ่คือ แจ้งความตำรวจ รองลงมาคือ แจ้งญาติหรือคนรู้จัก จึงกล่าวได้ว่าเจ้าหน้าที่โดยเฉพาะตำรวจถือเป็นบุคคลสำคัญที่นักท่องเที่ยวต้องการความช่วยเหลือเมื่อประสบปัญหาอาชญากรรมมากที่สุด ดังนั้นจึงควรสร้างความสัมพันธ์ที่ดีระหว่างนักท่องเที่ยวกับเจ้าหน้าที่ หรือผู้ให้บริการ เพื่อให้นักท่องเที่ยวมีความรู้สึกปลอดภัย ซึ่งสอดคล้องกับทฤษฎี

ควบคุมอาชญากรรมจากสภาพสิ่งแวดล้อม มิติที่ 2 คือ สภาพแวดล้อมนามธรรมมิติ คือการแสดงความสัมพันธ์ระหว่างนักท่องเที่ยวกับเจ้าหน้าที่ ผู้ให้บริการ เพื่อสร้างความปลอดภัยในชีวิตและทรัพย์สินของนักท่องเที่ยว

ระดับการเตรียมตัวในการป้องกันตนเองให้มีความปลอดภัยในชีวิตและทรัพย์สิน

พบว่า นักท่องเที่ยวในเมืองพัทยา มีการเตรียมตัวในการป้องกันตนเองให้มีความปลอดภัยในชีวิตและทรัพย์สินโดยภาพรวมอยู่ในระดับมาก โดยการเตรียมตัวด้านการไม่เข้าไปอยู่ในสถานการณ์ที่ล่อแหลมต่อการตกเป็นเหยื่ออาชญากรรมโดยภาพรวมและทุกประเด็นอยู่ในระดับมาก ซึ่งสอดคล้องกับทฤษฎีการป้องกันอาชญากรรมของนักท่องเที่ยว คือ ทฤษฎีสามเหลี่ยมอาชญากรรม (Crime Triangle Theory) โดยการทำให้องค์ประกอบของการเกิดอาชญากรรมด้านใดด้านหนึ่งไม่เกิดขึ้น ได้แก่ ด้านผู้กระทำผิด ด้านเหยื่อ และด้านโอกาส และการที่นักท่องเที่ยวไม่เข้าไปอยู่ในสถานการณ์ที่ล่อแหลมต่อการตกเป็นเหยื่ออาชญากรรม เป็นการทำให้องค์ประกอบด้านโอกาส ในการเกิดอาชญากรรมไม่เกิดขึ้น และสอดคล้องกับเป้าประสงค์ของการลดหรือป้องกันการเกิดอาชญากรรมจากยุทธศาสตร์การสร้างเชื่อมั่นด้านความปลอดภัยในชีวิตและทรัพย์สินสำหรับนักท่องเที่ยวชาวต่างชาติที่ 5 คือนักท่องเที่ยวมีพฤติกรรมที่ไม่ก่อให้เกิดความเสี่ยงภัยต่อตนเองและผู้อื่น ซึ่งประเด็นการไม่อยู่ตามลำพังกับคนแปลกหน้ามีค่าเฉลี่ยมากที่สุด และประเด็นการป้องกันตนเอง โดยไม่ไปไหนมาไหนตามลำพัง ในสถานที่ทั่วไปหรือสถานที่ท่องเที่ยวในช่วงเวลากลางคืน มีค่าเฉลี่ยน้อยที่สุด ทั้งนี้เนื่องจากในเมืองพัทยามีสถานที่ท่องเที่ยวกลางคืนเป็นจำนวนมากและเป็นที่ยอมรับของนักท่องเที่ยว ทำให้การหลีกเลี่ยงที่จะเดินทางไปท่องเที่ยวยังสถานที่ท่องเที่ยวในกลางคืนเป็นไปได้ยาก โดยเฉพาะนักท่องเที่ยวบางคนที่ยอมรับเดินทางท่องเที่ยวเพียงคนเดียว ดังนั้นทางผู้ประกอบการท่องเที่ยวและหน่วยงานภาครัฐควรเพิ่มมาตรการการสอดส่องดูแลความปลอดภัยหรือแนวทางการลดความเสี่ยงการเกิดอาชญากรรมในสถานที่ท่องเที่ยวช่วงกลางคืนให้นักท่องเที่ยวมากขึ้น การเตรียมตัวด้านการมีความตื่นตัวต่อสภาพแวดล้อมไม่ประมาทสนใจศึกษาหาความรู้เกี่ยวกับการป้องกันตนเองโดยภาพรวมและทุกประเด็นอยู่ในระดับมาก โดยประเด็นการป้องกันตนเอง โดยการสนใจศึกษาหาความรู้เกี่ยวกับการป้องกันตนเองจากข่าวอาชญากรรม (จี ปลาย ชิงทรัพย์ ลักขโมยทรัพย์สิน ข่มขืน ทำร้าย ฯลฯ จากหนังสือ หรือสื่อต่าง ๆ) ในพื้นที่เมืองพัทยามีค่าเฉลี่ยมากที่สุด และประเด็นการป้องกันตนเองโดยศึกษาความรู้ทางด้านกฎหมาย ข้อกำหนด และกฎข้อบังคับหรือข้อปฏิบัติสำหรับนักท่องเที่ยวในพื้นที่เมืองพัทยา มีค่าเฉลี่ยน้อยที่สุด ซึ่งการศึกษา

ข้อมูลเกี่ยวกับจุดหมายปลายทางที่จะเดินทางไปเยือน ด้านการปฏิบัติทางวัฒนธรรม กฎหมาย กฎระเบียบทางสังคม ตลอดจนความเสี่ยงที่อาจเกิดขึ้นได้ รวมถึงวิธีการจัดการความปลอดภัยของตนเองเมื่อมีปัญหาเกิดขึ้น เป็นแนวทางสำคัญในการป้องกันการเกิดอาชญากรรมของนักท่องเที่ยว (Wichasin & Doungphummes, 2012) ดังนั้นทางหน่วยงานภาครัฐในพื้นที่ควรจัดทำคู่มือสำหรับนักท่องเที่ยว เกี่ยวกับข้อกำหนดหรือข้อบังคับต่างๆ ที่นักท่องเที่ยวต้องปฏิบัติหรือห้ามทำ ข้อมูลเกี่ยวกับความเสี่ยงที่อาจเกิดขึ้นในพื้นที่ และวิธีปฏิบัติเมื่อเกิดปัญหา เป็นต้น ให้นักท่องเที่ยวได้ศึกษาข้อมูลก่อนการเดินทางท่องเที่ยวในพื้นที่ เพื่อป้องกันการเกิดอาชญากรรมของนักท่องเที่ยวในเมืองพัทยา การเตรียมตัวด้านการไม่ทำตนเองให้เป็นต้นเหตุ ยั่ว ยุ หรือกระตุ้นให้เกิดอาชญากรรม โดยภาพรวมและทุกประเด็นอยู่ในระดับมาก โดยประเด็นการป้องกันตนเอง โดยไม่ทะเลาะวิวาทกับเพื่อนหรือบุคคลอื่นเมื่อเกิดความไม่พอใจ มีค่าเฉลี่ยมากที่สุด และประเด็นการป้องกันตนเอง โดยไม่ดื่มสุราของมีนเมาต่าง ๆ มีค่าเฉลี่ยน้อยที่สุด ดังนั้นทางหน่วยงานภาครัฐควรกำหนดและบังคับใช้กฎหมาย หรือข้อบังคับเกี่ยวกับการดื่มสุราเกินกำหนดอย่างเคร่งครัด และผู้ประกอบการควรให้ความร่วมมือในการสอดส่องดูแล รวมถึงการสร้างความปลอดภัยให้แก่นักท่องเที่ยวถึงอันตรายที่อาจเกิดขึ้นจากการดื่มสุรา เพื่อป้องกันการเกิดอาชญากรรมของนักท่องเที่ยว เช่น การทะเลาะวิวาท การถูกปล้นหรือถูกกระทำชำเรา เป็นต้น

การเปรียบเทียบค่าเฉลี่ยของการเตรียมตัว ในการป้องกันตนเองให้มีความปลอดภัยในชีวิตและทรัพย์สิน จำแนกตามพฤติกรรมของนักท่องเที่ยวดังนี้

นักท่องเที่ยวในเมืองพัทยาที่ใช้บริการบริษัทนำเที่ยว มีการเตรียมตัวในการป้องกันตนเองให้มีความปลอดภัยในชีวิตและทรัพย์สินแตกต่างกับกลุ่มที่เดินทางด้วยตนเองอิสระ ทั้งนี้ อาจเป็นเพราะนักท่องเที่ยวที่เดินทางด้วยตนเองอิสระ ไม่มีมัคคุเทศก์คอยชี้แจง ต้องศึกษาข้อมูลด้วยตนเองทั้งหมด จึงมีการเตรียมตัวในการป้องกันตนเองมากกว่า

นักท่องเที่ยวในเมืองพัทยาที่เลือกรูปแบบที่พักต่างกันมีการเตรียมตัวในการป้องกันตนเองให้มีความปลอดภัยในชีวิตและทรัพย์สิน แตกต่างกัน สอดคล้องตามสมมติฐานการวิจัยที่ตั้งไว้ โดยนักท่องเที่ยวที่พักบ้านญาติ/เพื่อน/เซอร์วิสอพาร์ทเมนท์ มีการเตรียมตัวในการป้องกันตนเองให้มีความปลอดภัยในชีวิตและทรัพย์สินแตกต่างจากนักท่องเที่ยวที่พักโรงแรม ห้องพักราคาประหยัด และ โฮมสเตย์ ทั้งนี้ อาจเป็นเพราะนักท่องเที่ยวที่พักบ้านญาติหรือเพื่อน และเซอร์วิสอพาร์ทเมนท์ มีมาตรการรักษาความปลอดภัยของทรัพย์สินภายในที่พักค่อนข้าง

น้อย ทำให้นักท่องเที่ยวรู้สึกปลอดภัยน้อยกว่านักท่องเที่ยวที่พักโรงแรม ดังนั้น ผู้ประกอบการด้านที่พัก โดยเฉพาะเซอร์วิสอพาร์ทเมนท์ควรเพิ่มมาตรการป้องกันการเกิดอาชญากรรมต่อนักท่องเที่ยว ที่ทำให้นักท่องเที่ยวรู้สึกมีความปลอดภัยในชีวิตและทรัพย์สิน

นักท่องเที่ยวในเมืองพัทยาที่มีระยะเวลาในการพักต่างกันมีการเตรียมตัวในการป้องกันตนเองให้มีความปลอดภัยในชีวิตและทรัพย์สิน แตกต่างกัน สอดคล้องตามสมมติฐานการวิจัยที่ตั้งไว้ โดยนักท่องเที่ยวที่มีระยะเวลาในการเดินทางท่องเที่ยวในเมืองพัทยา 1 – 2 วัน มีการเตรียมตัวในการป้องกันตนเองให้มีความปลอดภัยในชีวิตและทรัพย์สินแตกต่างจากนักท่องเที่ยวที่มีระยะเวลาในการเดินทางท่องเที่ยวในเมืองพัทยา มากกว่า 4 วัน

6. ข้อเสนอแนะ

1. ควรจัดทำคู่มือสำหรับนักท่องเที่ยวในเมืองพัทยา เกี่ยวกับข้อกำหนดหรือข้อบังคับต่างๆ ที่นักท่องเที่ยวต้องปฏิบัติหรือห้ามทำ ข้อมูลเกี่ยวกับพื้นที่ ความเสี่ยงที่อาจเกิดขึ้นในพื้นที่ และวิธีปฏิบัติเมื่อเกิดปัญหา เป็นต้น ทำให้นักท่องเที่ยวได้ศึกษาข้อมูลก่อนการเดินทางท่องเที่ยวในพื้นที่ เพื่อป้องกันการเกิดอาชญากรรมของนักท่องเที่ยวในเมืองพัทยา

2. ควรสร้างการรับรู้และความตระหนักให้แก่นักท่องเที่ยวต่ออันตรายที่อาจเกิดขึ้นจากพฤติกรรมของนักท่องเที่ยวที่มีความเสี่ยงหรือล่อแหลมต่อการเกิดอาชญากรรม และการสร้างการรับรู้และความตระหนักของนักท่องเที่ยวต่อการเตรียมตัวในการป้องกันตนเองควรคำนึงถึงสัญชาติของนักท่องเที่ยวที่มีความแตกต่างของวิถีวัฒนธรรมและพฤติกรรมการท่องเที่ยวที่แตกต่างกัน

3. ควรสร้างการมีส่วนร่วมของภาคส่วนต่างๆ ทั้งภาครัฐ ภาคเอกชน และประชาชนในพื้นที่ ในการป้องกันการเกิดอาชญากรรมของนักท่องเที่ยวในเมืองพัทยา และควรสร้างความสัมพันธ์ที่ดีระหว่างนักท่องเที่ยวกับเจ้าหน้าที่ หรือผู้ให้บริการ เพื่อให้ นักท่องเที่ยวมีความรู้สึกปลอดภัย

เอกสารอ้างอิง

- กระทรวงท่องเที่ยวและกีฬา. (2561) *สถิตินักท่องเที่ยว*. สืบค้นเมื่อ 7 กุมภาพันธ์ 2562, จาก <https://www.mots.go.th/main.php?filename=index>
- กองเศรษฐกิจการท่องเที่ยวและกีฬา. (2560). *ทัศนคติและความพึงพอใจของนักท่องเที่ยวชาวต่างชาติที่เดินทางท่องเที่ยวในประเทศไทย ปี พ.ศ. 2560*. ม.ป.ท.: ม.ป.พ.
- ไชยวัฒน์ อัครวิชัยตระกูล. (2556). การรับรู้เกี่ยวกับอาชญากรรมและความปลอดภัยของนักท่องเที่ยวชาวต่างชาติที่มีต่อการกลับมาท่องเที่ยวซ้ำและการแนะนำแหล่งท่องเที่ยว : กรณีศึกษา ถนนข้าวสาร กรุงเทพมหานคร. *วิทยานิพนธ์ปริญญาศิลปศาสตรมหาบัณฑิต สาขาอาชญาวิทยาและงานยุติธรรม*. มหาวิทยาลัยมหิดล.
- มิ่งสรรพ ขาวสะอาด และคณะ. (2561). *ประสิทธิภาพของเมืองท่องเที่ยวไทย*. สืบค้นเมื่อ 7 กุมภาพันธ์ 2562, จาก <https://www.bangkokbiznews.com/blog/detail/644712>
- สุวัฒน์ จุฑากรณ์. (2557). ความรู้เบื้องต้นเกี่ยวกับการท่องเที่ยว. (ครั้งที่พิมพ์ 7). มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมมาธิราช: โรงพิมพ์มหาวิทยาลัยสุโขทัยสุโขทัยธรรมมาธิราช.
- สำนักงานตำรวจแห่งชาติ. (2559). *แผนปฏิบัติการสำนักงานตำรวจแห่งชาติ*. สืบค้นเมื่อ 24 ธันวาคม 2561, จาก <http://www.royalthaipolice.go.th/downloads/plan62new.pdf>
- สำนักงานคณะกรรมการพัฒนาการเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ. (2559). *แผนปฏิบัติการการพัฒนาและส่งเสริมการท่องเที่ยวในพื้นที่ระเบียงเศรษฐกิจพิเศษภาคตะวันออก พ.ศ. 2580 -2564*. สืบค้นเมื่อ 7 กุมภาพันธ์ 2560, จาก <https://www.eeco.or.th>.
- Wichasin, p., & Dounghphummes, N. (2012). A comparative study of international tourists' safety needs and Thai tourist polices' perception towards international tourists' safety needs. *International Scholarly and Scientific Research & Innovation*. 6(7), 1938-1944.

วิเคราะห์ความรู้ความเข้าใจอำนาจหน้าที่ตามพระราชบัญญัติ
คณะสงฆ์ พ.ศ. 2505 ของเจ้าอาวาสในเขตปกครองคณะสงฆ์
อำเภอบางใหญ่ จังหวัดนนทบุรี *

Analysis on Cognitions of Authorities and Functions under
the Sangha Act BE 2505 (AD1962) among Abbots in the
Sangha Precinct of Bang Yai District, Nonthaburi Province

พระครูวินัยธร ภาณุมาศ ภาณุปาโณ, พระถนิต วฑฒโน และ พระปลัดสมชาย ปโยโค

Phrakhru Vinaidhon Bhanumas Bhanupano, Phra Thanad Vaddhano and

Ven.Phrapalad Somchai Payogo

วิทยาลัยสงฆ์พุทธปัญญาศรีทวารวดี มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย

Buddhapanya Sri Thawarawadee Buddhist College,

Mahachulalongkornrajavidyalaya University

Corresponding Author, E-mail: somchai.dam@mcu.ac.th

บทคัดย่อ

การวิจัยครั้งนี้ มีวัตถุประสงค์ เพื่อวิเคราะห์เกี่ยวกับความรู้ความเข้าใจอำนาจหน้าที่ตามพระราชบัญญัติคณะสงฆ์ พ.ศ.2505 ของเจ้าอาวาสในอำเภอบางใหญ่ จังหวัดนนทบุรี การวิจัยครั้งนี้เป็นการวิจัยเชิงคุณภาพ โดยการจัดเก็บข้อมูลเอกสารและการสัมภาษณ์เชิงลึก และการเก็บรวบรวมข้อมูลจากผู้ให้ข้อมูล และนำเสนอในลักษณะพรรณนา

ผลการวิจัยพบว่า ความรู้ความเข้าใจอำนาจหน้าที่ตามพระราชบัญญัติคณะสงฆ์ พ.ศ. 2505 ของเจ้าอาวาสในเขตปกครองคณะสงฆ์ อำเภอบางใหญ่ จังหวัดนนทบุรี พบว่า

* ได้รับบทความ: 3 เมษายน 2563; แก้ไขบทความ: 12 มิถุนายน 2563; ตอปรับตีพิมพ์: 19 มิถุนายน 2563

ด้านการปกครอง ควรปฏิบัติตามพระธรรมวินัย มีกิจกรรมตามวาระโอกาส ด้านศาสนศึกษา เน้น การสอนการเทศน์ และสอนควบคู่กันไปกับนักธรรมบาลี ด้านการศึกษาสงเคราะห์ การเน้น กิจกรรมต่าง ๆ และการมอบทุนแก่นักเรียนที่เรียนดี ด้านการเผยแผ่ เน้นการแบ่งหน้าที่ในการ ทำงานทั่วไป เรื่องทำวัตรสวดมนต์ และต้องทำร่วมกัน เน้นหลักเมตตาเป็นหลัก และการเผยแผ่ จะไม่เคร่งมากสอนแบบเป็นกันเอง ด้านการสาธารณูปการ เน้นการก่อสร้าง และการดูแลสิ่ง ต่างๆ ภายในวัด ปฏิสังขรณ์ และด้านการสาธารณสงเคราะห์ การบริหารจัดการในการบำรุง และอุปถัมภ์ในการจัดบริหารสถานที่ ที่พึงพึงอาศัย จากศรัทธาที่รับบริจาค การบริหารจะเน้น ตามหน้าที่ สำหรับปัญหาการจากการที่ไม่ได้รับการสนับสนุนจากหน่วยงาน ในส่วนนี้ต้องมี ความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับปัญหา และเลือกใช้แนวทางที่จะแก้ปัญหาให้เหมาะสม ปัญหาเรื่อง กฎระเบียบ ผลประโยชน์ที่ดิน และปัญหาเรื่องขั้นตอนการดำเนินเอกสารที่ไม่สะดวก ควรตีความ และมองประเด็นว่าส่วนไหนสมควรแก้ไข และ ปัญหาการบริหารพระสงฆ์ภายในวัด การดูแล บำรุงวัด เน้นข้อกฎหมายโดยควรต้องมีการเน้นข้อกฎหมายแก่คณะสงฆ์สำหรับพระภายในวัด

คำสำคัญ: ความรู้ความเข้าใจ; พระราชบัญญัติคณะสงฆ์ พ.ศ. 2505; เจ้าอาวาส

Abstract

The objectives of this research were 1) to investigate the concepts and theories of the roles and functions; 2) to investigate the cognitions of the abbots' roles, authorities and functions and 3) to analyze the cognitions of their venerables' authorities and functions imposed on the Abbots under the Sangha Act BE 2505 (AD1962) in the Sangha Precinct of Bang Yai District, Nonthaburi Province. The data collections of this qualitative research were through documentary exploration and in-depth interview conducted with key informants and descriptive presentation.

The results revealed: The conclusions of the analytical model on the cognition of the abbots' roles, authorities and functions under the Sangha Act BE 2505 (AD1962) within the Sangha Precinct of Bang Yai District, Nonthaburi

Province were regarding. The administration, the abbots should abide in the Vinaya and organize religious activities by the Buddhist occasions. The religious studies, their venerables should emphasize homilies paired with instructions as the Dhamma Pali personnel. The educational supports, their venerables should emphasize variety of activities and confer scholarship for the academic excellent students. The Buddhism evangelism, their venerables should disseminate functions about the general works on participatory Buddhist praying, emphasize on the principle of generosity and evangelization while not being so strict in instructions but with cordiality. The public utilizations, their venerables should and caring for monastic materials within the temples and their restorations. And the public supports, their venerables should administrate maintenance and patronage in managing the monasteries as the shelters financed with devout alms and their venerables should functionally administrate them. The problems on the absence of supports from the government agencies were required cognition to the problems and selecting the appropriate approach to address the problems. The problems of rules and regulations, land benefits and the red-tape of submitting documents should be interpreted and perceived which issue should be addressed. Finally, laws should be adopted to address the problems of administrating monks and their maintenance within the temples.

Keywords: Cognitions of Authorities and Functions; The Sangha Act BE 2505; Abbots

1. บทนำ

พระพุทธศาสนากำเนิดขึ้นมายาวนานกว่า 2,500 ปี ตั้งแต่ครั้งพระสัมมาสัมพุทธเจ้า ทรงตรัสรู้พระอนุตตรสัมมาสัมโพธิญาณ จนกระทั่งเสด็จดับขันธปรินิพพาน มีรูปแบบในการปกครองที่แตกต่างกันเนื่องจากเมื่อครั้งพระสัมมาสัมพุทธเจ้าพระองค์ยังทรงพระชนม์ชีพอยู่ ทรงปกครองสงฆ์โดยใช้หลักธรรมมาธิปไตย ทรงแสดงธรรม บัญญัติพระวินัย ทรงบริหารการคณะสงฆ์

และการพระศาสนา และทรงวินิจฉัยอธิกรณ์ของภิกษุโดยที่พระพุทธองค์ทรงเป็นธรรมราชา มีพระสารีบุตรเป็นพระธรรมเสนาบดี เป็นผู้สนองงาน พร้อมด้วยพระมหาโมคคัลลานะและพระเถระทั้งหลาย ทรงมอบหมายให้สงฆ์ประชุมกันเป็นการร่วมกันทำสังฆกรรม ด้วยพระประสงค์ว่า “สุขา สังข์สสะ สามัคคี แปลว่า ความสามัคคีของสงฆ์จะนำความสุขมาให้” (มหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย, 2539) ดังนั้นผู้เข้าร่วมประชุมพึงเป็นสมานสังวาสกัน เป็นไปตามหลักแห่งธรรมวินัย

การบริหารคณะสงฆ์ที่ดีนั้นต้องเท่าทันสถานการณ์ต่าง ๆ และรวดเร็วและแม่นยำ การจะแก้ไขปัญหาใด ๆ ต้องแก้ในขณะนั้น ติดตามสถานการณ์อย่างต่อเนื่อง อุปมาเปรียบเหมือนตีเหล็กต้องตีตอนเหล็กร้อน การปกครองเมื่อมีเรื่องเดือดร้อนต้องได้รับการแก้ไขทันที นั่นหมายถึงการที่จะแก้ไขทันเหตุการณ์ได้ดีต้องทำขณะนั้น อย่าชะลอจนเรื่องเงิบหายไปโดยไม่สนใจ หรือนิ่งเฉยจะทำให้เสียระบบการทำงานเสียระบบการปกครอง การปรับตัวให้เข้ากับวัฒนธรรมท้องถิ่น เพื่อเป็นการเผยแผ่ให้ง่ายมากขึ้น ทำให้ผู้ฟังเกิดความรู้สึกว่าผู้เผยแผ่เป็นเสมือนญาติของตนเอง จึงเกิดความเต็มใจที่จะรับฟังธรรมเทศนา และการแสดงธรรมด้วยภาษาท้องถิ่นตนเอง เพราะเป็นภาษาสามัญที่ประชาชนจำนวนมากสามารถเข้าใจได้ เป็นการเปิดโอกาสให้มวลชนทุกระดับชั้นได้มีโอกาสเข้ามาเลื่อมใสศรัทธา (พระมหาญาณพล ญาณปญโญ, 2562) การปฏิบัติตามกระบวนการมีส่วนร่วมอย่างมีส่วนร่วมสำคัญดังกล่าวว่า “ร่วมคิด ร่วมทำ ร่วมตรวจสอบ ร่วมใช้ประโยชน์ และร่วมดูแลรักษา” (พระนฤพันธ์ ญาณิสฺสโร, 2562) แนะนำ อบรมประชาชนให้ละเว้นการเล่นการพนัน มีการรณรงค์ จัดกิจกรรมไม่ข้องเกี่ยวกับอบายมุข การพนันและสิ่งเสพติดของมีนเมา ส่งเสริมให้ชาวบ้านเข้าร่วมกิจกรรมประเพณี และกิจกรรมทางศาสนามากยิ่งขึ้น (ฤดีแสงเดือนฉาย และ เรียงดาว ทวะชาลี, 2562)

คณะสงฆ์ต้องมีความพร้อมในส่วนของการจัดการด้านการบริหารและการจัดการต้องก้าวหน้าไปมากทันโลกทันเหตุการณ์ คณะสงฆ์ควรจะได้ใช้วิทยาการเหล่านั้นมาช่วยเสริมการบริหารและการปกครองคณะสงฆ์ เพราะกิจการคณะสงฆ์บางอย่างอาจอาศัยการบริหารแบบราชการของฝ่ายบ้านเมือง กิจการคณะสงฆ์บางอย่างอาจอาศัยการบริหารที่คล่องตัวแบบภาคเอกชน โดยไม่ขัดกับหลักพระธรรมวินัย จะเห็นว่ากฎหมายคณะสงฆ์ฉบับปัจจุบัน ได้ทำให้การบริหารคณะสงฆ์บางอย่างล่าช้าเพราะยึดติดขั้นตอนตามระบบราชการมากเกินไป ฉะนั้นคณะสงฆ์ควรมีระบบการบริหารและการปกครองของตนเองที่ผสมผสานส่วนดีของระบบราชการ

และเอกชนเข้ากับหลักพระธรรมวินัยให้ทันกับเหตุการณ์และพัฒนาไปตามยุคสมัย การทำงานเป็นทีม มีการช่วยเหลือผู้อื่น และ มีความเชื่อถือไว้วางใจได้ (พระมหาวีศิต ธีรวิโส, 2562)

การบริหารคณะสงฆ์ในยุคปัจจุบันนี้ ต้องมีการพัฒนาการด้านเทคโนโลยี บูรณาการด้วยหลักพุทธธรรมนำการปกครองไปพร้อมกับความเจริญ และมี กฎหมาย พระราชบัญญัติ ข้อบังคับ ระเบียบต่าง ๆ มาเกื้อกูลพระธรรมวินัย โดยเฉพาะการบริหารคณะสงฆ์มีรูปแบบที่แตกต่างไปจากสมัยก่อนมาก เช่น ด้านการปกครอง ด้านการเผยแผ่ ด้านการศึกษา ด้านการศึกษาสงเคราะห์ ด้านการสาธารณสุขสงเคราะห์ ด้านสาธารณูปการ มีรูปแบบที่ปฏิบัติชัดเจนมากยิ่งขึ้น ดังนั้น รูปแบบแนวคิดและวิธีการในการปกครองคณะสงฆ์ จึงมีส่วนสำคัญยิ่งในการบริหารจัดการองค์กรคณะสงฆ์ให้มีประสิทธิภาพ คณะสงฆ์นอกจากจะเป็นตัวแทนของวัด เป็นผู้นำทางจิตใจของประชาชน เป็นศูนย์กลางของความเคารพนับถือและความร่วมมือของคนในชุมชน โดยพระภิกษุที่ได้รับมอบหมายให้เป็นเจ้าอาวาส โดยเฉพาะเจ้าคณะผู้ปกครองยังมีอำนาจหน้าที่ในการปกครองและดูแลรักษาศาสนสมบัติภายในวัด ตามพระราชบัญญัติคณะสงฆ์ นอกจากนี้ยังมีหน้าที่ในการอนุเคราะห์ชาวบ้านให้มีศีล สมาธิ และปัญญา เรียนรู้ผ่านการพัฒนา “การกิน อยู่ ดู ฟัง เป็น” คือ มีปัญญาเข้าใจในคุณค่าแท้ของชีวิตและสังคม (พระสาโรจน์ กิตติสมปนโน, 2562) ฉะนั้น เจ้าอาวาสจึงเป็นบุคคลสำคัญและเป็นผู้นำในการพัฒนาจิตใจประชาชนสามารถที่จะนำหลักธรรม ในพระพุทธานุศาสนามาประยุกต์ใช้กับการพัฒนาจิตใจของบุคคลในชุมชนได้มากกว่าภิกษุอื่น (กระทรวงศึกษาธิการ, 2541) เมื่อมองจากปัญหาสำคัญอย่างหนึ่งขององค์กรสงฆ์โดยรวม ได้ทำความเข้าใจเกี่ยวกับความรู้ความเข้าใจในด้านการบริหารจัดการที่ยังไม่ได้ปรับระบบการบริหารให้สอดคล้องกับยุคสมัย (พระเทพโสภณ (ประยูร ธรรมจิตโต), 2539)

จังหวัดนันทบุรีเป็นจังหวัดหนึ่งที่มีการแบ่งเขตการปกครองเป็น 6 อำเภอ เฉพาะเขตอำเภอบางใหญ่แบ่งออกเป็น 7 ตำบล สำหรับวัดในเขตการปกครองของคณะสงฆ์จังหวัดนันทบุรี มีวัดที่เป็นมหานิกายตามพระราชบัญญัติคณะสงฆ์ พ.ศ. 2505 แก้ไขเพิ่มเติมโดยพระราชบัญญัติคณะสงฆ์ (ฉบับที่ 2) พ.ศ. 2535 จำนวน 182 วัด เป็นวัดพระอารามหลวง 3 วัด วัดราษฎร์ 179 วัด มีเจ้าอาวาส มีจำนวน 182 วัด (กรมการปกครอง, 2561)

ทั้งนี้ ผู้วิจัยต้องการศึกษาเพื่อให้เกิดการพัฒนาการบริหารกิจการคณะสงฆ์ในอำเภอบางใหญ่ จังหวัดนันทบุรี ให้มีความสมบูรณ์มากที่สุด อีกทั้งในปัจจุบันงานกิจการคณะสงฆ์มีเพิ่มมากขึ้น ทำให้เจ้าอาวาสจำต้องเร่งปรับตัวเพื่อทำงานเชิงรุก เพื่อให้เกิดการกระตุ้นงานคณะสงฆ์

ให้มีประสิทธิภาพกว่าเดิม ทำให้ผู้วิจัยมีความสนใจที่จะศึกษาความเข้าใจบทบาทของเจ้าอาวาสตามพระราชบัญญัติคณะสงฆ์ พ.ศ.2505 เปรียบเทียบความคิดเห็นของพระผู้ปกครอง ปัญหาและอุปสรรค เพื่อวิเคราะห์ประสิทธิภาพการบริหารงานของเจ้าอาวาสในเขตปกครองคณะสงฆ์อำเภอบางใหญ่ จังหวัดนนทบุรี ว่าได้ปฏิบัติหน้าที่ตามพระธรรมวินัย พระราชบัญญัติคณะสงฆ์และระเบียบ ข้อบังคับ กฎมหาเถรสมาคมอย่างไร นำหลักพุทธธรรมไปประยุกต์ใช้ในการปกครองที่ครองใจผู้อยู่ใต้บังคับบัญชาอย่างไร เพื่อเป็นข้อมูลในการวางแผนแนวทางแก้ไขปัญหาและพัฒนาการบริหารกิจการคณะสงฆ์ในอำเภอบางใหญ่ จังหวัดนนทบุรี ให้มีประสิทธิภาพมากขึ้น ทั้งยังเป็นกรณีศึกษาเพื่อนำไปวางแผนพัฒนากิจการคณะสงฆ์จังหวัดอื่น ๆ ต่อไป

2. วัตถุประสงค์ของการวิจัย

เพื่อวิเคราะห์เกี่ยวกับความรู้ความเข้าใจอำนาจหน้าที่ตามพระราชบัญญัติคณะสงฆ์ พ.ศ.2505 ของเจ้าอาวาสในเขตการปกครองคณะสงฆ์ อำเภอบางใหญ่ จังหวัดนนทบุรี

3. วิธีดำเนินการวิจัย

การวิจัยครั้งนี้การศึกษาวิจัยเชิงคุณภาพ (Qualitative Research) เก็บรวบรวมข้อมูลจากการทบทวนวรรณกรรมจากเอกสาร และข้อมูลจากผู้ให้ข้อมูล (Key Informants) โดยกำหนดการวิจัยเพื่อให้ได้ความคิดเห็น ข้อเสนอแนะ และการมีส่วนร่วมกับผู้ที่เกี่ยวข้อง โดยอาศัยฐานคิดกระบวนการแบบสร้างสรรค์นิยม โดยกำหนดวิธีดำเนินการตามเป้าหมายดังต่อไปนี้

1. ผู้ให้ข้อมูลหลัก (Key Informants)

ผู้วิจัยได้เลือกผู้ให้ข้อมูลหลักในการวิจัย ประกอบด้วย เจ้าอาวาสหรือพระสังฆาธิการในเขตการปกครองคณะสงฆ์ ดังต่อไปนี้

1. พระครูสุทธิธรรมรัตน์	เจ้าคณะตำบลเสาชงหิน เจ้าอาวาสวัดสะแก
2. พระครูรัตนาสุตการิกษ์	เจ้าอาวาสวัดพระนอน
3. พระครูกิตติวิริยาภรณ์	เจ้าอาวาสวัดราษฎร์ระครองธรรม
4. พระมหาทองพูน ธรรมเมธี	เจ้าอาวาสวัดพิบูลเงิน
5. พระครูปลัดคุณวัฒน์	เจ้าอาวาสวัดปรางค์หลวง
6. พระครูสถิตย์สีลวงค์	เจ้าอาวาสวัดพระเงิน
7. พระปลัดณัฐวุฒิ อานนุโท	เจ้าอาวาสบ้านเลนเจริญ

2. เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย

การศึกษาวิจัยครั้งนี้ใช้แบบสัมภาษณ์ในการเป็นเครื่องมือในการเก็บรวบรวมข้อมูล และการตรวจสอบความน่าเชื่อถือของเครื่องมือ โดยให้ผู้เชี่ยวชาญตรวจสอบคุณภาพเครื่องมือ และนำไปสัมภาษณ์ไปทดลองใช้กับผู้ให้ข้อมูลที่ไม่ใช่เป้าหมาย เพื่อตรวจสอบความถูกต้องของ ข้อคำถาม ระยะเวลาที่สัมภาษณ์ แล้วปรับปรุงให้เหมาะสม ถูกต้อง และมีความสอดคล้องกัน โดยสร้างบทบาท อำนาจหน้าที่ของเจ้าอาวาส ตามพระราชบัญญัติคณะสงฆ์ พ.ศ.2505 โดยใช้ การบริหารกิจการคณะสงฆ์ 6 ด้าน ประกอบด้วย

3. การเก็บรวบรวมข้อมูล

ในการเก็บรวบรวมข้อมูลในครั้งนี้ ผู้วิจัยได้ทำการสร้างคำถามเกี่ยวกับ “วิเคราะห์ ความรู้ความเข้าใจอำนาจหน้าที่ตามพระราชบัญญัติคณะสงฆ์ พ.ศ. 2505 ของเจ้าอาวาสในเขต ปกครองคณะสงฆ์ อำเภอบางใหญ่ จังหวัดนนทบุรี” โดยใช้แนวคำถาม (Guideline) ไปใช้กับผู้ให้ข้อมูลสำคัญ โดยใช้วิธีการตรวจสอบคุณภาพโดยการให้ผู้ทรงคุณวุฒิซึ่งเป็นอาจารย์ผู้ควบคุม วิทยานิพนธ์ พิจารณาความเห็น หลังจากนั้นจึงทำการปรับแก้และนำเสนออาจารย์ผู้ควบคุม วิทยานิพนธ์อีกครั้งก่อนนำไปเก็บข้อมูลจริง โดยใช้เทคนิคการเก็บรวบรวมข้อมูลโดยการ สัมภาษณ์เชิงลึก (In-depth Interview) โดยการจัดเก็บข้อมูลนี้แบ่งออกเป็น 2 แบบ ประกอบด้วย

3.1 การเก็บข้อมูลเชิงเอกสาร โดยทำการศึกษาและวิเคราะห์ข้อมูลจากเอกสาร บทความ หรือการวิจัย เชิงเอกสาร (Documentary research) เช่น หลักธรรมที่ใช้ในการ ปกครอง การบริหารจัดการ และแนวคิดการจัดการสมัยใหม่ ที่สามารถนำมาประยุกต์ใช้ในการ บริหารจัดการ พระราชบัญญัติคณะสงฆ์ พ.ศ.2505 และฉบับปรับปรุงแก้ไขเพิ่มเติม ประมวล กฎหมายที่เกี่ยวข้องกับการทำหน้าที่เจ้าอาวาส มติมหาเถรสมาคม และแนวคิดการบริหาร จัดการสมัยใหม่ โดยการทบทวนแนวความคิด ทฤษฎี และวรรณกรรมที่เกี่ยวข้อง

3.2 การเก็บรวบรวมข้อมูลภาคสนาม เป็นการเก็บข้อมูลภาคสนาม หรือจากพื้นที่ที่ ทำการศึกษาวิจัย ซึ่งเป็นข้อมูลหลักในการวิจัยเป็นข้อมูลที่ได้จากกลุ่มตัวอย่าง โดยการสัมภาษณ์ แบบเจาะลึก (In-depth Interview) โดยการสัมภาษณ์ครั้งนี้ผู้วิจัยต้องเข้าร่วมด้วย โดยทำการ บันทึกข้อมูลการสนทนา บันทึกเสียง จัดบันทึก ให้ได้ข้อมูลของการสัมภาษณ์ที่กำหนดไว้ เพื่อนำไปใช้วิเคราะห์ข้อมูลเชิงเนื้อหาประกอบบริบท

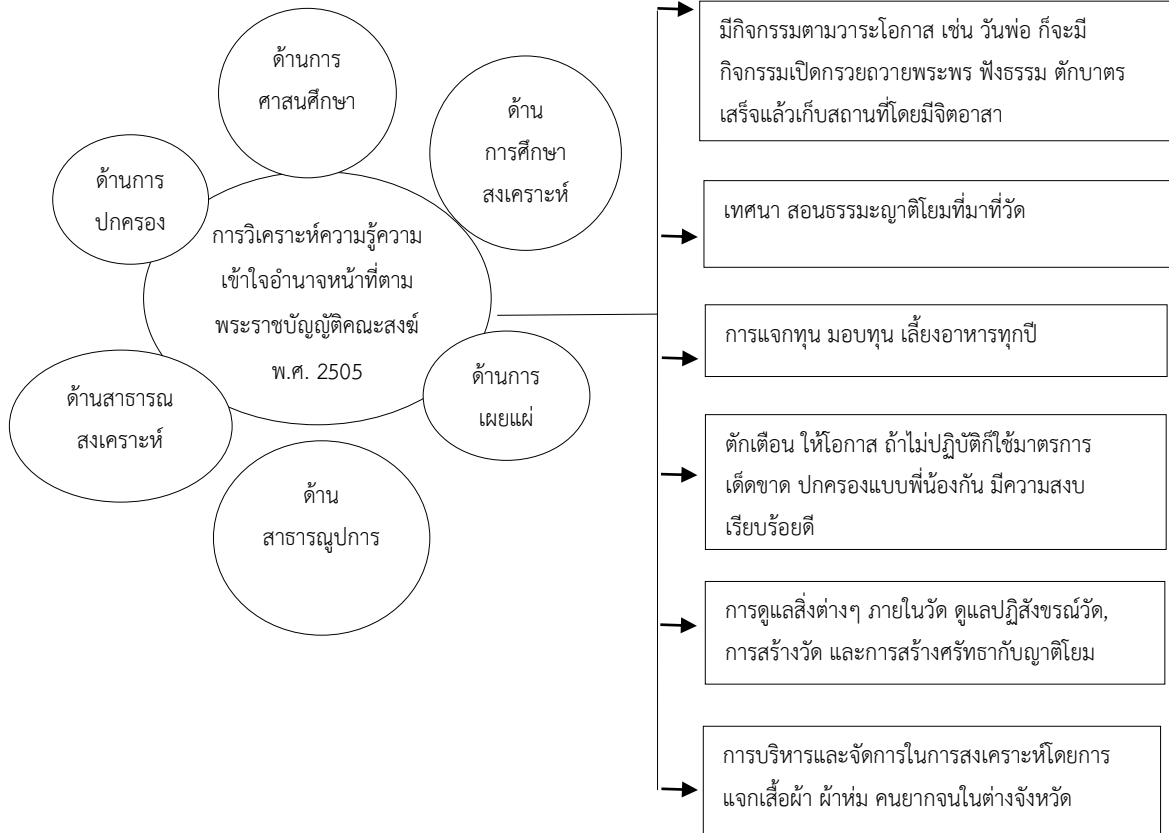
4. การวิเคราะห์ข้อมูล

ในการวิจัยเกี่ยวกับ “วิเคราะห์ความรู้ความเข้าใจอำนาจหน้าที่ตามพระราชบัญญัติ คณะสงฆ์ พ.ศ. 2505 ของเจ้าอาวาสในเขตปกครองคณะสงฆ์ อำเภอบางใหญ่ จังหวัดนนทบุรี” ผู้วิจัยได้นำข้อมูลมาใช้โดยดำเนินการตามแนวทาง โดยใช้ข้อมูลที่ได้จากเอกสาร (Documentary Data) นำมาจัดเป็นหมวดหมู่ตามประเด็นวัตถุประสงค์ในการวิจัย โดยการวิเคราะห์เนื้อหา (Content Analysis) สำหรับข้อมูลที่ได้จากการสัมภาษณ์เชิงลึก (In-depth Interview) ผู้วิจัยได้ทำการจัดข้อมูลที่ได้จากการจดบันทึกและถอดข้อความจากเสียงบันทึก และการจดบันทึก แล้วนำข้อมูลของแต่ละคนมาเปรียบเทียบ แล้วทำการจัดข้อมูลใหม่เพื่อให้สามารถเข้าใจง่ายและมีความชัดเจนมากยิ่งขึ้น และนำข้อมูลที่ได้มาวิเคราะห์ ประมวลผล สังเคราะห์ และสรุปตามประเด็นของวัตถุประสงค์การวิจัย โดยผู้วิจัยได้ดำเนินการวิเคราะห์ ข้อมูลไปตลอดเวลาของการวิจัย ตั้งแต่เริ่มต้นสัมภาษณ์จนถึงสิ้นสุดการสัมภาษณ์ โดยนำข้อมูลและ ข้อสังเกตต่างๆ มาสะท้อนร่วมกันระหว่างผู้วิจัย และทีมวิจัย ว่ากระบวนการเก็บรวบรวมข้อมูลมี จุดอ่อน จุดแข็งอย่างไร ข้อมูลที่ได้มาสามารถตอบวัตถุประสงค์การวิจัยได้หรือไม่ กระบวนการ ได้มาของข้อมูล เกิดการเรียนรู้ มีข้อค้นพบอะไรบ้าง แล้วนำข้อมูลมาตีความ ข้อมูลอะไรที่ยังไม่ ครบถ้วน สามารถนำมาเก็บเพิ่มเติมได้

4. สรุปผลการวิจัย

1. สรุปผลเกี่ยวกับรูปแบบวิเคราะห์ความรู้ความเข้าใจอำนาจหน้าที่ตามพระราชบัญญัติ คณะสงฆ์ พ.ศ. 2505 ของเจ้าอาวาสในเขตปกครองคณะสงฆ์ อำเภอบางใหญ่ จังหวัดนนทบุรี

ผลวิเคราะห์ความรู้ความเข้าใจอำนาจหน้าที่ตามพระราชบัญญัติคณะสงฆ์ พ.ศ. 2505 ของเจ้าอาวาสในเขตปกครองคณะสงฆ์ อำเภอบางใหญ่ จังหวัดนนทบุรี สามารถแสดงได้ ดังแผนภาพที่ 1

ภาพที่ 1 การสรุปการวิเคราะห์ความรู้ความเข้าใจอำนาจหน้าที่ตามพระราชบัญญัติคณะสงฆ์ พ.ศ. 2505

โดยผลสรุปแต่ละด้าน ได้ข้อค้นพบอันประกอบด้วย 1) ด้านการปกครอง การปกครองและสอดส่องให้บรรพชิตและคฤหัสถ์ที่มีที่อยู่หรือที่หรือพำนักอาศัยอยู่ในวัดและปฏิบัติตามพระธรรมวินัย หรือเถรสมาคม ให้โอกาสการกระทำผิดกับ ไม่ได้ลงโทษเด็ดขาดเลยทีเดียวต้องประกอบไปด้วยเมตตา และ การมีกิจกรรมตามวาระโอกาส 2) ด้านศาสนศึกษา เน้นการสอนการเทศน์ สอนธรรมะญาติโยมที่มาวัด เป็นหน้าที่ปฏิบัติศาสนศึกษา 3) ด้านการศึกษาสงเคราะห์ การเน้นกิจกรรมต่างๆ อาทิ เช่น การแจกทุน มอบทุน เลี้ยงอาหารทุกปีการปลูกสร้างในที่ดินของวัดสร้างในที่ดิน ศูนย์การศึกษานอกโรงเรียนใช้ให้ใช้สถานที่ในที่ดินของวัด 4) ด้านการเผยแผ่ เน้นการแบ่งหน้าที่ในการทำงานทั่วไป เรื่องทำวัดสวดมนต์ และต้องทำร่วมกัน เน้นหลักเมตตาธรรมเป็นหลักและก็มีที่ยึดหยุ่นบ้าง เพื่อไม่ให้เกิดอาการตึงเครียด ช่วงเข้าพรรษา

มีเทศน์แสดง 5) ด้านการสาธารณูปการ เน้นบริหารจัดการคณะสงฆ์พระผู้ใหญ่เป็นหลัก การจัดการของแต่ละวัดใช้แบบอัติตาทิปไตยเป็นส่วนใหญ่ เน้นความสามัคคี และการดูแลสิ่งต่าง ๆ ภายในวัด และ 6) ด้านการ สาธารณสงเคราะห์ การบริหารจัดการในการบำรุง และอุปถัมภ์ในการจัดบริหารสถานที่ ที่พึ่งพิงอาศัย จากศรัทธาที่รับบริจาคสงเคราะห์โดยการแจกเสื้อผ้า ผ้าห่ม คนยากจนในต่างจังหวัด และการไปเยี่ยมผู้ป่วย ให้กำลังใจ ให้ความอนุเคราะห์ต่อหน่วยราชการในพื้นที่

การจัดการบริหารภายในจริง ๆ ค่าใช้จ่ายมีมาก เพราะว่าเป็นเงินเดือนจากเงินที่ได้มานี้ ก็ไม่ได้เงินได้มาจากรัฐ หรือว่าเงินได้มาโดยศรัทธา และต้องทำตามเพื่อรักษาศรัทธาญาติโยม อาจจะสร้างศาลานำปัจจัยมาถวายเจ้าอาวาสไว้ดูแล แล้วก็ใช้จ่ายใช้สอยให้เหมาะสม หากทางวัด นำปัจจัยมาบริหารผิดประเภท ก็ทำให้ญาติโยมในไม่เชื่อถือ ทางเรามีการจัดการบริหาร เพื่อให้เกิดความไว้วางใจซึ่งกันและกัน (พระครูสิทธิธรรมรัตน์, 2562) ในเมื่อบรรพชิตหรือคฤหัสถ์ในวัดนั้น ประพฤติผิดคำสั่งเจ้าอาวาส ซึ่งสั่งโดยชอบด้วยพระธรรมวินัย กฎมหาเถรสมาคม ข้อบังคับระเบียบ หรือคำสั่งของมหาเถรสมาคม (พระครูรัตนาสุตตารักษ์, 2562)

2. การวิเคราะห์ความรู้ความเข้าใจอำนาจหน้าที่ตามพระราชบัญญัติคณะสงฆ์ พ.ศ. 2505 ของเจ้าอาวาสในเขตปกครองคณะสงฆ์ อำเภอบางใหญ่ จังหวัดนนทบุรี

ผลการสรุปเกี่ยวกับปัญหานั้นได้ข้อสรุปของปัญหาจากการสัมภาษณ์ และเอกสาร โดยมีรายละเอียด ประกอบด้วย 1) ค่าใช้จ่ายภายในวัด 2) ปัญหาของเถรสมาคม 3) โครงสร้างของการปกครอง ระบบ ระเบียบของภายในวัด 4) การควบคุมพระสงฆ์ที่มีต่อสภาพสังคมที่เปลี่ยนแปลง และพระเถรผู้ใหญ่ที่ชราภาพ 5) ปัญหาทางวัดที่ไม่มีการสนับสนุนจากหน่วยงาน 6) ปัญหาอื่น ๆ ภายในวัด 7) ปัญหาการดูแลพระสงฆ์ภายในวัด และการดูแลวัดที่เชื่อมโยงกับสภาพสังคม ดังตารางที่ 1

ตารางที่ 1 การวิเคราะห์ความรู้ความเข้าใจอำนาจหน้าที่ตามพระราชบัญญัติคณะสงฆ์ พ.ศ. 2505

การวิเคราะห์ความรู้ความเข้าใจอำนาจหน้าที่ตามพระราชบัญญัติคณะสงฆ์ พ.ศ. 2505	
ปัญหาที่เกิดขึ้น	แนวทางแก้ไขปัญหา
ปัญหามี 2 ประเด็น คือ ส่วนที่ 1 การขาดความการใช้กฎของเถรสมาคมของพระผู้ใหญ่ ส่วนที่ 2 ความประพฤติและการศึกษาของพระและเณรทั่วไปๆ ที่ต้องปรับปรุง	การบริหารในแง่ของพระธรรมวินัยโดยใช้กับบรรพชิตหรือคฤหัสถ์ซึ่งไม่ได้รับอนุญาตจากเจ้าอาวาสเข้ามาอยู่ในวัด สั่งให้บรรพชิตหรือคฤหัสถ์ซึ่งไม่ได้อยู่ในโอวาทของเจ้าอาวาสออกไปเสียจากวัด สั่งให้บรรพชิตหรือคฤหัสถ์ที่มีที่อยู่หรือพำนักอาศัยอยู่ในวัดทำงานภายในวัดหรือให้ทำทัณฑ์บน หรือให้ขอขมาโทษในเมื่อบรรพชิตหรือคฤหัสถ์ในวัดนั้น
โครงสร้างของการปกครอง ระบบระเบียบของภายในวัดไม่แข็งแรงเหมือนสมัยก่อน	การจัดการคณะสงฆ์อำเภอบางใหญ่ใช้การปกครองด้วยการ ขอความร่วมมือกันครับ ขอความคิดเห็นกัน ตามมติที่เราประชุมกัน
ปัญหาการควบคุมดูแลพระส่วนน้อยที่ค่อนข้างดี มีปัญหาในบางอย่างครั้ง	ควรเน้นการบริหารจัดการโดยมีแนวทางในทางปฏิบัติภารกิจเกี่ยวกับอบรบประชาชน พระสงฆ์ภายในวัดเป็นที่ตั้ง โดยเน้นการทำกิจกรรมร่วมกันในการจัดการอบรบ
ทางวัดไม่ได้รับการสนับสนุนจากหน่วยงาน ทำให้เกิดปัญหาเรื่องอำนาจ ความรุนแรง และความไม่เข้าใจกัน	ควรทำความเข้าใจว่าปัญหาส่วนนี้มีส่วนประกอบหลายๆ อย่าง คำว่าเจ้าพนักงานมีสิทธิ์เพิ่มเติม ความเป็นเจ้าพนักงานมีอยู่ในพื้นฐานว่ามี หรือไม่ ควรจะเป็นไปตามกฎหมายและข้อบังคับ
ปัญหาทางคณะสงฆ์ และอื่นๆ เช่น ปัญหาเรื่องกฎระเบียบ, ผลประโยชน์ที่ดิน และปัญหาเรื่องขั้นตอนการดำเนินเอกสารที่ไม่สะดวก	ปัญหานี้ต้องมองว่าสมควรอันไหนที่จะแก้ไขควรแก้ไข เช่น การจับเงินจับทอง สมัยพุทธกาลมีเงินฝักหรือไม่ กรณีจับเงินไปทำประโยชน์พระธรรมวินัยไม่ได้กำหนด พระธรรมวินัยก็ไม่บัญญัติให้วัดมีเงินฝัก ให้มีมูลนิธิคอยช่วยในการสนับสนุนด้วย

การวิเคราะห์ความรู้ความเข้าใจอำนาจหน้าที่ตามพระราชบัญญัติคณะสงฆ์ พ.ศ. 2505	
ปัญหาที่เกิดขึ้น	แนวทางแก้ไขปัญหา
ปัญหาการบริหารพระสงฆ์ภายในวัดที่มาจากต่างครอบครัวในการดูแลและปกครอง อื่นๆ คือดูแลวัดวาอารามต่างๆ ในการทำนุบำรุงบูรณปฏิสังขรณ์ และปัญหาของวัดที่เก็บเงินได้ไม่เกิน 3,000 บาทในแต่ละวัด	ในการเน้นกฎหมายบ้านเมืองก็ต้องให้กฎหมายแก่คณะสงฆ์ เพราะฉะนั้นก็จะเอากฎหมายอะไรมาเพิ่มเติม ก็ต้องผ่านคณะสงฆ์มหาเถรเสด็จก่อน คือ ให้เกียรติ ให้โอกาสให้คณะสงฆ์ดูแลคณะสงฆ์ คณะสงฆ์จึงต้องมีกฎหมายของคณะสงฆ์

3. แนวทางการแก้ไขปัญหา ในการวิเคราะห์ความรู้ความเข้าใจอำนาจหน้าที่ตามพระราชบัญญัติคณะสงฆ์ พ.ศ. 2505 ของเจ้าอาวาสในเขตปกครองคณะสงฆ์ อําเภอบางใหญ่ จังหวัดนนทบุรี

ผลการสรุปเกี่ยวกับแนวทางการแก้ไขปัญหาโดยได้ข้อค้นพบจากปัญหาจากการสัมภาษณ์ และแนวทางการแก้ไขปัญหาจากสัมภาษณ์ เมื่อมาสังเคราะห์แล้วได้รายละเอียดโดยสรุป ประกอบด้วย 1) ปัญหาเกี่ยวกับค่าใช้จ่ายภายในวัด 2) ปัญหาของกฎเถรสมาคม ความประพฤติ และการศึกษาของพระเถร 3) ปัญหาเรื่องโครงสร้างภายในวัด 4) ปัญหาการควบคุมดูแลพระสงฆ์ 5) ปัญหาการจากการที่ไม่ได้รับการสนับสนุนจากหน่วยงาน 6) ปัญหาเรื่องกฎระเบียบ ผลประโยชน์ที่ดิน และปัญหาเรื่องขั้นตอนการดำเนินเอกสารที่ไม่สะดวก และ 7) ปัญหาการบริหารพระสงฆ์ภายในวัด การดูแลบำรุงวัด ดังแสดงในตารางที่ 2

ตารางที่ 2 แนวทางการแก้ไขปัญหา ในการวิเคราะห์ความรู้ความเข้าใจอำนาจหน้าที่ตาม
พระราชบัญญัติคณะสงฆ์ พ.ศ. 2505

แนวทางการแก้ไขปัญหา ในการวิเคราะห์ความรู้ความเข้าใจอำนาจหน้าที่ตามพระราชบัญญัติ คณะสงฆ์ พ.ศ. 2505	
ประเด็นปัญหา	แนวทางการแก้ไขปัญหา
ปัญหาเกี่ยวกับค่าใช้จ่ายภายในวัด	แก้ปัญหาในการบริหารเพื่อรักษาศรัทธาญาติโยม การสร้างศาลา การบำรุงรักษาวัด
ปัญหาของกฎเถรสมาคม ความประพฤติ และการศึกษาของพระเถร	การใช้หลักพระธรรมวินัยมาปรับใช้ให้เหมาะสมและเข้ากับสถานการณ์
ปัญหาเรื่องโครงสร้างภายในวัด	การมองปัญหาในภาพรวม และขอความร่วมมือกัน เพื่อให้มีความเห็นตรงกัน
ปัญหาการควบคุมดูแลพระสงฆ์	การมีการอบรม เน้นการทำกิจกรรม ให้ความรู้และเชื่อมความสัมพันธ์
ปัญหาการจากการทำงานที่ไม่ได้รับการสนับสนุนจากหน่วยงาน	การมีความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับปัญหา และเลือกใช้แนวทางที่จะแก้ปัญหาให้เหมาะสมอย่างระมัดระวัง
ปัญหาเรื่องกฎระเบียบ, ผลประโยชน์ที่ดิน และปัญหาเรื่องขั้นตอนการดำเนินเอกสารที่ไม่สะดวก	ประเด็นนี้ต้องมองว่าปัญหานี้ส่วนไหนสมควรแก้ไข และไม่สมควรแก้ไข โดยพิจารณาจากเหตุการณ์ที่เกิดขึ้น และปรับปรุงให้เหมาะสมกับสถานการณ์ที่เกิดขึ้น
ปัญหาการบริหารพระสงฆ์ภายในวัด การดูแลบำรุงวัด	กฎหมายบางครั้งควรต้องมีการเน้นข้อความหมายแก่คณะสงฆ์สำหรับพระภายในวัด และเน้นกฎหมายทั่วไปสำหรับใช้ในการบำรุงวัด

5. อภิปรายผลการวิจัย

การวิจัยเรื่อง “วิเคราะห์ความรู้ความเข้าใจอำนาจหน้าที่ตามพระราชบัญญัติคณะสงฆ์ พ.ศ. 2505 ของเจ้าอาวาสในเขตปกครองคณะสงฆ์ อำเภอบางใหญ่ จังหวัดนนทบุรี” ผู้วิจัยได้ข้อสรุปในประเด็นที่สำคัญ สามารถนำมาอภิปรายผลได้ดังนี้

1. โดยผลสรุปแต่ละด้าน ได้ข้อค้นพบอันประกอบด้วย 1) ด้านการปกครอง การปกครองและสอดส่องให้บรรพชิตและคฤหัสถ์ที่มีที่อยู่หรือที่หรือพำนักอาศัยอยู่ในวัดและปฏิบัติตามพระธรรมวินัย หรือเถรสมาคม ให้โอกาสการกระทำผิดกับ ไม่ได้ลงโทษเด็ดขาดเลยทีเดียว ต้องประกอบไปด้วยเมตตา และการมีกิจกรรมตามวาระโอกาส 2) ด้านศาสนศึกษา เน้นการสอนการเทศน์ สอนธรรมะญาติโยมที่มาวัด เป็นหน้าที่ปฏิบัติศาสนศึกษา 3) ด้านการศึกษาสงเคราะห์ การเน้นกิจกรรมต่างๆ อาทิ เช่น การแจกทุน มอบทุน เลี้ยงอาหารทุกปีการปลูกสร้างในที่ดินของวัดสร้างในที่ดินศูนย์การศึกษานอกโรงเรียนใช้ให้ใช้สถานที่ในที่ดินของวัด 4) ด้านการเผยแผ่ เน้นการแบ่งหน้าที่ในการทำงานทั่วไป เรื่องทำวัดสวดมนต์ และต้องทำร่วมกัน, เน้นหลักเมตตาเป็นหลัก ในหลังเมตตาธรรมเป็นหลักและก็มีกรยึดหยุ่นบ้าง เพื่อไม่ให้เกิดอาการตึงเครียด ช่วงเข้าพรรษา มีเทศน์แสดง 5) ด้านการสาธารณูปการ เน้นบริหารจัดการคณะสงฆ์ผู้ใหญ่เป็นหลัก, การจัดการของแต่ละวัดใช้แบบอัตตาธิปไตยเป็นส่วนใหญ่ เน้นความสามัคคี และการดูแลสิ่งต่าง ๆ ภายในวัด และ 6) ด้านการสาธารณสงเคราะห์ การบริหารจัดการในการบำรุง และอุปถัมภ์ในการจัดบริหารสถานที่ที่พึ่งพิงอาศัย จากศรัทธาที่รับบริจาคสงเคราะห์โดยการแจกเสื้อผ้า ผ้าห่ม คนยากจนในต่างจังหวัด และการไปเยี่ยมผู้ป่วย ให้กำลังใจ ให้ความอนุเคราะห์ต่อหน่วยราชการในพื้นที่ ดังนั้น พระสังฆาธิการควรมีความรู้ความสามารถในการบริหารจัดการในองค์กร ควรมีการฝึกอบรมพระภิกษุสามเณรให้มีความรู้ความเข้าใจวิธีการเผยแผ่ธรรมะ ควรมีผู้ที่มีความรู้ความสามารถเข้ามาช่วยดูแลประสานงานในถาวรวัตถุภายในวัดให้เป็นไปด้วยความเรียบร้อยอยู่เสมอ เพื่อให้เกิดความไว้วางใจซึ่งกันและกัน (พระครูสิทธิธรรมรัตน์, 2562)

2. ผลการสรุปเกี่ยวกับปัญหานั้นได้ข้อสรุปของปัญหาจากการสัมภาษณ์ และเอกสารโดยมีรายละเอียด ประกอบด้วย 1) ค่าใช้จ่ายภายในวัด 2) ปัญหาของเถรสมาคม 3) โครงสร้างของการปกครอง ระบบ ระเบียบของภายในวัด 4) การควบคุมพระสงฆ์ที่มีต่อสภาพสังคมที่เปลี่ยนแปลงและพระเถรผู้ใหญ่ที่ชราภาพ 5) ปัญหาทางวัดที่ไม่มีการสนับสนุนจากหน่วยงาน 6) ปัญหาอื่น ๆ ภายในวัด 7) ปัญหาการดูแลพระสงฆ์ภายในวัด และการดูแลวัดที่เชื่อมโยงกับสภาพสังคม ดังนั้น การออกกฎระเบียบปฏิบัติของศิษย์วัดและผู้อาศัยอยู่ภายในวัดพร้อมกับบทลงโทษเมื่อทำผิดอย่าง

ชัดเจน ควรจะดูแลพระภิกษุสามเณรในปกครองอย่างเป็นธรรม ควรให้มีการทำกิจกรรมร่วมกัน บ่อยๆ ที่ก่อให้เกิดความสามัคคีในหมู่คณะ กิจกรรมคณะสงฆ์บางอย่างอาจอาศัยการบริหารที่ คล่องตัวแบบภาคเอกชน โดยไม่ขัดกับหลักพระธรรมวินัย จะเห็นว่ากฎหมายคณะสงฆ์ฉบับปัจจุบัน ได้ทำให้การบริหารคณะสงฆ์บางอย่างล่าช้าเพราะยึดติดขั้นตอนตามระบบราชการมากเกินไป ฉะนั้นคณะสงฆ์ควรมีระบบการบริหารและการปกครองของตนเองที่ผสมผสานส่วนดีของระบบ ราชการและเอกชนเข้ากับหลักพระธรรมวินัยให้ทันกับเหตุการณ์และพัฒนาไปตามยุคสมัย การ ทำงานเป็นทีม มีการช่วยเหลือผู้อื่น และ มีความเชื่อถือไว้วางใจได้ (พระมหาวิศิต ธีรวิโส, 2562) สามารถเป็นศูนย์กลางของความเคารพนับถือ และสร้างความร่วมมือของคนในชุมชน ตลอดจน สามารถสร้างความเข้มแข็งในชุมชนได้อย่างยั่งยืนต่อไป

6. ข้อเสนอแนะ

1. ข้อเสนอแนะทั่วไป

1.1 ควรมีการวิเคราะห์ความรู้ความเข้าใจอำนาจหน้าที่ตามพระราชบัญญัติคณะสงฆ์ พ.ศ. 2504 ของเจ้าอาวาสในเขตปกครองคณะสงฆ์ให้ดีและมีประสิทธิภาพ

1.2 ควรมีการวิเคราะห์ความรู้ความเข้าใจอำนาจหน้าที่ตามพระราชบัญญัติคณะสงฆ์ พ.ศ. 2504 ของเจ้าอาวาสในเขตปกครองคณะสงฆ์นั้นกว้างไกล

1.3 ควรมีการให้ความรู้กับพระสังฆาธิการ หรือเจ้าอาวาสเกี่ยวกับการวิเคราะห์ ความรู้ความเข้าใจอำนาจหน้าที่ตามพระราชบัญญัติคณะสงฆ์ พ.ศ. 2504 ของเจ้าอาวาสในเขต ปกครองคณะสงฆ์เพื่อเสริมความรู้ให้มีความรู้มากยิ่งขึ้น

2. ข้อเสนอแนะในการวิจัยครั้งต่อไป

2.1 ควรนำหลักในการวิเคราะห์ความรู้ความเข้าใจอำนาจหน้าที่ตามพระราชบัญญัติ คณะสงฆ์ พ.ศ. 2504 ของเจ้าอาวาสในเขตปกครองคณะสงฆ์ไปใช้ต่อให้มากยิ่งขึ้น

2.2 ควรมีการวิเคราะห์ความรู้ความเข้าใจอำนาจหน้าที่ตามพระราชบัญญัติคณะสงฆ์ พ.ศ. 2504 ของเจ้าอาวาสในเขตปกครองคณะสงฆ์ให้เห็นภาพชัดเจนในสภาพของ พระสงฆ์ใน ปัจจุบันให้มากยิ่งขึ้น

2.3 ควรมีการขยายความเนื้อหาในเชิงลึกเกี่ยวกับการวิเคราะห์ความรู้ความเข้าใจ อำนาจหน้าที่ตามพระราชบัญญัติคณะสงฆ์ พ.ศ. 2505 ของเจ้าอาวาสในเขตปกครองคณะสงฆ์ ให้ดียิ่งขึ้น

เอกสารอ้างอิง

- กระทรวงศึกษาธิการ. (2541). *คู่มือการปฏิบัติงานของหน่วยอบรมประชาชนประจำตำบล*. กรุงเทพฯ: โรงพิมพ์กรมการศาสนา.
- กรมการปกครอง. (2561). *ข้อมูลวัดและสำนักสงฆ์จังหวัดนนทบุรี*. สืบค้นเมื่อ 17 เมษายน 2561, จาก [http:// www. dopa. go. th](http://www.dopa.go.th).
- พระครูรัตนาสุตตารักษ์. (2562). เจ้าอาวาสวัดพระนอน. *สัมภาษณ์*, 20 ตุลาคม 2562.
- พระครูสถิตสีลวงศ์. (2562). เจ้าอาวาสวัดพระเงิน. *สัมภาษณ์*, 18 ตุลาคม 2562.
- พระครูสุทธิธรรมรัตน์. (2562). เจ้าคณะตำบลเสาชิงหิน เจ้าอาวาสวัดสะแก. *สัมภาษณ์*, 22 ตุลาคม 2562.
- พระเทพโสภณ (ประยูร ธมฺมจิตฺโต). (2539). *พระพุทธศาสนายุคโลกาภิวัตน์*. กรุงเทพฯ: มูลนิธิพุทธธรรม.
- พระนฤพันธ์ ญาณิสฺสโร, (2562). วิถีครูบา: แนวคิดและกลไกการพัฒนาสังคมแบบมีส่วนร่วม. *วารสารศิลปการจัดการ*, 3(3), 204-222.
- พระมหาญาณพล ญาณปญฺโญ. (2562). รูปแบบการพัฒนาภาวะผู้นำด้านเผยแผ่สำหรับพระสังฆาธิการ ในเขตการปกครองคณะสงฆ์ฝั่งอันดามัน. *วารสารสันติศึกษาปริทรรศน์ มจร*, 7(5), 1306-1317.
- พระมหาวิศิต ธีรวีโส. (2562). การพัฒนาสมรรถนะของพระสังฆาธิการในจังหวัดสุรินทร์. *วารสาร มจร พุทธปัญญาปริทรรศน์*, 4(1), 169-180.
- พระสาโรจน์ กิตติสมฺปนฺโน. (2562). วิเคราะห์วิธีการสอนตามแนววิถีพุทธ โรงเรียนเชิงในเจริญราษฎร์ ตำบลเชิงใน อำเภอเชิงใน จังหวัดอุบลราชธานี. *วารสาร มจร พุทธปัญญาปริทรรศน์*, 4(2), 57-68.
- มหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย. (2539). *พระไตรปิฎกภาษาไทย ฉบับมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย*. กรุงเทพฯ: โรงพิมพ์มหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย.
- ฤดี แสงเดือนฉาย และ เรียงดาว ทเวชาติ. (2562). แนวทางพัฒนาการบริหารจัดการโครงการหมู่บ้านชาวพุทธต้นแบบอย่างยั่งยืน. *วารสารศิลปการจัดการ*, 3(2), 91-104.

แนวทางการพัฒนาสมรรถนะโฮมสเตย์ของการท่องเที่ยว
สร้างสรรค์เชิงวัฒนธรรมผ่านการมีส่วนร่วมของชุมชน
จังหวัดลำปาง *

Guidelines for the Development of Homestay Capability of
Cultural Creative Tourism through the Participation
of Communities in Lampang Province

อัจฉุรา เมฆสุวรรณ, ขจรศักดิ์ วงศ์วิรัช และเนตรดาว โทธรัตน์
Atchara Meksuwan, Kajohnsak Wongvirach and Neddeaw Totharat
คณะวิทยาการจัดการ มหาวิทยาลัยราชภัฏลำปาง
Faculty of Management Sciences, Lampang Rajabhat University, Thailand
Corresponding Author, E-mail: atchara.meksuwan@gmail.com

บทคัดย่อ

การวิจัยครั้งนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อ 1) วิเคราะห์ความพร้อมของโฮมสเตย์ในการพัฒนาและปรับปรุงของแต่ละชุมชนในเส้นทางการท่องเที่ยว 2) หาแนวทางเสริมสร้างสมรรถนะโฮมสเตย์ของการท่องเที่ยวสร้างสรรค์เชิงวัฒนธรรมผ่านการมีส่วนร่วมของชุมชน จังหวัดลำปาง และ 3) เชื่อมโยงเครือข่ายผู้ประกอบการโฮมสเตย์อันนำไปสู่การยกระดับการท่องเที่ยวสร้างสรรค์เชิงวัฒนธรรมของจังหวัดลำปาง กลุ่มตัวอย่าง ได้แก่ ผู้ประกอบการหรือเจ้าของโฮมสเตย์ในจังหวัดลำปาง จำนวน 5 อำเภอ ที่อยู่ในเส้นทางการท่องเที่ยวสร้างสรรค์เชิงวัฒนธรรม ประกอบด้วย 1) อำเภอเกาะคา 2) อำเภองาว 3) อำเภอแจ้ห่ม 4) อำเภอเมืองปาน และ 5) อำเภอวังเหนือ

* ได้รับบทความ: 2 เมษายน 2563; แก้ไขบทความ: 5 มิถุนายน 2563; ตอปรับตีพิมพ์: 6 มิถุนายน 2563

เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัยเป็นแบบสัมภาษณ์กึ่งโครงสร้าง และใช้เทคนิคการประชุมกลุ่มย่อย การเสวนา และการวิเคราะห์ประเด็นร่วมกันของกลุ่มตัวอย่าง

ผลการวิจัยพบว่า ความพร้อมของโฮมสเตย์ทั้ง 5 อำเภอ ในจังหวัดลำปาง มีความพร้อมและมีศักยภาพเพียงพอในการต้อนรับนักท่องเที่ยว ซึ่งได้รับการสนับสนุนในระยะเริ่มต้นจากหน่วยงานภาครัฐภายใต้โครงการหมู่บ้าน OTOP นวัตกรรม แต่ในบางพื้นที่ยังขาดประสิทธิภาพของการให้บริการและรองรับนักท่องเที่ยว ส่วนการบริหารจัดการที่รองรับการเข้าสู่มาตรฐานยังเป็นลักษณะต่างคนต่างทำไม่มีการบริหารจัดการรูปแบบกลุ่มในแต่ละอำเภอ สำหรับแนวทางการพัฒนาสมรรถนะให้เข้าสู่มาตรฐานของโฮมสเตย์ไทยด้วยการร่วมกันรวมกลุ่มเพื่อจัดตั้งเป็นกลุ่มวิสาหกิจชุมชนโฮมสเตย์ของแต่ละพื้นที่ทั้ง 5 อำเภอ การต่อยอดการประกอบการและสนับสนุนกิจกรรมการท่องเที่ยวสร้างสรรค์เชิงวัฒนธรรมของจังหวัดลำปาง และการดำเนินการให้เป็นมาตรฐานเดียวกันในรูปแบบของเครือข่ายชุมชนในจังหวัดลำปาง

คำสำคัญ: โฮมสเตย์; การมีส่วนร่วม; สมรรถนะ

Abstract

The objectives of this research were 1) to analyze the readiness of homestay in the development and improvement of each community in the tourism route 2) to find ways to enhance the homestay capability of cultural creative tourism through the participation of communities in Lampang province, and 3) to connect the network of homestay entrepreneurs leading to the promotion of cultural creative tourism of Lampang Province. The sample groups are entrepreneurs or homestay owners of 5 districts in Lampang Province that are in the cultural creative tourism route consisting of 1) Ko Kha District 2) Ngao District 3) Chae Hom District 4) Mueang Pan District and 5) Wang Nuea District. The research instruments were a semi - structured interview form and used the group meeting technique, discussion, and analysis of the joint issues of the sample.

The results of the research concluded that availability of homestays in all 5 districts in Lampang Province has sufficient and potential to welcome tourists. This was initially supported by government agencies under the OTOP Innovative Village Project, but in some areas are still lacking experience in providing services and supporting tourists. As for the management that supports the admission to the standard, it is still a different style. There is no group management in each district. As for the ways to develop competency to meet the standards of Thai homestay by joining together to form a group of homestay community enterprise of each area in 5 districts, expanding operations and supporting cultural creative tourism activities in Lampang province, and the implementation of the same standard in the form of community networks in Lampang Province.

Keywords : homestay, participation, capacity

1. บทนำ

การท่องเที่ยวถือว่าเป็นอุตสาหกรรมที่ใหญ่ที่สุดของโลก จากจำนวนของนักท่องเที่ยวที่เพิ่มขึ้นอย่างรวดเร็วในแต่ละประเทศทั่วโลกของทุกๆ ปี โดยประเทศไทยมีแนวโน้มที่ดีขึ้นตามสถานการณ์การท่องเที่ยวตั้งแต่ ปี พ.ศ. 2558 จนถึงปัจจุบันในปี พ.ศ. 2562 ศักยภาพการแข่งขันด้านธุรกิจท่องเที่ยวของประเทศไทยมีการปรับตัวอย่างเช่นธุรกิจโรงแรม และบริษัทนำเที่ยวที่ได้รับการสนับสนุนจากมาตรการของภาครัฐเข้ามามีบทบาทให้ธุรกิจท่องเที่ยวได้เข้ามามีส่วนร่วมกับชุมชน พร้อมผลักดันให้เกิดการท่องเที่ยวที่ยั่งยืนตามแนวโน้มการท่องเที่ยวยุคใหม่ (พัลลัศม์ ว่องไชยกุล, 2562) ทำให้เกิดโอกาสการขยายตัวด้านการท่องเที่ยวที่มีศักยภาพและความสามารถในการดึงดูดนักท่องเที่ยวชาวไทยและชาวต่างชาติที่มีพฤติกรรมการท่องเที่ยวที่แตกต่างกันมาสนใจจุดเดียวกัน คือ ตลาดการท่องเที่ยวทางเลือก (Alternative Tourism) ประกอบด้วย 1) การท่องเที่ยวเชิงธรรมชาติ (Green Tourism) 2) การท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรม (Cultural Tourism) และ 3) การท่องเที่ยวตามความสนใจพิเศษ (Special Interest Tourism)

(Goeldner and Ritchies, 2006) ความสามารถในการปฏิบัติงานโดยใช้ความรู้ทักษะและเจตคติที่บูรณาการกันอย่างแนบแน่นเพื่อให้เกิดประสิทธิภาพและประสิทธิผล

ตลาดการท่องเที่ยวทางเลือกเป็นที่ต้องการของนักท่องเที่ยวมากยิ่งขึ้นผนวกกับการท่องเที่ยวแบบโฮมสเตย์ และกำลังเป็นที่นิยมในกลุ่มนักท่องเที่ยวทั้งชาวไทยและชาวต่างชาติที่สามารถเข้ามาท่องเที่ยวเรียนรู้วิถีชีวิตของคนในชุมชนที่มีเอกลักษณ์ วัฒนธรรมเฉพาะตัว เนื่องจากการท่องเที่ยวแบบโฮมสเตย์มีหลากหลายรูปแบบให้นักท่องเที่ยวสามารถเลือกท่องเที่ยวตามความต้องการและมีให้บริการทั่วทุกภูมิภาคพร้อมทั้งยังเป็นการส่งเสริมรายได้ให้กับคนในชุมชนด้วยการนำเสนอสื่อวิทยากรอันสำคัญของพื้นที่ผ่านความรู้และประสบการณ์ของคนในชุมชนเกิดเป็นการปฏิบัติให้เป็นที่รู้จักแก่นักท่องเที่ยว อันนำไปสู่การพัฒนาเศรษฐกิจชุมชนให้มีความเข้มแข็ง และการที่นักท่องเที่ยวสามารถใช้ชีวิตใกล้ชิดกับธรรมชาติได้เรียนรู้วิถีชีวิตชุมชนภูมิปัญญาท้องถิ่นและศิลปวัฒนธรรมท้องถิ่น (บุญทัน ดอกโรส และปิยะนันต์ จันทร์ แยกหล้า, 2559)

จังหวัดลำปาง เป็นจังหวัดที่ตั้งอยู่ในภาคเหนือตอนบน มีแหล่งท่องเที่ยวทางธรรมชาติมากมาย ซึ่งในแต่ละพื้นที่ทั่วจังหวัดลำปางจะมีปราชญ์ชาวบ้าน ผู้นำชุมชนที่เป็น ผู้ผลักดันให้ชาวบ้านเกิดความสนใจในการอนุรักษ์ธรรมชาติ รวมทั้งมีหน่วยงานท้องถิ่นเข้ามาสนับสนุนด้วยการส่งเสริมจัดเป็นกิจกรรมต่างๆ ผ่านการมีส่วนร่วมของชุมชน โดยเฉพาะอย่างยิ่งการนำเอาศักยภาพด้านความรู้ประสบการณ์ของปราชญ์ในแต่ละชุมชนมาร่วมสร้างให้ชุมชนเกิดความเข้มแข็ง และสามารถรับมือกับสภาพแวดล้อมด้านเศรษฐกิจ สังคมที่เปลี่ยนแปลงอย่างต่อเนื่อง (สำนักงานจังหวัดลำปาง, 2560) ทั้งนี้ จากการศึกษาบริบทเบื้องต้นของการประกอบการโฮมสเตย์ของชุมชนในบางพื้นที่ในจังหวัดลำปาง พบปัญหาทางด้านการบริหารจัดการอันนำไปสู่ความยั่งยืน อาทิ การจัดการด้านกิจกรรม คุณภาพมาตรฐานที่พัก และการบริการของผู้ประกอบการที่อยู่ในพื้นที่หรือชุมชนต่างๆ ส่งผลให้การประกอบการโฮมสเตย์ของชุมชนต่างๆ ยังไม่ได้รับการรับรองซึ่งจากผลการตรวจประเมินมาตรฐานโฮมสเตย์ไทยรายภาคของเมืองรอง 55 จังหวัดนั้นในส่วนของจังหวัดลำปาง มีเพียง 4 ชุมชนที่ได้รับการรับรอง (กรมการท่องเที่ยว, 2561) จากข้อมูลกลุ่มชุมชนที่ประกอบการโฮมสเตย์ในพื้นที่ชุมชนท่องเที่ยว OTOP นวัตวิถีของจังหวัดลำปางซึ่งมีจำนวนกว่า 30 ชุมชนกระจายใน 13 อำเภอของจังหวัดลำปางซึ่งแสดงให้เห็นถึงสมรรถนะของชุมชน ในการพัฒนาการประกอบการโฮมสเตย์ที่ยังไม่ได้ดำเนินการให้เป็นไปตามมาตรฐานที่กำหนด รวมทั้งการดำเนินการท่องเที่ยวโดยชุมชนภายใต้โครงการหมู่บ้าน

ท่องเที่ยว OTOP นวัตวิถีและมีการดำเนินการของกลุ่มโฮมสเตย์ที่มีการรวมกลุ่มของชาวบ้าน มีการบริหารจัดการแบบมีส่วนร่วมของชุมชน และชุมชนร่วมเป็นเจ้าของตามเกณฑ์มาตรฐานนั้น (ประกาศกรมการท่องเที่ยว, 2554) การมีส่วนร่วมของคนในชุมชนจึงเป็นประเด็นสำคัญในการพัฒนาสมรรถนะของการดำเนินการเพื่อให้การประกอบการโฮมสเตย์เป็นไปตามมาตรฐานและได้รับการยอมรับของนักท่องเที่ยว

ดังนั้น ประเด็นปัญหาและจุดมุ่งหวังดังกล่าวนำไปสู่เป้าหมายเชิงผลลัพธ์ที่ได้จากการวิจัยครั้งนี้ คณะผู้วิจัยจึงมีความสนใจในการศึกษา แนวทางการยกสมรรถนะโฮมสเตย์ของท่องเที่ยวสร้างสรรค์เชิงวัฒนธรรมผ่านการมีส่วนร่วมของชุมชน จังหวัดลำปาง เพื่อให้มีมาตรฐานต่อการให้บริการเกี่ยวกับการจัดการบ้านพัก ด้านวิถีชีวิต ด้านวัฒนธรรมและประเพณี ท้องถิ่นรวมถึงการสนับสนุนการสร้างเครือข่ายของผู้ประกอบการและการมีส่วนร่วมของท้องถิ่นอย่างต่อเนื่องและมีการเจริญเติบโตอย่างรวดเร็วโดยเฉพาะอย่างยิ่งในชุมชน ที่เป็นแหล่งท่องเที่ยว มีลักษณะเศรษฐกิจของชุมชนที่เข้มแข็ง ก่อให้เกิดการจ้างงาน สร้างอาชีพสร้างรายได้ให้กับประชาชนในชุมชน จึงทำให้เกิดกิจกรรมการท่องเที่ยวเพื่อสัมผัสวัฒนธรรมชนบทหรือโฮมสเตย์ และได้รับความนิยมเพิ่มขึ้นทั้งในกลุ่มชาวไทยและชาวต่างชาติ เพื่อการศึกษาเรียนรู้วิถีชีวิตวัฒนธรรม ทัศนกรรมของท้องถิ่นและการพักอาศัยร่วมกันกับเจ้าของบ้านเพื่อที่จะทำความเข้าใจเกี่ยวกับวัฒนธรรมท้องถิ่น

2. วัตถุประสงค์ของการวิจัย

1. เพื่อวิเคราะห์ความพร้อมของโฮมสเตย์ในการพัฒนาและปรับปรุงของแต่ละชุมชนในเส้นทางท่องเที่ยว
2. เพื่อหาแนวทางการเสริมสร้างสมรรถนะโฮมสเตย์ของท่องเที่ยวสร้างสรรค์เชิงวัฒนธรรมผ่านการมีส่วนร่วมของชุมชน จังหวัดลำปาง
3. เพื่อเชื่อมโยงเครือข่ายผู้ประกอบการโฮมสเตย์อันนำไปสู่การยกระดับการท่องเที่ยวสร้างสรรค์เชิงวัฒนธรรมของจังหวัดลำปาง

3. วิธีดำเนินการวิจัย

การวิจัยครั้งนี้เป็นการวิจัยเชิงปฏิบัติการแบบมีส่วนร่วม โดยการสัมภาษณ์กึ่งโครงสร้าง และใช้เทคนิคการประชุมกลุ่มย่อย การเสวนา และการวิเคราะห์ประเด็นร่วมกันของกลุ่ม

ตัวอย่าง ซึ่งการศึกษาครั้งนี้ใช้การสุ่มตัวอย่างแบบเจาะจงและกลุ่มตัวอย่างนั้นยินดีและประสงค์ เข้าร่วมการดำเนินโครงการวิจัยกับผู้ประกอบการหรือเจ้าของโฮมสเตย์ในจังหวัดลำปาง จำนวน 5 อำเภอ ที่อยู่ในเส้นทางท่องเที่ยวสร้างสรรค์เชิงวัฒนธรรม ประกอบด้วย ประกอบด้วย (1) อำเภอเกาะคา จำนวน 9 หลัง (2) อำเภองาว จำนวน 8 หลัง (3) อำเภอแจ้ห่ม จำนวน 11 หลัง (4) อำเภอเมืองปาน จำนวน 6 หลัง และ (5) อำเภอวังเหนือ จำนวน 10 หลัง โดยอาศัยวิธีการศึกษาเชิงคุณภาพ (Qualitative Research Method) ขั้นตอนในการวิจัยได้แบ่งขั้นตอนการวิจัยออกเป็น 6 ขั้นตอน ดังนี้

1. ศึกษาข้อมูลทางด้านปฐมภูมิ (Primary Data) และทุติยภูมิ (Secondary Data) โดยการเก็บข้อมูลเบื้องต้นจากแหล่งข้อมูลต่าง ๆ อาทิเช่น เอกสาร ตำรา งานวิจัย สิ่งพิมพ์ ทฤษฎีและแนวคิดที่เกี่ยวข้องทั้งหมดเพื่อใช้เป็นฐานข้อมูลในการวางแผนงานวิจัยต่อไป

2. ลงสำรวจพื้นที่รวบรวมข้อมูลโฮมสเตย์ 5 อำเภอ จังหวัดลำปาง ได้แก่ 1) อำเภอเกาะคา 2) อำเภองาว 3) อำเภอแจ้ห่ม 4) อำเภอเมืองปาน และ 5) อำเภอวังเหนือ และแหล่งท่องเที่ยวสร้างสรรค์เชิงวัฒนธรรมของพื้นที่ศึกษา

3. จำแนกและจัดกลุ่มข้อมูล เพื่อจัดกลุ่มข้อมูลของโฮมสเตย์กับแหล่งท่องเที่ยวแต่ละพื้นที่ รวมถึงทำการวิเคราะห์ถึงสถานการณ์ให้บริการของโฮมสเตย์ในสภาพปัจจุบัน

4. จัดประชุมกลุ่มย่อย (Focus Group Discussion) โดยเชิญผู้ประกอบการโฮมสเตย์ และเชี่ยวชาญ จำนวน 8-10 คน จากผู้มีส่วนเกี่ยวข้องกับการประกอบการโฮมสเตย์และการท่องเที่ยวโดยชุมชนในพื้นที่วิจัย เพื่อสอบถามถึงสภาพปัญหา ความพร้อม ประโยชน์ที่จะได้รับ และแนวทางในการปรับปรุง โดยใช้กระบวนการแบบมีส่วนร่วมของผู้นำกลุ่มโฮมสเตย์ สมาชิกกลุ่ม และผู้นำชุมชนในการวิเคราะห์บริบท การกำหนดแนวทางการดำเนินงาน และการพัฒนาสมรรถนะของกลุ่มผู้ประกอบการโฮมสเตย์ในพื้นที่วิจัย

5. จัดอบรมความรู้การเข้าสู่มาตรฐานโฮมสเตย์และความรู้เกี่ยวกับการบริการ

6. ประเมินสมรรถนะผู้ประกอบการโฮมสเตย์ เพื่อสร้างเอกลักษณ์โฮมสเตย์ต้นแบบตามมาตรฐานโฮมสเตย์ไทย ให้สอดรับการให้บริการแก่นักท่องเที่ยวที่เข้ามาท่องเที่ยวตามเส้นทางท่องเที่ยวสร้างสรรค์เชิงวัฒนธรรม และนำเสนอแนะแนวทางในการปรับปรุงพัฒนา

7. จัดประชุมกลุ่มย่อย (Focus Group Discussion) เพื่อวิเคราะห์ปัญหา อุปสรรค และวิธีการแก้ไขเพื่อทำการเชื่อมโยงผู้ประกอบการโฮมสเตย์ในการเข้าสู่การพัฒนาเส้นทางท่องเที่ยวสร้างสรรค์เชิงวัฒนธรรม

8. สรุปผลการวิจัยและข้อเสนอแนะ

4. สรุปผลการวิจัย

1. ผลวิเคราะห์ความพร้อมของโฮมสเตย์ในการพัฒนาและปรับปรุงของแต่ละชุมชนในเส้นทางการท่องเที่ยว

1.1 อำเภอเกาะคา จังหวัดลำปาง พื้นที่อำเภอเกาะคามีโฮมสเตย์ที่ให้บริการอยู่และมีความพร้อมด้านศักยภาพการประกอบการโฮมสเตย์ ตั้งอยู่ที่บ้านโป่งร้อน หมู่ที่ 1 ตำบลใหม่พัฒนา ห่างจากตัวอำเภอเกาะคา 12 กิโลเมตร ตามถนนสายเกาะคา-ห้างฉัตร โดยมีสมาชิกจำนวน 10 หลังคาเรือน ซึ่งได้รับการส่งเสริมสนับสนุนจากพัฒนาชุมชนภายใต้โครงการ OTOP นวัตกรรม มีชาวบ้านในพื้นที่อำเภอเกาะคาที่มีความสนใจพัฒนาที่พักของตนให้เป็นโฮมสเตย์ คือ โฮมสเตย์บ้านจอมปิง และบ้านที่ชาวบ้านปลูกไผ่ มีจำนวน 2 หลังแต่ไม่มีผู้อาศัย มีจำนวนทั้งสิ้น 10 หลังคาเรือนในพื้นที่ตำบลนาแสง อำเภอเกาะคา จังหวัดลำปาง

1.2 อำเภองาว จังหวัดลำปาง พื้นที่อำเภองาว ส่วนใหญ่เป็นที่พักประกอบการโดยภาคเอกชน มีลักษณะเป็นประเภทของโรงแรม และรีสอร์ท อาทิเช่น บ้านริมเนิน, ไร่เดชา, ไร่กระต่าย, สายหมอก, มุกรวี และ ศรีสุพรรณ เป็นต้น แต่ชาวบ้านในพื้นที่อำเภองาวยังคงมีความต้องการเพื่อการพัฒนาทางการท่องเที่ยว จึงมีกลุ่มชาวบ้านบางส่วนได้พัฒนาบ้านพักของตนให้สามารถรองรับนักท่องเที่ยวที่จะเดินทางมาท่องเที่ยวในพื้นที่หรือต้องการหาที่พักระหว่างเดินทาง จึงเกิดเป็นการรวมกลุ่มโฮมสเตย์ขึ้นในพื้นที่ของอำเภองาว ได้แก่ บ้านร้อง อำเภองาว จังหวัดลำปาง จุดเริ่มต้นมาจากการดำเนินการภายใต้โครงการ OTOP นวัตกรรม โดยมีชาวบ้านที่อยู่ในพื้นที่เข้าร่วมกิจกรรมและดำเนินโครงการร่วมกันเป็นกลุ่มโฮมสเตย์รวมกันจำนวน 10 หลังคาเรือน

1.3 อำเภอเมืองปาน จังหวัดลำปาง พื้นที่อำเภอเมืองปาน มีรูปแบบการประกอบการที่เป็นที่พักและรีสอร์ทจำนวนมาก และขยายตัวรองรับการให้บริการแก่นักท่องเที่ยวตามพื้นที่และแหล่งท่องเที่ยวในชุมชนต่าง ๆ ในขณะเดียวกันภาครัฐได้ส่งเสริมการท่องเที่ยวเชื่อมโยงกับชุมชนภายใต้โครงการ OTOP นวัตกรรม ส่งผลให้เกิดผู้ประกอบการโฮมสเตย์ในพื้นที่บ้านหลวง ตำบลเมืองปาน และบ้านแม่แจ่ม ตำบลแจ้ซ้อน พร้อมให้บริการในเส้นทางหลักของอำเภอเมืองปาน แต่ยังไม่มีการดำเนินกิจกรรมให้พักและบริการนักท่องเที่ยวอย่างเป็นรูปธรรม ทั้งนี้การประกอบการโฮมสเตย์ของบ้านแม่แจ่มนั้นจะมีโฮมสเตย์ของกลุ่มชาติพันธุ์ให้บริการ จำนวน 5-10 หลัง และ

โฮมสเตย์บ้านสวนเหือนแก้ว หมู่บ้านหลวง หมู่ที่ 5 ตำบลแจ้ซ้อน ซึ่งเป็นหมู่บ้าน OTOP นวัตวิถี เช่นเดียวกับบ้านแม่แจ่ม มีโฮมสเตย์ให้บริการ 6 หลัง สำหรับกิจกรรมและที่พักลักษณะโฮมสเตย์ พบว่ามีข้อจำกัดในการดำเนินการด้านการนำเสนอข้อมูลแก่นักท่องเที่ยวชาวต่างชาติ ซึ่งผู้นำเที่ยวที่เป็นคนในชุมชนยังไม่มีความสามารถในการสื่อสารกับชาวต่างชาติได้ทำให้การให้บริการที่พักรวมและโฮมสเตย์ไม่สามารถนำเสนอไปยังนักท่องเที่ยวต่างชาติซึ่งเป็นกลุ่มที่สนใจเข้าพักในรูปแบบโฮมสเตย์ได้เท่าที่ควร

1.4 อำเภอแจ้ห่ม จังหวัดลำปาง พื้นที่อำเภอแจ้ห่ม มีการประกอบการโฮมสเตย์ จำนวน 3 พื้นที่ คือ บ้านใหม่เหล่ายาว ตำบลวิเชตนคร บ้านเด่นหนองนาว ตำบลแจ้ห่ม และบ้านแป้นใต้ ตำบลบ้านสา ซึ่งการประกอบการของทั้ง 3 หมู่บ้าน มีเพียงบ้านใหม่เหล่ายาวที่มีประสบการณ์ในการรองรับนักท่องเที่ยว โดยมีการดำเนินการที่โดดเด่นในด้านกิจกรรมเพื่อการท่องเที่ยวและโฮมสเตย์ และมีการบริหารจัดการในลักษณะกลุ่ม ซึ่งเกิดจากการขับเคลื่อนโครงการ OTOP นวัตวิถี มีระบบในการติดต่อเพื่อเข้าพักมาจากการรับรู้ข้อมูลจากสื่อออนไลน์ ซึ่งนักท่องเที่ยวที่เข้าพักจะมีอาหารบริการ มีกิจกรรมพ่อนก ล่องแพ สวนผักปลอดสารพิษ เที่ยวชมวัดในพื้นที่ และมีรถจักรยานยนต์ให้บริการ ทั้งนี้จากการศึกษายังพบว่า ทั้ง 3 หมู่บ้านของอำเภอแจ้ห่มสามารถเชื่อมโยงเครือข่ายแต่ละพื้นที่เข้าด้วยกันได้

1.5 อำเภอวังเหนือ จังหวัดลำปาง พื้นที่อำเภอวังเหนือ ในชุมชนหลายพื้นที่ซึ่งเป็นแหล่งท่องเที่ยวยังไม่ปรากฏการให้บริการหรือการรวมกลุ่มของคนในชุมชนในการประกอบการโฮมสเตย์ มีเพียงแต่ความต้องการและแนวทางเพื่อการพัฒนาตนเองในการเป็นผู้ประกอบการโฮมสเตย์ ซึ่งโดยส่วนใหญ่มักเป็นผู้ประกอบการที่พักรายวันที่ให้บริการโดยภาคเอกชนเป็นหลัก เนื่องจากเส้นทางของอำเภอวังเหนือ เป็นเส้นทางผ่านไปยังอำเภอต่าง ๆ ในจังหวัดพะเยาและจังหวัดเชียงราย โดยผู้มีส่วนร่วมในเวทีได้สะท้อนให้เห็นถึงปัญหาและสถานการณ์ว่า การประกอบการโฮมสเตย์จำเป็นต้องส่งเสริมและจูงใจให้นักท่องเที่ยวเกิดความสนใจแวะพักและเข้าร่วมกิจกรรมหรือเยี่ยมชมกิจกรรม เพื่อการท่องเที่ยวในชุมชนได้มีโอกาสและแนวทางในการพัฒนาการประกอบการโฮมสเตย์ในพื้นที่ได้

ภาพที่ 1 วิเคราะห์ความพร้อมของโฮมสเตย์ในการพัฒนาและปรับปรุงในเส้นทางการท่องเที่ยว

2. ผลการวิเคราะห์ร่วมกันหาแนวทางการเสริมสร้างสมรรถนะโฮมสเตย์ของท่องเที่ยวสร้างสรรค์เชิงวัฒนธรรมผ่านการมีส่วนร่วมของชุมชน จังหวัดลำปาง

จากที่คณะผู้วิจัยได้ทำการวิเคราะห์ศักยภาพและการดำเนินงานและการลงพื้นที่ศึกษาการประกอบการและภูมิศาสตร์ของพื้นที่ประกอบการของกลุ่มผู้ประกอบการโฮมสเตย์รวมทั้งผลที่ได้จากการวิเคราะห์ความต้องการเพื่อนำไปสู่การพัฒนาและยกสมรรถนะกลุ่มผู้ประกอบการโฮมสเตย์ โดยแนวทางที่กลุ่มผู้ประกอบการโฮมสเตย์มีความเห็นร่วมกัน ในการดำเนินงานอันนำไปสู่การพัฒนาสมรรถนะ ดังนี้

2.1 แนวทางการพัฒนาศักยภาพของการบริหารจัดการและการดำเนินงานของกลุ่มผู้ประกอบการโฮมสเตย์ทั้ง 5 อำเภอ ซึ่งประกอบด้วย การรวมกลุ่มและการจัดการกลุ่ม การพัฒนาองค์ความรู้ในการดำเนินกิจการโฮมสเตย์ การดำเนินการตามมาตรฐานโฮมสเตย์

2.2 แนวทางการพัฒนาการสื่อสารและการตลาดสำหรับการประกอบการโฮมสเตย์ ประกอบด้วย การพัฒนาองค์ความรู้ทางการนำเที่ยว การสื่อสารกับชาวต่างชาติ การสร้างและใช้สื่อเพื่อการสื่อสารประชาสัมพันธ์

2.3 แนวทางการพัฒนาเพื่อความยั่งยืน ซึ่งประกอบด้วย การส่งเสริมและพัฒนาองค์ประกอบทางการท่องเที่ยวโดยชุมชนอย่างมีส่วนร่วมของคนในชุมชน เช่น แหล่งท่องเที่ยว สถานที่พักผ่อน สิ่งอำนวยความสะดวก และการเดินทางคมนาคมหรือการขนส่ง

สาธารณะรวมทั้งสินค้าและของที่ระลึกจากชุมชน กิจกรรมที่นักท่องเที่ยวสามารถเข้าร่วมเรียนรู้จากชุมชนที่ตั้งของโฮมสเตย์

ทั้งนี้แนวทางในการพัฒนาและยกระดับสมรรถนะของกลุ่มผู้ประกอบการโฮมสเตย์จากข้อมูลที่ได้และความต้องการของผู้ประกอบการโฮมสเตย์จึงเป็นการรับข้อมูลและนำเสนอโฮมสเตย์เพื่อถ่ายทอดให้กับวิทยากรผู้ตรวจมาตรฐานโฮมสเตย์ ซึ่งผู้ประกอบการได้รับข้อเสนอแนะและติชม เพื่อนำไปปรับปรุงโฮมสเตย์ของตนเองในเบื้องต้น ของพื้นที่ทั้ง 5 อำเภอ

3. ผลการวิเคราะห์การเชื่อมโยงเครือข่ายผู้ประกอบการโฮมสเตย์อันนำไปสู่การยกระดับการท่องเที่ยวสร้างสรรค์เชิงวัฒนธรรมของจังหวัดลำปาง

จากการลงพื้นที่ทั้ง 5 อำเภอ คณะผู้วิจัยได้ร่วมกับผู้ประกอบการโฮมสเตย์และนักวิชาการพัฒนาชุมชนของสำนักงานพัฒนาชุมชนแต่ละอำเภอ ได้ร่วมกันถอดองค์ความรู้จากปัญหาที่พบของแต่ละพื้นที่ ผนวกกับการได้สัมภาษณ์ผู้ประกอบการจึงได้เป็นแนวทางการพัฒนาให้มีการจัดตั้งเป็นกลุ่มเพื่อยื่นขอจดทะเบียนเป็นวิสาหกิจชุมชนก่อน จึงจะดำเนินการพัฒนาและปรับปรุงโฮมสเตย์ให้ได้รับมาตรฐานโฮมสเตย์ไทย และเพื่อเป็นการต่อยอดองค์ความรู้ให้เกิดผลสัมฤทธิ์เชิงประจักษ์มากขึ้น คณะผู้วิจัยจึงได้นำตัวแทนของแต่ละอำเภอและแต่ละผู้ประกอบการโฮมสเตย์แห่งละ 2 คน รวมทั้งสิ้น 10 คน จาก 5 อำเภอ เดินทางเพื่อทดสอบเส้นทางและเทียบเคียงองค์ความรู้ในการประกอบการโฮมสเตย์ที่ได้รับรับรองมาตรฐานโฮมสเตย์ไทยรวมทั้งการเชื่อมโยงเครือข่ายเพื่อการเรียนรู้และเครือข่ายการดำเนินงาน ณ โฮมสเตย์บ้านท่าขันทอง ตำบลบ้านแซว อำเภอเชียงแสน จังหวัดเชียงราย ซึ่งเป็นโฮมสเตย์ที่ได้รับรางวัลมากมายในระดับประเทศและระดับอาเซียน ซึ่งโฮมสเตย์แห่งนี้มีจุดเด่นด้านการบริหารจัดการและการสร้างพันธมิตรเครือข่ายของชุมชนท่องเที่ยว และเครือข่ายของกิจกรรมที่เกิดความหลากหลายในท้องถิ่น โดยมีปลัดเทศบาลตำบลบ้านแซว นายเศรษฐศักดิ์ พรหมมา เป็นที่ปรึกษาให้กับกลุ่มโฮมสเตย์บ้านท่าขันทองแห่งนี้ และชาวบ้านในชุมชนบ้านท่าขันทองมีพื้นถิ่นมาจากจังหวัดทางภาคอีสานและย้ายถิ่นฐานมาจังหวัดเชียงราย ทำให้เอกลักษณ์และวัฒนธรรมที่สื่อสารออกมาจะเป็นทางภาคอีสานบนท้องถิ่นเมืองเหนือ

4. จากการดำเนินกิจกรรมและกระบวนการในการเชื่อมโยงเครือข่ายของกลุ่มผู้ประกอบการโฮมสเตย์ 5 อำเภอร่วมกัน และการเชื่อมโยงเครือข่ายกับกลุ่มโฮมสเตย์บ้านท่าขันทอง ตำบลบ้านแซว อำเภอเชียงแสน จังหวัดเชียงราย สามารถนำเสนอบทเรียนการเชื่อมโยงเครือข่ายได้ดังนี้

ภาพที่ 2 คณะศึกษาดูงานบ้านโฮมสเตย์บ้านท่าขันทอง จังหวัดเชียงราย

4.1 การเชื่อมโยงเครือข่ายร่วมกันระหว่างกลุ่มผู้ประกอบการโฮมสเตย์ 5 อำเภอ พบว่า กลุ่มผู้ประกอบการโฮมสเตย์ทั้ง 5 อำเภอ เดินทางไปศึกษาดูงาน ณ โฮมสเตย์บ้านท่าขันทอง ตำบลบ้านแซว อำเภอเชียงแสน จังหวัดเชียงราย ได้สัมผัสและเรียนรู้การบริหารจัดการจริงของโฮมสเตย์จากเจ้าของพื้นที่และเจ้าของบ้านที่ตนได้เข้าพัก พร้อมทั้งเทียบเคียงเพื่อนำมาวางแผนปฏิบัติให้เกิดขึ้นจริงกับกลุ่ม เช่น การจัดเตรียมผ้าปูที่นอน และผ้าห่มให้เหมือนกันในสมาชิกกลุ่มของพื้นที่ เป็นต้น ซึ่งถือว่าการพาคณะตัวแทนของผู้ประกอบการโฮมสเตย์ไปดูงานทำให้เกิดมุมมองในการทำโฮมสเตย์และการจัดตั้งเป็นกลุ่ม เพื่อง่ายต่อการบริหารจัดการ และการประสานงานผ่านเครือข่ายการทำงานของชุมชนให้เกิดประโยชน์ต่อชุมชนของตนเอง

4.2 การเชื่อมโยงเครือข่ายต้นแบบการบริหารจัดการ พบว่า ผู้ประกอบการโฮมสเตย์ทั้ง 5 อำเภอ ได้เรียนรู้และได้ร่วมทำกิจกรรมในแบบมุมมองของการศึกษาดูงานควบคู่กับมุมมองของนักท่องเที่ยวที่เข้าไปทำกิจกรรมร่วมกับชุมชนบ้านท่าขันทองในแต่ฐานกิจกรรม โดยมีที่ปรึกษาของกลุ่ม คือ นายเศรษฐศักดิ์ พรหมมา ปลัดเทศบาลตำบลบ้านแซว ได้ให้ความรู้ในการบริหารจัดการรูปแบบของกลุ่มโฮมสเตย์ ให้คำแนะนำและข้อสังเกต พร้อมตอบข้อซักถามแก่ตัวแทนของผู้ประกอบการโฮมสเตย์ ทำให้ผู้ประกอบการได้รับความรู้และพร้อมนำมาปรับปรุงกับโฮมสเตย์ในชุมชนของตนเอง

4.3 เกิดเครือข่ายเชิงรูปธรรมที่พัฒนาไปสู่เครือข่ายวิสาหกิจชุมชนผู้ประกอบการโฮมสเตย์ลำปาง จากการเทียบเคียงองค์ความรู้ที่ได้สู่การปฏิบัติหรือได้รับการถ่ายทอดจาก

สถานที่จริง ทำให้เกิดเป็นเครือข่ายของกลุ่มโฮมสเตย์ใน 5 อำเภอ จังหวัดลำปาง และ 1 อำเภอใน จังหวัดเชียงราย คือ โฮมสเตย์บ้านท่าชันทอง ซึ่งเป็นต้นแบบอย่างดีในการบริหารจัดการ โฮมสเตย์ครบวงจร ต่อไป งานวิจัยนี้จะเป็ต้นแบบขยายต่อไปเป็นการสร้างเครือข่ายของ โฮมสเตย์อีก 8 อำเภอ ทั่วจังหวัดลำปาง หากภายหลังเกิดเป็นการรวมกลุ่มโฮมสเตย์จนเกิดเป็น การจัดตั้งเป็นกลุ่มเพื่อยื่นขอจดทะเบียนเป็นวิสาหกิจชุมชนและดำเนินการในขั้นตอนต่างๆ เพื่อ รับรองมาตรฐานโฮมสเตย์ไทยต่อไป

จากการดำเนินการวิจัยและการวิเคราะห์ข้อมูลซึ่งนำเสนอผลการวิจัยข้างต้นนั้นจะเห็น ถึงองค์ความรู้ใหม่ที่เกิดขึ้นในกระบวนการพัฒนาสมรรถนะโฮมสเตย์ผ่านการมีส่วนร่วมของ ชุมชน จังหวัดลำปาง กล่าวคือ การพัฒนาสมรรถนะโฮมสเตย์ของกลุ่มผู้ประกอบการจากการ วิเคราะห์ของทีมนักวิจัยร่วมทั้งการใช้เครื่องมือวิจัย และการทบทวนวรรณกรรมจะพบว่าการ ดำเนินการส่วนใหญ่มักมีการปรับปรุงโฮมสเตย์ในลักษณะทางกายภาพเพื่อให้ตรงกับเกณฑ์ มาตรฐานที่กำหนดเพื่อให้ผ่านการรับรองและประเมินจากคณะกรรมการเป็นหลัก แต่ทว่า ภายหลังการดำเนินงานวิจัยและค้นพบองค์ความรู้ใหม่จากการพัฒนาสมรรถนะของโฮมสเตย์นั้น หลักการสำคัญนอกเหนือจากการปรับปรุงทางกายภาพของสถานที่หรือโฮมสเตย์เพื่อรับการ รับรองแล้ว การสร้างความรู้ความเข้าใจในของการประกอบการโฮมสเตย์ให้แก่ชุมชนหรือ ผู้ประกอบการในชุมชน การสร้างการรับรู้ถึงรูปแบบการท่องเที่ยวเพื่อเยี่ยมชมวิถีชีวิต ชนบธรรมนิยมประเพณี รวมทั้งการนำเสนออัตลักษณ์ของชุมชนเป็นองค์ประกอบสำคัญที่ถูก นำเสนอผ่านการประกอบการโฮมสเตย์ ซึ่งการสร้างการมีส่วนร่วมในประเด็นดังกล่าวนำไปสู่การ สร้างการมีส่วนร่วมในการนำเสนอ การรักษา และการถ่ายทอดชนบธรรมนิยมประเพณี วิถีชีวิต และอัตลักษณ์ชุมชนซึ่งสามารถนำเสนอผ่านการประกอบการโฮมสเตย์ของคนในชุมชนควบคู่กับ การพัฒนาตามมาตรฐานโฮมสเตย์ที่ถูกกำหนดและให้การรับรองจากหน่วยงานภาครัฐเพื่อสร้าง ความเชื่อมั่นให้แก่นักท่องเที่ยว

5. อภิปรายผลการวิจัย

1. วัตถุประสงค์ข้อที่ 1 เพื่อวิเคราะห์ความพร้อมของโฮมสเตย์ในการพัฒนาและปรับปรุง ของแต่ละชุมชนในเส้นทางการท่องเที่ยว

ความพร้อมของโฮมสเตย์ในการพัฒนาและปรับปรุงของแต่ละชุมชน ในเส้นทางการท่องเที่ยว ซึ่งกลุ่มผู้ประกอบการโฮมสเตย์ ในพื้นที่ต่าง ๆ ทั้ง 5 อำเภอ พบว่า กลุ่มผู้ประกอบการโฮมสเตย์บางแห่ง หรือบางหลังยังไม่มีประสบการณ์ในการให้บริการหรือรองรับนักท่องเที่ยว จึงทำให้ไม่สามารถวิเคราะห์ศักยภาพของการประกอบการและการดำเนินการได้อย่างชัดเจน แต่ทว่าความพร้อมของการรองรับหรือการให้การต้อนรับนักท่องเที่ยวหากมีกลุ่มนักท่องเที่ยวเข้ามาใช้บริการ ทางกลุ่มผู้ประกอบการโฮมสเตย์ทุกพื้นที่ให้การยืนยันถึงความพร้อม ศักยภาพของการทำงานร่วมกันของชุมชนที่สามารถให้บริการและรองรับนักท่องเที่ยวได้หากมีการแจ้งการเข้าพัก เนื่องจากอุปกรณ์บางอย่างได้รับการสนับสนุนจากหน่วยงานภาครัฐเพื่อการเตรียมพร้อมในการรองรับนักท่องเที่ยวในอนาคต เป็นไปในทิศทางเดียวกับกนกกรัตน์ ดวงพิกุล และ จารุพันธ์ เมธะพันธุ์ (2561) ทำการศึกษา โฮมสเตย์กับการจัดการท่องเที่ยวอย่างยั่งยืนในจังหวัดน่าน พบว่าการบริหารจัดการกลุ่มโฮมสเตย์ควรเน้นการทำงานเป็นทีม ร่วมกันคิดและแลกเปลี่ยนเรียนรู้ แบ่งหน้าที่ความรับผิดชอบตามความถนัดและความเหมาะสม ดำเนินงานโดยไม่มุ่งเน้นผลกำไร และต้อนรับนักท่องเที่ยวแบบญาติมิตร ดังผู้ให้ข้อมูลสำคัญท่านหนึ่งกล่าวว่า “การทำโฮมสเตย์ไม่ควรมุ่งเน้นผลกำไรทางธุรกิจเพียงอย่างเดียว ควรทำเพื่อประชาสัมพันธ์ให้คนอื่นรู้จักบ้านเรา จุดสำคัญยึดวัฒนธรรมและวิถีชีวิตชุมชน” เช่นเดียวกับงานศึกษาของสุวิมล วงษ์พิทักษ์ (2548) ผลการวิจัยสรุปได้ว่า คนในชุมชนจะต้องมีส่วนร่วมในการรับผิดชอบการบริหารจัดการธุรกิจที่พักแบบโฮมสเตย์ เพื่อให้เกิดความต้องการในการรับผลประโยชน์เข้าสู่ชุมชนอย่างแท้จริง และจะมีการจัดตั้งกลุ่มสมาชิกที่จะเข้ามาบริหารจัดการ ผลประโยชน์ของธุรกิจที่พักแบบโฮมสเตย์ โดยในระยะแรกให้คณะกรรมการหมู่บ้านเป็นผู้รับผิดชอบ เพื่อความสะดวกในการติดต่อสื่อสารระหว่างภายในชุมชนกับภายนอกชุมชน ในการนำแนวทางจากการศึกษาไปพัฒนาหมู่บ้านเพื่อการจัดตั้งธุรกิจที่พักแบบโฮมสเตย์ โดยชุมชนมีส่วนร่วมเป็นผู้ประกอบการ และเป็นประโยชน์ต่อชุมชนอื่น โดยเป็นกรณีศึกษาในการจัดตั้งธุรกิจที่พักแบบโฮมสเตย์ของตนเองให้เกิดประโยชน์สูงสุด

2. วัตถุประสงค์ข้อที่ 2 เพื่อหาแนวทางการเสริมสร้างสมรรถนะโฮมสเตย์ของท่องเที่ยวสร้างสรรค์เชิงวัฒนธรรมผ่านการมีส่วนร่วมของชุมชน จังหวัดลำปาง

จากการดำเนินงานค้นหาแนวทางในการพัฒนาและเสริมสร้างสมรรถนะของกลุ่มผู้ประกอบการโฮมสเตย์ ซึ่งพบว่าสิ่งสำคัญของการทำงานแบบกลุ่มโฮมสเตย์ทั้ง 5 อำเภอนั้น แนวทางในการเสริมสร้างสมรรถนะโฮมสเตย์ของในแต่ละพื้นที่ควรได้รับการถ่ายทอดองค์ความรู้เกี่ยวกับมาตรฐานของโฮมสเตย์สำหรับผู้ประกอบการเพื่อนำไปสู่การปรับปรุงมาตรฐานการ

ให้บริการ รวมทั้งการนำเสนออัตลักษณ์ชุมชนผ่านกิจกรรมต่างๆ ของการต้อนรับคณะนักท่องเที่ยว รวมทั้งควรจัดให้มีกิจกรรมการเทียบเคียงองค์ความรู้กับโฮมสเตย์ที่ได้รับการรับรองมาตรฐานโฮมสเตย์ไทยเพื่อนำบทเรียนมาดำเนินการปรับปรุงและพัฒนาสมรรถนะของการดำเนินการและสามารถนำเข้าสู่การรับรองมาตรฐานโฮมสเตย์ไทยซึ่งจะทำให้การประกอบการมีศักยภาพจากการให้การรับรองของหน่วยงานที่เกี่ยวข้องซึ่งสอดคล้องกับเปรมปรีดา ทองลา และคณะ (2559) ซึ่งระบุว่าการพัฒนาศักยภาพและการเสริมสร้างสมรรถนะของผู้ประกอบการโฮมสเตย์ที่นำไปสู่การรับรองมาตรฐานโฮมสเตย์ไทยนั้นส่วนหนึ่งเกิดจากการศึกษาดูงาน เรียนรู้และเห็นตัวอย่างจากชุมชนอื่น และมองเห็นว่าชุมชนตนเองก็มีทรัพยากรการท่องเที่ยวไม่แพ้ที่อื่น และสามารถนำมาปรับปรุงด้านการดำเนินการบริหารการสร้างกิจกรรมเพื่อรองรับนักท่องเที่ยว การวางแผนและพัฒนาโฮม สเตย์ให้เป็นพื้นที่ ที่สร้างความสุข สนุกสนาน ความรู้และสร้างประสบการณ์ให้นักท่องเที่ยว

3. วัตถุประสงค์ข้อที่ 3 เพื่อเชื่อมโยงเครือข่ายผู้ประกอบการโฮมสเตย์อันนำไปสู่การยกระดับการท่องเที่ยวสร้างสรรค์เชิงวัฒนธรรมของจังหวัดลำปาง

การเชื่อมโยงเครือข่ายกับผู้ประกอบการโฮมสเตย์ 5 อำเภอ จังหวัดลำปาง ซึ่งเป็นการต่อยอดองค์ความรู้ให้เกิดผลสัมฤทธิ์เชิงประจักษ์มากขึ้น ได้นำตัวแทนของแต่ละอำเภอและแต่ละผู้ประกอบการโฮมสเตย์เดินทางศึกษาดูงานและเทียบเคียงองค์ความรู้ในการประกอบการโฮมสเตย์ที่ได้รับการรับรองมาตรฐานโฮมสเตย์ไทยรวมทั้งการเชื่อมโยงเครือข่ายเพื่อการเรียนรู้และเครือข่ายการดำเนินงาน ณ โฮมสเตย์บ้านท่าขันทอง ตำบลบ้านแซว อำเภอเชียงแสน จังหวัดเชียงราย ซึ่งเป็นโฮมสเตย์ที่ได้รับรางวัลอย่างมากมายในระดับประเทศและระดับอาเซียน ซึ่งโฮมสเตย์แห่งนี้มีจุดเด่นด้านการบริหารจัดการและการสร้างพันธมิตรเครือข่ายของชุมชนท่องเที่ยว และเครือข่ายของกิจกรรมที่เกิดความหลากหลายในท้องถิ่น โดยมีปลัดเทศบาลตำบลบ้านแซว นายเศรษฐศักดิ์ พรหมมา เป็นที่ปรึกษาให้กับกลุ่มโฮมสเตย์บ้านท่าขันทองแห่งนี้ และชาวบ้านในชุมชนบ้านท่าขันทองพื้นถิ่นมาจากจังหวัดทางภาคอีสานและย้ายถิ่นฐานมาจังหวัดเชียงราย ทำให้เอกลักษณ์และวัฒนธรรมที่สื่อสารออกมาจะเป็นทางภาคอีสานบนท้องถิ่นเมืองเหนือได้ เป็นไปในทิศทางเดียวกับงานศึกษาของนพชัย ฟองอิสสระ (2559) ศึกษารูปแบบการสร้างเครือข่ายทางสังคมของการท่องเที่ยววัฒนธรรมโฮมสเตย์กลุ่มชาติพันธุ์อาข่า บ้านสองแควพัฒนาเทศบาลตำบลแม่ยาว อำเภอเมือง จังหวัดเชียงราย พบว่า การเกิดขึ้นของเครือข่ายทางสังคมของการท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรมแบบโฮมสเตย์ของกลุ่มชาติพันธุ์อาข่าบ้านสองแควพัฒนา ได้รับการขับเคลื่อนจาก

หน่วยงานทั้งภายในและภายนอกชุมชนตามนโยบายการส่งเสริมการท่องเที่ยว รวมทั้งการสร้างเครือข่ายทางสังคมการท่องเที่ยววัฒนธรรมและโฮมสเตย์ของกลุ่มชาติพันธุ์ที่นำไปสู่การเป็นเครือข่ายระดับภูมิภาค (Regional network) เพื่อให้การทำงานตอบสนองกลุ่มนักท่องเที่ยวได้หลากหลายขึ้น

6. ข้อเสนอแนะ

1. ข้อเสนอแนะจากการศึกษาวิจัยครั้งนี้ ได้แก่

1.1 ผู้ประกอบการโฮมสเตย์ทั้ง 5 อำเภอ ยังขาดการบริหารจัดการแบบกลุ่มทำให้ต่างคนต่างทำ ไม่มีการประสานงานในการทำงานได้อย่างมีประสิทธิภาพ ดังนั้นจำเป็นต้องมีผู้นำโฮมสเตย์ของแต่ละพื้นที่เพื่อกระตุ้นให้เกิดการรวมกลุ่มขึ้น

1.2 แม้ผู้ประกอบการโฮมสเตย์จะได้รับความรู้เกี่ยวกับมาตรฐานโฮมสเตย์ และได้รับคำชี้แนะ แต่ผู้ประกอบการโฮมสเตย์บางคนไม่มีแรงผลักดันจากนักท่องเที่ยวที่จะเข้ามาพักจึงยังไม่ดำเนินการตามข้อชี้แนะที่ได้ จำเป็นต้องมีการเพิ่มการประชาสัมพันธ์ให้ทราบถึงโฮมสเตย์ของและพื้นที่

2. ข้อเสนอแนะจากผลการศึกษาเชิงนโยบาย ได้แก่

2.1 สำนักงานพัฒนาชุมชนในแต่ละอำเภอได้สนับสนุนงบประมาณเพื่อให้เกิดมีการจัดตั้งเป็นกลุ่มโฮมสเตย์ในพื้นที่ หลังจากร่วมกันวิเคราะห์ศักยภาพและความพร้อม หน่วยงานสามารถนำข้อมูลที่ได้วางแผนนโยบายเพื่อสนับสนุนและขับเคลื่อนให้กับกลุ่มโฮมสเตย์ให้สามารถต้อนรับนักท่องเที่ยวในอนาคตต่อไปได้

2.2 สำนักงานการท่องเที่ยวจังหวัดลำปาง สามารถนำข้อมูลที่ได้ของผู้ประกอบการโฮมสเตย์ที่เปิดให้บริการอยู่จริงเผยแพร่ข้อมูลการให้บริการผ่านทางช่องทางของการท่องเที่ยวจังหวัดลำปางให้นักท่องเที่ยวที่มีความสนใจจะติดต่อเพื่อเข้าพัก เพื่อเป็นช่องทางประชาสัมพันธ์ให้กับกลุ่มโฮมสเตย์อีกช่องทาง

3. ข้อเสนอแนะในการวิจัยครั้งต่อไป ได้แก่

3.1 สามารถต่อยอดประเด็นการวิจัยในด้านของกลยุทธ์ธุรกิจที่เน้นการสร้างเครือข่ายกลุ่มผู้ประกอบการโฮมสเตย์ทั้ง 5 อำเภอ หรือขยายการรวมกลุ่มโฮมสเตย์ทั้งจังหวัดลำปาง และผลักดันให้โฮมสเตย์ที่มีอยู่เดิมสามารถจดทะเบียนเป็นกลุ่มวิสาหกิจชุมชนโฮมสเตย์ เพื่อยื่นขอมาตรฐานโฮมสเตย์ไทยได้

3.2 เนื่องจากการศึกษาครั้งนี้มีข้อจำกัดด้านของพื้นที่ที่ศึกษาเพียง 5 อำเภอและใช้กระบวนการวิจัยเชิงคุณภาพในการศึกษา ดังนั้นหากมีการศึกษาครั้งต่อไปในประเด็นเดียวกัน ควรมีการขยายขอบเขตไปในพื้นที่อื่นๆ หรือทำการศึกษาร่วมกันระหว่างผู้ประกอบการและนักท่องเที่ยวเพื่อให้เกิดองค์ความรู้ใหม่เกิดขึ้น

เอกสารอ้างอิง

- กนกรัตน์ ดวงพิกุล และ จารุพันธ์ เมธะพันธ์. (2561). โสมสเทย์กับการจัดการท่องเที่ยวอย่างยั่งยืนในจังหวัดน่าน. *วารสารบัณฑิตวิทยาลัย*, 9(1), 217-234.
- กรมการท่องเที่ยว. (2561). *โสมสเทย์ในจังหวัดท่องเที่ยวเมืองรอง*. สืบค้นเมื่อ 4 กันยายน 2562, จาก <https://www.dot.go.th/pages/43>
- นพชัย ฟองอิสสระ. (2559). รูปแบบการสร้างเครือข่ายทางสังคมของการท่องเที่ยววัฒนธรรม โสมสเทย์กลุ่มชาติพันธุ์อาข่า บ้านสองแควพัฒนาเทศบาลตำบลแม่ยาว อำเภอเมืองจังหวัดเชียงราย. *วารสารมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์*, 7(2), 15-41.
- บุญทัน ดอกไธสง และ ปิยะนันต์ จันทร์แขกหล้า. (2559). การกำหนดนโยบายธุรกิจโสมสเทย์ของไทย. *วารสารรัฐศาสตร์ปริทรรศน์ มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์*, 3(1), 77-94.
- เปรมปรีดา ทองลา, นันทศักดิ์ บุรขจรกุล, บุษรา บรรจงการ และภานิตา โพธิ์แก้ว. (2559). แนวทางการพัฒนาโสมสเทย์สู่มาตรฐานโสมสเทย์ไทย กรณีศึกษาโสมสเทย์จังหวัดจันทบุรี. ใน *การประชุมวิชาการและนำเสนอผลงานวิจัยระดับชาติ ราชธานีวิชาการ ครั้งที่ 1 “สร้างเสริมสหวิทยาการ ผสมผสานวัฒนธรรมไทย ก้าวอย่างมั่นใจเข้าสู่ AC”*, (หน้า 2452-2463).
- ประกาศกรมการท่องเที่ยว เรื่อง กำหนดมาตรฐานบริการท่องเที่ยวมาตรฐานโสมสเทย์ไทย พ.ศ. 2554. (2554, 31 มกราคม). ราชกิจจานุเบกษา. เล่มที่ 129 ตอนพิเศษ 26 ง. หน้า 59-63.
- พัชรุทธิ์ ว่องไชยกุล. (2562). *WEF ประกาศ “ประเทศที่มีศักยภาพแข่งขันด้านธุรกิจท่องเที่ยว” สูงที่สุดในโลก “ไทย” ครองอันดับ 31*. สืบค้นเมื่อ 4 กันยายน 2562, จาก <https://forbesthailand.com/news/travel/wef-ประเทศ-ศักยภาพท่องเที่ยว.html>.

สำนักงานจังหวัดลำปาง. (2560). *ข้อมูลการท่องเที่ยวจังหวัดลำปาง*. สืบค้นเมื่อ 1 เมษายน 2562, จาก <http://web.egtechma.ac.th/pdf/travel.pdf>.

สุวิมล วงษ์พิทักษ์. (2548). การศึกษาความเป็นไปได้ในการจัดตั้งธุรกิจที่พักแบบโฮมสเตย์ โดยชุมชนมีส่วนร่วม : กรณีศึกษาชุมชนบ้านปางมะโอตำบลแม่ณะ อำเภอเชียงดาว จังหวัดเชียงใหม่. *วิทยานิพนธ์ปริญญาศิลปศาสตรมหาบัณฑิต สาขาการวิจัยและพัฒนาท้องถิ่น*. มหาวิทยาลัยราชภัฏเชียงใหม่.

Goeldner, C. R. , & Ritchies, B. J. (2006). *Tourism: Principles, practices and philosophies*. New Jersey: John Wiley and Sons.

Data Governance and Digital Government Development *

Churairat Chullachakkawat
Chiang Mai Rajabhat University
E-mail: Crr_12345@hotmail.com

Abstract

This research has the objective to study the importance of government data governance in relation to the development of digital government by collecting, analyzing and synthesizing data. This research consists of documents and research related to the Digital Government Development Framework, Information Governance and Digital Government Development Plan of Thailand 2020-2022 from various sources, including websites of relevant agencies.

The results from the study suggest that developments of digital government from good data management makes a clearer data classification, also When considering standardization in data management, there is a suitable usage policy by type on the data validation. In addition, government officials will have a better understanding of the use of effective information. The department will then adjust the work style to suit the digital age. This may need to have the position of Chief Data Officer or Chief Data Officer. Of course, the work process will also change. This is what started the government transitioning to digital transformation.

Keywords: Data Governance; Digital Governance; Digital Transformation

*ได้รับบทความ: 27 เมษายน 2563; แก้ไขบทความ: 4 มิถุนายน 2563; ตอรับตีพิมพ์: 5 มิถุนายน 2563

Received: April 27, 2020; Revised: June 4, 2020; Accepted: June 5, 2020

1. Introduction

The 20-year national strategy has laid out the 12th National Economic and Social Development Plan in Strategy Agenda 3; which is to promote the possibility of Digital Government information (Galina, 2016) and the use of information to promote transparency that creates participation and innovations. The operational frameworks that can lead to this goal is Digital Government Platforms (Palvia & Sharma, 2007), by developing digital platforms that support digital services from the starting point to the end of the usage line. The service system will be prepared on the same platform created by the data connection and work between government agencies through a data exchange system that controls the access to information of staff and the determination of the form of government data management with good governance or data governance.

Preparation in this regard will coincide with the government policy that promotes the digital economy and finally Thailand 4.0 policy. In the digital era, data will be at the heart of everything. Due to the fact that more than 80% of Thai people have access to the internet along with the National e-Payment policy, the use of QR codes as a medium of payments without cash is widespread (Fang, 2002). These increasingly emphasize the importance of data that operates smoothly through various digital systems. The important issue at this time is we will manage digital information to be efficient, secure and most importantly, how to manage good governance? Moreover, the eruptions of Big Data and advances technology such as Cloud Computing will make data management completely changed. We must, therefore, have a framework for managing the country's information governance.

2. Research Objective

To study the importance of government data governance affecting digital government development. Also to study the current situation of government information governance management and the framework for managing the country's information governance.

3. Research Methodology

This study will examine the collection, analysis, and synthesis of data which consists of documents and research related to the Digital Government Development Framework, Information Governance, and Digital Government Development Plan of Thailand 2020-2022, from various database sources including websites of relevant agencies.

1. Digital Government and Thailand 4.0 Policy

From the emergence of Information and Communication Technology (ICT) to the Industrial Revolution (1-4), it can be seen that technology has a great influence on the lives of people in society, due to the fast and thorough distribution of information. It also helps to facilitate various aspects as well. Therefore, it cause the general public and even the government itself begin to use information and communication technology and data management to improve operations in all areas of the state, leading to the “Electronics Government” or “E-Government” (Griffin, Trevorrow, & Halpin, 2007) and contributes to the government to change working from the traditional form into the electronic format. The purpose is to make the operation of the state to be convenient, fast and accurate, whether tax filing, car registration, filing a lawsuit, in bidding and procurement, etc.

The tool that the government initiated to support the reform of public administration is electronic government services (e-Government Service) to meet and support the needs of the people including reducing the cost of government

policy in a way. In addition, the government has implemented policies in response to globalization through the legislative process, namely issuing relevant laws. Whether it is technology laws, master plans, economic development plans at different levels, government agencies use information technology in operation. It is hoped that this process will truly drive the organization to become a connected Government (Alcaide & Bolivar, 2018).

2. The Concept of Digital Government

Many agencies have defined the term “Digital Government” or “Digital Governance” as follows.

Digital Government Development Agency Public Organization (2019) defined “Digital Government” as the use of digital technology as a tool for public administration and public services by improving the management and integration of government information and work to be consistent and linked together with security and good governance to efficiency and facilitate the provision of public services for public disclosure of public information and create participation from all sectors.

Electronic Transactions Development Agency (2020); defined “Digital Government” as the use of information and communication technology to support good governance in government administration and services, which consists of Participatory, Rule of law, Transparency, Responsiveness, Consensus, Equity, Effectiveness and Accountability.

An important issue for developing countries to build E-Government is to identify legal issues, as described above, an establishment for a clear framework of legal protection is necessary to protect the governments’ interests. Also to secure and enforce it in the developed countries is much more convenient. However, developing countries may not be as convenient due to the government, social structure and political awareness.

3. Terminology

Electronic Government (e-Government) is described in two ways. The first view states that Electronic government is the use of information and communication technology (ICT) and government technology applications for the provision of information and services from government to people. Another perspective believes that Electronic government means the whole electronic communication between government agencies, the public and the business sector.

4. Data Governance

There are experts from various authorities to define the word “Data Governance” or “Data Governance” as follows.

Askham (n.d.) Defined Data Governance as an activity consisting of determination of control and decision-making in information management in which the information is classified as one of the assets of the department.

Thomas (n.d.) defined; systems that define decision-making power and responsibilities for the data-related processes with a clear and accepted plan. The stated plan must be able to explain that who has the role to do with the data set, as well as when and how to use the principles and methods of using the data.

DAMA International defined rights and control (planning, monitoring, and enforcement) in data management.

Kim & Cho defined; data management from a data related perspective, making the department aware of the standardization, systematic data, and data integration. It is also including the information that is in the system, information related to the operations of various departments, policies, and operational procedures.

From the above definitions, it can be concluded that Data Governance is “defining decision-making rights and responsibilities in promoting the process

of use and data management, including processes that define roles, policies, and standards that support the provision of proceeding data more efficiently, that results in the department achieving the desired goal”.

Legislative preparation is an important part of supporting the digital economy policy and achieving Thailand 4.0 goals. Information is spreading quickly, more and more people in the country have access to the Internet. In addition, the government also promotes other policies such as e-Payment, PromptPay, using QR Codes in place of paperless policies, and using Cloud Computing technology to manage data storage, etc. These phenomena influence the increase in digital data. Therefore, what Thailand needs to consider is how to maximize data management with good governance altogether.

5. Conceptual Framework of Research

Information is one of the important assets and is a mechanism to drive the operations of the department to achieve the set goals, but many departments still lack planning for data management. Whether it is creating, storing, processing, applying, disclosing or destroying caused agencies to unable to integrate information. There are also obstacles to regulations. Therefore, if the government agencies are able to manage the data, it will allow the department to maximize the use of the available data. In order to do so, it requires a clear and systematic framework. The researcher has studied the data governance concept and found that the government data governance framework at the department level consists of 4 main parts, namely 1) definitions and rules related to data 2) Process of Information Governance 3) Government Information Governance Structure (Digital Government Development Agency (Digital Government Development Agency Public Organization, 2018) as figure 1

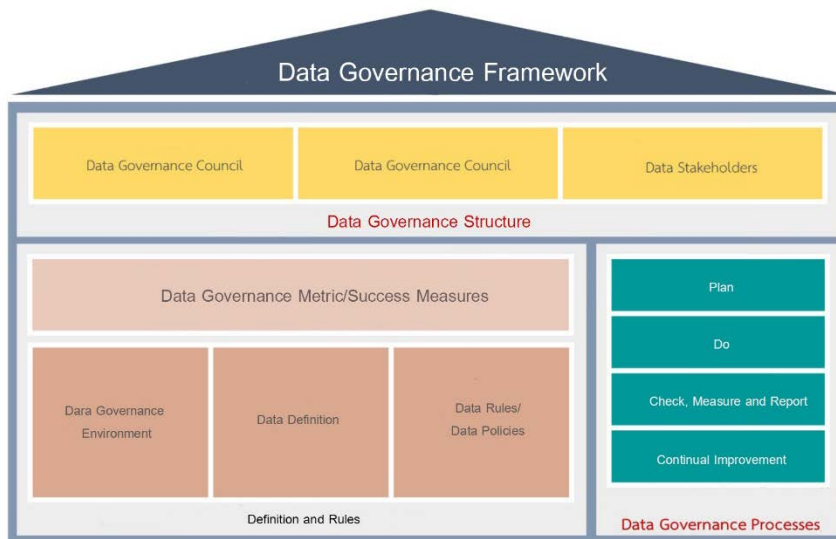

Figure 1. The Regulatory Framework for Information at the Department Level

Source: <https://waa.inter.nstda.or.th/stks/pub/2019/20191105-data-governance-framework-book.pdf>

5.1 Data Governance Environment

a. Laws, regulations, policy guidelines and guidelines related, including the disclosure of information, data exchange, personal data protection, and confidentiality.

b. Data Definition; in order to create a mutual understanding among relevant parties, In which the data classification will make it possible to see the overview data. Also, it will create a better understanding of Metadata.

c. Data Rules often refer to data-related policies. The data policy describes the best practices and prohibitions. While the data standard describes methods or procedures. Therefore, the standardization should be consistent with the data policy set.

5.2 Data Governance Structure; The determination of the structure of government data governance to represents hierarchy between groups of people related to government data governance. This represents the right to order according to the hierarchy. In this regard, the number of personnel and the depth of the hierarchy shall be considered as appropriate for each government agency. Government agencies can set up different forms of information governance consisting of 1) The format of the virtual team, selected from various departments, 2) The format with a clear responsible segment, which may be re-established or assigned to a function that is similar to a structure, and 3) A mixed format which requires a distinct separation of duties between the primary responsibility segment and the virtual team.

5.3 Data Governance processes are procedures for supervising the processing of data in accordance with the rules, regulations or policies related to data, government information, governance process, from planning to continuous improvements as follows;

Figure 2 Data Governance Process

Source: <https://waa.inter.nstda.or.th/stks/pub/2019/20191105-data-governance-framework-book.pdf>

a) Plan; by specifying vision and issues, in order to supervise and manage information and also to determine the scope of the operation, duration, relevant personnel, and cost, then officially announce the plan, rules, regulations and related policies.

b) Do; is the work of all relevant personnel. It will proceed according to the plan in accordance with the rules, regulations, policies, standards and various practices, including a report on the progress of the performance and the problems encountered during the operation.

c) Check, Measure, and Report; this step will check the consistency of rules, policies, standards, and practices, as well as data quality Evaluation, then report the results of data quality, consistency, security and risks associated with information to the Supervisory Board and relevant parties.

d) Continuous Improvement; It must be carried out continuously throughout the life cycle of the data according to the changing environment or laws, reporting feedbacks from executives and stakeholders including the audit results.

5.4 Guidelines for the Preparation of Government Data Governance

The components of government information governance are as follows;

1) Defining the rights, duties, and responsibilities of those responsible for information management of the department.

2) Planning of operations, Implementation of the operation, Auditing and performance reporting, and continuous improvement of the operational plan that will creates efficient management system and data management process and be able to connect, exchange and integrate information both inside and outside the department and protect data to be effective as well.

3) Control measures and data quality development; to provide accurate, complete, current, secure information and not violate personal privacy. It includes the ability to link, exchange, integrate and utilize effectively.

4) Evaluation of data management; It must at least consist of assessing the readiness of government data governance at the department level, data quality assessment, and assessing data security.

5) Data classification; In order to set information policies or rules that involve access and use of information within the agency. The agent must comply with policies or rules according to relevant laws which leads to systematic government information management.

6) Digital Data set commentary; in order to help stakeholders and public understand Data Governance, to be accurate, complete and up to date.

5.5 Benefits of Managing Data with Good Governance

Data Governance will provide guidelines for the government, including government agencies, state enterprises, public organizations, and new government agencies to suit the unique characteristics of each department. Hence, those departments can access the process and apply Data Governance efficiently. Furthermore, to point out the relationship between the data management process, the document tools used to manage the data, and assessment from related parties or stakeholders. On the other hand, government agencies will have a clear classification, standardization, suitable policy, and data validation. In addition, government officials will have a better understanding of the use of effective information. The agency will then adjust the work style to complement the digital era which is what makes the government transition to digital or digital transformation. (Batalli, 2016)

4. Result

This research found that the development of digital government from good Data Governance creates a distinct data classification. It also create standardization in data management, suitable usage policy according to type of data collected, and data validation. In addition, government officials will have a better understanding of the use of effective information. The agency will then adjust the work style to suit the digital era which may need to establish a position such as Chief Information Officer or Chief Data Officer at the department. Of course, the work process will also change. This is what started the government transitioning to digital transformation.

Currently, most government agencies still did not implement the Data Governance within their organizations. The study shows that each organization still encounter problems and obstacles in operations related to information which is a policy issue and practice (Khosrow-Pour, 2009), both in terms of data redundancy, data security, data quality, information disclosures, Moreover, it has not been used for essential benefits. These issues and obstacles may be the result of incomprehensive and unclear information management of the department. Therefore, it is necessary for the government agencies to have measures and guidelines for data governance and efficient and effective data management.

However, the 1/2019 meeting of the Digital Government Development Agency has passed a resolution to announce the Digital Government Development Commission, regarding Government Data Governance to manage the information in accordance with the government data governance as attached to the announcement. In addition, there is an order for each department to prepare government data governance at the department level in accordance with government data governance as well.

References

- Alcaide & Bolivar. (2018). *International E-Government Development: Policy, Implementation and Best Practice*. Switzerland: Palgrave Macmillan. DOI: 10.1007/978-3-319-63284-1_1
- Askham, N. (n.d.). *Squaring the Circle: Using a Data Governance Framework to Support Data Quality*, Page 3.
- Batalli, M. (2016). Factors Affecting the Transformation of Public Administration. *Acta Universitatis Danubius Juridica*, 12(3), 31-43.
- DAMA International. (2017). *DAMA-DMBOK: Data Management Body of Knowledge*. (2nd ed.). Bradley Beach, New Jersey: Technics Publications.
- Digital Government Development Agency (Public Organization). (2018, June 15). *Data Governance Framework*. Retrieved 21 January 2020, from <https://waa.inter.nstda.or.th/stks/pub/2019/20191105-data-governance-framework-book.pdf>.
- Digital Government Development Agency (Public Organization). (2019, May 28). *Digital Government Administration and Services Act B.E. 2019*. Retrieved 21 January 2020, from <https://www.dga.or.th/th/profile/2136>
- Digital Government Development Agency (Public Organization). (2019, November 28). (Draft) *Digital Government Development Plan of Thailand 2020-2022*. Retrieved 21 January 2020, from <https://www.dga.or.th/th/profile/2158>
- Electronic Transactions Development Agency. (2020, April 24). *e-Governance*. Retrieved 21 January 2020, from <https://www.eta.or.th/terminology-detail/1018.html>
- Fang, Z. (2002). E-Government in Digital Era: Concept, Practice, and Development. *International Journal of the Computer, The Internet and Management*, 10(2), 1-22.

- Galina, S. (2016). Informatization and E-Government. *The Relationship in the World. Juridical Science*, 2(56), 16-20. Retrieved 21 January 2020, from http://nbuv.gov.ua/UJRN/jnn_2016_2_4
- Griffin, D., Trevorrow, P., & Halpin, E. (2007). *Developments in e-Government: A Critical Analysis, Volume 13 Innovation and the Public Sector*. Amsterdam, Netherlands: IOS Press. Retrieved 21 January 2020, from http://www.untag-smd.ac.id/files/Perpustakaan_Digital_1/E-GOVERNMENT%20Developments%20in%20e-Government%20A%20Critical%20Analysis.pdf
- Khosrow-Pour, M. (2009). *E-Government Diffusion, Policy, and Impact: Advanced Issues and Practices*. USA: Information Resources Management Association.
- Kim, H. Y., & Cho, J.-S. (2017). Data Governance Framework for Big Data Implementation with a Case of Korea. In 2017 IEEE International Congress on Big Data (Big Data Congress), Honolulu, HI, USA, 25-30 June 2017 (pp. 384-391). USA: IEEE. DOI: 10.1109/Big Data Congress.2017.56
- Palvia, S. C. J., & Sharma, S. S. (2007). E-Government and E-Governance: Definitions/Domain Framework and Status around the World. In *International Conference on E-Governance*. Retrieved 21 January 2020, from http://www.iceg.net/2007/books/1/1_369.pdf

**แนวทางการพัฒนาองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น
ในยุคไทยแลนด์ 4.0 ***
**Guidelines for the development of local government
organization In the Thailand 4.0 era**

จักรพันธ์ ลิ้มมังกร และเสกชัย ชมพูนุช
Jakkraparn Limmangkur and Sekchai Chumpoonuch
มหาวิทยาลัยนอร์ท-เชียงใหม่
North-Chiang Mai University, Thailand
Corresponding Author, E-mail: i_amja_y@hotmail.com

บทคัดย่อ

บทความวิชาการ เรื่องแนวทางการพัฒนาองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น ในยุคไทยแลนด์ 4.0 เป็นการรวบรวมข้อมูลจากเอกสาร หนังสือ ตำรา งานวิจัยที่เกี่ยวข้อง และสื่อออนไลน์ต่างๆ เพื่อเป็นแนวทางสำหรับการพัฒนาองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น

จากการรวบรวมข้อมูลแนวทางการพัฒนาองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น ในยุคไทยแลนด์ 4.0 พบว่า มีแนวทางการพัฒนาดังนี้ 1) ใช้คุณธรรมคู่กับการบังคับใช้กฎระเบียบ 2) ประชาชนและหน่วยงานที่มีส่วนเกี่ยวข้องได้เข้ามามีส่วนร่วมอย่างแท้จริง 3) องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นควรเพิ่มขีดความสามารถในการบริหารจัดการ 4) ให้ความรู้ ความเข้าใจ ในการวางแผนพัฒนาท้องถิ่น และ 5) เสนอให้มีการจัดตั้งสภาประชาชน

คำสำคัญ: การพัฒนา; องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น; ไทยแลนด์ 4.0

* ได้รับบทความ: 2 เมษายน 2563; แก้ไขบทความ: 17 พฤษภาคม 2563; ตอรับตีพิมพ์: 19 พฤษภาคม 2563

Received: April 2, 2020; Revised: May 17, 2020; Accepted: May 19, 2020

Abstract

In this academic article, The approaches to improve local government organization in Thailand 4.0 , is the collection of data from documents, books, research papers and online media in order to suggest the way to improve the management of local government organization as following: 1) Applying ethics and rules together 2) Involvement and interaction between the organizer and general public 3) Improvement in management skills of local government organization 4) Providing knowledge and understanding of plan to improve the local. And 5) Organizing the people's council.

Keywords: development; local government organization; Thailand 4.0

1. บทนำ

โลกยุคปัจจุบันเต็มไปด้วยการแข่งขัน การเปลี่ยนแปลงที่รวดเร็ว หลากหลายและมีความรุนแรง ซึ่งปัจจัยหลักที่ทำให้เกิดความเปลี่ยนแปลงก็คือ “เทคโนโลยีและนวัตกรรม” ประเทศไทยในฐานะที่เป็นส่วนหนึ่งของประชาคมโลก ย่อมได้รับผลกระทบจากความเปลี่ยนแปลงดังกล่าวไม่ว่าจะทางตรงหรือทางอ้อมในทุกมิติ ทั้งด้านสังคม การเมือง เศรษฐกิจ วัฒนธรรม และสิ่งแวดล้อม การเปลี่ยนแปลงนั้นถือเป็นโอกาส และความท้าทายที่ประเทศไทยจะต้องเผชิญ

ไทยแลนด์ 4.0 เป็นวิสัยทัศน์เชิงนโยบายการพัฒนาเศรษฐกิจของประเทศไทย ของพลเอกประยุทธ์ จันทร์โอชา นายกรัฐมนตรี และหัวหน้าคณะรักษาความสงบแห่งชาติ (คสช.) ในขณะนั้น ซึ่งส่งผลต่อทิศทางการพัฒนาประเทศในปัจจุบัน ที่ต้องปรับเปลี่ยนโครงสร้างเศรษฐกิจไปสู่ “Value-Based Economy” หรือ “เศรษฐกิจที่ขับเคลื่อนด้วยนวัตกรรม” กลไกที่สำคัญในการขับเคลื่อนไม่ว่าจะเป็นส่วนกลาง ส่วนภูมิภาค และส่วนท้องถิ่นล้วนต้องแสดงบทบาทต่อการนำเอานโยบายการพัฒนาไปสู่การปฏิบัติ โดยเฉพาะอย่างยิ่ง “องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น” ถือเป็นหน่วยงานหลักที่จะต้องพร้อมรับการเปลี่ยนแปลง เพราะเป็น

หน่วยงานที่ต้องนำนโยบายของรัฐบาลไปประยุกต์ใช้ในพื้นที่ชุมชนท้องถิ่นที่ตนเองรับผิดชอบ ซึ่งต้องมองย้อนไปถึงแนวคิดเกี่ยวกับการปกครองท้องถิ่น

2. แนวคิดเกี่ยวกับการปกครองท้องถิ่น

1. คำนิยาม คำว่า “การปกครองท้องถิ่น” นี้ ได้มีนักวิชาการทางการปกครองท้องถิ่นหลายท่าน ได้ให้คำอธิบายไว้คล้ายๆกันดังนี้ คือ ท่านศาสตราจารย์ William A. Robson ได้ให้คำนิยาม คำว่า “การปกครองท้องถิ่น” หมายถึง การปกครองส่วนหนึ่งของประเทศซึ่งมีอำนาจอิสระ (autonomy) ในการปฏิบัติหน้าที่ตามสมควร อำนาจอิสระในการปฏิบัติหน้าที่ของท้องถิ่น จะต้องไม่มากจนมีผลกระทบกระเทือนอำนาจอธิปไตยของรัฐ เพราะองค์การปกครองท้องถิ่น มิใช่เป็นชุมชนที่มีอำนาจอธิปไตย องค์การปกครองส่วนท้องถิ่นมีสิทธิตามกฎหมาย (legal rights) และมีองค์การที่จำเป็น (necessary organization) เพื่อประโยชน์ในการปฏิบัติหน้าที่ขององค์การปกครองท้องถิ่นนั่นเอง (ประหยัด หงส์ทองคำ, 2539) นักวิชาการของไทยอย่างอุทัย หิรัญโต (2523) นิยามว่า การปกครองท้องถิ่น คือ การปกครองที่รัฐบาลมอบอำนาจให้ประชาชน ในท้องถิ่นใดท้องถิ่นหนึ่งจัดการปกครองและดำเนินกิจการบางอย่าง โดยดำเนินการกันเอง เพื่อ บำบัดความต้องการของตน การบริหารงานท้องถิ่นมีการจัดเป็นองค์การมีเจ้าหน้าที่ซึ่งประชาชน เลือกตั้งขึ้นมาทั้งหมดหรือบางส่วน ทั้งนี้มีความเป็นอิสระในการบริหารงาน แต่รัฐบาลต้อง ควบคุมด้วยวิธีการต่างๆตามความเหมาะสม จะกลับจากการควบคุมของรัฐหาได้ไม่ เพราะการ ปกครองท้องถิ่นเป็นสิ่งที่รัฐทำให้เกิดขึ้น (อำนาจ สันเทพ, 2556)

ซึ่งการปกครองท้องถิ่นของไทยนั้น มีวิวัฒนาการเรื่อยมาตั้งแต่ครั้งประเทศไทย ปกครองด้วยระบอบสมบูรณาญาสิทธิราชย์ จวบจนเปลี่ยนแปลงการปกครอง มาเป็นระบอบ ประชาธิปไตย ที่มีเรื่องราวดังนี้

2. วิวัฒนาการและบทบาทอำนาจหน้าที่ขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น

นับแต่มีการจัดตั้งองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นขึ้น ในสมัยพระบาทสมเด็จพระ จุลจอมเกล้าเจ้าอยู่หัว รัชกาลที่ 5 คือ สุขาภิบาลกรุงเทพ และสุขาภิบาลท่าฉลอมในปี 2440 ภายใต้กฎหมายฉบับแรก คือ พระราชกำหนดสุขาภิบาลกรุงเทพ ฯ ร.ศ.116 ซึ่งท้องถิ่นใน ขณะนั้นมีหน้าที่เพียงการรักษาความสะอาด ป้องกันโรคจัดเก็บและกำจัดขยะมูลฝอยและสิ่ง โสโครกต่าง ๆ เป็นเวลาถึง 123 ปี ได้มีการปฏิรูป ปรับปรุงองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นให้ทันต่อ ยุคสมัยอย่างขนานใหญ่เพียง 2 ครั้งเท่านั้น ครั้งแรกในสมัยหลังปฏิวัติ 2475 โดยมีการจัดตั้ง

เทศบาลขึ้นจากพระราชบัญญัติจัดระเบียบเทศบาล พ.ศ. 2475 และครั้งที่สองในปี 2540 มีการกำหนดรูปแบบของการปกครองท้องถิ่นไว้ชัดเจนทุกรูปแบบโดยกำหนดไว้ในรัฐธรรมนูญฉบับปี 2540 ณ ปัจจุบันยังไม่มี การปฏิรูปครั้งสำคัญ ที่ส่งผลในการปรับเปลี่ยนโครงสร้างอำนาจหน้าที่ให้ทันกับการเปลี่ยนแปลงของโลกยุคดิจิทัล (ภักดี รัตนผล, 2555)

บทบาทอำนาจหน้าที่ขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นในสมัยพระบาทสมเด็จพระจุลจอมเกล้าเจ้าอยู่หัวย่อมแตกต่างจากปัจจุบันเป็นอย่างมาก สาเหตุเป็นเพราะความเจริญก้าวหน้าของประเทศในทุกๆด้าน โดยเฉพาะอย่างยิ่ง คือ การเพิ่มขึ้นของจำนวนประชากร ทำให้หน้าที่สำคัญขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นเพิ่มขึ้นเป็นเงาตามตัว ชูวงศ์ ฉายะบุตร (2539) ได้อธิบายว่า หน้าที่สำคัญของท้องถิ่นคือ การแบ่งเบาภาระของรัฐบาล ซึ่งเป็นหลักการสำคัญของการกระจายอำนาจดังนี้ 1) ภารกิจของรัฐบาลมีอยู่อย่างกว้างขวาง นับวันจะเพิ่มมากขึ้น ซึ่งจะเห็นได้จากงบประมาณที่เพิ่มขึ้นในแต่ละปีตามความเจริญเติบโตของบ้านเมือง 2) รัฐบาลมีอาจดำเนินการในการสนองความต้องการของประชาชนในท้องถิ่นได้อย่างทั่วถึง เพราะแต่ละท้องถิ่นย่อมมีปัญหา และความต้องการที่แตกต่างกัน การแก้ปัญหาหรือจัดบริการโครงการในท้องถิ่นโดยรูปแบบที่เหมือนกันย่อมไม่เกิดผลสูงสุด 3) กิจกรรมบางอย่างเป็นเรื่องเฉพาะท้องถิ่นนั้น จึงเป็นการสมควรที่จะให้ประชาชนในท้องถิ่นดำเนินการดังกล่าวเอง 4) การปกครองท้องถิ่นสามารถสนองความต้องการของท้องถิ่นตรงเป้าหมายและมีประสิทธิภาพ

แต่ถึงกระนั้น แม้กาลเวลาจะขับเคลื่อนให้ท้องถิ่นต้องปฏิรูปตนเองทั้งรูปแบบ บทบาทอำนาจหน้าที่ก็เพื่อสนองความต้องการของประชาชนให้ได้มากที่สุดตามการพัฒนาของประเทศ ยังคงมีปัญหาขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นที่เพิ่มขึ้น เพราะสิ่งใดที่ได้รับการพัฒนาปรับปรุง เปลี่ยนแปลง ย่อมต้องอาศัยเวลาในการเรียนรู้และการสร้างความเข้าใจให้แก่เจ้าหน้าที่ ผู้ปฏิบัติงานและประชาชนผู้มีส่วนเกี่ยวข้องทั่วไป

3. สภาพปัญหาการปกครองท้องถิ่นในปัจจุบัน

หากกล่าวถึงสภาพปัญหาการปกครองท้องถิ่นในยุคปัจจุบัน เมื่อเราเข้าไปศึกษาจะพบว่า มีปัญหาอยู่มากมาย ในบริบทพื้นที่ที่มีความหลากหลาย เพราะอย่าลืมนว่าองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นที่กระจายอยู่ทั่วทุกภูมิภาคของประเทศไทยมีความแตกต่างกันทั้งในด้านของเชิงพื้นที่ ประเพณี ศาสนา และวัฒนธรรม ซึ่งปัญหาที่เกิดขึ้นนั้น จากผลการวิจัยของ จักรพันธ์ ลิ้มมิ่งกูร (2561) พบว่ามีอยู่สองประเด็น คือ

ประเด็นแรก ปัญหาด้านความรู้ ความเข้าใจ โดยเฉพาะการวางแผนพัฒนาท้องถิ่น กล่าวคือ แผนพัฒนาท้องถิ่นมีการปรับปรุงเปลี่ยนแปลงอย่างต่อเนื่อง ซึ่งในปัจจุบันมีการจัดทำแผนพัฒนาท้องถิ่นสี่ปี จัดทำขึ้นตามระเบียบกระทรวงมหาดไทย ว่าด้วยการจัดทำแผนพัฒนาขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น (ฉบับที่ 2) พ.ศ. 2559 ที่มีการแก้ไขสืบเนื่องมาจากแผนพัฒนาท้องถิ่นสามปี และแผนยุทธศาสตร์การพัฒนา ทำให้เจ้าหน้าที่จัดทำแผนรวมถึงประชาชนขาดความรู้ ความเข้าใจ ในหลักการวางแผน และเมื่อมีการวางแผนไปได้ระยะหนึ่งเจ้าหน้าที่และประชาชนพอเริ่มจะเข้าใจ กระทรวงมหาดไทยก็กำหนดให้มีการปรับปรุงเปลี่ยนแปลง ทำให้สร้างความสับสนทั้งต่อเจ้าหน้าที่และประชาชนอย่างมาก อีกทั้งประชาชนยังไม่เข้าใจว่าการทำแผนของท้องถิ่นจะต้องดำเนินการให้ครอบคลุมรอบด้าน ประชาชนในท้องถิ่นกับมุ่งให้ความสำคัญอยู่แต่เพียงยุทธศาสตร์ด้านโครงสร้างพื้นฐานเท่านั้น เพราะว่าเป็นโครงการที่เห็นผลอย่างเป็นรูปธรรมมากกว่าด้านอื่นๆ ที่สำคัญคือ โครงการดังกล่าวยังนำมาสู่เรื่องของผลประโยชน์ของกลุ่มต่างๆ ในชุมชน โดยไม่ได้คำนึงถึงการแก้ไขปัญหา ประชาชนยังไม่เกิดความตระหนักถึงบทบาทหน้าที่ในการเข้ามามีส่วนร่วมเป็นส่วนหนึ่งในการพัฒนา ส่งผลให้งบประมาณที่ได้รับอุดหนุนจากรัฐบาล และที่องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นจัดเก็บเองไม่เพียงพอที่จะตอบสนองต่อปัญหาและความต้องการของประชาชนในท้องถิ่น ซึ่งในแต่ละปีจะมีโครงการและกิจกรรมหลายร้อยโครงการในหนึ่งท้องถิ่น ซึ่งศักยภาพขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นไม่สามารถกระทำได้ จึงทำให้เกิดปัญหาที่ตามมาคือ ความขัดแย้งระหว่างองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นกับประชาชน

ประเด็นสุดท้าย ปัญหาด้านการมีส่วนร่วมของประชาชน ตัวอย่างเช่น การวางแผนพัฒนาท้องถิ่นในแต่ละปี ประชาชนจะให้ความร่วมมือเฉพาะกลุ่มเท่านั้น กล่าวคือ กลุ่มที่สนใจ (กลุ่มผลประโยชน์) เนื่องจากเป็นโครงการที่เกิดประโยชน์แก่ตนเอง และกลุ่มที่ไม่สนใจ เนื่องจากคิดว่าตนเองไม่มีส่วนได้ส่วนเสียและไม่มีเวลาเข้าร่วมทำประชาคม นั้นเพราะยังไม่เกิดความตระหนักในการเข้ามามีส่วนร่วม ส่งผลให้ผู้ที่เข้าร่วมการทำประชาคมนั้น มีแต่กลุ่มคนเดิมๆ ทั้งกลุ่มที่สนับสนุนการทำงานขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นและกลุ่มที่ไม่สนับสนุน เพราะปัญหาด้านการเมืองท้องถิ่น และในการจัดประชาคมในแต่ละครั้งช่วงวัยที่จะเข้ามามีส่วนร่วมเป็นวัยกลางคนถึงวัยผู้สูงอายุ ในส่วนเยาวชน วัยรุ่น วัยทำงานไม่ค่อยมีบทบาท เนื่องจากคนกลุ่มนี้ยังไม่ได้ตระหนักถึงบทบาทของตนเอง ที่จะเข้ามามีส่วนร่วมในการพัฒนา ทิศปัญหาต่างๆ ในเรื่องของเวลา เช่น ทำงาน เรียนหนังสือ เป็นต้น ที่สำคัญอีกประการหนึ่งของการมีส่วนร่วมคือ ในการกำหนดทิศทางการพัฒนาขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น ไม่ว่าจะเป็นการกำหนด

วิสัยทัศน์ พันธกิจ ส่วนใหญ่นั้นเป็นการดำเนินการขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นโดยนักวิเคราะห์นโยบายและแผนเพียงฝ่ายเดียว

ซึ่งตรงกับที่ ฌรงค์ วิบูลย์มา (2553) ได้ศึกษาปัญหาในการดำเนินการตามแผนยุทธศาสตร์การพัฒนา ประจำปี พ.ศ.2552 ของเทศบาลตำบลหนองหอย อำเภอเมืองเชียงใหม่ จังหวัดเชียงใหม่ ผลการวิจัยพบว่า ปัญหาในการดำเนินการตามแผนยุทธศาสตร์พัฒนานั้น มีสาเหตุมาจากงบประมาณที่ได้รับการจัดสรรน้อยไม่เพียงพอกับความต้องการ ประชาชนขาดความตื่นตัวต่อการมีส่วนร่วม บุคลากรผู้รับผิดชอบขาดการปฏิบัติงานเชิงรุก ไม่ให้ความสำคัญกับการรวบรวมข้อมูล เพื่อนำมาประกอบการดำเนินงานในแต่ละกิจกรรมโครงการและขาดการพัฒนาตนเอง และในการปฏิบัติยังมีความล่าช้า มักจะไม่เป็นไปตามกำหนดระยะเวลาตามแผนดำเนินการ เช่นเดียวกับผลการวิจัยของ ธนิตา หนูนาค (2553) ได้ศึกษาสภาพการและปัญหาการจัดทำแผนพัฒนาท้องถิ่นขององค์การบริหารส่วนตำบลในเขตอำเภอศรีนคร จังหวัดสุโขทัย ผลการวิจัยพบว่า ปัญหาการจัดทำแผนพัฒนา ได้แก่ ปัญหาด้านการเตรียมการจัดทำแผน ด้านการคัดเลือกยุทธศาสตร์ ด้านบุคลากรการจัดทำแผน ด้านการมีส่วนร่วมของประชาชน ด้านการสนับสนุนของผู้บริหาร

ดังนั้นสภาพปัญหาหลักขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น หากได้รับการแก้ไขก็เชื่อมั่นได้ว่าจะเปลี่ยนโฉมใหม่ให้การปกครองท้องถิ่นให้มีความทันสมัยสามารถอยู่ได้ท่ามกลางการเปลี่ยนแปลงที่รวดเร็ว “ในยุคไทยแลนด์ 4.0”

4. ขัซซอซังใจเก็ยวักบัทยแลนด 4.0

เพื่อให้เข้าใจ “ไทยแลนด์ 4.0” ขอัยอนภาพประเทศไทยที่ผ่านมากับการพัฒนาเป็นลำดับขั้นอย่างต่อเนื่อง เริ่มต้นแต่ “ประเทศไทย ยุค 1.0” การขับเคลื่อนเศรษฐกิจ วางอยู่บนรากฐานทางเกษตรกรรม การดำรงอยู่และพัฒนาประเทศเน้นการเกษตรเป็นหลัก “ประเทศไทย ยุค 2.0” เป็นยุคของอุตสาหกรรมเบา มีการใช้เทคโนโลยีเพื่อการผ่อนแรง ฟังฟังทรัพยากรธรรมชาติ และแรงงานราคาถูก “ประเทศไทย ยุค 3.0” เป็นยุคของอุตสาหกรรมหนัก เน้นการส่งออกและการค้าระหว่างประเทศ “ประเทศไทย ยุค 4.0” เป็นยุคที่เศรษฐกิจขับเคลื่อนด้วยนวัตกรรม และเทคโนโลยี เพื่อสร้างมูลค่าเพิ่ม และที่สำคัญ คือ การพัฒนาประเทศไทยภายใต้โมเดล “ประเทศไทย 4.0” จะสำเร็จได้โดยต้องใช้นวทาง “สานพลังประชารัฐ” เป็นตัวการขับเคลื่อน โดยมุ่งเน้นการมีส่วนร่วม คือ ร่วมกันคิด ร่วมกันวางแผน ร่วมกันปฏิบัติและ

ร่วมกันรับผลประโยชน์ เป็นการทำงานแบบบูรณาการทุกภาคีเครือข่ายทั้งภาครัฐ ภาคเอกชน ภาคประชาชน องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นสถาบัน การศึกษา และสถาบันวิจัยต่างๆ ร่วมกัน ระดมความคิด ผนึกกำลังขับเคลื่อนความร่วมมือ (วงศ์สถิต วิสุภี, 2560)

ซึ่งตรงกับการมีส่วนร่วมของประชาชนที่ได้จำแนกออกเป็น 4 ระดับ Cohen และ Uphoff 1980 อ้างถึงใน ถวิลวดี บุรีกุล (2548) ได้แก่ 1) การมีส่วนร่วมในการตัดสินใจ (Decision Making) 2) การมีส่วนร่วมในการดำเนินการ (Implementation) 3) การมีส่วนร่วมในการรับประโยชน์ (Benefit) และ 4) การมีส่วนร่วมในการประเมินผล (Evaluation) วรทัต ลักษณ์นันทน์ (2545) ได้อธิบายว่า ประชาชนจะมีส่วนร่วมกับองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น 3 ฐานะ คือ การมีส่วนร่วมในฐานะผู้ส่งเสริม(สนับสนุน) การมีส่วนร่วมในฐานะผู้รับบริการ และการมีส่วนร่วมในฐานะผู้ตรวจสอบ เช่นเดียวกันกับสมาคมนานาชาติเพื่อการมีส่วนร่วมของประชาชน (the international association for participation หรือ IAP2) อ้างถึงใน วันชัย วัฒนศัพท์ (2551) ได้ให้คำจำกัดความของการมีส่วนร่วมของประชาชน โดยมีการให้ความหมายของคำนิยาม หลักการมีส่วนร่วมของประชาชน ตัวอย่างคำนิยามหลักสำหรับการปฏิบัติ 1) ประชาชนควรมีโอกาสแสดงความคิดเห็นในการตัดสินใจอันเกี่ยวข้องกับการกระทำที่มีผลต่อชีวิตของพวกเขา 2) การมีส่วนร่วมของประชาชนหมายรวมถึงคำสัญญาที่จะเปิดโอกาสให้ข้อเสนอแนะของประชาชนมีอิทธิพลต่อการตัดสินใจ 3) กระบวนการมีส่วนร่วมของประชาชนสื่อสารเข้าถึงจุดสนใจ (Interests) ต่างๆ ของผู้มีส่วนร่วมและตอบสนองความต้องการในกระบวนการของของผู้มีส่วนร่วมทั้งหมด 4) กระบวนการมีส่วนร่วมของประชาชนแสวงหาและเอื้อให้เกิดการเข้าร่วมของประชาชนที่จะได้รับผลกระทบ 5) กระบวนการมีส่วนร่วมของประชาชนนำผู้ที่เข้าร่วมร่วมพิจารณาว่าพวกเขาจะมีส่วนร่วมได้อย่างไร 6) กระบวนการมีส่วนร่วมของประชาชนช่วยให้ผู้เข้าร่วมมีข้อมูลที่พวกเขาต้องการ เพื่อใช้ในการมีส่วนร่วมอย่างแท้จริง และ 7) กระบวนการมีส่วนร่วมของประชาชนสื่อสารกับผู้เข้าร่วมถึงวิธีการที่ความคิดเห็นของพวกเขาจะมีผลต่อการตัดสินใจอย่างไร

จะเห็นได้ว่า ไทยแลนด์ 4.0 มิใช่เป็นเพียงการอาศัยเศรษฐกิจขับเคลื่อนด้วยนวัตกรรมและเทคโนโลยีเท่านั้น หากยังต้องอาศัยความร่วมมือไม่ร่วมมือจากทุกภาคส่วนเพื่อให้บรรลุเป้าหมายของประเทศ หัวใจสำคัญ คือ จะทำอย่างไรให้ประชาชนได้มีโอกาสเข้ามามีส่วนร่วม

5. แนวทางการพัฒนาองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น ในยุคไทยแลนด์ 4.0

ปัจจุบันนี้ “การมีส่วนร่วมของประชาชน” ถือเป็นหลักการสากลที่ได้รับการยอมรับว่ามีความสำคัญและมีความจำเป็นอย่างมาก มีกฎหมายหลายฉบับที่ประกันสิทธิของประชาชนด้านการมีส่วนร่วมและกำหนดหน้าที่ของภาครัฐในการเปิดให้ประชาชนมีส่วนร่วม อาทิเช่น พระราชบัญญัติข้อมูลข่าวสารของราชการ พ.ศ. 2540 พระราชกฤษฎีกาว่าด้วยการบริหารกิจการบ้านเมืองที่ดี พ.ศ. 2546 ระเบียบสำนักนายกรัฐมนตรีว่าด้วยการรับฟังความคิดเห็นของประชาชน พ.ศ. 2548 ดังนั้นการมีส่วนร่วมของประชาชนนั้นถือเป็นหัวใจในการปกครองท้องถิ่น ซึ่งแนวทางการพัฒนาท้องถิ่นในยุคไทยแลนด์ 4.0 จะต้องดำเนินการส่งเสริมให้ประชาชนเข้ามามีส่วนร่วมจึงต้องอาศัยแนวทางดังนี้

1. ใช้หลักความเป็นอิสระและหลักการมีส่วนร่วมคู่กับหลักระเบียบกฎหมาย โดยการส่งเสริมให้ประชาชนที่เข้าร่วมทำประชาคมหมู่บ้านต้องมีอิสระในการแสดงความคิดเห็น ถึงปัญหาและความต้องการของชุมชน ซึ่งอาจได้รับการแนะนำจากผู้มีความรู้ความสามารถในด้านการพัฒนาชุมชน อีกทั้งระเบียบในการที่จะเป็นแนวทางไปสู่การปฏิบัติต้องมีความสัมพันธ์กับการปฏิบัติจริงขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น โดยสอดคล้องกับปัญหาและความต้องการของประชาชน และการออกระเบียบเกี่ยวกับการจัดทำประชาคม ต้องมีการระบุถึงประชาชนหรือกลุ่มเป้าหมายที่ต้องมีความรู้ ความสามารถพอที่จะเข้าร่วมในการทำกิจกรรม ซึ่งกระทรวงมหาดไทยมีอำนาจหน้าที่ในการออกระเบียบต่างๆ ควรดำเนินการทบทวนระเบียบให้สอดคล้องกับองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นจะดำเนินการไปสู่การปฏิบัติ โดยให้ความสำคัญไปที่กระบวนการมีส่วนร่วมของประชาชน ทั้งนี้ก็เพื่อให้ประชาชนได้เข้ามามีส่วนร่วมในการทำประชาคม เพราะประชาชนจะเป็นผู้ที่รู้ปัญหาและความต้องการของชุมชนดีที่สุด สอดคล้องกับ ธเนศวร์ เจริญเมือง (2551) ที่อธิบายถึงสาระสำคัญของการปกครองท้องถิ่น คือประชาชนในท้องถิ่นมีความเป็นอิสระในการตัดสินใจและบริหารท้องถิ่นของตนเอง ไม่ว่าจะมีความเป็นอิสระในการกำหนดนโยบายการพัฒนาท้องถิ่นของตนเอง (policy autonomy) ความเป็นอิสระในการวางแผนงานเพื่อกำหนดทิศทางและการบริหารท้องถิ่นของตนเอง (planning autonomy) เป็นต้น ตรงนี้แสดงให้เห็นว่าองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นจะต้องเปิดให้ประชาชนเข้าไปร่วมในกระบวนการตัดสินใจที่จะพัฒนาท้องถิ่น เพื่อผลประโยชน์ของประชาชนโดยส่วนรวมอย่างแท้จริง ทั้งนี้ ต้องอยู่บนพื้นฐานของการที่ประชาชนจะต้องมีอิสระทางความคิด มีความรู้ความสามารถในการทำประชาคม และมีความเต็มใจที่จะเข้าร่วมต่อกิจกรรมนั้นๆ ซึ่งหาก

การทำประชาคมมีความซับซ้อนในการแสดงความคิดเห็น หรือการวิเคราะห์สภาพปัญหาที่จะนำมาสู่โครงการและกิจกรรมที่จะพัฒนาชุมชน กลุ่มผู้ที่มีทักษะความรู้ความสามารถ ในการพัฒนาชุมชนอย่างเช่น สมาชิกสภาท้องถิ่น นักพัฒนาชุมชน ประธานกลุ่มต่างๆ อาจจะต้องแสดงความคิดเห็น เพื่อเป็นแนวทางให้กับประชาชนในการที่จะเสนอปัญหาและความต้องการ ทั้งนี้จะต้องอยู่ภายใต้ข้อมูลสภาพปัญหาที่เป็นจริงของชุมชน

สิ่งสำคัญที่จะต้องสนับสนุนให้ได้รับการปรับปรุงแก้ไขนั่นคือ การออกกระเปียบหรือทำข้อตกลงร่วมกันเกี่ยวกับการจัดทำประชาคม การนี้เพื่อให้การดำเนินการเป็นไปด้วยความเรียบร้อย กระทรวงมหาดไทยเอง ซึ่งมีอำนาจหน้าที่ในการออกกระเปียบต่างๆ ที่จะส่งผลต่อการปฏิบัติหน้าที่ขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นทุกรูปแบบทั่วประเทศ จำเป็นอย่างยิ่งที่จะต้องดำเนินการทบทวนและพัฒนาระเบียบในการจัดทำแผนพัฒนาท้องถิ่น เพื่อเป็นแนวทางในการจัดทำประชาคมที่มีประสิทธิภาพ

2. ประชาชน และหน่วยงานที่มีส่วนเกี่ยวข้องเข้ามามีส่วนร่วมอย่างแท้จริง กล่าวคือ ให้ประชาชนทุกกลุ่มและทุกช่วงวัยสามารถเข้าร่วมประชาคมได้ โดยให้เกิดความตระหนักและสร้างจิตสำนึกถึงบทบาทและหน้าที่ของตนเอง ร่วมคิดด้วยกันว่าอะไรที่เป็นปัญหาของชุมชน มีสาเหตุอย่างไรและจะจัดลำดับความสำคัญของปัญหาเป้าหมายอย่างไร ร่วมกันวางแผนการดำเนินงาน โดยประชาชนจะต้องเข้าร่วมกิจกรรมด้วยความเต็มใจ เต็มกำลังความรู้ความสามารถของตนเอง ในส่วนของหน่วยงานต่างๆ ที่มีส่วนเกี่ยวข้อง ควรที่จะเข้ามามีบทบาทเพิ่มมากขึ้น โดยเข้ามาร่วมเสนอความคิดที่จะพัฒนาท้องถิ่น ตลอดจนการเข้ามามีส่วนร่วมในการทำประชาคมและประสานการดำเนินงานร่วมกัน เพื่อไม่ให้เกิดความซ้ำซ้อนในการทำงานระหว่างหน่วยงาน และประเด็นที่สำคัญในการจัดทำประชาคมควรจะมีกลุ่มคนที่หลากหลายในแต่ละช่วงวัย โดยให้แต่ละช่วงวัยเข้ามามีบทบาทอย่างเท่าเทียมกันไม่ว่าจะเป็นเยาวชน วัยรุ่น วัยทำงาน วัยกลางคนและวัยผู้สูงอายุ โดยต้องดำเนินการจัดสรรเวลาที่เหมาะสมในการจัดทำประชาคม เช่น ใช้เวลาในช่วงวันสำคัญทางพระพุทธศาสนาที่ประชาชนส่วนใหญ่จะเข้าวัดทำบุญกันก็ดำเนินการจัดเวทีประชาคมไปในคราวเดียวกัน และในการจัดประชาคมหมู่บ้าน ควรที่จะกำหนดบุคคลที่มีศักยภาพในด้านต่างๆ มาเป็นผู้ร่วมประชาคม เพราะเป็นการมีส่วนร่วมที่มีประสิทธิภาพ ตรงกับ ถวิลวดี บุรีกุล (2548) ได้อธิบายการมีส่วนร่วมในหลายมิติ กล่าวคือ การมีส่วนร่วม ในความหมายที่กว้าง หมายถึง การให้ประชาชนชนบทรู้สึกตื่นตัว เพื่อที่จะทราบถึงการได้รับความช่วยเหลือและตอบสนองต่อโครงการพัฒนา ขณะเดียวกันก็สนับสนุนความคิดริเริ่มของ

คนในท้องถิ่น และการมีส่วนร่วมของประชาชนในการพัฒนานั้นอาจเข้าใจอย่างกว้างๆ ได้ว่า คือ การที่ประชาชนได้เข้าร่วมอย่างแข็งขันในกระบวนการตัดสินใจต่างๆ ในเรื่องที่จะมีผลกระทบต่อเขา ดังนั้น องค์การปกครองส่วนท้องถิ่น จะต้องดำเนินการพัฒนาประชาชนทุกกลุ่มและทุกช่วงวัยในพื้นที่รับผิดชอบ ให้มีความตระหนักและสร้างจิตสำนึกถึงบทบาทและหน้าที่ของตนเอง ให้ประชาชนรู้สึกมีความเป็นส่วนหนึ่งของชุมชน โดยการจัดทำประชาคมควรให้เกิดการมีส่วนร่วม จากกลุ่มคนที่หลากหลายในแต่ละช่วงวัย โดยให้แต่ละช่วงวัยเข้ามามีบทบาทอย่างเท่าเทียมกัน โดยเน้นปัญหาและความต้องการที่เหมาะสมเข้ากับช่วงวัย ในที่จะเสนอโครงการและกิจกรรมที่เหมาะสม เพราะเป็นเรื่องที่มีผลกระทบโดยตรงกับช่วงวัย สอดคล้องกับวันชัย วัฒนศัพท์(2551) ได้อธิบายถึงเงื่อนไขพื้นฐานของการมีส่วนร่วมของประชาชน มี 3 ประการคือ 1) ต้องมีอิสรภาพ หมายถึง มีอิสระที่จะเข้าร่วมหรือไม่ก็ได้ การเข้าร่วมต้องเป็นไปด้วยความสมัครใจ การถูกบังคับให้ร่วมไม่ว่าจะในรูปแบบใดไม่ถือว่าเป็นการมีส่วนร่วม 2) ต้องมีความเสมอภาค ประชาชนเข้าร่วมในกิจกรรมใดจะต้องมีสิทธิเท่าเทียมกับผู้เข้าร่วมคนอื่นๆ 3) ต้องมีความสามารถประชาชนหรือกลุ่มเป้าหมายจะต้องมีความสามารถพอที่จะเข้าร่วมในกิจกรรมนั้นๆ หมายความว่าในบางกิจกรรมแม้จะกำหนดว่าผู้เข้าร่วมมีเสรีภาพและเสมอภาคแต่กิจกรรมที่กำหนดไว้มีความซับซ้อนเกินความสามารถของกลุ่มเป้าหมาย การมีส่วนร่วมย่อมเกิดขึ้นไม่ได้

จะเห็นได้ว่าการเข้ามามีส่วนร่วมนั้นองค์การปกครองส่วนท้องถิ่น ต้องให้แต่ละช่วงวัยเข้ามามีบทบาทอย่างเท่าเทียมกัน เป็นการเปิดโอกาสในการแสดงความคิดเห็น โดยจัดโครงสร้างของชุมชนใหม่ ให้กลุ่มวัยเหล่านี้ได้มีสิทธิมีเสียงในการแสดงความคิดเห็น ทั้งนี้ต้องอาศัยการประสานความร่วมมือกับกำนัน ผู้ใหญ่บ้าน ในการที่จะเพิ่มพื้นที่ในการแสดงความคิดเห็นให้กับกลุ่มเด็กและเยาวชน โดยให้เด็กฯ ร่วมเป็นส่วนหนึ่งของคณะกรรมการหมู่บ้านที่จะได้ร่วมวางแผนชุมชน อีกทั้งการจัดประชาคมหมู่บ้าน ควรที่จะกำหนดบุคคลที่มีศักยภาพในด้านต่างๆ ที่มีองค์ความรู้ เช่น ปราชญ์ชาวบ้าน ตัวแทนกลุ่มแม่บ้าน ตัวแทนกลุ่มผู้สูงอายุ ตัวแทนกลุ่มผู้พิการ ฯลฯ จะทำให้เกิดบรรยากาศที่ดีในการจัดประชาคม ซึ่งสอดคล้องกับ ประยูร อิมิวัตร (2557) ได้ศึกษาแนวทางการวางแผนพัฒนาสามปีของเทศบาลในจังหวัดเชียงใหม่ที่มีประสิทธิผลและประสิทธิภาพ ผลจากการศึกษาพบว่า แนวทางการวางแผนพัฒนาสามปีของเทศบาลในจังหวัดเชียงใหม่ที่มีประสิทธิผลและมีประสิทธิภาพ ผู้วิจัยได้ค้นพบว่ามีลักษณะ ดังนี้ 3POM = 2EMA หมายความว่า 3P คือ People(ประชาชน) , Participation(การมีส่วนร่วม) , Project (โครงการ) , OM คือ Organization Management(การจัดการองค์การ POLE) = 2E คือ

Effectiveness(ประสิทธิผล), Efficiency (ประสิทธิภาพ), MA คือ Municipality Administration (การบริหารเทศบาล)

3. องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นควรเพิ่มขีดความสามารถในการบริหารจัดการ โดยต้องอาศัยเทคโนโลยีสารสนเทศเข้ามาช่วยเป็นฐานข้อมูลในการจัดเก็บรายได้ขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นที่มีความแม่นยำและมีการอัปเดต (update) ข้อมูลที่เป็นปัจจุบัน ให้มีฐานข้อมูลสำหรับการจัดเก็บรายได้ในแต่ละปี ซึ่งเป็นการเพิ่มประสิทธิภาพให้แก่งบประมาณขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น และในด้านการสื่อสารควรให้องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นเป็นศูนย์กลางการประชาสัมพันธ์ โดยให้มีการจัดตั้งศูนย์ประชาสัมพันธ์ไร้สายขึ้น ไว้สำหรับประชาสัมพันธ์ข้อมูลอันจะมีส่วนช่วยให้ประชาชนได้รับทราบข้อมูลข่าวสาร เช่นเดียวกันกับ สำนักงานคณะกรรมการพัฒนาระบบราชการ (2552) ที่ได้อธิบายถึงหลักประสิทธิภาพ (Efficiency) การบริหารราชการตามแนวทางการกำกับดูแลที่ดีที่มีการออกแบบกระบวนการปฏิบัติงานโดยการใช้เทคนิคและเครื่องมือการบริหารจัดการที่เหมาะสมให้องค์กรสามารถใช้ทรัพยากรทั้งด้านต้นทุนแรงงานและระยะเวลาให้เกิดประโยชน์สูงสุดต่อการพัฒนาขีดความสามารถในการปฏิบัติราชการตามภารกิจ เพื่อตอบสนองความต้องการของประชาชนและผู้มีส่วนได้ส่วนเสียทุกกลุ่ม

4. ให้ความรู้ ความเข้าใจ โดยเฉพาะด้านการวางแผนพัฒนาท้องถิ่นในเรื่องเทคนิคและวิธีการกับผู้มีส่วนเกี่ยวข้องโดยตรงในกระบวนการวางแผนนั้นคือเจ้าหน้าที่ขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น และหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง เช่น สถานีตำรวจ โรงพยาบาลส่งเสริมสุขภาพประจำตำบล โรงเรียน เป็นต้น รวมถึงให้ความรู้ ความเข้าใจในบทบาทและหน้าที่ของประชาชนผู้มีส่วนได้ส่วนเสียในกระบวนการวางแผนพัฒนาท้องถิ่นถึงขั้นตอนการปฏิบัติ กฎหมายที่เกี่ยวข้องกับการจัดทำแผน เป็นต้น ซึ่งก่อนการทำแผนพัฒนาท้องถิ่นควรจัดกิจกรรมหรือโครงการ เพื่อเป็นการเตรียมความพร้อมด้านบุคลากร ผู้ที่เกี่ยวข้องกับการจัดทำแผนมาซักซ้อมทำความเข้าใจ เรียนรู้ร่วมกัน ซึ่งตรงกับผลการวิจัยของ พชรวรรณ พันธุ์แดง (2551) ผลการวิจัยพบว่า แนวทางการพัฒนากระบวนการจัดทำแผนพัฒนาท้องถิ่น ใช้วิธีการวางแผนเชิงกลยุทธ์โดยกำหนดเป็นยุทธศาสตร์ 2 ด้าน ประกอบด้วย ยุทธศาสตร์ด้านการสร้างระบบการจัดการความรู้ซึ่งมี 3 กลยุทธ์ คือ 1) พัฒนาคำความรู้ ความเข้าใจในกระบวนการจัดทำแผน 2) ปรับปรุงระบบการเก็บรวบรวมข้อมูลชุมชน และ 3) การนำเทคโนโลยีสารสนเทศมาใช้ในการเก็บรวบรวมข้อมูล

จะเห็นได้ว่าปัจจัยสำคัญประการหนึ่งของการที่จะให้การจัดทำแผนพัฒนาท้องถิ่นเป็นไปด้วยความถูกต้องและมีประสิทธิภาพ จำเป็นต้องอาศัยคนที่มีความรู้ ความเข้าใจใน

กระบวนการวางแผนพัฒนาท้องถิ่น ไม่ว่าจะเป็นในส่วนของผู้ที่มิมีบทบาทโดยตรงในกระบวนการวางแผน และประชาชนผู้มีส่วนได้ส่วนเสียที่จะเข้ามามีส่วนร่วมในการทำประชาคม ฉะนั้น เพื่อให้การวางแผนพัฒนาท้องถิ่นมีประสิทธิภาพ ควรมีการเตรียมความพร้อมด้านบุคลากร ผู้ที่เกี่ยวข้อง กับการจัดทำแผนมาซักซ้อมทำความเข้าใจ เรียนรู้ร่วมกันเกี่ยวกับกระบวนการจัดทำแผนการพัฒนาท้องถิ่นในแต่ละขั้นตอน แต่สิ่งสำคัญที่สุด คือ ประชาชนที่เข้ามามีบทบาทในการทำประชาคมจะต้องเป็นผู้ที่มีความรู้ความเข้าใจในบริบทของหมู่บ้านตนเองเป็นอย่างดีถึงสภาพปัญหาและความต้องการการพัฒนา เพื่อที่จะสามารถเสนอโครงการและกิจกรรมที่เหมาะสม ซึ่งจะส่งผลให้การทำประชาคมหมู่บ้านมีประสิทธิภาพเกิดบรรยากาศของการแลกเปลี่ยนความคิดเห็นในประเด็นปัญหาต่างๆ

5. จัดตั้งสภาประชาชน ขอเสนอให้จัดตั้งสภาประชาชนระดับหมู่บ้าน โดยประชาชนในหมู่บ้าน เข้ามามีบทบาทในการแสดงความคิดเห็น เพื่อเสนอปัญหาและความต้องการผ่านกระบวนการประชาคม อีกทั้งการดำเนินการจัดทำประชาคมเพื่อเป็นส่วนหนึ่งของแผนพัฒนาท้องถิ่นนั้น จะต้องมีการดำเนินการที่เข้าใจได้ง่ายไม่เกิดความยุ่งยากหรือซับซ้อนต่อความเข้าใจของประชาชนสามารถปฏิบัติได้จริง อีกหนึ่งเหตุผลที่สำคัญจะเป็นการพลิกโฉมรูปแบบโครงสร้างอำนาจหน้าที่ขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นที่จำกัดมีเพียงรูปแบบเดียวคือ ฝ่ายสภาและฝ่ายบริหารที่มาจาก การเลือกตั้งเป็นตัวแทนของประชาชนในการบริหารท้องถิ่นแบบเบ็ดเสร็จเด็ดขาด คำถามที่ตามมาคือ ณ วันนี้ยังมีความเหมาะสมอยู่หรือไม่ แม้จะเป็นทฤษฎีพื้นฐานทางรัฐศาสตร์ คือการคานอำนาจกัน ระหว่างสภาและฝ่ายบริหาร ซึ่งมีโครงสร้างแบบเดียวกันกับการเมืองระดับชาติ (ฝ่ายบริหารและฝ่ายตรวจสอบ) ปัญหาที่เด่นชัดคือ ทุกวันนี้ฝ่ายสภาอ่อนแอ ขณะที่ฝ่ายบริหารเข้มแข็งไม่ต้องฟังเสียงจากสภา ซึ่งส่งผลต่อการกำหนดงบประมาณที่ไม่รอบครอบอย่างแน่นอน

ฉะนั้นสิ่งที่ต้องเร่งให้มีการดำเนินการคือ การพัฒนารูปแบบโครงสร้างขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น จากเดิมที่มีฝ่ายสภาและฝ่ายบริหารซึ่งเป็นโครงสร้างที่กฎหมายกำหนด โดยให้เพิ่มสภาประชาชนเป็นองค์กรที่สาม เพื่อที่จะเข้าไปมีบทบาทในการตรวจสอบ ถ่วงดุลอำนาจ และที่สำคัญเป็นการสร้างความเข้มแข็งให้กับชุมชน จนประชาชนเป็นผู้มีอำนาจสูงสุดแทนองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นที่เป็นเพียงหน่วยงานด้านการบริหารจัดการเป็นหลัก

6. สรุป

นับแต่มีการจัดตั้งองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นจากอดีตจนถึงปัจจุบัน เป็นเวลากว่า 123 ปี ผ่านมาแล้ว การพัฒนาและการรับรู้ถึงสภาพปัญหาในการดำเนินงานขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นที่สำคัญสองประการ คือ ประการแรก ปัญหาด้านความรู้ ความเข้าใจในกระบวนการวางแผนพัฒนาท้องถิ่น ประการที่สอง ปัญหาด้านการมีส่วนร่วมของประชาชน ถึงเวลาที่ถนนสายเก่าจะต้องสิ้นสุดลง ประเทศไทยจำเป็นต้องเลือกเส้นทางสายใหม่ที่จะนำไปสู่การปฏิรูปเปลี่ยนแปลง ในลักษณะที่เหมาะสมกับการพัฒนาประเทศไทยแลนด์ 4.0 ที่ต้องเน้นการมีส่วนร่วมของประชาชน ซึ่งต้องอาศัยแนวทางดังนี้ คือ 1) ใช้หลักความเป็นอิสระและหลักการมีส่วนร่วมคู่กับหลักระเบียบกฎหมาย 2) ประชาชนและหน่วยงานที่มีส่วนเกี่ยวข้องได้เข้ามามีส่วนร่วมอย่างแท้จริง 3) องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นควรเพิ่มขีดความสามารถในการบริหารจัดการ 4) ให้ความรู้ ความเข้าใจ ในการวางแผนพัฒนาท้องถิ่น และ 5) เสนอให้มีการจัดตั้งสภาประชาชน

เอกสารอ้างอิง

- จักรพันธ์ ลิ้มมังกร. (2561). แนวทางการพัฒนากระบวนการวางแผนพัฒนาท้องถิ่นแบบมีส่วนร่วมของเทศบาลตำบลเจดีย์แม่ครัว อำเภอสันทราย จังหวัดเชียงใหม่. *วิทยานิพนธ์ปริญญารัฐประศาสนศาสตรมหาบัณฑิต*. มหาวิทยาลัยแม่โจ้.
- ชวงค์ ฉายะบุตร. (2539). *การปกครองท้องถิ่นไทย*. กรุงเทพฯ: พิมเนศ พรินท์ เซ็นเตอร์ จำกัด.
- ถวิลวดี บุรีกุล. (2548). *การมีส่วนร่วม แนวคิด ทฤษฎีและกระบวนการ*. กรุงเทพฯ: สถาบันพระปกเกล้า.
- ณรงค์ วิบูลย์มา. (2553). ปัญหาในการดำเนินการตามแผนยุทธศาสตร์การพัฒนา ประจำปี พ.ศ.2552 ของเทศบาลตำบลหนองหอย อำเภอเมืองเชียงใหม่ จังหวัดเชียงใหม่. *การศึกษาค้นคว้าอิสระปริญญาศิลปศาสตรมหาบัณฑิต*. มหาวิทยาลัยเชียงใหม่.
- ธนิดา หนูนาค. (2553). สภาพการและปัญหาการจัดทำแผนพัฒนาท้องถิ่นขององค์การบริหารส่วนตำบล ในเขตอำเภอศรีนคร จังหวัดสุโขทัย. *วิทยานิพนธ์ปริญญารัฐประศาสนศาสตรมหาบัณฑิต*. มหาวิทยาลัยราชภัฏอุตรดิตถ์.

ธเนศวร์ เจริญเมือง. (2551). *ทฤษฎีและแนวความคิดการปกครองท้องถิ่นกับการบริหารจัดการท้องถิ่น (ภาคแรก)*. กรุงเทพฯ: โครงการจัดพิมพ์คบไฟ.

ประยูร อิมิวัตร. (2557). *แนวทางการวางแผนพัฒนาสามปีของเทศบาลในจังหวัดเชียงใหม่ ที่มีประสิทธิผลและประสิทธิภาพ. ศึกษานิพนธ์ปริญญารัฐประศาสนศาสตรดุษฎีบัณฑิต. มหาวิทยาลัยกรุงเทพ-ธนบุรี.*

ประหยัด หงส์ทองคำ. (2539). *การพัฒนาทางการเมืองโดยกระบวนการปกครองท้องถิ่น*. กรุงเทพฯ: ห้างหุ้นส่วนจำกัดพาพาส.

เพชรวรรณ พันธุ์แดง. (2551). *แนวทางการพัฒนากระบวนการจัดทำแผนพัฒนาท้องถิ่นของเทศบาลตำบลบางนมโค อำเภอสiena จังหวัดพระนครศรีอยุธยา. การค้นคว้าอิสระปริญญาศิลปศาสตรมหาบัณฑิต. มหาวิทยาลัยราชภัฏพระนครศรีอยุธยา.*

ภักดี รัตนผล. (2555). *การปกครองท้องถิ่นไทย Thai local government. เอกสารวิชา รป.215 การปกครองท้องถิ่นไทย. วิทยาลัยบริหารศาสตร์ มหาวิทยาลัยแม่โจ้.*

วรทัต ล้วนนนท์. (2545). *การมีส่วนร่วมการปกครองส่วนท้องถิ่น อบต. กรุงเทพฯ: บรรณกิจ 1991.*

วันชัย วัฒนศัพท์. (2551). *คู่มือการมีส่วนร่วมของประชาชน : การตัดสินใจที่ดีกว่าโดยให้ชุมชนมีส่วนร่วม. ขอนแก่น: ศิริภัณฑ์ ออฟเซ็ท.*

สำนักงานคณะกรรมการพัฒนาระบบราชการ. (2552). *คู่มือการจัดระดับการกำกับดูแลองค์การภาครัฐตามหลักธรรมาภิบาลของการบริหารกิจการบ้านเมืองที่ดี. กรุงเทพฯ: บริษัท พรีเมียร์ โพร จำกัด.*

อำนาจ สันเทพ. (2556). *กฎหมายปกครองส่วนท้องถิ่น Law for local government. เอกสารประกอบการเรียนการสอน. วิทยาลัยบริหารศาสตร์ มหาวิทยาลัยแม่โจ้.*

อุทัย หิรัญโต. (2523). *การปกครองท้องถิ่น. กรุงเทพฯ: โอเดียนสโตร์.*

จากโฉนดที่ดินฉบับแรกของสยามสู่การได้กรรมสิทธิ์
ในโฉนดที่ดินตามพระราชบัญญัติการออกโฉนดที่ดิน ร.ศ.127 *

From the first title deed of Siam to the ownership of
the title deeds under the Land Title Deed Act
Rattanakosin era 127

ฐิติมา เงินอาจ, ชัญวรรณ อาษาสำเร็จ, วรดา สังอุดม,
อรยา สอนโก้ย และชาวลิต สมพงษ์เจริญ

Thitima ngerart, Thanyawan Arsasamret, Worada Sangaudom

Oraya Sonekoy and Chaowalit Sompongjaroen

สาขาวิชานิติศาสตร์ คณะมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์

มหาวิทยาลัยราชภัฏหมู่บ้านจอมบึง

Law Program, Faculty of Humanities and Social Sciences,

Muban Chombeung Rajabhat University

Corresponding Author, E-mail: Chaowalit.14@icloud.com

บทคัดย่อ

บทความทางวิชาการเรื่องจากโฉนดที่ดินฉบับแรกของสยามสู่การได้มาซึ่งกรรมสิทธิ์ในโฉนดที่ดินตามพระราชบัญญัติการออกโฉนดที่ดิน ร.ศ. 127 มีวัตถุประสงค์เพื่อเสนอผลการศึกษาค้นคว้าเรื่องการได้มาซึ่งได้กรรมสิทธิ์ในที่ดินของราษฎร และพัฒนาการของการ

* 1. ได้รับบทความ: 2 เมษายน 2563; แก้ไขบทความ: 5 มิถุนายน 2563; ตอรับตีพิมพ์: 6 มิถุนายน 2563

Received: April 2, 2020; Revised: June 5, 2020; Accepted: June 6, 2020

2. บทความทางวิชาการนี้ ปรับปรุงเพิ่มเติมจากการนำเสนอในการประชุมระดับชาติราชภัฏหมู่บ้านจอมบึงวิจัย ครั้งที่ 8

“วิจัยแบบบูรณาการ สรรค์สร้างนวัตกรรม ลดความเหลื่อมล้ำของสังคม” วันอาทิตย์ที่ 1 มีนาคม พ.ศ. 2563 ณ

มหาวิทยาลัยราชภัฏหมู่บ้านจอมบึง จ.ราชบุรี

ได้กรรมสิทธิ์ในการออกโฉนดที่ดินของสยาม บทความวิชาการนี้ ผู้เขียนจะนำเสนอ 1) บทนำ 2) โฉนดที่ดินฉบับแรกของสยาม 3) การตั้งกองข้าหลวงและกองข้าหลวงตรวจการเพื่อออกโฉนดที่ดินครั้งแรกของสยาม 4) กฎเสนาบดีกระทรวงเกษตราธิการสำหรับการออกโฉนดที่ดิน 5) ความสำคัญของพระราชบัญญัติการออกโฉนดที่ดิน ร.ศ. 127 6) ความสำคัญของการได้มาซึ่งกรรมสิทธิ์ในที่ดินของราษฎร 7) ความสำคัญของการพัฒนาการของการได้กรรมสิทธิ์ในการออกโฉนดที่ดินของสยาม และ 8) บทสรุป

องค์ความรู้จากบทความนี้ สามารถนำไปประยุกต์ใช้กับการศึกษาพัฒนาการของประมวลกฎหมายที่ดินซึ่งเป็นกฎหมายเรื่องกรรมสิทธิ์ในที่ดินตามกฎหมายที่ดิน ซึ่งถือเป็นพัฒนาการของกฎหมายที่ดินที่บังคับใช้อยู่ในปัจจุบัน โดยควรให้ความสำคัญกับการเปลี่ยนแปลงวิธีการให้กรรมสิทธิ์ที่ดินที่เป็นช่วงเปลี่ยนผ่านในพระราชบัญญัติการออกโฉนดที่ดิน ร.ศ. 127 สู่ประมวลกฎหมายที่ดิน และวิธีการชำระข้อพิพาทเกี่ยวกับที่ดินในประมวลกฎหมายที่ดิน ซึ่งจะเป็นประโยชน์สำหรับการศึกษาพัฒนาการของการเปลี่ยนแปลงประมวลกฎหมายที่ดินในแง่ของมุมประวัติศาสตร์กฎหมายไทยต่อไป

คำสำคัญ: พระราชบัญญัติการออกโฉนดที่ดิน ร.ศ. 127; กรรมสิทธิ์; ที่ดิน;
ประวัติศาสตร์กฎหมายไทย; การวิวาทเรื่องที่ดิน

Abstract

Academic article on the first title deed of Siam to the acquisition of land title deeds under the Land Title Deed Act Rattanakosin era 127 with the objective of presenting the results of a study on the acquisition of land ownership of the people and the development of ownership of the title deeds of Siam. This academic article, author will present 1) Introduction 2) Siam's first land title deed 3) Establishing a governor and inspector's division to issue Siam's first land title deed 4) King's Land Ministry's rules for the issuance of land title deeds 5) The importance of the Land Title Deed Act Rattanakosin era 127 6) The

importance of acquiring land ownership of the public 7) The importance of the development of ownership of the land title deeds of Siam and 8) Summary.

Knowledge from this article can be applied to study the development of the Land Code which is the law on land ownership under land law Which is considered a development of modern land law which should give priority to changes in the method of land ownership in the transitional period under the Land Title Deed Act Rattanakosin era 127 to the Land Code and methods of settlement of land clauses in the Land Code. This article will be useful for studying the development of changes in the Land Code in terms of the history of Thai law.

Keywords: the Land Title Deed Act Rattanakosin era 127; Ownership; land; Thai law history, land disputes

1. บทนำ

โฉนดที่ดินเป็นหนังสือสำคัญที่แสดงถึงกรรมสิทธิ์ในที่ดิน เดิมที่ดินเป็นของพระมหากษัตริย์ หากราษฎรอยากทำประโยชน์ในที่ดิน ต้องไปบอกกล่าวแก่เจ้าเมืองนั้น ๆ ในช่วง ร.ศ. 120 พระบาทสมเด็จพระจุลจอมเกล้าเจ้าอยู่หัว รัชกาลที่ 5 ทรงพบว่ามีการร้องเรียนเกี่ยวกับกรรมสิทธิ์ที่ดินเป็นจำนวนมาก จึงทรงพระกรุณาโปรดเกล้าให้เสนาบดีกระทรวงเกษตราธิการจัดทำทะเบียนที่ดินเพื่อเป็นหลักฐานเกี่ยวกับโฉนดที่ดิน ทำให้ผู้ที่มีชื่อเป็นผู้ถือครองโฉนดเป็นผู้มีกรรมสิทธิ์ในโฉนดที่ดินมีอำนาจในที่ดินนั้น รัฐไม่สามารถมาทวงที่ดินคืนได้ โดยโฉนดที่ดินที่เป็นโฉนดฉบับแรกของสยาม ทรงเป็นของ “สมเด็จพระปรมินทรมหาจุฬาลงกรณ์” หรือรัชกาลที่ 5 ซึ่งทรงถือกรรมสิทธิ์เป็นโฉนด เลขที่ 1 หน้าที่ 1 เลขที่ดิน 117 ราว 17 ต 3 อ ตำบลบ้านแปง อำเภอพระราชวัง แขวงเมืองกรุงเก่า จังหวัดพระนครศรีอยุธยา นับเป็นโฉนดที่ดินฉบับแรกของสยาม

สยามเริ่มให้กรรมสิทธิ์ที่ดินแก่ราษฎรในเวลาต่อมา โดยได้ใช้วิธีการนำหลักฐานทางแผนที่ในการออกโฉนดที่ดิน และมีการจัดทำทะเบียนที่ดินเพื่อสะดวกในการตรวจสอบ และให้นำหลักฐานการประทับตราตำแหน่งเจ้าหน้าที่ของรัฐรวม 3 ตำแหน่ง จึงจะถือว่าเป็นโฉนดที่ชอบ

ด้วยกฎหมาย อย่างไรก็ตาม มีเหตุการณ์ที่เป็นข้อวิพากษ์เกี่ยวกับที่ดินเกิดขึ้นมากมายเรื่องของการทับซ้อนการถือครองที่ดินโดยราษฎรต่าง ๆ จึงทำให้ต้องมีพระราชบัญญัติการออกโฉนดที่ดิน ร.ศ. 127 เกิดขึ้นเพื่อแก้ปัญหาเหล่านั้น โดยข้าหลวงเกษตรไปดำเนินการ รังวัดปักเขต และให้เปลี่ยนหนังสือสำคัญสำหรับที่ดินทุกรูปแบบให้เป็นโฉนดแผนที่ทั้งหมด เพื่อสะดวกต่อการพิพาทภาคีความที่ดิน และจัดระเบียบกฎหมายที่ดินใหม่ จนกลายเป็นโฉนดที่ดินที่ชอบด้วยกฎหมาย ทำให้เจ้าของที่ดินมีกรรมสิทธิ์ในที่ดินนั้นอย่างเต็มที่ ผู้ที่เป็นเจ้าของนั้นสามารถจะซื้อขาย หรือโอนที่ดินให้กับผู้อื่นก็ได้

บทความทางวิชาการเรื่องนี้ ผู้เขียนมีวัตถุประสงค์ 1) เพื่อศึกษาการได้มาซึ่งได้กรรมสิทธิ์ในที่ดินของราษฎร และ 2) พัฒนาการของการได้กรรมสิทธิ์ในการออกโฉนดที่ดินของสยาม เพื่อให้เกิดประโยชน์ต่อการศึกษาพัฒนาการของกฎหมายที่ดินในแง่มุมของประวัติศาสตร์ไทย โดยใช้รูปแบบการวิจัยเป็นการวิจัยเชิงคุณภาพโดยใช้แนวคิดพัฒนาการทางประวัติศาสตร์ของการถือกรรมสิทธิ์ในที่ดินเป็นกรอบการวิจัย กลุ่มตัวอย่างคือ ประกาศเกี่ยวกับที่ดินช่วง ร.ศ. 120 พระราชบัญญัติการออกโฉนดที่ดิน ร.ศ. 127 กฎหมายอื่น ๆ และแนวคิดเกี่ยวกับกรรมสิทธิ์ในที่ดินของราษฎร เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัยมี 1 ชนิด คือ การวิจัยเชิงเอกสาร วิเคราะห์ข้อมูลโดยใช้วิเคราะห์เนื้อหาแล้วการวิเคราะห์ข้อมูลเอกสารนั้น ใช้การตีความสร้างข้อสรุป แบบอุปนัยจากเอกสารต่าง ๆ ประกอบกับเอกสารอื่น ๆ โดยอาจมีการแบ่งประเภทตามเนื้อหา ของเอกสารแล้วเปรียบเทียบเนื้อหาประเภทต่าง ๆ เข้าด้วยกัน โดยพยายามค้นหาและตีความหมายที่แฝงอยู่ในข้อความเหล่านั้น โดยอาศัยข้อมูลที่เก็บรวบรวมมาได้ด้วยวิธีการอื่นหรือข้อมูลภูมิหลังสภาพแวดล้อมอื่น ๆ มาประกอบการวิเคราะห์และตีความหมายข้อมูลแล้วจึงการวิเคราะห์ (เอื้อมพร หลินเจริญ, 2555) แล้วเขียนบรรยายเชิงพรรณนา

2. โฉนดที่ดินฉบับแรกของสยาม

โฉนดที่ดินฉบับแรกของสยามเป็นการได้มาซึ่งกรรมสิทธิ์ในที่ดินสืบเนื่องมาจากการพัฒนาการจากการที่พระมหากษัตริย์ซึ่งถือว่าเป็นพระเจ้าแผ่นดินของสยามทั้งหมด ทรงพระราชทานที่ดินให้กับราษฎร สยามเริ่มให้กรรมสิทธิ์ที่ดินแก่ราษฎรอย่างชัดเจน ในรัชสมัยของพระบาทสมเด็จพระจุลจอมเกล้าเจ้าอยู่หัว เมื่อ ร.ศ.120 (มัทนา ชุ่มผล, 2562) โดยเริ่มออกโฉนดที่ดินให้แก่ราษฎรเป็นครั้งแรก โดยโฉนดที่ดินฉบับแรกของสยาม เป็นทรงเป็นของ “สมเด็จพระปรมินทรมหาจุฬาลงกรณ์” ซึ่งเป็นชื่อในโฉนดที่ดิน และทรงถือกรรมสิทธิ์ในที่ดินแปลงนั้น

(สำนักงานปฏิรูปที่ดิน, 2551) วิธีการออกโฉนดนี้ใช้วิธีการนำหลักฐานทางแผนที่เพื่อให้กรรมสิทธิ์กับผู้ถือครองที่ดินแบบสมัยใหม่ และมีการจัดทำทะเบียนที่ดินเพื่อสะดวกในการตรวจสอบ และได้้นำหลักการประทับตราตำแหน่งโดยเจ้าหน้าที่ จึงจะถือว่าเป็นโฉนดที่ชอบด้วยกฎหมาย

การดำเนินการตามประกาศออกโฉนดใน ร.ศ.120 นี้ ข้าหลวงเกษตรเป็นผู้ดำเนินการรังวัดปักเขต และออกโฉนดทั้งหมด (สุนทรี อาสะวีย์, 2530) แต่กลับเกิดข้อวิวาทในเรื่องกรรมสิทธิ์ในที่ดินบ่อยครั้ง เนื่องแนวเขตที่ดินทับซ้อนกัน เพราะเจ้าหน้าที่ผู้เก็บภาษีที่ดินได้ออกหนังสือสำคัญให้เจ้าของที่ดินไว้ยึดถือ ต่างฝ่ายต่างถือว่าเอกสารของตนนั้นถูกต้อง และอ้างสิทธิของตนเนื่องจากข้อความบนหนังสือรับรองการชำระภาษีที่ดิน ซึ่งไม่สามารถใช้เป็นหลักฐานยืนยันได้และไม่อาจระงับข้อวิวาทโต้แย้งปัญหาเรื่องกรรมสิทธิ์ได้ (กรมที่ดิน กระทรวงมหาดไทย, 2562) จึงต้องมีการรังวัดออกโฉนดที่ดินขึ้นใหม่ (ชัยยา โพธิ์แดง, 2528)

มูลเหตุของข้อวิวาทเรื่องที่ดินเกิดขึ้นจากการครอบครองที่ดินในสมัยก่อนให้ความสำคัญกับผลิตผลมากกว่าพื้นที่ ราษฎรที่ต้องการทำประโยชน์ปลูกพืชผล สามารถทำได้โดยบอกกล่าวแก่เจ้าเมือง เมื่อหักล้างทางพงปลูกพืชผลไปเท่าใด ก็ถือว่าพื้นที่เหล่านั้นเป็นของตน และต้องจ่ายภาษีอากรแก่เจ้าเมือง เมื่อเกิดการอพยพโยกย้าย หรือละทิ้งบ้านเรือนไม่ว่าสาเหตุใด ๆ ก็ตาม ที่ดินนั้นจะกลับเข้าไปอยู่ในกรรมสิทธิ์ของเจ้าเมือง ซึ่งสามารถจัดสรรคนกลุ่มใหม่เข้าไปอยู่และทำกินแทนได้ (มณฑนา ชุ่มผล, 2562) จึงทำให้ในช่วงเวลาก่อน ร.ศ.120 สิทธิในการถือครอง และการทำประโยชน์ไม่ได้แยกออกจากกัน เพราะหนังสือแสดงสิทธิครอบครองนั้นเป็นเพียงสิทธิในการทำประโยชน์ในระยะเวลาที่กำหนด ทั้งการที่จะออกเอกสารสิทธิได้นั้นต้องให้กองข้าหลวงเกษตรรังวัดที่ดินและออกหมายเลขที่ดินให้ก่อน (นงเยาว์ จิตตะปุตตะ, 2549) จึงทำให้ไม่สามารถแยกแยะสิทธิของเจ้าของที่ดินที่แท้จริงออกจากผู้เข้าไปทำประโยชน์ได้ จึงทำให้เกิดกรณีคนอ้างเอกสารสิทธิที่ข้าหลวงเกษตรมอบให้เดิมกับเจ้าของใหม่จนกลายเป็นข้อวิวาทดังกล่าว

จึงกล่าวโดยสรุปได้ว่า มูลเหตุของการออกโฉนดที่ดินใหม่ในช่วงสมัยรัชกาลที่ 5 เป็นผลสืบเนื่องมาจากการวิวาทเกี่ยวกับที่ดินที่เกิดขึ้นจากความทับซ้อนเรื่องสิทธิการถือครองที่ดิน จึงทำให้ต้องมีการแก้ไขเรื่องการออกโฉนดที่ดินใหม่เพื่อชำระข้อวิวาทเรื่องที่ดิน และมีความสัมพันธ์กับการเก็บค่าที่ หรือค่านาเข้าภาครัฐ ซึ่งจะได้อีกต่อไป

3. การตั้งกองข้าหลวงและกองข้าหลวงตรวจการเพื่อออกโฉนดที่ดินครั้งแรกของสยาม

สืบเนื่องจากข้อวิวาทเรื่องการถือครองที่ดินในหัวซอกก่อน จึงมีการตั้งกองข้าหลวงเพื่อออกโฉนดที่ดินตามประกาศพระบรมราชโองการ ลงวันที่ 3 พฤษภาคม ร.ศ. 120 ให้ข้าหลวงเกษตรอยู่ในบังคับบัญชาของเทศาภิบาลมณฑลกรุงเก่าออกไปดำเนินการออกโฉนดที่ดินให้แล้วเสร็จอันเป็นการรังวัดออกโฉนดที่ดินในสยาม (สำนักงานปฏิรูปที่ดิน, 2551) เมื่อดำเนินการรังวัดหมายเลขเขตที่ดิน เพื่อให้ราษฎรมีชื่อในโฉนดที่ดินอย่างแท้จริง (กรมที่ดิน กระทรวงมหาดไทย, 2559) อีกทั้งยังได้มีการตั้งกองข้าหลวงตรวจการออกโฉนดที่ดินขึ้นเพื่อตรวจการในการทำงานของข้าหลวงเกษตรอีกด้วยเพื่อตรวจสอบความผิดพลาดของการทำหน้าที่ข้าหลวงเกษตรว่าเป็นไปตามกฎหมาย และระงับข้อวิวาทได้หรือไม่ และต่อมาได้มีการออกกฎหมายกระทรวงเกษตรราชการสำหรับการออกโฉนดที่ดิน เพื่อให้การออกโฉนดที่เป็นได้โดยง่าย และแก้ไขข้อวิวาทในที่ดิน ซึ่งจะได้กล่าวต่อไป

4. กฎเสนาบดีกระทรวงเกษตรราชการสำหรับการออกโฉนดที่ดิน

เจ้าพระยาเทเวศร์วงศ์วิวัฒน์ (หม่อมหลวงราชวงศ์หลาน กุญชร) เป็นผู้ดำรงตำแหน่งหน้าที่เป็นเสนาบดีกระทรวงเกษตรราชการ (ที่ปรึกษาและคณะทำงานบริหารและจัดทำหนังสือที่ระลึก, 2551) เป็นผู้รับพระบรมราชานุญาตเป็นผู้ออกกฎหมายเสนาบดีกระทรวงเกษตรราชการสำหรับการออกโฉนดที่ดิน ร.ศ. 124 (กฎหมายเสนาบดีกระทรวงเกษตรราชการสำหรับการออกโฉนดที่ดิน, 125) เพื่อเป็นการจัดระเบียบการออกโฉนดที่ดินให้แก่ราษฎรเพื่อลดปัญหาการวิวาทเรื่องที่ดินที่มีมากขึ้น โดยให้นำหลักการตามกฎหมายเสนาบดีฯ บังคับใช้ เพื่อตัดสินว่าใครคือเจ้าของที่ดินที่แท้จริง หากข้าหลวงเกษตรได้วินิจฉัย และชี้ขาดแล้ว และชี้แจงเหตุผล หากใครไม่พอใจในคำตัดสินให้ไปฟ้องยังศาล และจะมีกระบวนการอุทธรณ์เอาไว้ก่อนเพื่อรอการตัดสินของศาล และถือเอาคำพิพากษาเป็นสาระสำคัญในการจดทะเบียน (กฎหมายเสนาบดีกระทรวงเกษตรราชการสำหรับการออกโฉนดที่ดิน, 125)

หลังจากการประกาศกฎหมายเสนาบดีฯ ทำให้การถือครองที่ดินของราษฎรมั่นคง และมีกรรมสิทธิ์ในที่ดินอย่างสมบูรณ์ และการนำระบบแผนที่ และระบบเอกสารทางทะเบียนที่ถือว่าเป็นเอกสารรับรองสิทธิ์ในที่ดินของราษฎรมาใช้บังคับแต่ก็ไม่อาจแก้ไขปัญหาได้ เพราะกฎหมายที่ให้อำนาจในการออกโฉนดที่ดินมีเป็นอันมาก ทำให้ข้อความในกฎหมายแย้งกันเอง จึงทำให้

กฎหมายอาญา ไม่อาจแก้ปัญหาได้อย่างแท้จริง ซึ่งต่อมาจึงมีความจำเป็นที่จะต้องประกาศใช้พระราชบัญญัติการออกโฉนดที่ดิน ร.ศ. 127 อันเป็นการจัดระเบียบกฎหมายที่ดินที่กระจัดกระจายให้มีชื่อความเป็นอย่างเดียวกันทั้งหมด และยกเลิกกฎหมายที่ดินเดิมเพื่อแก้ไขเกี่ยวกับเรื่องการวิวาทในกรรมสิทธิ์ในที่ดินได้

5. ความสำคัญของพระราชบัญญัติการออกโฉนดที่ดินร.ศ. 127

ก่อนที่กล่าวถึงความสำคัญของพระราชบัญญัติการออกโฉนดที่ดินร.ศ. 127 ขอกล่าวถึงการเปลี่ยนแปลงประกาศที่เกี่ยวข้องกับเรื่องเอกสารสิทธิ์ก่อน เรื่องนี้มีกฎหมายที่มีกรรมสิทธิ์ก้าวก่ายกันอยู่ 2 ฉบับ (สุนทรี อาสะโวชัย, 2530) ดังต่อไปนี้

1. ประกาศออกโฉนดที่ดิน ร.ศ. 120 เจ้าของที่ดินมีกรรมสิทธิ์ในที่ดินตามกฎหมายเมื่อได้รับโฉนด ที่ดินไม่มีโฉนดถือเป็นที่ดินของรัฐ

2. พระราชบัญญัติออกตราจองที่ดินชั่วคราว ร.ศ.121 ใช้การรังวัดปักเขต และจะต้องมีเอกสารแสดงสิทธิในที่ดินอันเป็นตราจองที่ข้าหลวงเป็นผู้ลงชื่อประทับตรา ผู้ที่ได้รับตราจองชั่วคราวถือได้ว่าเป็นผู้มีกรรมสิทธิ์ในที่ดินเช่นกัน

จะเห็นได้ว่า เอกสารสิทธิ์ทั้งสองล้วนเป็นการรับรองกรรมสิทธิ์ในที่ดินที่ถูกต้อง ผู้เป็นเจ้าของกรรมสิทธิ์ในที่ดินจึงทั้งผู้ที่มีโฉนด และตราจอง หากโฉนด และตราจองที่เขตที่ดินทับซ้อนกัน เจ้าของแต่ละคนต่างอ้างถึงความชอบธรรมในกรรมสิทธิ์ของตนได้ ทำให้ไม่อาจชี้ขาดลงไปได้ว่าผู้ใดเป็นผู้ถือกรรมสิทธิ์กันแน่ ทำให้เกิดปัญหาเรื่องการชี้ขาดว่าผู้ใดเป็นผู้มีกรรมสิทธิ์ที่แท้จริง ด้วยเหตุนี้ จึงต้องมีการประกาศใช้กฎหมายพระราชบัญญัติการออกโฉนดที่ดิน ร.ศ.127 เพื่อนำมาแก้ไขปัญหาดังกล่าวในเวลาต่อมา

ความสำคัญของพระราชบัญญัติการออกโฉนดที่ดิน ร.ศ. 127 ซึ่งเป็นกฎหมายที่ออกมาแก้ปัญหาของความก้าวก่ายกันเรื่องกรรมสิทธิ์ในที่ดินตามกฎหมายฉบับก่อน ๆ โดยรวบรวมเอากฎหมายที่ดินที่กระจัดกระจายหลายฉบับไว้ในพระราชบัญญัติฉบับเดียว และจัดระเบียบการได้กรรมสิทธิ์ในที่ดินขึ้นใหม่ ทั้งยังแก้ไขกฎหมายที่ดินบางเรื่องเพื่อให้การดำเนินไปโดยสะดวกตามกาลสมัย (พระราชบัญญัติการออกโฉนดที่ดินรัตนโกสินทร์ ศก 127, 127) และได้มีการจัดหมวดหมู่ของกฎหมายไว้ 4 ภาค คือ วิธีชำระความวิวาทเรื่องที่ดิน วิธีรังวัดที่ดิน วิธีโอนที่ดินในระหว่างรังวัด และกฎหมายที่ดินซึ่งมีโฉนดที่ดิน เพื่อให้การจัดการเรื่องข้อวิวาทในที่ดินเป็นไปโดยง่าย โดยพระราชบัญญัติฯ นี้จึงกำหนดจึงให้เจ้าพนักงานเรียกหนังสือสำคัญมาดู และ

ให้ข้าหลวงเกษตรใกล้เคียงความ วินิจฉัยหรือตัดสินคดีความ ส่วนการเปลี่ยนหนังสือสำคัญสำหรับที่ดินเจ้าของที่ต้องช่วยอำนวยความสะดวกแก่เจ้าพนักงานที่มาวัดที่ดิน การโอนที่ดินระหว่างผู้โอนกับผู้รับโอนต้องทำเป็นหนังสือสัญญาเป็นหลักฐาน และต้องทำต่อหน้านายอำเภอในท้องที่นั้น โฉนดที่ดินที่แท้จริงจึงต้องมีตราประทับตำแหน่งผู้บัญชาการของเขตที่ดินนั้นและโฉนดที่ดินต้องทำเป็นสองฉบับแบบเดียวกันเอาไว้ที่เจ้าของที่ดิน 1 ฉบับ และไว้ที่หอทะเบียน 1 ฉบับ

การเปลี่ยนหนังสือสำคัญสำหรับที่ดินเป็นโฉนดแผนที่ทั้งหมดเจ้าของที่ต้องช่วยอำนวยความสะดวกแก่เจ้าพนักงานที่มาวัดที่ดิน ซึ่งคล้ายกับประมวลกฎหมายที่ดินในปัจจุบันที่กำหนดให้เจ้าของที่ช่วยเหลือเจ้าพนักงานในการรังวัดที่ดิน (พระราชบัญญัติให้ใช้ประมวลกฎหมายที่ดิน พ.ศ. 2497, 2497) ส่วนการโอนที่ดินผู้โอนกับผู้รับโอนต้องทำเป็นหนังสือสัญญา และต้องทำต่อหน้านายอำเภอตามท้องที่นั้น โฉนดที่ดินที่ออกตามพระราชบัญญัตินี้ต้องมีตราประทับตำแหน่งผู้บัญชาการของเขตที่ดินนั้น และโฉนดที่ดินต้องทำเป็นสองฉบับแบบเดียวกัน (ไชยยศ เหมรัชตะ, 2533) อันมีลักษณะเป็นหลักฐานว่าบุคคลที่มีชื่อในโฉนดที่ดินนั้นมีกรรมสิทธิ์ในที่ดิน

พระราชบัญญัติการออกโฉนดที่ดินฉบับแรกนี้ถือเป็นกฎหมายที่ดินที่รับรองการมีกรรมสิทธิ์ในที่ดินของราษฎรอย่างแท้จริง ซึ่งแตกต่างกับกฎหมายที่ดินฉบับก่อน ๆ และเป็นการแสดงถึงเป็นการให้ความสำคัญต่อเรื่องกรรมสิทธิ์ในที่ดิน ทำให้ราษฎรสามารถจำหน่ายจ่ายโอนที่ดิน หรือก่อนนี้โดยอาศัยเอาที่ดินของตนเป็นหลักประกันด้วยทรัพย์สินได้โดยชอบธรรม อันเป็นการรับรองเรื่องกรรมสิทธิ์ของราษฎรเสียก่อนที่จะมีการประกาศใช้ประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ บรรพ 4 ในสมัยรัชกาลที่ 7 ซึ่งเป็นรับรองให้เจ้าของผู้มีกรรมสิทธิ์สามารถจำหน่ายจ่ายโอน หรือก่อภาระติดพันในทรัพย์สินซึ่งเป็นของตนได้ (พระราชกฤษฎีกาให้ใช้บทบัญญัติ บรรพ 4 แห่งประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์, 2473) และที่ดินนี้เมื่อราษฎรเป็นเจ้าของผู้มีชื่อนั้นตายลง ย่อมตกเป็นมรดกให้กับทายาทโดยธรรมผู้สิทธิได้รับมรดก ทำให้ทายาทฯ สามารถพิสูจน์สิทธิของตนได้ง่ายเพราะการที่มีชื่อของเจ้ามรดกอยู่ในโฉนดที่ดิน ก่อนที่จะมีการประกาศใช้บรรพ 6 มรดกแห่งประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์เสียอีก (พระราชบัญญัติให้ใช้บทบัญญัติ บรรพ 6 แห่งประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ พุทธศักราช 2477, 2478) จึงถือได้ว่าพระราชบัญญัติการออกโฉนดที่ดิน ร.ศ. 127 เป็นกฎหมายที่ทันสมัยต่อสถานการณ์บ้านเมือง

และเป็นการคุ้มครองสิทธิของราษฎรในเรื่องการถือกรรมสิทธิ์ในโฉนดซึ่งเป็นเอกสารราชการได้เป็นอย่างดี

6. ความสำคัญของการได้มาซึ่งได้กรรมสิทธิ์ในที่ดินของราษฎร

ความสำคัญของการได้มาซึ่งได้กรรมสิทธิ์ในที่ดินของราษฎรตามพระราชบัญญัติการออกโฉนดที่ดิน รัตนโกสินทร์ ศก 127 คือ การรับรองกรรมสิทธิ์ที่มีความแตกต่างจากที่ดินที่มีเพียงสิทธิครอบครองอื่นตามกฎหมายก่อน ร.ศ. 120 (พ.ศ. 2444) ซึ่งมีใบสำคัญในการครอบครองที่ดินมีหลายรูปแบบ คือ โฉนดตราแดง โฉนดตราจอง ใบเหี้ยบบย่ำ โฉนดสวน และโฉนดป่า โดยเฉพาะใบเหี้ยบบย่ำตามกฎหมายเสนาบดีกระทรวงเกษตราธิการออกตามประกาศออกโฉนดที่ดิน ร.ศ. 120 ซึ่งเป็นเอกสารที่มีปัญหามากที่สุดเพราะไม่มีรูปแบบการออกเอกสารสิทธิ์ที่ชัดเจน ง่ายต่อการปลอมแปลง และมีการออกใบเหี้ยบบย่ำซ้ำซ้อนกันอันเกิดเป็นคดีความขึ้นมา นายอำเภอท้องที่สามารถเป็นผู้ออกใบเหี้ยบบย่ำได้มีอายุ 1 ปี ถ้าไม่ทำประโยชน์ ทอดทิ้งไป หรือขาดการต่ออายุ ก็หมดสิทธิ์ทำกินไป (พัชรินทร์ คำเจริญ, 2562) ทำให้ราษฎรจำนวนหนึ่งยึดถือที่ดินทำกินหรือเป็นเจ้าของที่ดินที่มีหนังสือสำคัญที่ขาดอายุ ไม่อาจใช้เป็นหลักฐานได้ จึงเกิดกรณีวิวาทเรื่องกรรมสิทธิ์ในที่ดินอยู่บ่อยครั้ง ซึ่งส่วนใหญ่จะเป็นเรื่องแย่งชิงที่นา (ไพบุลย์ จันทรประสิทธิ์, 2558) เอกสารสิทธิ์เหล่านี้เป็นการแสดงการครอบครอง และใช้ประโยชน์ในการทำกินเท่านั้น กรรมสิทธิ์ในที่ดินยังคงเป็นของรัฐอยู่นั่นเอง ส่วนผู้ครอบครองจะได้กรรมสิทธิ์หรือไม่ก็ขึ้นอยู่กับรัฐจะเป็นผู้กำหนด หากมีผู้อื่นเข้าแย่งการครอบครองโดยเข้าไปทำกินในที่ของตนมากกว่าหนึ่งปี ที่ดินนั้นก็ตกเป็นของผู้อื่นไปโดยผลของกฎหมายได้ ซึ่งแตกต่างจากกรรมสิทธิ์ในที่ดินโดยสิ้นเชิง เพราะนอกจากเจ้าของแต่เพียงผู้เดียวจะจำหน่ายจ่ายโอนกรรมสิทธิ์ให้กับผู้อื่นได้แล้ว และหวังกันมิให้ผู้อื่นแย่งการครอบครองได้ กรรมสิทธิ์ในที่ดินจึงมีความมั่นคงมากกว่าสิทธิ์ในที่ดินอย่างอื่น ซึ่งเมื่อพิจารณาจากการรับรองกรรมสิทธิ์แก่ราษฎรตามพระราชบัญญัติการออกโฉนดที่ดิน รัตนโกสินทร์ ศก 127 แล้ว กฎหมายได้กำหนดกระบวนการวิธีชำระความวิวาทเรื่องที่ดินอันเป็นการวินิจฉัยคดีเกี่ยวกับที่นา และคดีเกี่ยวกับที่ดินฯ วิธีรังวัดที่ดินซึ่งผู้เป็นเจ้าของที่แท้จริงต้องช่วยเจ้าพนักงานในการสำรวจ และจัดให้ปักเขตที่ดินและนำชี้เขตที่ดินของตนเข้าหลวงเกษตรจะจัดการเรื่องการโอนกรรมสิทธิ์ และต้องทำหนังสือสัญญาต่อหน้านายอำเภอตามท้องที่และเสียค่าธรรมเนียมอย่างถูกต้อง โฉนดที่ดินนี้จะมี 2 ฉบับ เนื้อความเป็นอย่างเดียวกัน ให้เจ้าของที่ดินเก็บไว้ 1 ฉบับ และเก็บไว้ในหอทะเบียนที่ดิน 1 ฉบับ และมี

กระบวนการพิสูจน์กรรมสิทธิ์ในที่ดินอีกด้วย จึงเห็นได้ว่า กฎหมายให้ความคุ้มครองกรรมสิทธิ์ในที่ดินของเจ้าของที่ดินอย่างเต็มที่ และมีวิธีการพิสูจน์สิทธิ์ของเจ้าของที่ดิน รวมถึงหลักฐานตามกฎหมายที่เป็นการยืนยันถึงเจ้าของผู้มีกรรมสิทธิ์อีกด้วย

นอกจากนี้ เมื่อเป็นเจ้าของผู้มีกรรมสิทธิ์ในที่ดินแล้ว ย่อมที่จะหวงกัน หรือห้ามมิให้ผู้อื่นมารบกวนกรรมสิทธิ์ของตนได้ดีกว่าเอกสารสิทธิ์ประเภทอื่น หากว่าการรบกวนกรรมสิทธิ์นั้นเป็นการเข้ามายึดที่ดินที่มีกรรมสิทธิ์โดยไม่มีสิทธิ์ เจ้าของผู้มีกรรมสิทธิ์ย่อมที่จะมีอำนาจดำเนินคดีตามกฎหมายอาญาต่อผู้รบกวนการครอบครองในที่ดินความผิดฐานบุกรุกตามความในมาตรา 327 แห่งกฎหมายลักษณะอาญา ร.ศ. 127 ซึ่งว่า “ผู้ใดเจตนาจะมีให้ผู้อื่นครอบครองทรัพย์สินของเขา ... ทำนว่ามั่นคงกระทำการบุกรุกมีความผิด ต้อง ระวังโทษานุโทษเป็นสามสถาน ... สถานหนึ่งให้ปรับไม่เกินกว่าห้าร้อยบาท สถานหนึ่งให้ลงโทษทั้งจำทั้งปรับ ...” (ปิยฉัตร บุณนาค, สิรวิวรรณ นันทจันทุล และสุรียรัทธ์ บำรุงสุข, 2561) ซึ่งเป็นกฎหมายอาญาที่บังคับใช้อยู่ในขณะนั้น และเจ้าของที่ดินสามารถแสดงหลักฐานถึงการมีกรรมสิทธิ์ของตนด้วยการแสดงชื่อในโฉนดที่ดินซึ่งเป็นเอกสารของทางราชการได้ ซึ่งจะทำให้เจ้าหน้าที่ตำรวจสามารถดำเนินคดีแก่ผู้กระทำความผิดได้โดยง่ายอันเนื่องมาด้วยความชัดเจนในการถือครองโฉนดที่ดินเช่นว่านั้น

ความสำคัญของกรรมสิทธิ์ในที่ดินที่ได้ออกโฉนดที่ดินตามพระราชบัญญัติการออกโฉนดที่ดิน ร.ศ. 127 อีกประการหนึ่ง คือ “การเก็บค่าที่หรือค่านาให้กับรัฐบาล” ซึ่งที่ดินที่มีโฉนดที่ดินแล้ว ผู้เป็นเจ้าของย่อมมีกรรมสิทธิ์ในที่ดินนั้น ซึ่งมาตรา 35 แห่งพระราชบัญญัตินี้ซึ่งบัญญัติว่า “ที่ดินซึ่งได้ออกโฉนดตามพระราชบัญญัตินี้ให้เจ้าของมีกรรมสิทธิ์ตามพระราชกำหนดกฎหมาย” อันเป็นการยืนยันว่าเจ้าของผู้มีโฉนดเป็นผู้มีกรรมสิทธิ์ตามกฎหมาย จึงทำให้ผู้นั้นมีหน้าที่ในการเสียการเก็บค่าที่ หรือค่านาให้กับรัฐบาล และจะต้องรับผิดชอบไม่เสียค่าที่ หรือค่านา และไม่อาจพ้นความรับผิดชอบในการเสียค่าที่ หรือค่านาเพราะเหตุมีกรรมสิทธิ์ในที่ดินดังกล่าว ดังความในมาตรา 16 ของพระราชบัญญัติฯ นี้ว่า “ไม่ให้ถือว่ากรรมสิทธิ์ที่ได้มานี้เป็นเหตุที่ผู้ถือกรรมสิทธิ์นั้นจะพ้นจากความรับผิดชอบและความจำเป็นจะต้องประพฤติดังตามพระราชกำหนดกฎหมายซึ่งบังคับในการที่ดิน ในการเก็บภาษีอากร แลการที่รัฐจะต้องการที่เพื่อราชการ หรือประโยชน์สาธารณะ เป็นต้น” (พระราชบัญญัติการออกโฉนดที่ดิน รัตนโกสินทร์ ศก 127, 127) การเสียค่าที่หรือค่านานี้เป็นพัฒนาการที่สืบเนื่องมาจากการเก็บค่าที่ หรือค่านาตามกฎหมายที่ได้ประกาศใช้อยู่ก่อน คือ ประกาศออกโฉนดที่ดิน ลงวันที่ 15 กันยายน ร.ศ. 120 ข้อ 15 ความว่า “...ให้เจ้าของผู้มีกรรมสิทธิ์ตามพระราชกำหนดกฎหมาย...” ซึ่งต้องเสียค่าที่ หรือค่านาตามข้อ 7

ซึ่งมีข้อความว่า “...เจ้าของมีกรรมสิทธิ์เหมือนอย่างนาคูโค คือ ต้องเสียค่าที่หรือค่านาแก่รัฐบาลทุก ๆ ปี” จึงทำให้เห็นได้ว่าการเสียค่าที่ หรือค่านา เป็นสาระสำคัญของการมีกรรมสิทธิ์ในที่ดินของเจ้าของที่ดิน และทำให้การจัดเก็บภาษีอากรเป็นไปโดยง่ายเพราะความชัดเจนของการมีกรรมสิทธิ์ดังกล่าว

จึงทำให้เห็นได้ว่า ผู้ที่มีชื่อเป็นผู้ถือครองโฉนดที่ดินย่อมมีอำนาจเหนือที่ดินของตนได้อย่างเต็มที่ รัฐไม่สามารถมาทวงที่ดินคืนจากเจ้าของได้ ทำให้เจ้าของที่ดินจึงสามารถซื้อ ขาย หรือโอนที่ดินให้กับผู้อื่นได้ แต่ผู้ถือครองกรรมสิทธิ์ในที่ดินนั้นก็มีความเสี่ยงที่จะหลุดพ้นจากรับผิดชอบในการเสียภาษีอากร หรือการที่รัฐจะต้องการที่เพื่อราชการหรือประโยชน์สาธารณะ เช่น การเวนคืนที่ดินเพื่อการสร้างทางคมนาคม การมีกรรมสิทธิ์ที่เกิดขึ้นจากการพัฒนาการของกฎหมายนี้ ทำให้ระบบเศรษฐกิจแบบตลาดมีความเจริญก้าวหน้ามากขึ้นตรงที่มีความเกี่ยวข้องกับความสามารถในการจัดสรรทรัพยากรของเอกชนได้อย่างมีประสิทธิภาพโดยใช้กลไกตลาดเป็นตัวขับเคลื่อนระบบเศรษฐกิจ กล่าวคือ เมื่อที่ดินที่มีกรรมสิทธิ์ทำให้ที่ดินนั้นเข้าสู่ระบบตลาดที่มีการหมุนเวียนการถือครองได้โดยสมัครใจ นอกจากที่เจ้าของที่ดินสามารถใช้ที่ดินให้ได้ประโยชน์สูงสุด เจ้าของที่ดินยังตัดสินใจได้ว่าจะใช้ หรือแลกเปลี่ยนทรัพย์สินนั้นกับใครก็ได้ ซึ่งแตกต่างจากที่ดินที่ไม่มีเจ้าของ หรือมีเพียงสิทธิครอบครอง เจ้าของที่ดินอาจแลกเปลี่ยนที่ดินกับบุคคลอื่นได้ แต่ เจ้าของจะไม่สามารถกีดกันบุคคลอื่นไม่ให้เข้ามาใช้ประโยชน์ในที่ดินได้ และอาจถูกแย่งการครอบครองเมื่อใดก็ได้ ความเป็นเจ้าของที่ดินผู้ที่มีกรรมสิทธิ์จึงมีความสำคัญอยู่ตรงที่การมีสิทธิ์แต่ผู้เดียวที่จะ ใช้สอย จำหน่าย แลกเปลี่ยน ได้ดอกผล กับทั้งมีสิทธิติดตาม และเอาคืนซึ่งที่ดินของตนได้ และมีสิทธิที่จะขัดขวางมิให้ผู้อื่นยุ่งเกี่ยวกับที่ดินของตนได้โดยชอบด้วยกฎหมาย

7. ความสำคัญของการพัฒนาการของการได้กรรมสิทธิ์ในการออกโฉนดที่ดินของสยาม

ความสำคัญของการพัฒนาการได้กรรมสิทธิ์ในการออกโฉนดที่ดินของสยามตามพระราชบัญญัติการออกโฉนดที่ดิน ร.ศ. 127 อยู่ทั้งการจัดการระบบการถือครองกรรมสิทธิ์ในที่ดินให้เป็นฉบับเดียวมิให้มีความซ้ำซ้อนกัน อันเป็นการแก้ปัญหาการออกโฉนดที่ดิน และเอกสารสิทธิ์ที่มีมาก่อนพระราชบัญญัติฯ ดังกล่าวประกาศใช้ เพราะต้องเข้าใจว่าการออกโฉนดที่ดิน และเอกสารสิทธิ์ตามกฎหมายฉบับก่อน ๆ ล้วนเป็นการออกโฉนดที่ดิน และเอกสารสิทธิ์ที่ถูกต้องตามกฎหมาย ซึ่งผู้ครอบครองที่ดินต่างคนต่างก็อ้างกรรมสิทธิ์ในที่ดินตามกฎหมาย

เดิม ซึ่งมีทั้งผู้ที่มีชื่อถือกรรมสิทธิ์เดิม ผู้เช่าถือครองที่ดินแบบที่มีการหักล้างทางพงเข้าไป และผู้มีชื่อโฉนดที่ดินตามกฎหมายใหม่ ทำให้การถือครองที่ดินมีความทับซ้อนของสิทธิ์ ทำให้ยากต่อการบริหารจัดการเรื่องกรรมสิทธิ์ในที่ดินที่จะทราบว่าผู้ใดเป็นเจ้าของผู้มีการสิทธิ์กันแน่ และผู้ใดจะเสียภาษีที่ดินให้กับรัฐ

ด้วยเหตุนี้ การแก้ไขปัญหาข้อพิพาทจึงทำด้วยการออกกฎหมายที่ดินเสียใหม่ คือ พระราชบัญญัติการออกโฉนดที่ดิน ร.ศ. 127 และใช้วิธีการรังวัดที่ดินแบบวิทยาการตะวันตก ทำให้ที่ดินซึ่งเดิมอ้างหลักเขตเดิมที่ใช้ภูมิประเทศ เช่น ห้วย หนอง คลอง บึง โคน แนวป่ามาเป็น การรังวัดแนวเขตที่ดินที่มีเส้นแบ่งที่มีอาณาเขตที่ดินที่ชัดเจน ทำให้เจ้าของที่ดินสามารถใช้สิทธิ์ในที่ดินได้อย่างเต็มที่ และอ้างสิทธิ์ตามกฎหมายในฐานะเจ้าของกรรมสิทธิ์ได้

การประกาศใช้พระราชบัญญัติการออกโฉนดที่ดิน ร.ศ. 127 จึงเป็นเรื่องของการแก้ปัญหาเรื่องกรรมสิทธิ์ที่มีความก้าวร้าวกันตามกฎหมายเดิมที่เจ้าของแต่ละคนต่างฝ่ายต่างอ้างกรรมสิทธิ์ตามกฎหมายที่ดินที่ได้รับกรรมสิทธิ์ในที่ดินในช่วงเวลาที่แตกต่างกัน จึงทำให้เกิดข้อวิวาทเรื่องที่ดินขึ้น พระราชบัญญัติฯ นี้จึงเป็นการรวบรวมกฎหมายที่ดิน และประกาศเกี่ยวกับที่ดินทั้งหลายที่กระจัดกระจายให้เป็นหนึ่งเดียว แล้วจึงนำมาแบ่งเป็นหมวดหมู่อย่างชัดเจน ทำให้ง่ายต่อการพิจารณา หรือตัดสินคดีที่วิวาทกันในเรื่องกรรมสิทธิ์ในที่ดินอันเป็นพัฒนาการทางกฎหมายที่ดินที่สำคัญของสยาม ดังจะเห็นได้จากการจะตัดสินให้ใครเป็นเจ้าของที่ดินนั้น เจ้าหน้าที่ของรัฐจะเข้ามาเป็นผู้ตัดสิน อันเป็นการให้อำนาจเจ้าหน้าที่ของรัฐในการวินิจฉัยตัดสินข้อวิวาทได้ทันทีโดยใช้ดุลพินิจประกอบเอกสารสิทธิ์ตามกฎหมาย และความมีบทบาทในที่ดินของเจ้าของ ส่วนการเปลี่ยนหนังสือสำคัญสำหรับที่ดินเป็นโฉนดแผนที่ทั้งหมด เจ้าของที่ดินต้องช่วยอำนวยความสะดวกแก่เจ้าพนักงานที่มาวัดที่ดิน ผู้ใดที่ได้โฉนดแผนที่ ต้องเสียค่าธรรมเนียม ซึ่งมีอัตราค่าธรรมเนียมค่อนข้างสูง และกลายเป็นรายได้ของรัฐที่สำคัญเรื่องหนึ่ง

ความสำคัญอีกประการหนึ่ง คือ การออกโฉนดที่ดินเพื่อแสดงให้เห็นว่าบุคคลผู้มีชื่อในโฉนดที่ดิน เมื่อออกโฉนดที่ดินให้กับบุคคลใดแล้วย่อมแสดงได้ว่าบุคคลที่มีชื่อในโฉนดที่ดินย่อมมีกรรมสิทธิ์เหนือที่ดินนั้น อันเป็นการออกเอกสารสิทธิ์ให้เจ้าของผู้มีการสิทธิ์ ทำให้เจ้าของที่ดินสามารถถือสิทธิ์ เปลี่ยนแปลงสิทธิ์ โอนสิทธิ์ สงวนสิทธิ์ หรือระงับสิทธิ์ เช่น การชำระหนี้อันเกิดขึ้นจากการก่อหนี้ในที่ดินได้ เมื่อตายลง ที่ดินนั้นย่อมตกอยู่แก่ทายาทโดยธรรมที่มีสิทธิ์รับมรดก และหากมีบุคคลใดมารบกวนครอบครองในที่ดินของตน เจ้าของที่ดินสามารถพิสูจน์สิทธิ์ของตนว่าตนเป็นเจ้าของที่ชอบธรรมอย่างแท้จริง เพราะเหตุที่ดินมีชื่ออยู่ในโฉนดที่ดินฉบับนั้น

พัฒนาการของการได้กรรมสิทธิ์ในการออกโฉนดที่ดินของสยาม จึงมิใช่แค่การออกเอกสารสิทธิ์ที่ชอบธรรมตามกฎหมาย และแก้ไขข้อวิพากษ์ของการถือครองที่ดินที่ขัดแย้งกันเท่านั้น แต่เป็นไปเพื่อการรับรองการถือครองกรรมสิทธิ์อันแท้จริงของราษฎรที่ถือว่าเป็นพัฒนาการทางกฎหมายที่ดินครั้งสำคัญสยาม เมื่อมีการออกโฉนดที่ดินที่มีชื่อเป็นของราษฎรเป็นเจ้าของที่ดิน ผลประโยชน์ที่เกิดขึ้นบนที่ดินทั้งหมดจากการใช้ที่ดิน จึงตกเป็นของราษฎรอย่างแท้จริง และสามารถสร้างฐานะของตนเองได้อย่างมั่นคง ก่อให้เกิดผลดีต่อการพัฒนาระบบเศรษฐกิจภาคราษฎรที่กำลังพัฒนาขึ้นในยุคต่อมา และผลจากพัฒนาการในกฎหมายที่ดินนี้ ทำให้กรรมสิทธิ์ในที่ดินของราษฎรมีความมั่นคงและถาวรขึ้น จนกระทั่งการประกาศใช้พระราชบัญญัติให้ใช้ประมวลกฎหมายที่ดิน พ.ศ. 2497 หรือที่เรียกว่าประมวลกฎหมายที่ดิน ซึ่งเป็นการกฎหมายที่รับรองความมีกรรมสิทธิ์ในที่ดินในกาลต่อมา

8. บทสรุป

บทความนี้ได้อรรถาธิบายเรื่องที่ได้มาซึ่งกรรมสิทธิ์ในที่ดินของราษฎรมีความสัมพันธ์กับพัฒนาการของการได้กรรมสิทธิ์ในการออกโฉนดที่ดินของสยาม คือ การได้มาซึ่งกรรมสิทธิ์ในที่ดินทำให้ราษฎรมีความสัมพันธ์กับการรับรองกรรมสิทธิ์ในที่ดินของรัฐผ่านกฎหมายที่ดิน การซื้อขายข้อพิพาทในที่ดิน และการออกเอกสารสิทธิ์ที่สามารถยืนยันความเป็นเจ้าของได้อย่างแท้จริงได้ ทำให้ราษฎรสามารถถือสิทธิ์ในที่ดินได้อย่างเต็มที่ และสามารถหวังกันมิให้ผู้อื่นเข้ามาครอบครองที่ดินได้โดยชอบธรรม องค์ความรู้นี้สามารถนำไปประยุกต์ใช้กับการศึกษาพัฒนาการของประมวลกฎหมายที่ดิน ซึ่งถือเป็นพัฒนาการของกฎหมายที่ดินที่ใช้อยู่ในปัจจุบัน โดยควรให้ความสำคัญกับ การเปลี่ยนแปลงวิธีการให้กรรมสิทธิ์ที่ดินที่เป็นช่วงเปลี่ยนผ่านในพระราชบัญญัติการออกโฉนดที่ดิน ร.ศ. 127 สู่ประมวลกฎหมายที่ดิน และวิธีการชำระข้อพิพาทเกี่ยวกับที่ดินในประมวลกฎหมายที่ดิน ซึ่งจะเป็ประโยชน์สำหรับการศึกษาพัฒนาการของการเปลี่ยนแปลงประมวลกฎหมายที่ดินในแง่ของมุขประวัตินิติศาสตร์กฎหมายไทยต่อไป

เอกสารอ้างอิง

กฎเสนาบดีกระทรวงเกษตรราธิการ สำหรับการออกโฉนดที่ดิน. (125, 8 เมษายน). *ราชกิจจานุเบกษา*. เล่มที่ 23 ตอนที่ 2. หน้า 31.

กรมที่ดิน กระทรวงมหาดไทย. (2559). *การออกโฉนดที่ดินสมัยแรก*. สืบค้นเมื่อ 19 กันยายน 2562, จาก

<https://www.dol.go.th/museum/Pages/%E0%B8%AD%E0%B8%AD%E0%B8%8E0%B9%82%E0%B8%89%E0%B8%99%E0%B8%94%E0%B8%97%E0%B8%B5%E0%B9%88%E0%B8%94%E0%B8%B4%E0%B8%99%E0%B8%AA%E0%B8%A1%E0%B8%B1%E0%B8%A2%E0%B9%81%E0%B8%A3%E0%B8%81.aspx>

ชัยยา โปธิ์แดง. (2528). *การออกโฉนดที่ดินเมืองกรุงเก่าระหว่าง พ.ศ. 2444- 2453*. *วิทยานิพนธ์ปริญญาอักษรศาสตรมหาบัณฑิต*. มหาวิทยาลัยศิลปากร.

ไชยยศ เหมะรัชตะ. (2533). *ความรู้ชุดกฎหมายชาวบ้าน*. กรุงเทพฯ : งานโรงพิมพ์ฝ่ายเผยแพร่ความรู้และบริการ กองวิชาการกรมประชาสัมพันธ์.

ที่ปรึกษาและคณะทำงานบริหารและจัดทำหนังสือที่ระลึก. (2551). *พระราชหัตถเลขารัชกาลที่ 5 ที่เกี่ยวกับการพัฒนาประเทศ*. กรุงเทพฯ : เสมาธรรม.

นงเยาว์ จิตตะปุตตะ. (2549). *การพัฒนาเศรษฐกิจทุนนิยมกับปัญหาการถือครองกรรมสิทธิ์ที่ดินในประเทศไทย*. *วารสารราชบัณฑิตยสถาน*, 31(2), 588-604.

ปิยฉัตร บุณนาค, สิริวรรณ นันทจันทูล และสุรียรัตน์ บำรุงสุข. (2561). *การสูญเสีย การเพิ่มศัพท์ และการเปลี่ยนแปลงทางความหมายของศัพท์ที่เป็นโทษทางอาญาในสมัยกรุงรัตนโกสินทร์*. *วารสารมหาวิทยาลัยราชภัฏยะลา*. 13(3), 436-445.

มณฑนา ชุ่มผล. (2562). *เจ้าของ “โฉนดที่ดิน” ฉบับแรกของไทยกับจุดเริ่มต้นการทำแผนที่และโฉนดแบบใหม่*. สืบค้นเมื่อ 8 กันยายน 2562, จาก https://www.silpa-mag.com/history/article_6630.

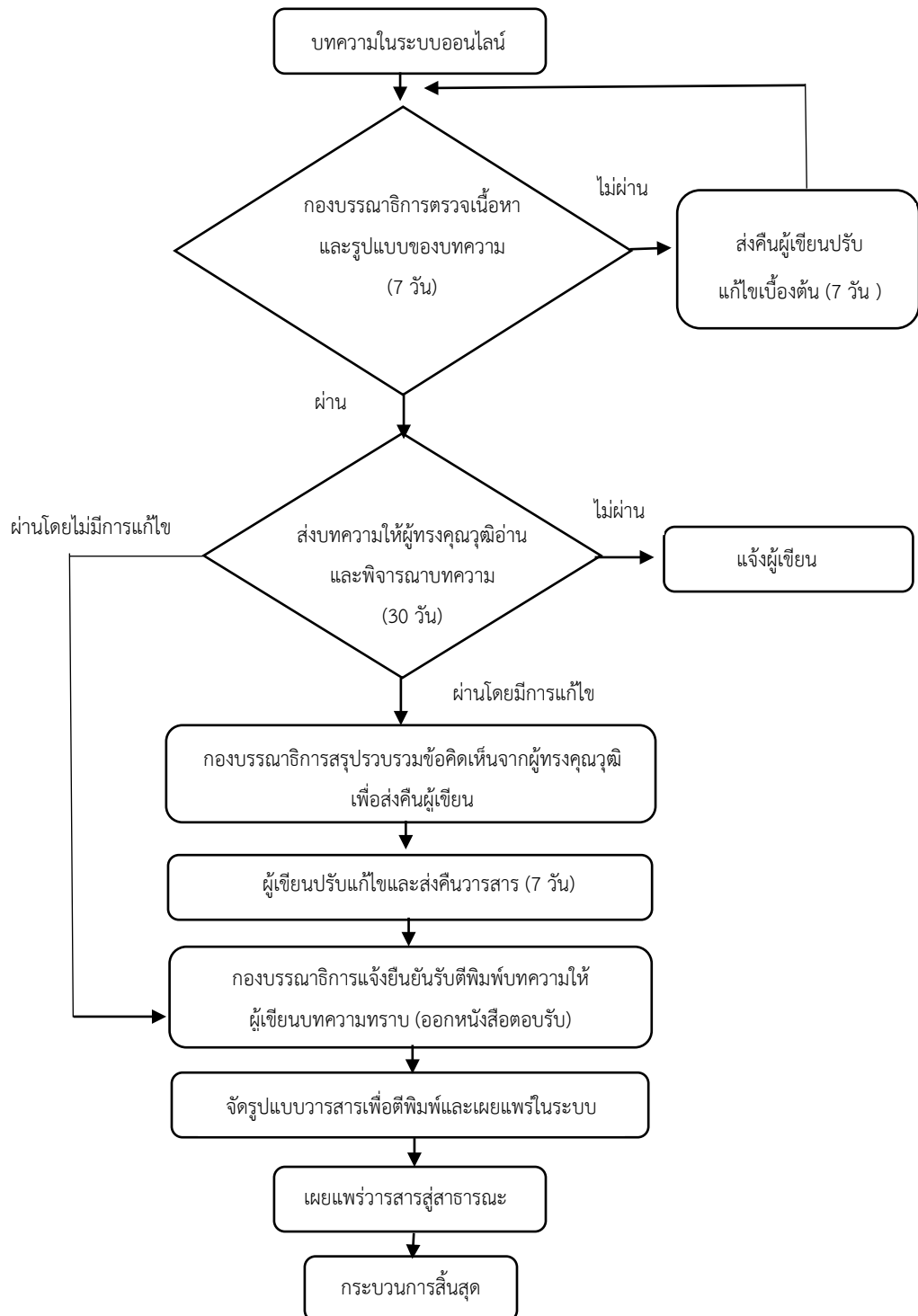
พระราชกฤษฎีกาให้ใช้บทบัญญัติ บรรพ 4 แห่งประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์. (2473, 18 มีนาคม). *ราชกิจจานุเบกษา*. เล่มที่ 47. หน้า 442.

- พระราชบัญญัติการออกโฉนดที่ดินรัตนโกสินทร์ ศก 127. (127, 9 มีนาคม). *ราชกิจจานุเบกษา*. เล่มที่ 25. หน้า 1431-1448.
- พระราชบัญญัติให้ใช้บทบัญญัติบรรพ 6 แห่งประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ พุทธศักราช 2477. (2478, 7 มิถุนายน). *ราชกิจจานุเบกษา*. เล่มที่ 52. หน้า 529.
- พระราชบัญญัติให้ใช้ประมวลกฎหมายที่ดิน พ.ศ. 2497. (2497, 30 พฤศจิกายน). *ราชกิจจานุเบกษา*. เล่มที่ 71 ตอนที่ 78 ฉบับพิเศษ. หน้า 1.
- พัชรินทร์ คำเจริญ. (2562). *ความเป็นมาและประเภทของสิทธิในที่ดินตามกฎหมายของประเทศไทย*. สืบค้นเมื่อ 19 กันยายน 2562, จาก <https://www.krisdika.go.th/data/activity/act13477.pdf>.
- ไพบุลย์ จันทร์ประสิทธิ์. (2558). *ปัญหาการครอบครองที่ดินมีสิทธิครอบครอง*. กรุงเทพฯ : สถาบันพัฒนาข้าราชการตุลาการ.
- สำนักงานปฏิรูปที่ดิน. (2551). *โฉนดฉบับแรกของประเทศไทย บนผืนดินพระราชทาน*. สืบค้นเมื่อ 8 กันยายน 2562, จาก https://www.alro.go.th/alro_th/download/doc/jd32_308.pdf.
- สุนทรী อาสะไวย์. (2530). *ประวัติคลองรังสิต การพัฒนาที่ดินและผลกระทบต่อสังคม พ.ศ. 2431-2457*. กรุงเทพฯ : สำนักพิมพ์มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์.
- เอื้อมพร หลินเจริญ. (2555). *เทคนิคการวิเคราะห์ข้อมูลเชิงคุณภาพ*. *วารสาร การวัดผลการศึกษามหาวิทยาลัยมหาสารคาม*, 17(1). 26-27.

กระบวนการพิจารณาบทความของวารสารวิชาการวิทยาลัยบริหารศาสตร์

แนะนำสำหรับผู้นิพนธ์บทความ

สถานที่ติดต่อเกี่ยวกับบทความ

วิทยาลัยบริหารศาสตร์ อาคารเทพ พงษ์พานิช มหาวิทยาลัยแม่โจ้ ตำบลหนองหาร
อำเภอสันทราย จังหวัดเชียงใหม่ 50290 โทรศัพท์ 0-5387-5540-5

email : sasjournal. mju@gmail.com

1. รศ.ดร.เฉลิมชัย ปัญญาดี	081-8840066
2. อาจารย์ ดร.วินิจ ผาเจริญ	093-2419191
3. นางนิตยา ไพอารมณ	081-8850800

1. ส่วนประเภทของบทความที่ลงตีพิมพ์ในวารสาร

วารสารวิชาการวิทยาลัยบริหารศาสตร์ตีพิมพ์บทความประเภทต่างๆ ดังนี้

1.1 บทความพิเศษ บทความทางวิชาการพิเศษ ที่เสนอเนื้อหาความรู้วิชาการอย่าง
เข้มข้น และผ่านการอ่านและพิจารณาจากผู้ทรงคุณวุฒิในสาขาวิชานั้นๆ มีกลุ่มเป้าหมายเป็น
นักวิชาการในวงการวิชาการ/วิชาชีพ

1.2 บทความทางวิชาการ ที่เสนอเนื้อหาความรู้ วิชาการ มีกลุ่มเป้าหมายที่เป็นนิสิต
นักศึกษาหรือประชาชนทั่วไป

1.3 บทความวิจัย (Research Article) ได้แก่ รายงานผลงานวิจัยใหม่ที่มีองค์ความรู้
อันเป็นประโยชน์ซึ่งไม่เคยตีพิมพ์ในวารสารใดๆ มาก่อน

การส่งบทความ

บทความที่จะตีพิมพ์ในวารสารวิชาการวิทยาลัยบริหารศาสตร์ต้องส่งผ่านระบบ
ลงทะเบียนออนไลน์ Website: [https://so05.tci-thaijo.org/index.php/SASAJ/about/
submissions](https://so05.tci-thaijo.org/index.php/SASAJ/about/submissions) และรอการตรวจสอบจากกองบรรณาธิการ

การตรวจสอบบทความและพิสูจน์อักษร

ผู้พิมพ์ควรตระหนักถึงความสำคัญในการเตรียมบทความให้ถูกต้องตามรูปแบบของบทความที่วารสารกำหนด ตลอดจนตรวจสอบความถูกต้องแน่นอน พร้อมทั้งพิสูจน์อักษรก่อนที่จะส่งบทความนี้ให้กับบรรณาธิการ การเตรียมบทความให้ถูกต้องตามข้อกำหนดของวารสารจะทำให้การพิจารณาตีพิมพ์มีความรวดเร็วมากยิ่งขึ้น และทางกองบรรณาธิการขอสงวนสิทธิ์ที่จะไม่พิจารณาบทความจนกว่าจะได้แก้ไขให้ถูกต้องตามข้อกำหนดของวารสาร

การเตรียมบทความ

บทความต้องเป็นตัวพิมพ์ดีด โดยใช้ชุดแบบอักษร (font) ชนิดไทยสารบรรณ (TH SarabunPSK) ขนาดอักษร 16 จัดกั้นหลังตรง และมีระยะห่างระหว่างบรรทัดหนึ่งช่อง (Double Spacing) ตลอดเอกสาร พิมพ์หน้าเดียวลงบนกระดาษ (A4) พิมพ์ให้ห่างจากขอบกระดาษ ด้านซ้าย และด้านขวา ขนาด 3.81 ซม. ด้านบน ขนาด 4.5 ซม. และด้านล่าง ขนาด 4.01 ซม. พร้อมใส่หมายเลขหน้ากำกับทางมุมขวาบนทุกหน้า บทความไม่ควรยาวเกิน 15 หน้ากระดาษพิมพ์ (A4) โดยนับรวมภาพประกอบและตาราง

การพิจารณาและคัดเลือกบทความ

บทความแต่ละบทความจะได้รับพิจารณาจากคณะกรรมการกลั่นกรองบทความวารสาร (Peer Review) 2 ท่าน ที่มีความเชี่ยวชาญในสาขาวิชาที่เกี่ยวข้อง และได้รับความเห็นชอบจากกองบรรณาธิการก่อนตีพิมพ์ โดยการพิจารณาบทความจะมีรูปแบบที่ผู้พิจารณาบทความไม่ทราบชื่อหรือข้อมูลของผู้เขียนบทความ และผู้เขียนบทความไม่ทราบชื่อผู้พิจารณาบทความ (Double - blind Peer Review)

2. ส่วนบทคัดย่อ (Abstract)

บทคัดย่อควรมีความยาวไม่เกิน 350 คำ โดยแยกต่างหากจากเนื้อเรื่อง บทความวิจัย/วิชาการ ต้องมีบทคัดย่อทั้งภาษาไทยและภาษาอังกฤษ ซึ่งบทคัดย่อควรเขียนให้ได้ใจความทั้งหมดของเรื่อง ไม่ต้องอ้างอิงเอกสาร รูปภาพ หรือตาราง และให้มีเพียง 2 ส่วนเท่านั้น คือ

1. **วัตถุประสงค์** ควรกล่าวถึงจุดมุ่งหมายของการศึกษา
2. **ผลการวิจัยพบว่า** ควรประกอบด้วย ผลที่ได้รับจากการค้นคว้า ศึกษา และผลของค่าสถิติ (ในกรณีมีการวิเคราะห์)
3. **คำสำคัญ** ควรมีคำสำคัญไม่เกิน 3 คำ ที่ครอบคลุมชื่อเรื่องที่ศึกษาและจะปรากฏอยู่ในส่วนท้ายของบทคัดย่อทั้งภาษาไทยและภาษาอังกฤษ และคั่นด้วยเครื่องหมายอัฒภาค (Semicolon) (;)

3. ส่วนเนื้อเรื่อง ควรประกอบด้วย

3.1 การเตรียมต้นฉบับสำหรับการเขียนบทความวิจัย ประกอบด้วย

3.1.1 บทนำ (Introduction) เป็นส่วนกล่าวนำโดยอาศัยการปริทรรศน์ (Review) ข้อมูลจากรายงานวิจัย ความรู้ และหลักฐานต่างๆ จากหนังสือหรือวารสารที่เกี่ยวข้องกับเรื่องที่ศึกษา และกล่าวถึงเหตุผลหรือความสำคัญของปัญหาในการศึกษาครั้งนี้

3.1.2 วัตถุประสงค์ของการวิจัย (Research Objectives) เป็นการกำหนดวัตถุประสงค์หรือจุดมุ่งหมายของการวิจัย รวมถึงรวบรวมหลักการ วิธีการ โดยมีรายละเอียดว่า จะต้องศึกษาอะไรบ้าง เพื่อเป็นแนวทางในการวิเคราะห์ข้อมูล และเสนอผลการวิจัยได้อย่างชัดเจน

3.1.3 วิธีดำเนินการวิจัย (Methods) เป็นการกำหนด วิธีการ กิจกรรม รายละเอียดของการวิจัย การศึกษาประชากร และกลุ่มตัวอย่างในการศึกษา และวิธีการศึกษา เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย รวมทั้งสถิติที่นำมาใช้วิเคราะห์ข้อมูล

3.1.4 สรุปผลการวิจัย (Results) เป็นการแสดงผลที่ได้จากการศึกษาและวิเคราะห์ในข้อ 3.1.2 ควรจำแนกผลออกเป็นหมวดหมู่และสัมพันธ์กับวัตถุประสงค์ของการศึกษา โดยการบรรยายในเนื้อเรื่องและแสดงรายละเอียดเพิ่มเติมด้วยภาพประกอบ ตาราง กราฟ หรือแผนภูมิ ตามความเหมาะสม

3.1.5 อภิปรายผลการวิจัย (Discussion) เป็นการนำข้อมูลที่ได้มาจากการวิเคราะห์ของผู้นิพนธ์ นำมาเปรียบเทียบกับผลการวิจัยของผู้อื่น เพื่อให้มีความเข้าใจหรือเกิดความรู้ใหม่ที่เกี่ยวข้องกับงานวิจัยนั้น รวมทั้งข้อดี ข้อเสียของวิธีการศึกษา เสนอแนะความคิดเห็นใหม่ๆ ปัญหาและอุปสรรคต่างๆ ที่ได้จากการศึกษาครั้งนี้ เพื่อเป็นแนวทางที่จะนำไปประยุกต์ให้เกิดประโยชน์

3.1.6 ข้อเสนอแนะ (Suggestion) การแนะนำผลการวิจัยไปใช้ให้เกิดประโยชน์ต่อไป

3.1.7 เอกสารอ้างอิง (References) ใช้รูปแบบการอ้างอิงแบบแทรกในเนื้อหา ตามหลักเกณฑ์ APA (American Psychological Association) เป็นการอ้างอิงแหล่งที่มาของข้อความไว้ในเครื่องหมายวงเล็บ () แทรกในเนื้อหา ซึ่งมีรูปแบบการเขียนอ้างอิงที่นิยมแพร่หลาย โดยมีกฎเกณฑ์การอ้างอิงที่ออกแบบมา เพื่อให้ผู้ใช้มีความชัดเจนในการลงรายการงานเขียนต่างๆ ที่ง่ายต่อการศึกษาและการปฏิบัติ

3.2 การเตรียมต้นฉบับสำหรับการเขียนบทความวิชาการ ประกอบด้วย

3.2.1 บทนำ (Introduction) เป็นส่วนกล่าวนำโดยอาศัยการปริทรรศน์ (Review) ข้อมูลจากรายงานวิจัย ความรู้ และหลักฐานต่างๆ จากหนังสือหรือวารสารที่เกี่ยวข้องกับเรื่องที่ศึกษา และกล่าวถึงเหตุผลหรือความสำคัญของปัญหาในการศึกษาครั้ง

3.2.2 เนื้อหา (Content) เรื่องราวที่ผู้เขียนต้องการจะให้ผู้อ่านได้รับทราบเนื้อหาที่ดีต้องมีรายละเอียดที่ชัดเจนและน่าสนใจ ทั้งนี้ขึ้นอยู่กับสมรรถภาพทางความคิดของผู้เขียนเป็นสำคัญ

3.2.3 สรุป (Summarizing) เป็นวิธีการเขียนบทความที่ผู้เขียนจะต้องเขียนให้เหลือเฉพาะส่วนที่มีความสำคัญ เป็นการกลั่นกรอง การรวบรวมหรือการลดข้อความให้เหลือส่วนที่สำคัญเท่านั้น

3.2.4 เอกสารอ้างอิง (References) ใช้รูปแบบการอ้างอิงแบบแทรกในเนื้อหา ตามหลักเกณฑ์ APA (American Psychological Association) เป็นการอ้างอิงแหล่งที่มาของข้อความไว้ในเครื่องหมายวงเล็บ () แทรกในเนื้อหา ซึ่งมีรูปแบบการเขียนอ้างอิงที่นิยมแพร่หลาย โดยมีกฎเกณฑ์การอ้างอิงที่ออกแบบมาเพื่อให้ผู้ใช้มีความชัดเจนในการลงรายการงานเขียนต่างๆ ที่ง่ายต่อการศึกษาและการปฏิบัติ

การอ้างอิงแบบแทรกในเนื้อหาตามหลักเกณฑ์ APA

1. หนังสือ

(ชื่อผู้แต่ง, ปีที่พิมพ์)

ผู้แต่งคนเดียว ผู้แต่งชาวไทยให้ระบุชื่อและนามสกุล โดยไม่ต้องมีคำนำหน้านาม และ ผู้แต่งชาวต่างประเทศ ให้ขึ้นต้นด้วยนามสกุล

ตัวอย่างเช่น (วินิจ ผาเจริญ, 2550)

(Phacharuen, 2007)

ผู้แต่ง 2 คน ให้ระบุชื่อและนามสกุลของผู้แต่งทั้ง 2 คน โดยใช้คำว่า “และ” สำหรับผู้แต่งชาวไทย หรือ “and” หรือ “&” สำหรับผู้แต่งชาวต่างประเทศ ระหว่างคำให้เว้นระยะห่างด้านหน้าและด้านหลัง 1 เคาะ

ตัวอย่างเช่น (วินิจ ผาเจริญ และสุรพล พรหมกุล, 2551)

(Phacharuen and Phromkun, 2008)

ผู้แต่ง 3 คน ให้ระบุชื่อและนามสกุลของผู้แต่งแต่ละคนให้คั่นด้วยเครื่องหมาย “,” หน้าผู้แต่งคนสุดท้ายต้องคั่นด้วย “และ” สำหรับผู้แต่งชาวไทย หรือ “and” หรือ “&” สำหรับผู้แต่งชาวต่างประเทศ ระหว่างคำให้เว้นระยะห่างด้านหน้าและด้านหลัง 1 เคาะ

ตัวอย่างเช่น (วินิจ ผาเจริญ, สุรพล พรหมกุล และเฉลิมชัย ปัญญาดี, 2558)

(Phacharuen, Phromkun and Panyadee, 2015)

ผู้แต่งมากกว่า 3 คนขึ้นไป ให้ระบุชื่อและนามสกุลของผู้แต่งคนแรกให้คั่นด้วยเครื่องหมาย “,” ตามด้วย “และคณะ” หรือคนอื่นๆ สำหรับผู้แต่งชาวไทย หรือ “et al.” หรือ “and others” สำหรับผู้แต่งชาวต่างประเทศ ระหว่างคำให้เว้นระยะห่างด้านหน้าและด้านหลัง 1 เคาะ

ตัวอย่างเช่น (วินิจ ผาเจริญ และคณะ, 2551)

(Phacharuen, et al., 2008)

2. วารสาร

(ผู้แต่ง, ปีที่พิมพ์)

ผู้แต่งคนเดียว ผู้แต่งชาวไทยให้ระบุชื่อและนามสกุล โดยไม่ต้องมีคำนำหน้านาม และ ผู้แต่งชาวต่างประเทศ ให้ขึ้นต้นด้วยนามสกุล

ตัวอย่างเช่น (วินิจ ผาเจริญ, 2550)
(Phacharuen, 2007)

ผู้แต่ง 2 คน ให้ระบุชื่อและนามสกุลของผู้แต่งทั้ง 2 คน โดยใช้คำว่า “และ” สำหรับผู้แต่งชาวไทย หรือ “and” หรือ “&” สำหรับผู้แต่งชาวต่างประเทศ ระหว่างคำให้เว้นระยะห่างด้านหน้าและด้านหลัง 1 เคาะ

ตัวอย่างเช่น (วินิจ ผาเจริญ และสุรพล พรหมกุล, 2551)
(Phacharuen and Phromkun, 2008)

ผู้แต่ง 3 คน ให้ระบุชื่อและนามสกุลของผู้แต่งแต่ละคนให้คั่นด้วยเครื่องหมาย “,” หน้าผู้แต่งคนสุดท้ายต้องคั่นด้วย “และ” สำหรับผู้แต่งชาวไทย หรือ “and” หรือ “&” สำหรับผู้แต่งชาวต่างประเทศ ระหว่างคำให้เว้นระยะห่างด้านหน้าและด้านหลัง 1 เคาะ

ตัวอย่างเช่น (วินิจ ผาเจริญ, สุรพล พรหมกุล และเฉลิมชัย ปัญญาดี, 2558)
(Phacharuen, Phromkun and Panyadee, 2015)

ผู้แต่งมากกว่า 3 คนขึ้นไป ให้ระบุชื่อและนามสกุลของผู้แต่งคนแรกให้คั่นด้วยเครื่องหมาย “,” ตามด้วย “และคณะ” หรือคนอื่นๆ สำหรับผู้แต่งชาวไทย หรือ “et al.” หรือ “and others” สำหรับผู้แต่งชาวต่างประเทศ ระหว่างคำให้เว้นระยะห่างด้านหน้าและด้านหลัง 1 เคาะ

ตัวอย่างเช่น (วินิจ ผาเจริญ และคณะ, 2551)
(Phacharuen, et al., 2008)

3. วิทยานิพนธ์/ดุษฎีนิพนธ์/สารนิพนธ์/รายงานการวิจัย

(ผู้แต่ง, ปีที่พิมพ์)

ผู้แต่งคนเดียว ผู้แต่งชาวไทยให้ระบุชื่อและนามสกุล โดยไม่ต้องมีคำนำหน้านาม และ ผู้แต่งชาวต่างประเทศ ให้ขึ้นต้นด้วยนามสกุล

ตัวอย่างเช่น (วินิจ ผาเจริญ, 2550)
(Phacharuen, 2007)

ผู้แต่ง 2 คน ให้ระบุชื่อและนามสกุลของผู้แต่งทั้ง 2 คน โดยใช้คำว่า “และ” สำหรับผู้แต่งชาวไทย หรือ “and” หรือ “&” สำหรับผู้แต่งชาวต่างประเทศ ระหว่างคำให้เว้นระยะห่างด้านหน้าและด้านหลัง 1 เคาะ

ตัวอย่างเช่น (วินิจ ฝาเจริญ และสุรพล พรหมกุล, 2551)
(Phacharuen and Phromkun, 2008)

ผู้แต่ง 3 คน ให้ระบุชื่อและนามสกุลของผู้แต่งแต่ละคนให้คั่นด้วยเครื่องหมาย “,” หน้าผู้แต่งคนสุดท้ายต้องคั่นด้วย “และ” สำหรับผู้แต่งชาวไทย หรือ “and” หรือ “&” สำหรับผู้แต่งชาวต่างประเทศ ระหว่างคำให้เว้นระยะห่างด้านหน้าและด้านหลัง 1 เคาะ

ตัวอย่างเช่น (วินิจ ฝาเจริญ, สุรพล พรหมกุล และเฉลิมชัย ปัญญาดี, 2558)
(Phacharuen, Phromkun and Panyadee, 2015)

ผู้แต่งมากกว่า 3 คนขึ้นไป ให้ระบุชื่อและนามสกุลของผู้แต่งคนแรกให้คั่นด้วยเครื่องหมาย “,” ตามด้วย “และคณะ” หรือคนอื่นๆ สำหรับผู้แต่งชาวไทย หรือ “et al.” หรือ “and others” สำหรับผู้แต่งชาวต่างประเทศ ระหว่างคำให้เว้นระยะห่างด้านหน้าและด้านหลัง 1 เคาะ

ตัวอย่างเช่น (วินิจ ฝาเจริญ และคณะ, 2551)
(Phacharuen, et al., 2008)

4. สัมภาษณ์

(ผู้แต่ง, วันที่สัมภาษณ์)

ผู้ให้สัมภาษณ์ ให้ระบุชื่อและนามสกุล โดยไม่ต้องมีคำนำหน้านาม

ตัวอย่างเช่น (วินิจ ฝาเจริญ, 1 สิงหาคม 2550)

(Winit Phacharuen, Interview, August 11 2007)

5. สื่ออิเล็กทรอนิกส์

(ผู้แต่ง, ปีที่พิมพ์)

ผู้แต่งคนเดียว ผู้แต่งชาวไทยให้ระบุชื่อและนามสกุล โดยไม่ต้องมีคำนำหน้านาม และ ผู้แต่งชาวต่างประเทศ ให้ขึ้นต้นด้วยนามสกุล

ตัวอย่างเช่น (วินิจ ฝาเจริญ, 2550)

(Phacharuen, 2007)

ผู้แต่ง 2 คน ให้ระบุชื่อและนามสกุลของผู้แต่งทั้ง 2 คน โดยใช้คำว่า “และ” สำหรับผู้แต่งชาวไทย หรือ “and” หรือ “&” สำหรับผู้แต่งชาวต่างประเทศ ระหว่างคำให้เว้นระยะห่างด้านหน้าและด้านหลัง 1 เคาะ

ตัวอย่างเช่น (วินิจ ผาเจริญ และสุรพล พรหมกุล, 2551)

(Phacharuen and Phromkun, 2008)

ผู้แต่ง 3 คน ให้ระบุชื่อและนามสกุลของผู้แต่งแต่ละคนให้คั่นด้วยเครื่องหมาย “,” หน้าผู้แต่งคนสุดท้ายต้องคั่นด้วย “และ” สำหรับผู้แต่งชาวไทย หรือ “and” หรือ “&” สำหรับผู้แต่งชาวต่างประเทศ ระหว่างคำให้เว้นระยะห่างด้านหน้าและด้านหลัง 1 เคาะ

ตัวอย่างเช่น (วินิจ ผาเจริญ, สุรพล พรหมกุล และเฉลิมชัย ปัญญาดี, 2558)

(Phacharuen, Phromkun and Panyadee, 2015)

ผู้แต่งมากกว่า 3 คนขึ้นไป ให้ระบุชื่อและนามสกุลของผู้แต่งคนแรกให้คั่นด้วยเครื่องหมาย “,” ตามด้วย “และคณะ” หรือคนอื่นๆ สำหรับผู้แต่งชาวไทย หรือ “et al.” หรือ “and others” สำหรับผู้แต่งชาวต่างประเทศ ระหว่างคำให้เว้นระยะห่างด้านหน้าและด้านหลัง 1 เคาะ

ตัวอย่างเช่น (วินิจ ผาเจริญ และคณะ, 2551)

(Phacharuen, et al., 2008)

การเขียนเอกสารอ้างอิง

1. หนังสือ

ชื่อ นามสกุล./ (ปีที่พิมพ์)./ชื่อหนังสือ./ครั้งที่พิมพ์./สถานที่พิมพ์:/สำนักพิมพ์หรือโรงพิมพ์.

ตัวอย่าง:

เสกสรร ประเสริฐกุล. (2552). *การเมืองภาคประชาชนในระบอบประชาธิปไตย*. พิมพ์ครั้งที่ 2. กรุงเทพมหานคร: สำนักพิมพ์วิภาษา.

2. บทความในหนังสือ

ชื่อ นามสกุล./ (ปีที่พิมพ์)./ชื่อบทความ./ในชื่อบรรณาธิการ (บรรณาธิการ)./ชื่อเรื่อง/เลขหน้าแรก-สุดท้ายที่ตีพิมพ์./สถานที่พิมพ์:/สำนักพิมพ์หรือโรงพิมพ์.

ตัวอย่าง:

ชาญณรงค์ บุญหนุน. (2562). ข้อถกเถียงเรื่องพระพุทธศาสนาประจำชาติไทยในรัฐธรรมนูญ. ใน
ปรีดี หงส์สตัน และอัมพร หมาดเดิน. *ศาสนากับความรุนแรง*, หน้า 400-459.
กรุงเทพมหานคร: Illuminations Editions.

3. บทความจากวารสาร

ผู้แต่ง./ (ปีที่พิมพ์)./ชื่อบทความ./ชื่อวารสาร./ปีที่/(ฉบับที่),/เลขหน้าแรก-หน้าสุดท้ายที่ตีพิมพ์.

ตัวอย่าง:

วินิจ ผาเจริญ. (2561). ขบวนการเคลื่อนไหวของภาคประชาชนต่อการคัดค้านโรงงานกำจัดขยะ
มูลฝอยครบวงจรบ้านป่าตึงน้อย ตำบลป่าป้อง อำเภอต๋อยสะเก็ด จังหวัดเชียงใหม่.
วารสารสันติศึกษาปริทรรศน์ มจร, 6 (2), 431-444.

4. บทความในสารานุกรม

ชื่อ นามสกุล./ (ปีที่พิมพ์)./ชื่อบทความ./ในชื่อสารานุกรม,/เล่มที่อ้าง, หน้าเลขหน้าที่อ้าง./
สถานที่พิมพ์:/สำนักพิมพ์หรือโรงพิมพ์.

ตัวอย่าง:

สนิท อางพันธ์. (2537). หม้อคอกควาย. ใน *สารานุกรมของใช้พื้นบ้านไทยในอดีตเขตหัวเมืองฝ่าย
เหนือ*, หน้า 274-275. กรุงเทพมหานคร: อมรินทร์พริ้นติ้งแอนด์พับลิชชิ่ง.

Sturgeon, T. (1995). Science fiction. In *The encyclopaedia Americana* (Vol. 24, pp.
390-392). Danbury, CT: Grolier Press.

5. หนังสือพิมพ์

ชื่อ นามสกุล./ (วันที่ เดือน ปีที่พิมพ์)./ชื่อบทความ./ชื่อหนังสือพิมพ์,/เลขหน้า.

ตัวอย่าง:

สุชาติ เผือกสกนธ์. (9 มิถุนายน 2549). ปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง. *ผู้จัดการรายวัน*, น.13.

6. วิทยานิพนธ์ สารนิพนธ์ การศึกษาค้นคว้าด้วยตนเอง รายงานการวิจัย

ชื่อผู้เขียน./ (ปีพิมพ์)./ชื่อวิทยานิพนธ์./ระดับวิทยานิพนธ์/สารนิพนธ์/หรือการค้นคว้าแบบอิสระ/
ชื่อมหาวิทยาลัย.

ตัวอย่าง:

พระมหาวิจิตร ภาเจริญ. (2542). การปกครองของตนเองของชาวบ้าน : กรณีศึกษาบ้านหนอง
หนอง ตำบลอึ่งอึ่ง อำเภोजตุรพักตรพิมาน จังหวัดร้อยเอ็ด. *การศึกษาค้นคว้าอิสระ*
ปริญญารัฐศาสตรมหาบัณฑิต บัณฑิตวิทยาลัย : มหาวิทยาลัยมหาสารคาม.

7. สัมภาษณ์

ชื่อผู้ที่ได้รับการสัมภาษณ์./ (ปี)./ตำแหน่ง./สัมภาษณ์./วัน เดือน พ.ศ.

ตัวอย่าง:

สุริยจรัส เตชะตันมินสกุล. (2563). คณบดีวิทยาลัยบริหารศาสตร์ มหาวิทยาลัยแม่โจ้. *สัมภาษณ์*.
18 เมษายน. 2563

8. สื่อออนไลน์

ชื่อ นามสกุล./ (วันที่ เดือน ปีที่เผยแพร่)./ชื่อบทความ./สืบค้นเมื่อ วันที่ เดือน ปี./จาก แหล่งที่อยู่
ไฟล์ (URL)

ตัวอย่าง:

ชัยอนันต์ สมุทวณิช. (1 มกราคม 2555). ศาสนากับการเมือง. สืบค้นเมื่อ 10 กันยายน 2560,
จาก <https://mgronline.com/daily/detail/9550000101963>

Doyle, M. W. (22 June 2004). *Liberal Internationalism: Peace, War and Democracy*. Retrieved September 2, 2013, from
http://www.nobelprize.org/nobel_prizes/themes/peace/doyle/index.html

ส่วนภาพประกอบ (Figure) และส่วนตาราง (Table)

ภาพประกอบและตารางควรมีเท่าที่จำเป็น โดยพิมพ์หน้าละ 1 ภาพ หรือ 1 ตาราง สำหรับคำบรรยายภาพและตารางให้พิมพ์เหนือภาพหรือตาราง ส่วนคำอธิบายเพิ่มเติมให้ใส่ใต้ภาพหรือตาราง

การติดต่อโฆษณาและการสมัครสมาชิก

การติดต่อโฆษณา การสั่งซื้อ และการสมัครเป็นสมาชิกวารสารวิชาการวิทยาลัยบริหารศาสตร์กรุณาติดต่อ “บรรณาธิการวารสารวิชาการวิทยาลัยบริหารศาสตร์” วิทยาลัยบริหารศาสตร์ อาคารเทพ พงษ์พานิช มหาวิทยาลัยแม่โจ้ ตำบลหนองหาร อำเภอสันทราย จังหวัดเชียงใหม่ 50290

โทรศัพท์ 0-5387-5540-5 โทรสาร 0-5387-5540

Website: <https://so05.tci-thaijo.org/index.php/SASAJ/about/submissions>

E-mail: sasjournal.mju@gmail.com

กำหนดการออกวารสาร

ฉบับที่ 1 มกราคม-มีนาคม

ฉบับที่ 2 เมษายน-มิถุนายน

ฉบับที่ 3 กรกฎาคม-กันยายน

ฉบับที่ 4 ตุลาคม-ธันวาคม